BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8 M
14 — G
20

D. Dionyſij Car THVSIANI SCALAE Religioſorum Pentateuchus.

D. Euſebij epiſcopi Emiſeni homiliæ ad monachos, veteris monaſtices ſanctimonia & eruditione ſpectabiles, ad vetuſti exemplaris fidem à mendis reſtitutæ.

Reliqua ſequentes paginæ indicabunt.

VITTORIO E... ROMA

ANTVERPIAE
Apud Ioannem Belleruin ſub inſigni
Falconis M. D. LVI.
Cum priuilegio.

8-14-G-20

Priuilegij Sententia.

Nequis in Cæſaris dominio prę ter Ioannē Bellerum Scalá Religioſorũ D. Dionyſij Carthuſiani imprimat, vel alibi impreſſam intra quadriennium venalem habeat. XX. Aureorũ multa cautum eſt, veluti fuſius in ipſo Priuilegio declaratur. Acta ſunt hæc Bruxellę. x. Iulij. Anno. D. L V.

Phil. de Lens.

Alardi Amſterodami ad

Scalam Dionyſij Phaleucium.

Vis rectâ ſuperas adire ſedes?
Hunc adſciſce ducem tibi libellum
Hunc conſcende gradum, ſcalam hanc adito
Compactam ſatis, & ſatis ligatam:
Qualem per loca ſola, ſolus ille
Eductus tenere atque delicatus,
Et matre, & patrio ſolo relicto
Dum ſaxo incubuit volens cubare
A ſomno ſpeculatus eſt Iacob.
Innitens gradibus Deus ſupremis
Exhortatur & allicit, manuque
Prolectat properent adire ſeſe,
Deſcenſumque dolet pius bonorum
Expectans reditum anxiè malorum,
Iſto nomine proſpicit ſubinde
Summos quos habet angelos ſubornans.

2

CONTENTA.

I. Exhortatoriũ Nouitiorum. 4.
II. De profeſsione & votis eorundem. 45
III. De fructuoſa temporis deductione. 94
IIII. De mortificatione viuifica & reformatione interna. 119
V. De profectu ſpirituali & cuſtodia cordis. 164

D. Euſebij Emiſeni Homiliæ. X. ad Monachos veteris monaſtices, ſanctimonia & eruditione ſpectabiles ad vetuſti exemplaris fidemá mendis reſtitutæ.

I. De tremendo Dei iudicio, gehennæq; cruciatibus. 213
II. De profectu in melioris vitæ ſtatum. 215
III. De ardenti ſtabiliq; ad cœleſtia progreſſu. 217
IIII. De conuerſione vera & interna. 222
V. De fructu conuerſionis noſtrę in præſenti & perſeuerátia. 226

Quam

VI. Quam alacriter Deo ſeruiendum ſit. 230
VII. Quod in cœtu fratrum cautius conuerſandum ſit. 232
VIII. De vtriuſq; hominis, interni ſcilicet & externi vitijs extirpandis. 233
IX. In quo verus monachi profectus conſiſtat. 238
X. Quod pro delictorum varietate, variæ quoque purgationes adhibendæ ſint. 241

FINIS.

AD MVNDI CONTEMPTVM
exhortatio Elegiaca.

De nũero æternæ quiſquis cupis eſſe paleſtræ
Principe ſub Chriſto & degere militiam
Huc precor obtutu figas tua lumina & ora,
Ac priſcos ſanctos contueare viros
Feruor apoſtolicus, & diſciplina prioris
Eccleſiæ, hos fecit linquere cuncta fuga.
His pertęſa quidem cõſortia chara parẽtũ, &
Coniugia, ac mundi dulcia, & illecebræ.
Hos diuinus amor fructus radice beata
Ferre bonos fecit, & vigilare Deo.
His crucifixus erat mundus, deſerta petebãt,
Quo magis immũdi dæmonis arma fugẽt.
Hos Deꝰ omnipotẽs tua gratia miſſa ſupernè
Luſtrat, & irriguo creſcere fonte facit
O bone Chriſte Ieſu, quãtos peperêre triũphos
Hi tibi delecti mellifluiqúe viri.
O tibi quas grates horũ vice promit Olympus
Quasúe chorus laudes concinit angelicus
Illorũ metuende Pater prece, reſpice vultu
Me miſerum placido, fac placeamq; tibi.

D. Dioniſij à Rikel Charthuſiani Exhortatorium Nouiciorum, dignum profecto quod non ſolum rudiores adhuc religionum tyrones, ſed & doctiſsimi quiq; & longo vſu exercitati, atq; adeo omnes Chriſtiani ſtudioſe legant, & alta mente reponant.

CHRISTVS.

NEmo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Hoc in euangelio generaliter ſum locutus ad omnem fidelem patri cæleſti ſeruire cupientem: ad inſinuandum, quã neceſſariũ ſit perſeuerare in bonis vſque in finem. Hoc tibi mi nouelle diſcipule in ſacra religione nouicie ſpecialiter dico, ad perſeuerantiam ac profectum te hortans: ne gratiam tibi conceſſam amittas, ne à via ſalutis tibi oſtenſa te retrahas. Melius enim tibi eſſet non cognouiſſe viam iuſtitiæ, quam poſt agnitionem retrorſum conuerti. Sic quippe contingeret tibi illud veri prouerbij: Canis reuerſus ad vomitum ſuum, & ſus lota in volutabro luti. Deniq; ſeruus cognoſcens voluntatem domini ſui & non

faciens

faciens eam, plagis vapulabit multis. NOVIC. Nonne ô Domine iſte eſt annus nouiciatus, annus probationis, in quo nondum aſtrictus ſum in monaſterio permanere, poſſumq́ꝫ libere egredi et abire? CHRI. Cur huc veniſti, & nouicius es effectus? NOV. Vt tibi ô Domine miniſtrem, & miniſtrando experiar an obſequium iſtud continuare valeam ac implere. CHRI. Bona ac prudens reſpõſio. Sed dic qua & cuius virtute, an iſtud poſſis continuare ac implere vis experiri? NOV. Iſta domine mi queſtio adhuc mihi rudi ac ſimplici nimis eſt alta & intricata: puto tamen quod quęrere velis, an experiri intendam vtrum poſſim proprijs viribus, ſeu virtute naturæ, & non potius auxilio tuo virtuteq́ꝫ gratiæ continuare atq́ꝫ feliciter conſummare hoc tuum in hac religione obſequium. Ad quod cum ſupportatione reſpõdeo, quod experiri propono, an in naturalibus bene diſpoſitus ſim ad iſtud complendum, præſuppoſito ſemper auxilio gratiæ tuæ, ſine qua nihil eſt validum nihil ſanctum: hoc quoq́ꝫ plene confido quod ex parte tua non erit defectus, ſed an ego in natura ſim aptus ad gratiam huic neceſſariam ſeruituti, ignoro. CHRIST. Satis argute reſpondes, & quæſtionem tibi propoſitam recte intelligis. Verũ quid

de

de efficacia gratiæ meæ, & de poteſtate auxilij mei ſentias, pande? NOVI. Credo maiorem vim eſſe gratiæ quàm naturæ, tequé omnipotentem eſſe non ambigo. Certus ſum quoque Dei auxilio fieri poſſe, quod naturæ viribus fieri nequit. CHRISTVS. Dato igitur quod in naturalibus minus ſufficiens eſſes, nihilominus dono gratiæ te ſufficientem ſatiſqué fortem facere valeo: qui do laſſo virtutem & his qui non ſunt robur multiplico, Idcirco quia ſperant in Domino multiplicabunt fortitudinem, fortitudinem inquam naturæ in fortitudinem gratiæ, aſſument pennas contemplationis, vt aquilæ, volabunt ad eum qui altiſſimum poſuit refugium ſuum, & non deficient innitentes eius auxilio, cui nullus poteſt reſiſtere. NOVICI. Cur igitur ſancti patres annum probationis inſtituerunt, & cur multi tam ante profeſſionem quam poſt eam deficiunt? CHRI. Annus probationis à patribus ſpiritum Dei habentibus inſtitutus eſt, non propter nouicios tantum, ſed item propter profeſſos & conuentuales, nec ſolum ad experiendum vires naturæ: ſed etiam ad explorandum mores ac diligentiam animæ, conſtantiamqué perſonæ. Denique nec ipſe nouicius de ſe ipſo nec

nec conuentuales de ipſo queunt in anno primo certitudinem adipiſci, quod poſt profeſſionis emiſſionem ſatis fortis manebit in corpore, aut ſatis deuotus in anima, quanquam de hoc probabilem quandam & coniecturalem noticiam infra tempus hoc poſſint ſortiri. Quod vero nonnulli ante profeſſionem, quidam poſt profeſſionem in religione deficiunt viribus corporis aut à conſtantia cordis, ex ipſorum culpa, indiſcretione, negligentia potiſſime venit, quanquã debilitas corporalis ex cauſis purè naturalibus frequenter contingat. Quæ dum æquanimiter toleratur profectui mentis multipliciter ſuffragatur, nec impedit à ſalute. Interea ſi nouicius in anno probationis conſilijs acquieſcat, diſcrete procedat, totoque corde Deum quęrat ſynceriter & conſtanter, tentationibus nõ cedens, & cordis ſui ſecreta ſpiritalibus patribus pandens præſertim Abbati, Priori & ſuo magiſtro, nunquam aut rariſſime deficiet corpore, imo quotidie fiet alacrior atque robuſtior. Nonne & ante tuam ad nouiciatum receptionem vires tuas conſideraſti, teq; in naturalibus competenter idoneum ac robuſtum ſperaſti?
NOVI. His contradicere nequeo. Inſuper à te Domine informari depoſco qualiter diſcrete procedere debeam, teque

toto

toto quærere corde ſynceriter & conſtanter, tentationibus quoque non cedere ſed reniti, ac cordis mei arcana patribus reuelare, & eorum conſilijs acquiéſcere ac doctrinis: ſicq; in tantum proficere, vt quotidie alacrior fiam & fortior. CHRIST. Grandis eſt hæc tua petitio & multa complectens, nec minus ſalubris ac prouida, quam Salomonis ſapientiam poſtulantis oratio. Hinc conſequenter ſatisfaciam tibi. Veruntamen primo dic mihi, quo mouente inſtiganteque ſpiritu putas te huc adductum & ad religionis introitum inſpiratum? NOVI. Vtique à Spirituſancto. CHRI. Nonne ſpiritus ſanctus patri ac filio coæqualis, infinitæ eſt ſapientiæ & prorſus immenſæ potentiæ: nec minus interminatæ clementiæ, munificentiæ quoque illimitatæ? NOVI. Sic penitus credo. CHRISTVS. Nonne cõſimiliter credere & confidere debes quod ſpiritus ille tam bonus ac ſapiens, tam potens liberalis & clemens, non te huc adduxiſſet nec hoc religioſum propoſitum inſpiraſſet, niſi te ſatis validum in natura agnouiſſet, aut quantum in ſe eſt facere vellet, omnemque gratiam & profectum huic vocationi & ordini congruentem conferre tibi eſſet paratus? NOVIT. Aliud ſentire impium reor.

Qualiter nouicius ſui debet incipere emendationem.

Articulus primus.

CHRISTVS.

MOx vt religionem ingreſſus es, diligenter aduerte vnde exieris, quo itém intraueris. Exiſti quippe de hoc ſeculo nequam, & ſcholam virtutum ingreſſus es. Fugiſti de medio Babylonis & ſeruitute Aegypti. i. de multitudine mundanorum in quibus abundat confuſio vitiorum, de iugo peccati, de ignorantiæ tenebris atque caligine prauitatis. Diſcute ac perpende, quot vitia & peccata, quot errores & defectus ibi quotidie incidiſti: quot mala egiſti, quot bona quotidie omiſiſti. Intuere profundius, quantum & qualiter, quàm indeſinenter atque crudeliter vulneraſti, imo & occidiſti ibi quotidie animam tuam, in tantum quod nec tuipſe læſiones illas ac trucidationes animæ tuæ ſenſiſti. Quo conſtat te ſpiritalem ſenſum tunc amiſiſſe, & ſpiritaliter mortuum extitiſſe. Vide, quàm vilis iniqua miſera atque damnabilis fuerit vita illa, vel potius mors: tot mortibus. i. mortalibus vitiis plena. Quid tam vile, tam impium, tamqúe horrendum, & fugiendum, ſicut proprio creatori & Deo altiſſimo eſſe & viuere tam rebellē,

iniurioſum

iniurioſum, ingratum, Quid tam inſen-
ſatum, imo tam furibundum ac ſtultum,
vt feterociſſimis ac prauiſſimis hoſtibus,
nil aliud niſi animarum ęternam dam-
nationem & indeſinentem tranſgreſſio-
nem quęrentibus, obſequi & parere: re-
búsque vanis caducis fœdis carnalibus
magis, quàm Deo ſanctitatis ac dignita-
tis incircunſcriptibilis adhęrere: plusq́;
appreciare, amare, inquirere hæc trãſito-
ria vilia & terrena, quam diuina chariſ-
mata, gratiæ dona, ſapientiæ clarita-
tem, virtutum ſplendorem, opulenti-
am ſpiritalem, beatitudinem æternalem,
inceſſabilemque profectum & theſauri-
zationem in omnibus iſtis quotidianam.
NOVIC. O Deus æterne, ô ſaluator
piiſſime, ſi quis iſta rite conſideret, mi-
rum ſi in clauſtro exiſtens denuo afficia-
tur ad ſeculum, ad vitam priorem, ad
conuerſationem mundanam redire: in
qua ſe recolit tam inſenſate damnabili-
terq́ue vixiſſe. CHRIST. In pri-
mis ergo diſce, penſa ac pondera, quan-
tæ pietatis & gratiæ, quantæ beneficen-
tiæ & amoris ſit iſtud, quod in huiuſmo
di vita tam diu te toleraui, quod te inde
eduxi, quod pro tantis malis tot bona
tibi exhibui: multa quoque multo ma-
iora largiri paratus ſum, quibus ſi bene
vtaris, pro eiſdem paulo poſt ſempiter-
nam

nam ac plenam tibi ſalutem & gloriam condonabo. NOVICI. Si iſtud non pondero, omni talpa ſum cæcior, omni cane irrationabilior, omni bruto ingratior. Imo vt mihi modo videtur, ipſis quoque dæmonibus peior & magis ingratus. Etenim illos mox vt ſemel transgreſſi ſunt, irreparabiliter condemnaſti: quibus ſi poſt primam præuaricationem paululum pepercíſſes, eiſque cõminatus fuiſſes damnationem ſi ſecundo peccarent, forſitan non peccaſſent altera vice. Porro mihi tam innumerabiliter tamquè enormiter excedẽti poſt veniam primo datam, poſt comminationem tuam toties repetitam, poſt inſpirationem & exhortationem tam crebro ac pie exhibitam, poſt remiſſionem & abſolutionem tam multoties impartitam: tam benigniſſime peperciſti huſcuſque, & nunc me de tantis periculis perditionibus & peccatis ſuperpiiſſime eduxiſti. Quomodo igitur potero tantæ pietati & gratiæ, tam incomprehenſibili charitati & beneficentiæ, eſſe in gratus, immemor, & rebellis? Nonne ſi pedem extra clauſtrum ad apoſtatandum poſuero, à terra protinus abſorbebor, aut certe abſorberi & in æternum dãnari merebor? Abſit à me peruerſitas tanta, ingratitudo tam infinita. CHRISTVS.

Ecce iam illuminari cœpiſti, perſiſte in gratia iſta & profice in eadem nunc di-cta, & cætera beneficia mea quotidie di-ligenter recole: quatenus ex tuarum con ſideratione culparum ſalubriter com-pungaris; teipſum humilies & arctam viam ſalutis, pœnitentialemque vitam prompte aggrediaris: ex meorum quo-que attentione beneficiorum, ex miſe-ricordijs tibi indultis diuina incipias di-lectione accendi. Aſſidua demum pen-ſatio diræ mortis, diuini iudicij ac fu-turi ſupplicij timore bono configat te, ac mihi affigat. Potiſſime vero pro-funda ac frequens conſideratio omnium quæ pro tua ſalute aſſumpſi egi ac per-tuli, omni deuotione te repleat, omni patientia te confortet, ab omni tenta-tione te eruat, ac meo vehementer ac-cendat amore. NOVIT. O Domine, multa nunc ſaluberrima tetigiſti, nec cuncta hæc ſimul fieri queunt: doce me precor in his ordinate procedere.

De ordinato modo ſe occupandi, & proce-dendi ac proficiendi in exercitijs virtuoſis.
Articulus ſecundus.

CHRISTVS.

DIſcretio compēdioſius ad finem perducit intentum, atque ad ve-ram virtutum perfectionem: docens

docens hominem vnumquodque agere ſuo loco, ac tempore apto. Hoc ergo in primis agnoſce, quod charitas dei vita eſt animæ: ſine qua charitate nihil eſt meritorium vitæ æternę, nec Deo acceptum. Primo igitur ſatage iugiter eſſe in charitate, quod eſt eſſe in ſtatu ſalutis & ſine mortali peccato. Hinc quotidie adminus ſemel conſcientiam tuam diligenter examina, an tibi ſis conſcius de aliqua culpa mortali, & an ſis ita coram Deo diſpoſitus, quod pro nulla re mundi velis peccare mortaliter: & ſi taliter extas diſpoſitus, confide te eſſe in charitate. Denique vt ſemper ſis longe ab omni mortali exceſſu, non omittas te etiam de venialibus in Dei conſpectu diſcutere, accuſare, deflere: atque cum diligentia quantum tua ſinit fragilitas, ea vitare. Inſuper ea quæ tibi incumbunt agenda ex ordine perſoluere ſuo loco & tẽpore, cõſimiliter ſuo tẽpore refice, atq; in cibo ac potu moderantiã ſerua, neceſſitatẽ nõ delectationem require, ſtatutaque hora perge dormitũ, & antequam eas ad ſtratum, recogita qualiter diem ipſum expenderis, quid boni in eo omiſeris, quid mali commiſeris, qualiter te habueris in diuinis, in verbis quoque & geſtis coram hominibus, quomodo ſingulas expenderis horas, an aliquem ſcandalizaſti

aut offendiſti. Sicque coram Deo te increpa, ſperne, humilia, deplange veniam pete, emendationem & ſatisfactionem propone: deinde recommenda te Deo, cruce conſigna, ingredere lectum, ac ſalubria meditando ſiue orando obdormi. Ante orationem & perſolutionem horarum, præpara animam tuam conſiderando tuiipſius defectuoſitatem, miſerias, indigentias, culpas, maieſtatem, dignitatem, iuſtitiam, miſericordiam & præſentiam eius quem oras & inuocas: quatenus cum grandi attentione, cuſtodia, affectione ac metu Deum exores, laudes, pſallas, glorifices: & ea quæ agis, ſtude quotidie magis deuote peragere. Eſto internus, omnipotentis præſentiam ſemper conſidera, eiusque vultum omnia intuentem aſſidue memorare. Diſce & aſſueſce, vbique & ſemper frequenter, imo quantum tibi poſſibile eſt indeſinenter, recolere verbum illud ſalubre magni Heliæ: Viuit Dominus in cuius conſpectu ſto hodie. Ex qua conſideratione erubeſce te coram ſummæ maieſtatis intuitu indigne viliterque habere, indecentia cogitare, illicita affectare, inſipienter loqui, negligēter aut tepide cōuerſari. Nunquam in te des ocio locum, indeſinenter fructuoſe te occupa, orando, pſallendo ſeu meditando quocunque perrexeris

ris ſederis ſiue ſteteris. In exterioribus item operibus mentem frequenter ad dominum eleues. In verbis & factis coram aliis ſis cuſtoditus & exemplaris, non leuis nec diſſolutus in moribus riſu ioco apparatu aut ſignis. Eundo ad chorum, redeundo inde reuerenter te habe, & cuſtoditus ſis viſu: rumores libenter non audias, ſigno ad ſurgendum audito alacriter ſurge, matutinale officium iucunda deuotione perſolue. Admonitionibus & directionibus patrum tuorum obtempera, atque ſic vires tuas conſidera, & prout tempore procedente videris te poſſe ſufferre, ſupererogare non deſinas: prout tempore ſuo docebit te vnctio. Ecce iſta in generali ſunt tacta, ex quibus quantum in nouiciatu ſufficere vales potes perpendere, qualiter te quotidie ordinate debeas occupare, atque ad meliora conari: ita tamen quatenus (ſicut prætactum eſt) paſſionem quam propter te ſubiit, attentiſſime recogitare quotidie cures: ſicut te infra ſuper hoc informabo. NOVICI.

Sapientiſſima, compendioſiſſima, & ſaluberrima prorſus inſtructio: veruntamen mihi miſerrimo defectibus pleno, ad irrationales paſſionum motus procliui, phantaſiis inanibus & diſtractionibus tabeſcenti, valde difficilis ad

implendum

implendum. CHRISTVS. Noli diffidere nec puſillanimis eſſe, paulatim longius itur: viriliter incipe, quotidie profice. Quotidie validius inardeſcas proficiendi affectu huiuſmodi inflammato, offer ac funde Domino preces affectuoſas & lachrymoſas pro animi profectu gratiæ concupito: dabitquè tibi petitiones cordis tui, ſi perſeueraueris orans. Sic agendo & iam præmiſſa exercitia quotidie adimplendo, abhorrebis odio habebis & vitabis motus paſſionũ ac vitia de die in diem magis intenſe, plenius atque facilius. Deprecare totis precordiis Deum vt mentem tuam purgare, reformare adimplere dignetur, & contra peccata ac impetus paſſionum ad quos ex innata diſpoſitione aut aſſuefactione procliuior es, inſtantius pugna: feruentius ora, indefeſſe labora. Sicque in exercitiis vię purgatiuę te primum diligenter ad tempus exerce, paſſiones frenando, vicia extirpando corpus in ſeruitutem animæ redigendo, membra tua exhibendo arma iuſtitię Deo: exteriores etiam ſenſus à ſuis euagationibus, delectationibus, petulantiis cohibendo, quotidianas culpas corripiendo, corrigendo effugando quotidie, obſeruantias quoque & ceremonias ordinis exteriores corporales ſeruando decenter, in cibo

potu

potu, ſomno, veſtitu, inceſſu habendo temoderanter. Cumque in his fueris conuenienter exercitatus, ad exercitia viæ illuminatiuæ aſcendes, vt infra tangetur. NOVITI. Documenta hæc optima adimplere propono atque conabor. Verum quoniam paulo ante dixiſti quod te toto corde quærere debeam ſynceriter & conſtanter, quæſo vt mihi hoc ipſum digneris exponere, & qualiter id agere debeam edocere.

Qualiter nouicius debeat Deum toto corde quærere ſynceriter & conſtanter.

Articulus tertius. *CHRISTVS.*

DEus vbique præſens eſt, & cunctis fidelibus aliquo modo notus, atque ab exiſtentibus in charitate aliquo modo habetur. Nempe qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo: quomodo ergo quæritur qui iam præſens eſt & habetur cognoſcitur & videtur, quemadmodum ſcriptum eſt Iob. xxxvi. Omnes homines vident Deum, vnuſquiſque intuetur procul. Imo niſi aliquo modo haberetur non quæreretur. Non enim quæreretur niſi appeteretur, nec appeteretur niſi aliquo modo diligeretur.

Quid

Quid igitur eſt, quærere deũ niſi eũ, qui ĩpfecte habetur, imperfectè cognoſcitur & amatur, velle pfectius obtinere clariuſque cognoſcere & magis feruenter diligere, atque in eius cultu ac honorificentia indeſinenter proficere. Porro Deum quærere ita ſynceriter, eſt in hac eius quæſitione ac cultu irreflexe ferri in ipſum: non intendendo nec cupiendo propriam laudem, commodum, vel honorem: ſed ipſum ſummum bonum duntaxat, & ei velle vniri propter bonitatem ipſius: ſicque ipſum diligere, non quoniam ipſi diligenti bonus pius ac liberalis exiſtit, ſed quoniam in ſeipſo ſumme, infinite & prorſus incomparabiliter bonus eſt atque amabilis, pulcher dulcis, perfectus & omnifarie fœlix. Et qui in hac Dei quæſitione permanet ſtabilis, nec proſperis nec aduerſis nec vlla tentatione ſuggeſtione ſeu alio modo inde deflectens, imo in hac vſque in finem creſcens, ille quærit Deum conſtanter, ſicut hortatur qui dixit: Quærite Dominum & confirmamini, quærite faciem eius. NOVITI. O veritas ſumma, quam nobile & præclarum eſt Deum ſic quærere: ſed heu quàm longe eſt hoc à me, qui nec orationem vnam dominicam & vix ſalutationem angelicam ſemel ſine diſtractione queo proferre, pri-

uatoq; ſordeſco amore, & cito fatigor in tuo obſequio. Dein de in confabulatione in egreſſione in ambulationibus, in cibo & potu ac ſomno ad meipſum refleɛtor, recreationem, ſolatium, delectationem, repauſationem ſuperflue quęrens: ſicque me in me turpiter & oblique non in te ſynceriter ac integre diligens: quod ex amore priuato non diuino prodire non ambigo. CHRI. Quēadmodū tetigi nemo repente fit ſummus, nec ſubito tam perfectus. ſed pedetentim proficitur, atq; de ſtatu incipientiū ad ſtatū proficiētium de ſtatuq; proficientium ad ſtatum pertingitur perfectorum, quorum potiſſime eſt deum ſic quærere toto corde. i. toto intellectu & affectu, tota intentione & actione ſynceriter & conſtanter, Nihilominus incipientes nouicij tenentur deum quærere ex charitate, & pręfatam perfectionem finaliter in hac vita intendere, totamque ſuam conuerſationem ordinare ad ipſam, & proficiendo in via virtutum appropinquare eidem: quoniam ſtatus religionis eſt ſtatus perfectionis acquirendæ. Itaque ſtude priuatum amorem in omni die minuere, & nec te ipſum nec aliquam creaturam, niſi in Deo & ſecundum Deum & propter Deum diligere, nec quicquam appetere admittere, agere, quod impeditiuum eſt ſpiritalis

ritalis profectus aut incrementi diuini amoris, á quo ſolatium non impedit moderatum, neque refectio ſobria, neque dormitio temperata: imo per ea ſuſtentantur, reparanturque vires ad Dei obſequium. Interea non ita dico deum ſalubriter & conſtanter quærendum, quaſi oporteat ſiue poſſibile ſit omni momento actualiter ferri in ipſum per intellectualem conſiderationem, & virtuoſam affectionem, aut actionem: ſed quod homo præſertim religioſus proficere cupiens, debeat toto aſſiduoque conatu ad hoc niti: vt quantum ſibi Deo auxiliante poſſibile eſt, propinquet quotidie indeſinẽti illi actuali eleuationi mẽtis in Deum, conando ad id vt ſæpiſſime in deum feratur, & ſtabilis in tali eleuatione actualiter maneat: ſicq; quotidie frequentius purius atq; ſtabilius erigatur in omnipotentẽ per ipſius conſiderationem ſeu cõtemplationẽ affectuoſam & fixam & item per actualem ipſius dilectionẽ cõtemplationẽ puram & ſtabilẽ. NOV. Documenta hæc ſaluberrima aliqualiter capio & iuxta ea procedere cupio & intẽdo. Præterea ſcire opto, an cunctos nouicios. oporteat vniformiter ſecũdum modum, gradum, ordinemque præfatum proficere, proficiſci, aſcẽdere, nec ea que perfectionis ſunt ſtatim in primo anno arripere?

De

De diuerſitate nouitiorum ſecundum varietatem gratiæ Dei in ipſis.

Articulus IIII.

CHRI.

IN diuerſis diuerſimode ago: diuerſis quoq; gratijs & virtutibus ſibi in baptiſmo, contritione, conuerſatione, religioniſue ingreſſu, conceſsis, varijs modis vtuntur. Quidam tam gratioſe præueniūtur, quòd mox in ipſo nouitiatus anno tam ſpiritales, interni, feruentesq; ſunt, vt iam inter perfectos valeant computari. Tales fuerunt Gregorius, & Bernardus, & ante eos Gregorius Nazianzenus atque Baſilius. Quantam etiam contulerim gratiam mox in conuerſionis exordio magno illi Antonio, Auguſtino, Benedicto, & admirabili viro Germano, multisq; alijs, in eorum narratur legendis. Nonne electus ille Bernardus in ſuæ conuerſionis primordijs fuit ita in Deum abſorptus, vt pene nullo vteretur ſenſu corporeo. Deniq; annum in cella nouitiorum exegerat, nondũ agnoſcens an teſtudinem domus ipſa haberet: multo quoq; tempore intrans exiẽsq; eccleſiam, putauit vnam duntaxat eſſe feneſtram in loco ſuperiori, vbi tres erant. Oleum demum pro cereuiſia bibens, & crudum ſagimen comedens pro butyro,

non ſenſit neq; diſcreuit. Præterea quāta charitatis perfectio, quanta internæ ſuaui tatis experientia, quanta exuberantia gratiarum collatæ ſint Auguſtino in ſuę cōuerſionis initio, ipſe grata mente deprom pſit dicendo: Sagittaueras tu cor meū tuæ iaculo charitatis prævalidæ, & geſtabam verba tua trāsfixa in viſceribus meis: nec ſatiabar illis diebus dulcedine mirabili cōſiderare altitudinem diuini conſilij ſuper modo ſaluationis generis humani. Quantum fleui in hymnis & canticis ſuauè ſonantis eccleſię. Voces illæ fluebant in auribus meis, liquebanturq; lachrymę & bene mihi erat cum eis. Audiui dicentē: In pace, in idipſum, dormiam & requieſcam. O in pace, o in idipſum. Tu enim es idipſum, qui nunquam mutaris. In te requies omnium obliuiſcēs laborū. O domine Ieſu Chriſte quā ſuaue ſubito factū eſt mihi carere malis voluptatib⁹ meis: & quas amittere metuebā, iam me dimiſiſſe gaudebam. Intraſti enim pro eis cor meum tu omni voluptate ſuauior. NOV. Heu me miſerū qui adhuc in meis ſqualoribus iaceo, in fœcib⁹ meis remaneo, atq; ad oblectamenta fœda inclinor, quæ tamen deteſtor. Interea ſuſpicor, quod viri tā prę electi quos in cōuerſionis principio, tātis gratiis præueniſti, etiam ante innocentes & puri fuerunt: ideo ego mearum mihi

conſcius prauitatum & immunditiarum ad tale aſpirare nec queo nec audeo.

CHRI. Nondum hiſtorias legiſti ſanctorum, quas ſi legiſſes ſcires vtique quot annis Auguſtinus ante ſui conuerſionē ſeruiuit libidini. Germanus quoque elationi & vanitati antequam conuertebatur deditus fuit, in tantum quod ſpiritalem patrem ſuum ſanctum epiſcopum voluit trucidare. Imo ſceleratiſsimi quidā in ſui conuerſione tanta gratia ſunt præuenti, quod infra breuiſsimum tempus ad mirā ſanctimoniā ſunt perducti. Neſcis, quod vbi abundauit iniquitas, ſuperabundare ſoleat gratia? Tales ergo cōmuni legi & laborioſe diuturnoq; proficiendi modo ac ordini non ſubduntur. Quidā in ſuæ cōuerſionis exordio mediocriter ſunt deuoti, proficiuntq; quotidie, ac paulatim viri virtuoſi redduntur, quamuis non ſancti. Aliqui verò labore afficiūtur aſsiduo tentationibus agitantur, nec conſolationem experiuntur internam: quibus via ſalutis dura & amara videtur potius quàm iocunda ac dulcis, quod frequēter ex eorum contingit culpa: quoniam ſe à leuitatibus, negligentijs, loquacitatibus non refrenant, neq; aduertūt beneficia Dei & ſua peccata, nec rite memorantur ſua nouiſsima, neq; acerbiſsimam meam paſsionem cordibus ſuis inſcribunt, atque

cur venerint non aduertunt. Veruntamē poteſt hoc ex diuinæ diſpenſationis moderamine prouenire, vt interim ſic probati gratiam paulo poſt ſortiantur maiorē. Quemadmodum abbati Moſi, Mariç Aegyptiacæ, aliĳſq; nonnullis noſcitur accidiſſe. Hi ergo paulatim habent proficere & de ſtatu inferiori ad ſuperiorem aſcendere. N O V. In nouiſsimorum iſtorū catalago potius reor me eſſe, attamen ad laudem tuam id dixerim, ſerenitatē quandam & conſolationem prædulcem ſentio mihi interdum ineſſe: ſed heu cito pertranſeuntem, moxq; diſtractiones, inquietudines, tentationes, difficultates, experior mihi in corde ſuccedere, in quibus maior mihi eſt mora ac moleſtior hora. CHR. Sic expedit tibi. NO. Nonne ſalubrius mihi eſſet in prętacta mentis ſerenitate ac dulci deuotione diuturnius ſtare? C H R I. Aliquid directe & ſecundum ſe ſalubrius eſſe poteſt, quod tamen incidētaliter occaſionaliterq; damnabilius fieret. Enimuero nondū exercitatis in ſpiritali militia, nondum in Dei timore, humilitate atq; interno profectu digne fundatis celeriter & faciliter ſubrepunt, aut etiā præualent tentationes vanæ gloriæ, complacentiæ propriæ, elationes occultæ temerariĳq; iudicĳ: quæ omnia tibi & conſimilibus tuis periculoſe contingerent,

ſi

ſi dulci ad libitum deuotione tranquillitate conſolationeq́; frueremini, & putares te aliquid, ac meritis & viribus tuis aſcriberes quod diuinę pietati ac gratiæ dũtaxat eſt adſcribendum: nec diſceres compati aliis, ſed magis temere iudicare atque contemnere. Expedit igitur tibi ire per àquam & ignem, & virgam baculumq́; ſentire, aduerſa & proſpera experiri, proprias infirmitates, defectuoſitates, ærumnas experimento cognoſcere: ſicq́; aſſueſcere ad omnipotentem confugere, eius auxilium affectuoſe & anxie inuocare. Denique qui iſta non recognoſcit nec experitur, remanet in ſcholæ cæleſtis magiſterij inexpertus, & pauca de interna exercitatiõe cognoſcit: idcirco nec aliis apte conſulere aut tentatis periclitantibus & afflictis mederi & ſubueniri extat idoneus, nec ex ſentẽtia dicere valet: Dominus dedit mihi linguam eruditam, vt ſciam eum qui laſſus & lapſus eſt ſuſtentare verbo. Qui verò prætacta expertus eſt & modo prædicto exercitatus, vnctioneq́; doctus & deſuper eruditus, efficaciter poteſt implere quod hortatur Apoſtolus: Corripite inquietos, conſolamini puſillanimes, ſuſcipite infirmos, patiẽtes eſtote ad omnes. Itemq́; Si pręoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenita

tatis, conſiderans teipſum ne & tu tenteris. Et denuo: Debemus (inquit) nos firmiores imbecillitates infirmorũ ſuſtinere. Verum ne ex hac infirmorum tolerantia firmior extollatur, opportunè ſubiunxit Apoſtolus: Et non nobis placere. NOVI. Gratioſe & optime prolata ſunt omnia iſta, ſed precor te Domine, dignare me edocere qualiter in hac viciſsitudine, ſucceſſione, & alternatione ſpiritalium proſperitatum & aduerſitatum iſtarum debeam me habere. Et quomodo in omni tentatione aduerſus hoſtes ſalutis humanæ, debeam inceſſanter confligere, qualiter etiã ad illuminationem ſupernam, ad cõſolationem internam, ad charitatis ſynceritatem atq; monaſticę vitę perfectionẽ queã pertingere. CHRIS. Nondum profeſſus es, & iam de perfectione ad quam ordinatur profeſsio ſciſcitaris? Interea magnanimis eſſe videris, fortia perſcrutaris, perſeueraturum te præſupponis. Ad præinducta ergo quantum ad tuam ſpectat menſuram, tibi mox reſpondebo.

Qualiter in alternatione & ſucceſsione ſpiritalium proſperitatum & aduerſitatum debeat ſe habere, ac regia via incedere ipſe nouitius. *Articulus V.*

IN bonis & proſperis, in ſpiritalis alacritatis conſolationis atq; profectus conceſsione gratias deo age: & ita gloriare

riare in Dño, non in teipſo, vt ſcias te in tali diſpoſitione votiua & dulci nõ iugiter & forſan non diu manſurum: idcirco te nunc ad futuros diſpone aduentus tentationum, afflictionum, & aduerſitatum. In aduerſis quoq;, duris & aſperis, & conſolationis internæ ſubtractione patientiam habe, & Deo nihilominus gratias refer, ipſumq́; inuoca, ac fidelitatem ad ipſum conſerua. Caue vigilantiſsimè offenſam ipſius, reditum quoq; eius gratioſum ac conſolatorium æquanimiter præſtolare, & conſolationes contemne indignas. Hoc nempe eſt quod ait ſcriptura: In die bonorum ne immemor ſis malorum, & in die malorum ne immemor ſis bonorum. Itemq́;: Rennuit conſolari anima mea. Et rurſus: Expecta dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine dominum. NOVIT. Quomodo ęquanimiter ferre poſſum, quod indeuotꝰ ſum Deo, & abſq; ſapore & gaudio ei miniſtro: cũ ſcriptum ſit, Gaudete in domino ſemper. Et denuo: Seruite domino in lætitia? CHRI. Tu & ſimiles tui, in ſpiritalibus exercitijs nondum ſatis exercitati ac triti, putatis veram deuotionẽ in ſenſibili quodã ſapore, interno perceptibiliq́; feruore perſiſtere: non penſantes quod hæretici quoq; Iudæi & Saraceni in ſacrificijs & orationibus ſuis frequenter lachry-

mantur feruent ac dulci afficiuntur ſapore, ſiue ex naturali ad Deum amore, ſiue ex dęmonum cooperatione: qui ad huiuſmodi alterationes, affectiones, delectationes varijs poſſunt modis cooperari atque concurrere. Sed ſcito, quod quãuis internæ conſolationis feruores frequenter à Deo præſtentur, & veræ ſint charitatis affectus: nõ tamen (vt tactum eſt) ſemper nec ad veram deuotionem neceſſariò requiruntur. Porro vera & ſecura deuotio eſt promptitudo ſuperioris appetitus ſeu voluntatis ad ea quæ Dei ſunt, cum cordiali deteſtatione ac debita fuga omnis mortalis peccati, ſiue hoc ſit cum feruore ſenſibili, ſiue non. Præterea quod allegaſti, ita exponitur: Gaudete in Domino ſemper, id eſt, omni tempore oportuno, non indeſinenter in actu, ſic & cum lætitia ſeruiendum eſt Deo: imò & in triſtitia bona ac ſalutari, de qua fatetur ſcriptura: Cor ſapientum vbi triſtitia. Et iterum: Melius eſt ire ad domũ luctus, q̃ ad domũ cõuiuij. Beati quippe qui lugẽt, quoniam ipſi conſolabuntur. NOV. Magna eſt ignorantia & inexperientia mea, & erraui hucuſque: tunc ſolum ac verè putans me eſſe deuotum, dum conſolationẽ feruorem & guſtum ſenſi internum. CHR. Error ille in multis cõſiſtit, periculoſusque eſſet, ſi pertinaciter defenderetur. Vera

nanque

nanq; deuotio nequaquam ſine charitate habetur. Si ergo feruor, ſapor, ſuauitas eſſent certa veræ deuotionis indicia, quicunq; illa experiretur in ſe, certus iam eſſet ſe in charitate eſſe: quod tamen ſine reuelatione diuina ſciri non valet, ſicut hoc alibi declaratur atque ſcriptura teſtatur. Sunt (inquiens) iuſti & ſapientes, & opera eorum in manu dei ſunt: & tamen neſcit homo vtrum amore an odio dignus ſit. NOV. Qualiter decernere potero quãdo conſolatio illa interna & feruor ac ſapor interior ex charitate naſcũtur ac deſuper infunduntur, & quando non? CHRIS. Quemadmodum ſine reuelatione ſuperna certitudinaliter diſcerni non valet inter amorem Dei naturalem & infuſum, qui charitas appellatur: ita nec inter quoſdam eorum effectus iam tactos. Et ſicut per ſigna quædam probabiliter quis agnoſcit ſe eſſe in charitate: ita probabiliter ſcire valet, quod feruor ſuus, ſapor, alacritas deſuper ſint, & ex charitate emanent. NOV. Signa illa audire deſiderat anima mea. Nec enim puto, quod per ſigna illa Dominus meus deſignet intelligatq; miracula. CHRIS. Signa illa ſunt multa, ſed veriora & certitudini propinquiora ac magis ſecura ſunt, propriam conſcientiã diligenter diſcutere, & quicquid mortale occurrerit toto corde abominari, confite-

ri, deflere & libēter ſatisfacere pro eodē. Integrū quoq; habere propoſitum cauendi ſemper illud in poſterum. Nec pro aliqua re ſcienter velle peccare mortaliter. Inſuper affici vehementer ad Deū abſq; omni reflectione ad propriū commodum & honorē. Honorem etiā Dei & animarum ſalutem in cunctis zelare ac procurare pro poſſe. Malle ſubeſſe, ſubijci: obedire q̃ præſidere: de proprijs iniurijs & aſpernationibus non triſtari, omnia quoq; ad ſuam vocationem ſpectantia, præſertim præcepta & vota, prompto animo fideliter adimplere, nec ea pro aliqua re creata, imo nec pro vita propria conſeruanda tranſgredi, aut omittere velle. Amplius cū quis de feruore ſuo ſenſibili & delectatione ſua nō gloriatur: non tā principaliter inquantum ſunt pro releuamine ſuo & dulcia ſibi in ſe: ſed inquantū per ea totalius promptiusq; fertur in Deum, & ei perfectius ſine reniſu obſequitur: tunc multum probabile eſt, quod ex charitate procedāt. Similiter dum ex huiuſcemodi feruore, delectatiōe & guſtu homo magis ſuccēditur Dei amore ſyncero, & amplius creſcit in vera humilitate, patiētia, cuſtodia cordis, ac Dei timore, nec periculoſa ſecuritate reſoluitur, nec vanè erigitur, nec aliqd ſibi ipſi niſi omnem prauitatē, fragilitatē miſeriamqúe aſcribit. Si vero ex illis fiat auda-

audacior,tutior,intimoratior,& ad iudi-
candum de aliis pronior , & quærat in
illis ſeipſum, velitq; deuotior reputari,&
corripientibus ac humiliantibus ipſum
faciliter indignetur,aut duré & aſpernan
ter loquatur:ſuſpecta res eſt& infecta,prę
ſertim quum patientia ſit omnium virtu
tum probatrix, iuxta quod legitur : *Vaſa
figuli probat fornax , & homines iuſtos
tentatio tribulationis.* Vnde quemadmo-
dum mala olla in igne poſita mox crepat
& exilit:ſic homo adhuc paſsionatus nō-
dum virtuoſus & plene deuotus aduerſi
tate,correptione,caſtigatione,& humilia-
tione pulſatus interius commouetur , &
per verba erumpit male flammantia, du-
ra,ſuperba, & aſpera. NOVI. O ſapientia
ſumma,quàm rectè me tangis,quàm be-
ne mihi meipſum oſtendis : & certe con-
ſcientia mea ſalubriter puncta cognoſcit
atq; fatetur veriſsima , imo & ſaluberri-
ma eſſe quæ dicis: multumq; valentia ad
noſcendum ſalubriter ſemetipſum, & an
verè quis conſiſtat deuotus. Veruntamen
cùm iſta materia ſit ſatis profunda, ſubti-
lis,interna,ego adhuc externus,adhuc ru
dis , iam deprecor informari qualiter in
omni tentatione debeam contra ſalutis
meæ hoſtes confligere.

Qualiter in omni tentatione debeat nouitius ſe habere atque reſiſtere.

Articulus VI.

CHRI.

PRorſus ſapiens & ſalubris eſt interrogatio iſta. Nouitijs nanq; acrius ſolent imminere, inſidiari & aduerſari Inuiſibiles inimici acies vitiorum & conſuetudines priſtinæ, ita vt de ipſis ſpecialiter verificetur dictum illud commune; Tentatio, ſeu militia, eſt vita hominis ſuper terram. Hinc multi nouitij in prælio ſuccumbentes deficiunt, non ſatis inſtructi in modis ac medijs reſiſtendi. Porro de tentationum remedijs generalibus ac ſpecialibus cōſcripta ſunt multa vtilia. Nunc verò de his compendio tangam nonnulla. Imple ergo quod ait ſcriptura: Fili accedens ad ſeruitutē Dei, ſta in timore, & præpara animam tuā ad tentationem. Et ſcito, quod non coronatur, niſi qui legitime certauerit. Et quod per multas tribulationes oporteat electos intrare in regnum Dei. Primū itaq; & cōmune contra omnem tentationem remedium, eſt propriam defectuoſitatem, fragilitatem, inſufficientiamq́; agnoſcere: atq; ad Dei auxilium confidenter confugere, ipſum indeſinenter, feruenter & anxie inuocando in adiutorem, inſtar dicentis: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me feſtina: ſicq́; in

Deo inceſſanter ſperare: & de proprijs viribus ac meritis nequaquam præſumere. Secundum remedium eſt; ſeipſum in cunctis profunde coram Deo humiliare, deſpicere, imò pro nihilo reputare. Nempe qui in propria æſtimatione tam paruus, imo tam nihil eſt, ab aduerſario teneri, non valet: ſed protinus manus eius elabitur, atq; à Deo qui tales exaltat & confortat, ſuſcipitur. Tertium eſt, omnipotentis præſentiam ſemper attendere & eius iudicium ac vindictã, præſertim æternam damnationem, prudenter aduertere ac vehementer vereri. Quartum eſt, acute conſiderare quales ſint tentatores & aduerſarij electorum, quid quærant, quò tendant, quid inceſſabiliter machinẽtur. Sũt quippe crudeliſsimi, callidiſsimi, & inuidioſiſsimi, nec aliud quærũt finaliter, niſi æternã & infernalem hoĩm damnationẽ. Atq; vt interim à Deo auertãtur omni gratia & virtute priuentur, & ipſis ſubdãtur, cunctiſq; vitijs inquinẽtur. Hoc mille modis ac practicis machinari nõ deſinũt. Quo igitur certius iſtud agnoſcis, eò ſtolidius agis ſi illis conſentis, & niſi ipſis ſine mora & toto affectu atq; extremo conatu reſiſtas. Nunquid ſyluã cum latronibus introires, â quibus te inibi iugulandum cognoſceres? Quintum eſt, vigilanter penſare quanta damna tenta-

tionibus conſentiendo incurras: per hoc enim ſummum & incommutabile bonũ Deum verum amittis, omni charitate & gratia eius meritisq́; præcedentibus ſpoliaris: Dei & creatoris ſaluatorisq́; tui adoptiuus filius, ſeruus, amicus, miles, hæres ac membrum eſſe deſiſtis: et inſuper ipſius hoſtis aduerſariusq́; efficeris. Dæmonum quoq; ſeruus, membrum & filius redderis: et anima tua quę paulò ante extitit Dei ſponſa, diaboli fit confeſtim adultera, æterna fœlicitate te priuas, perpetuam damnationem incurris, teipſum ſpiritaliter perimis, omni cadauere ac cloaca fis turpior, et omni bruto peior ac vilior. NOVIT. O Deus æterne quid audio, o quàm infinita eſt iniquorũ ſtultitia, quàm inæſtimabiliter magna eſt acquieſcentium diabolicis tentamentis inſania. Heu quot & quanta incidunt nocumenta pro delectatione vili, breui & modica: & nunc auxiliante & conferente te domine, firmiter propono tentationibus vſq; ad ſanguinem reluctari, vſq; ad mortem reſiſtere. Et quàmuis ad hoc implendum ſufficiant ſufficienterq́; inſtruãt, animent & accendãt iam tacta remedia: tamẽ vt hoc ipſum efficacius fiat, remedia inchoata proſequere. CHRIST. Sextum remedium eſt, viuaciter atq; aſsidue intueri quàm victorioſè & inclytè electi Dei tentationi-

tationibus reſtiterint. Et quantam ex hoc triumpho gloriam ſint ſortiti. De hoc tempore procedente vitam ſanctorum patrum Antonij, Hilarionis, & cõſimilium legendo plenius inſtrueris. Septimum eſt, contemplari qualiter Deus altiſsimus angeli ſancti & omnes ciues ſuperni conflictum tuum contra tentamenta inſpiciant, parati iuuare, atque de tua reſiſtentia & victoria exultantes. Et item, quantum de tua deiectione & tranſgreſsione maligniſsimi ſpiritus collætentur & tibi inſultent, quemadmodum pſallis: Qui tribulant me, exultabunt, ſi motus fuero. Ex hac conſideratione orauit Pſalmiſta: Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus, pręualui aduerſus eum. Itemq́; Deus meus in te confido non erubeſcam, neq; irrideant me inimici mei. Noli me creatorem tuum offendere, relinquere, aſpernari. Noli beatiſsimam matrem meam tibi ſuccurrere paratiſsimam, & tuã ſalutem vehementer zelantẽ contriſtare: noli angelum tuum ſanctum te ſynceriſsimè diligentẽ, ſolicitè cuſtodiẽtem, fideliſsimè admonentem inhonorare, plus aduertendo & aſſequendo diabolica illa ſuſurria, quę eius angelica ſaluberrima hortamẽta. Noli te toti triũphãti eccleſię cœleſtíq; curiæ odibilem contemptibilẽq; efficere.

Noli

Noli te inuidioſiſsimis ac crudeliſsimis hoſtibus tuis opprobrium ſubſannationem & prædam peragere, ſed potius ora cum ſapiente: Domine pater & dominator vitæ meæ ne derelinquas me in cogitatu & conſilio illorum ne incidam in cõſpectu aduerſariorum meorum, & gaudeat de me inimicus meus. Octauum eſt ſtatim in principio tentationi reſiſtere: quod in tentamentis carnalibus potiſsime eſt agendum, & à quibus & quorum obiectis occaſionibus incitamentis atque materijs debes oculos mentis & corporis imaginationem, phantaſiam, mmeoriam confeſtim auertere: eoſdemq; oculos ad intuendum et conſiderandum ſalubria et compunctiua conuertere, crucifixum aſpiciendo, eiuſq; paſsionem & tua nouiſsima ponderando, breuitatem quoq; & incertitudinem vitæ præſentis penſando. Præterea debes eſſe magnanimis & laudabiliter vindicatiuus, ita vt afflictores tuos diabolos dirè affligas, tanto inſtantius & inceſſabilius dando te ad omnium actus virtutum, præſertim ad profundã humilitatem, obedientiam, charitatem: quanto plus illi conantur te à tua ſalute retrahere. Dic cum idoneo pugnatore: Perſequar inimicos meos & comprehendam illos, & non conuertar donec deficiant: Confringã illos nec poterunt ſtare.

Nec

Nec hoc dicas de tuis viribus aut meritis præſumendo, ſed diuinæ pietatis gratioſo auxilio cum omni humilitate & ſpe iugiter innitendo, iuxta illud: In Deo ſalutare meũ, & gloria mea Deus auxilij mei, & ſpes mea in Deo eſt. Nonum eſt, vilitatem, impietatem & turpitudinem tentationum ac vitiorum perpendere, & ita te protinus inde quaſi à cadauere prorſus fœtidiſsimo atq; turpiſsimo cum indignatione auertere dicẽdo, fy. Quemadmodum ſi emptor mercatori pro auro & balſamo præbeat ferrum & ſtercora, cum indignatione auertet ſe mercator, dicẽs, fy. Ita dum tibi pro Domino Deo tuo æterno, infinito & ſuperdigniſsimo, & preciosiſsimis donis gratiæ & gloriæ eius proponuntur à mundo, carne, diabolo, vana, fœda & vilia iſta caduca, cum intentiſsima aſpernatione, reſponde fy. Nec digneris talia ſuggerentem aſpicere vel audire, imo ſicut docuit ſignifer ille Franciſcus, dic tentatori: Aperi os tuum, & proijciam ibi ſtercus. NO. Vehementer me iuuant, confortant, conſolantur, inflammant documenta hæc optima. Veruntamen vnũ me adhuc intus moleſtat, quod vix exprimere audeo. CHRI. Si modice expectaſſes, referaſſem tibi decimum tentationum remedium, quo audito quicquid in corde tuo verſatur ac latet, plane ac ſimpliciter manife-

BIBLIOTECA N.LE ROMA VITTORIO EMANUELE

manifeſtaſſes. NOVI. De præcipitatione mea veniam precor, & illud remediũ audire depoſco. CHR. Decimum eſt, totum quod verſatur & latet in mente, tã in ſacramentali confeſsione quã extra eandẽ, viris diſcretis bonis & charitatiuis inſinuare, atq; eorum conſilijs & doctrinis humiliter obtẽperare. Tentator quippe quęrit decipere, falſa ac praua ſub ſpecie veri proponit ac boni, & fraudes innectit ac laqueos, propter quod metuit deprehendi. Nẽpe vt in euangelio dixi: Omnis qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non manifeſtentur opera eius. Dũ igitur homo omnia mentis ſuæ abſcondita idoneis prodit viris, iam pene vincit diabolum, & fraudes eius ac laqueos detegit. Sic quoq; interiora tua detegere & informationem expetere, humilitatis ac diſcretionis eſt opus. Idcirco ſuperbiam vince diaboli. NOVI. Iam paratus ſum interiora quædam euoluere, non tamen ſine pudore. Audio interdum neſcio quæ in corde meo ſuſurria, argumentationes, blaſphemias contra fidem, contra prouidentiam Dei, contra honorificentiã Chriſti ac glorioſiſsimæ virginis. Et quanto plus contra talia arguo & propter ea contriſtor ac turbor, tanto acrius ſequũt & erumpunt. CHRI. Satis hæc tetigiſti. Itaq; ſcias huius tentationis generi ſpeciali induſtria

duſtria obuiandū. Non enim contra eam argumentando, aut propter eam ſeipſum turbando deijcitur: ſed potius deridendo nec eam curando, ſeq́ꝫ mox auertendo ab ea & conuertendo ad alia bona ſalubria, atqꝫ cum iucunditate ſeruiēdo altiſsimo, & pſalmodijs, orationibus, meditationibusq́ꝫ diuinis vacando: quemadmodum ſcriptum eſt: Triſtatur aliquis ex vobis? oret æquo animo, & pſallat. Veruntamen ita tentatus intra ſe poteſt ſic ſimpliciter cogitare interdum iſto aut ſimili modo: Ego credo ſicut innumerabiles patres ſancti & eremitæ & anachoretæ & mónachi, innumerabilesq́ꝫ vtriuſqꝫ ſexus martyres crediderūt, quos Deꝰ omnipotēs in vita & morte in martyrio & poſt mortē ipſorū, innumerabiliſsimis & prǽclariſsimis, ſoliſqꝫ omnipotenti Deo poſsibilibus decorauit miraculis. Ecce fides Chriſtiana vtriuſqꝫ teſtamēti roboratur ſcripturis, & oīa gratiarū chariſmata, virtutes, ſigna, ꝓdigia olim tradita Synagogę Iudęorū, per apoſtolos Chriſti ad eccleſiā gentium ſunt tranſlata. Nec interim habuerunt Iudæi viros ſanctos & prophetas miraculis coruſcantes. Iſta quoqꝫ finalis Iudæorū relictio certiſsimum ſignum eſt veritatis fidei Chriſtianę. Inſuper in Alchorano.i. in libro legis Machometi & Sarracenorū apertiſsimè ac frequenter habetur ꝙ Ieſus

ſus

ſus Marię filius fuit rex Meſsias ſeu Chriſtus in lege & prophetis promiſſus, & ꝙ Iudæi per totum mundum diſperſi & á Deo finaliter ſunt relicti, eo quód Ieſum nõ receperunt pro Chriſto: & quód Ieſus Mariæ filius ac Apoſtoli fuerunt á Deo miſsi, & ſuſcitauerunt defunctos, alijſq; coruſcauerũt miraculis quæ in euãgelio recitãtur: atq; quod mater Ieſu Maria fuit omnium mulierum ſanctiſsima, omniumq́; virginum mundiſsima: etiam in partu & poſt partum. NOVI. Gratias ago tibi o Domine, quoniam verba iſta ſanctiſsima omnem cordis mei inquietudinem, turbulentiam, inuolutionem, caliginem penitus deterſerunt & expulerunt á me. Et nunc ſi quid addendum videtur de tentationum remedijs, addat hæc Dominus meus: quanquam nunc tacta mihi videantur ſufficere & ſuperſufficere. CHR. Plura vtiq; addi poſſent, videlicet ad ſacratiſsimã meã matrẽ, & ad ſanctos ad q̊s ſpecialior habetur deuotio deuote cõfugere, atq; quod hi qui in fide fuerunt firmiores & ab omni magica arte prorſus immunes, præ cæteris fulſerunt miraculis. Vnum tamen adhuc reſtat remedium remediorum, maxime expugnatiuũ vniuerſarum tentationum, potiſsime inſtructiuum cunctarum virtutum, & ad ſummam perfectionem maxime inductiuum: quod

quod eſt diligens conſideratio meæ acerbiſsimæ paſsionis, & de hoc in ſequenti te edocebo articulo.

Quod frequens deuota ac diligens dominicæ paſsionis conſideratio, ſit efficaciſsimum remedium contra omnem tẽtationem, cõpendioſiſsimum quoque medium ad omnem ſpiritalem profectum atque perfectionem. Articulus VII.

CHRI.

PAſsioni meæ ſeu morti, qua totum redemi genus humanum, inæſtimabilem contuli efficaciam ac virtutem, & ipſa meriti extitit quidẽ infiniti: quia ex ſumma & ardentiſsima charitate, perfectiſsima obediẽtia, profundiſsima humilitate, inconcuſſa patientia, conſtantia fortiſsima, mente prorſus mitiſsima, pertuli eam. Deitas quoq; humanitati meæ vnita immenſam idoneitatẽ & efficaciam promerendi pręſtitit ei. Hinc quanto homo per charitatem ardentius humilius atque vicinius vnit ſe mihi, & meis meritis ac virtutibus magis confidẽter innititur: tanto copioſius efficitur particeps virtutis ac meriti mei. Si ergo tentaris difficultate arduitateúe ordinis, obſeruantiarumq; eius, & quaſi duricia ac rigore religiõis: & graue tibi videtur crucem tuam ferre & ſequi me: diligenter cõſidera

ſidera quanta pro te pertulerim ego, qualiter factus in agone præ horrore mortis ſanguineum fudi ſudorem: fuiq́; triſtis vſque ad mortem, & proprijs humeris graue crucis patibulū baiulās ignominioſiſsimè ductus fui ad Caluariæ locū. Si ergo tentaris illecebris carnis ſeu deſiderio voluptatis, diſſolutionis, ludi, ioci, cachinnationis: attende quid pro te tuli doloris, quādo vſq; ad coſtarū patefactionē tenerrima mea caro eſt lacerata & omnino crudeliſsime dilaniata flagellis, quando per medium manuū mearū ac pedum trāſuerberati ſunt obtuſi & groſsi illi ferrei claui. Dum item caput ſpinis eſt coronatū, arundine cæſum. Si ambitione tentaris, aduerte qualiter propter te factus ſum opprobriū hominū & abiectio plebis, alba veſte illuſus, purpurea ſubſannatus, vultu conſputus, blaſphematus, & tanquā viliſsim⁹ & ſceleratiſsimus vniuerſorū hominum, ſpretus, tractus, occiſus: quoniā omnes videntes me deriſerunt me, dicentes: Si rex Iſrael eſt, deſcendat nunc de cruce. Si grauis tibi abſtinentiæ ſeu ieiunij rigor, & delicatiori cibo tentaris & potu: recole quēadmodum dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto. Si motus ſuperbię, ſi impatientiæ aut iracundię impetus te inuadit propter illatas tibi iniurias, aut propter quæcunque aduerſa:

aduerte

aduerte qualiter cuncta prætacta patien-tiſsime toleraui, quomodo coram Pilato ſteti mitiſsimo corde, ſilenti ore, falſiſsi-mè ac enormiſsimè accuſatus. Si te rācor pulſat aut motus inuidiæ, recordare qua-liter in cruce fixus & iā mortis anguſtijs & puncturis circūdatus, imo potius intus trāsfixus, oraui pro crucifixoribus meis. Si te impugnat acedia, recole quanto cha-ritatis ardore tuam procuraui ſalutē. Et breuiter in omni tentatione intime intue re, quę, quāta, & qualia pro tua ſaluatione aſſumpſi, exercui, toleraui: qualiter ama-riſsima & acerbiſsima morte peremptus ſum, & toto corpore violentiſsimè ac pœ naliſsimè in cruce diſtentus vſq; ad oſsiū meorum dinumerationē, venarumq́; ru-ptionem: quomodo ſpinis coronatus, pur pura veſte pro irriſione indutus, vultuq́; ſanguine madēs prę ſentatꝰ populo, clamā tibꝰ illis: Tolle tolle, crucifige eum. Pręte-rea cōſpice quis qualis & quātus ſum, qui vniuerſa iſta ſuſtinui. Nōne ſecūdū natu-rā meā diuinā ęterno patri ęqualis ſum? ſecūdū aſſumptā quoq; humanitatē vt ver bo æterno hypoſtaticè vnitā, toto digni-or vniuerſo? Attende complexionis meę teneritudinem, quia ex ſacroſanctę vir-ginis puriſsimis ſum conceptus ſanguini bus: vide innocentiam meam, & quàm charitatiue, virtuoſe, promptiſsime cūcta per-

pertulerim, contemplare. Inſuper contuere, quemadmodum tēpore paſsionis meę acerbior fuerit in me dolor compaſsiōis, qua ingratis ac percuntibus condolebā, quam ipſa corporalis paſsionis meæ afflictio: quantum item dilectiſsimæ meæ cōdolui genitrici, cuius amaritudinem pœnam compaſsionum inſpexi: ſed & alijs aſtantibus deuotis diſcipulis ac fœminis vehementer compatiens fui. Iſta iugiter porta in mente, atque quotidie ſemel ſpeciali ad hoc hora deputanda diſtincte, ordinate, cōpaſsiue recogita, ac ſi pręſentialiter te præſente & intuente hæc paterer. Denique vt cum præcordialiori compaſsione iſta reminiſcaris, conſidera quam graue & moleſtum tibi eſſet talia pati: quantum doleres, ſi patrem aut fratrem tuum carnalem etiam pro ſeipſis & ſuis exceſsibus talia cerneres ſuſtinere: magis autem ſi ſine ipſorum demeritis, & maxime ſi pro te & tua ereptione ac morte corporali ac temporali taliter occiderentur: quāto magis Deo creatori ſaluatoriq́ꝫ tuo, propter te incarnato ac taliter paſſo abſq́ꝫ ſua offenſa, pro tua culpa & pro tua liberatione à morte & cōdemnatione æterna: imo & pro obtinenda tibi gratia multiplici in præſenti: æternaliq́ꝫ gloria in futuro præcordialiſsime compati te oportet. Itaque dum ad iſta meditanda accedere vis, mentem

tem tuam recollige, & mihi ardenter cõ-
iunge: ſicq; ſine diſtractione cum omni
compaſsione, compũctione, gratiarumq;
actione hæc recorderis. NOVI. Iſta mihi
ó domine ſaluberrima eſt doctrina, effi-
caciſsima medicina, memoratio nunquã
obliuiſcenda: imó quàmuis ex horum re
miniſcentia non oriretur nobis medela,
maximæ tamen (ni fallor) ingratitudinis
eſſet, iſta non recognoſcere, non penſare,
non gratias agere, nec vicem pro poſſe re
pendere. Hæc igitur tanquam faſciculum
propono oculis mei cordis indeſinenter
obijcere, præſentare, imprimere, vt com-
patiar, vt gratias agam, vt imiter, & in
omni tentatione remedium habeam ſalu
tare ad manum, omne quoque inordina
tum ac vile abijciam ac deteſter ſolatiũ.
CHRI. Rectè conſideras. Etenim paſsio
mea varijs modis eſt recolenda. Primo,
ad condolendum. Secundo, ad imitandũ
eam, & omnem quam in ea monſtraui
charitatem, humilitatem, patiẽtiam, man
ſuetudinem, obedientiam, fortitudinem,
pietatem. Tertio, ad gratulandum in-
quantum fuit cauſa fructuoſa & ſaluati-
ua, quemadmodum ſcriptum eſt: Mihi
abſit gloriari, niſi in cruce domini mei Ie
ſu Chriſti: per quem mihi mundus cru-
cifixus eſt, & ego mundo. Itaq; ex hac paſ
ſionis meæ recordatione crucifixus tibi

ſit mundus, ita vt quicquid appreciat, ac diligit mundus, id eſt, mundani carnaleſq́ homines, vtpote delitiæ, diuitiæ & honores ſeculi huius, tibi ſint crux, & ea faſtidias, horreas, fugias: ſicut ſolent homines fugere ac vereri crucis patibulum. Tibi verò delectabile ſit ac ſuaue, Deo tuo propter te incarnato, purpurato, crucifixo compauperari, cõfigi & compati: ſicq́ deificaberis, id eſt, diuinus & ei chariſsimus, eminenterq́ ſimilis eris. Quartò, ad admirandum, quòd vnigenitus Dei dignatus eſt ita redimere. Quintò, ad præualendum in omni tentatione per eã modo nunc introducto. Sextò, ad contemplandum miſericordiam, iuſtitiam, & ſapientiam Dei in paſsione dominica. Septimo, ad inflammandum, quatenus omnia iam inducta penſando, totaliter accendaris amore filij Dei: qui te in tantum dilexit ac prædilexit, taliterq́ redemit.

NOVIT. Certe (vt arbitror) in his altitudo conſiſtit ſapientiæ Chriſtianæ: ſed precor ô Domine, vt clarius mihi exponas, qualiter clarius tuam debeam recolere paſsionem ad contemplandum, & qualiter ad illuminationem internam & ad veram queam pertingere ſapientiam.

Quas

Qualiter per aſsiduam diligentem & compaſsiuam dominicæ paſsionis recordationem, pertingatur ad cõtemplationem ſublimem, illuminationem ſupernam, ſapientiam ſalutarem.

Articulus VIII.

DIxi tibi, diſcretè & ordinatè eſſe procedendum atq; proficiendum. Tu autem videris velle volare, antequam habeas pennas. Et qui adhuc in actibus viæ purgatiuæ ac ſtatus incipientium indiges exerceri, de vitæ vnitiuæ & perfectiuæ, contemplationisq; actibus ac volatu vis edoceri? NOVIT. Quantum ad meæ pertinet paruitatis menſuram, hoc petij. Veruntamen indiſcretionis & præſumptionis meæ deprecor veniam: attamen ſupra teſtatus es triplicis vitę actus & exercitia ſibi inuicem aliqualiter permiſceri, atque ad incipientes neceſſario exigi charitatem ac ſapientiæ donum ſecundum aliquem gradum.

CHRIST. Quid neceſſaria eſt excuſatio coram cordiũ inſpectore ac iudice Deo? Mentis tuæ intentionem & piam cerno radicem ac feruens propoſitum, ideo ſatiſfaciam tibi. Ex philoſophia agnoſcis, ꝙ omnis effectus ſimilitudo eſt ſuę cauſę, omnis quoque creatura radius creatoris. Hinc ex cognitione effectuum ad noti-

tiam peruenitur cauſarum. Et ex creatu-
rarum intuitu ad creatoris aliquantulam
contemplationem pertingitur. Veruntã-
men effectus gratiæ & gloriæ, effectibus
naturæ eminentiores conſiſtunt, idcirco
in ipſis excellentius contemplatiuè inſpi-
citur Deus. Potiſsime autem in humani-
tate à verbo æterno in vnitate perſonæ
aſſumpta, & in eius myſteriis ac ſuperna-
turalibus præclatiſsimæ gratiæ ac glo-
riæ ſuę donis: in quibus omnibus Deitas
adoranda, trinitas ſuperbenedicta, multo
incomprehenſibilius, exuberantius, glo-
rioſius ſuam oſtendit, relucereq́ fecit bo-
nitatem immenſam, munificentiam infi-
nitam, gratuitam charitatem, intermina-
bilem ſapientiam, pietatem, iuſtitiam, &
incircumſcriptibilem poteſtatem, quam
in toto reſiduo vniuerſo. Nẽpe hoc pror-
ſus omnem ſuperat intellectum, quam in
æſtimabilis & immenſa fuit illa ſupereſ-
ſentialis & ſuperbeatiſsimę Trinitatis bo
nitas, charitas, pietas, munificẽtia, ſapien-
tia, dignatio, qua decreuit ac voluit ab v-
nigenito patris filio naturam aſſumi hu-
manam, ad hypoſtaticam vnionem ſup-
poſitalemq́ vnitatem. Eodem quoque
momento quo creata eſt anima illa & ca
ro formata, ipſa anima ad ſplendidiſsimã
beatificam diuinæ eſſentiæ viſionem eſt
eleuata, gratia, virtutibus, dono, fructib',
bea-

beatitudinibus, & omni perfectione, quãtum capax fuit, impleta. NOVIT. Horum altitudo & claritas mentis meæ imbecillitatem prorſus reuerberãt, vincunt, obtundũnt. Hæc ergo quantum in me eſt malo abſcindi & tranſiliri, quàm protrahi. CHRIST. Aduerte tamen, quod & facile aduertere potes: quanta ſit iniquitatis enormitas, ac diuinæ iuſtitiæ æquitas, cum nulla pura creatura fuerit digna & efficax redimere & ſaluare genus humanum: ſed ipſummet vnicum Dei filiũ oportuit incarnari, quem & pater in aſſumpta natura maluit taliter, vt dictum eſt, pati, quàm peccata manere inulta: quã infinitæ quoq; ſapientiæ, quod Deus omnipotens ſalua ſua iuſtitia per particularem ac temporalem Chriſti mortem decreuit humanum redimere genus, à morte vniuerſali ac ſempiterna & ad amiſſam reducere gratiã ac ſalutem: quanta quoq; pietas Dei relucet in iſto, & qualiter omnipotẽtia creatoris in incarnatione verbi æterni & in cæteris eius repræſentatur ac lucet myſterijs. NOV. Magna & valde ſupernaturalis eſt altitudo ſapientiæ Chriſtianæ, nec humanitus adinuenta aut ficta: atq; vt tactum eſt ſupra, non per naturalia argumenta, nec magica arte neq; armorum violentia, nec humana potentia eſt hominibus perſuaſa, recepta, ac to-

to orbe terrarum diffuſa. CHR. Illuminari cœpiſti, & quoniam copioſius appetis illuſtrari ac dono ſapientię adimpleri, ſtude puritati internæ, totamq́; conuerſationem tuam funda ac ſtabili in humilitate profunda, ac filiali ac indefinēti Dei timore. Atq́;, vt tactum eſt, paſsionem meā ad imitandum penſa aſsidue: meam conſiderando, fideliterq́; ſectando charitatem, patientiam, mititatem, conſtantiam, humilitatem: ac mei intuitu & amore corpus tuum diſcretè caſtiga, quæ carni moleſtiora ſunt elige, ſubeſſe, obedire, corripi, corrigi, humiliari potius opta, quàm præeſſe, præcipere, promoueri, laudari, delicate tractari. In omni euentu ſatage eſſe tranquillus in Deo. Omnipotentis præſentiā inceſſanter conſidera & honora, in eius conſpectu cuſtoditus & ſolicitus eſto, ne in aliquo tantam maieſtatem ac ſanctitatem offendas, omne opus eius cum reuerentia, feruore & alacritate adimple. Ecce ſi iſta impleueris, imo ad iſta implenda diligentiam & conatum omni hora impenderis, erit Deus omniū Deus tuus, ſuſceptor & exauditor tuus, & protector animæ tuę, erit ſine dubio animæ tuæ ſponſus, & in mente tua quaſi in thalamo inceſſabiliter requieſcet, deoſculabitur, amplectetur, conſolabitur, fœcundabit te intus, intellectum tuum implebit ſplendoribus,

bus, affectum ardoribus ſanctis, & docebit te vnctio ſpiritus ſancti in vniuerſis. Tunc ſenties quàm verè ſuaue ſit iugum meum, & veritatem fidei experimentaliter noſces, atque cum fratre illo Egidio ęſtimabis te ſcientiā Dei magis habere quàm fidem. NOV. O ſaluator dulciſsime, putas ne miſerrimus ego ad iſta tandē pertingam? CHR. Neſcis quòd Deus ſit bonitas pura, penitus infinita, cuius munificentia eſt immenſa; qua rationabiles creaturas ſibi fideliter adhærentes tam præcipuè amat: ideo ipſe exuberantiſsima abundantia ſuæ pietatis immenſæ merita ſuplicum excedit & vota, & plura ac maiora paratus eſt dare quam creatura petit accipere, quantum in ipſo eſt, & dummodo illa non ponit obſtaculum, ſed reddere ſe capacem ſategerit. Solæ etenim iniquitates, ingratitudines, negligentiæ, & torpores ac culpæ veſtræ Deum veſtrum a vobis diuidunt, & peccata veſtra abſcondunt faciem, id eſt, gratioſam eius præſentiam à vobis. Certiſsimè ergo agnoſcas, quòd quantò plus puritati mentis ſtudueris, quātò diligentius ab omni offenſa deitatis pręcaueris, q̊ profundius humiliaueris & abnegaueris temetipſum & obedictior fueris: tantò copioſius Sol ſapientię de⁹ lucis ac liberalitatis interminatę in anima tua ſplēdebit. i. radios ſapientiæ

ſuç diffundet, ignem ſancti amoris accendet: imo tam inundanter ac redundãter offeret & cõmunicabit ſe tibi, vt ferre nõ præualens clames: Domine contine vndas gratiæ tuæ. Præterea per donum ſapientiæ ad gradum tertium & perfectum perductæ, ardentiſsimæ charitati vnitæ, faciet te quaſi conſiliarium & ſecretariũ ſuum, incerta & occultæ ſapientiæ ſuæ tibi manifeſtans: teq́; familiariter & intimè ſibi adſtringens, & in diuitias gloriæ ſuæ te rapiens, in ſecretum ſaporem, in Deitatis oceanum, in ſupergloriofiſsimæ arcanum Trinitatis te aſſumens, eleuans & abſorbens: vt ſuperdigniſsimæ & ſuperuoluptuoſiſsimæ Trinitatis gloriam & mutuam intuitionem, dilectionem, & complacentiam atque ipſius ad ſuos electos charitatem ac pietatẽ fœliciter, prout in præſenti vita conceditur, contempleris. Verum, vt dixi, ad hæc obtinenda proficiendum ac permanendum in gratia tanta, oportet in Dei præſentia iugiter cuſtoditum, timoratum, ſyncerũ exiſtere, ab omni vanitate, leuitate, diſſolutione cauere, ſpiritali profectui condignã impendere diligentiam & conatum. Denique hoc eſt, quod in Euangelio ſimplici quidẽ ſermone, ſed alto ſenſu expreſsi: Si quis (inquiens) voluerit voluntatem Dei facere, cognoſcet de doctrina an ex

Deo ſit. Nanq; qui modo nunc tacto con uerſatur, certitudinaliter in ſeipſo experi tur euangelica documenta veriſsime eſſe diuina, & ad deificam perfectionem, ad transformationē in Deū, ſupernaturalē, ſeraphicā ad obdormitionē in Deo dulciſ ſimam, deiformē ac cœliformē ducētia, ſo porato iam corpore omniq; ſenſu á ſuo actu alienato ſuſpēſo ac derelicto. NOV. Certe mi Domine poſtulationi meę ſatiſfeciſti pulcherrimè, & erudiſti me qualiter ad ſapientiam ſalutarem, contemplationem diuinam, & illuminationem ſupernam queam ac debeam peruenire per indeſinentem cordis cuſtodiam, per oris refrenationem, per ſenſuum coërtionem, per mentis munditiam, per reformationem paſsionum fugamq; vitiorum, per ſalubrem compunctionem atque aſsiduam tuæ digniſsimæ paſsionis ac mortis memoriam: non per lectionem & ſtudium. His igitur documentis obtemperare intēdo, & affectuoſiſsime precor, vt gratiam ac virtutem adimplendi hęc omnia indigniſsimo mihi præſtare digneris ex tua bonitate, charitate, & pietate immenſa, per merita omnium quæ pro me facere ac perferre dignatus es. CHRI. Ex parte mei non erit defectus, fac tu quod in te eſt, & quod tibi incumbit. Veruntamen ad proficiendum modo prætacto, lectio-

nem & ſtudium non obeſſe, ſed prodeſſe agnoſcas, præſertim ſi diſcretè agantur.
NOV. De hoc ipſo inſtruere me digneris, & de cautelis nouitio neceſſarijs ad vitandum impedimenta quotidiani idoneiq; profectus.

De libris qui nouitiis conueniunt magis, & de modo lectionis ac ſtudij in eiſdem.

Articulus IX. CHRI.

NOuitijs in ſuo nouitiatu nõ multum vacat lectioni ac ſtudio immorari, ſed ea quæ ordinis ſunt, diligẽter addiſcere, cantum, pſalmodiã, ceremonialia, obſeruantias regulares. Certis tamen horis debent in ſuo ſecreto diſcuſsioni cõſcientię ſuę eſſe intẽti, beneficia Dei recolere, priora pericula & peccata horrere, ſeq; ad Deũ cum pręcordiali affectu cõuertere, & cur venerint intueri, Dominicæ paſsionis, vt dictũ eſt, recordari. Conformiter hora ad hoc magis vacãte legere ac ſtudere debẽt ſalubria & ſuo propoſito magis accommoda, vtpote ea quæ cõpunctionem inducunt, deuotionem nutriunt & inflammant, timorẽ Dei in corde ſtabiliunt, & quę ad vitiorũ horrorẽ, ad mundi contemptum ad ſuipſius aſpernationẽ & humiliationẽ, vehementius incitant atq; erudiũt. Ea quoq; quę efficacius docẽt modũ ac ordinem ſpiritalis profectus, reformationẽ paſsionũ, reme-

dia

dia ac triumphum tentationũ,& exercita tionem internã. Quemadmodũ enim per ianuam introitur in domũ:ita per morallem doctrinã & reformationẽ extirpationemq́ paſsionũ ac vitiorũ, ad theoriam & myſticam ſapientiã contemplatiuamq́ vitã. Porro libri ad prætacta cõuenientiores ſunt moralia Gregorij, volumina Caſſiani & Climaci, ſermones & tractat⁹ Bernardi, quædã quoq; moralia ſcripta Hugonis, & Richardi de ſancto Victore ac Bonauẽturę. Item profectus religioſorũ, Horologium æternæ ſapientiæ, libri etiã Vitas patrum multũ conſolatorij, inflammatiui, ædificatorijq́; conſiſtunt. Cõſimiliter legendæ & hiſtorię quædã ſanctorũ, vt actus Franciſci, & cæte. & ſimilia deuotionalia quædam opuſcula, potiſsime quæ pertractãt de paſsione dominica, de quatuor nouiſsimis, de mundi contẽptu, de arcta via ſalutis, de vitijs atq; virtutibus: non q̃ omnia iſta ſed quędã horum, quę tibi magis ad manũ ſunt, legere debeas ac ſtudere: nõ varia percurrendo & folia reuoluendo, aut ſolã notitiã vel temporis deductionem, ſeu ſpeculatiuã & ſuperficialem delectationẽ quærẽdo: ſed vt proficias: vt virtuoſus reddaris, vt in timore, humilitate, cuſtodia, ac ſalubri propoſito, decentia morum, refrenatione linguæ ac ſenſuum, reformatione paſsio-

num & puritate interna funderis, cor- roboreris, excreſcas. Idcirco quæ legis, tibi ipſi applicare mox debes, imperfectionē tuam deflere, emendationem proponere: & ordinate, feruenter, ac perſeueranter proſequi eam. Ecce tale ſit tuum ſtudiū. Dum taliter legis ac ſtudes, ſpiritus ſanctus loquitur tibi: quemadmodum dum oras, tu loqueris creatori. In huiuſcemodi libris & in ſacris ſcripturis, quaſi in ſpeculo vides & agnoſcis teipſum, & faciem cordis tui. Ibi imperfectionē tuā clariſsime conſpicis, quid agendum reſtat, et qualiter proficere debeas, diſcis. Omnis enim ſcriptura diuinitus inſpirata, vtilis eſt ad docendum, ad arguēdum ſeipſum, ad corripiendum charitatiuè ac iuſtè proximos, ad erudiendum ſeipſum ac alios in iuſtitia: vt perfectus ſit homo, ad omne opus bonum inſtructus ac promptus. Quæcunq; in his codicibus ſcripta ſunt, ad doctrinam fideliū ſcripta ſunt, vt per patientiam & conſolationem ſcripturarum ſpem habeant, nec vnquā in vita hac arbitrentur ſe apprehendiſſe: imo priora atque prȩterita exercitia ſua paruipendētes, in anteriora & eminentiora extēdant ſeipſos: meliora & viciniora ſaluti per infatigabilem aſsiduumq; profectum obtinere conantes, ſicq; ad ſupernæ vocationis brauium quotidie feruentius properantes,

tes. NOV. Hæc compendioſiſsima documenta cunctis Ariſtotelicis, Platonicisq́; doctrinis incomparabiliter pulchriora, ſapientiora, ac ſalubriora conſiſtunt. Nunc de cautelis vitandi impedimenta ſpiritualis profectus dignetur proſequi dominus meus.

De cautelis neceſſariis nouitio, ad perſeuerandum & vitandum impedimenta ſpiritualis profectus.

Articulus X.

CHRI.

PRimo conſidera, cum quanto feruore ac quali diligentia reliqueris ſeculum, & omnia quæ habebas in eo: parentes, propinquos, notos, charos, familiares, terram natalem, opes, ſocietatem dilectam: atque ad vitam hanc pœnitentialē veniſti, vt tibiipſi ac ſeculo morereris. Nunquã ex paruo affectu id fieri potuit: Attende etiam quàm verecunde, humiliter, ac inſtanter recipi poſtulaſti. Receptus quoque quàm modeſtè, deuotè, obedienter, ac dirigibiliter te habere cœpiſti: huius exordij ſemper ſis memor, & noli tepeſcere, cancriſſare, præſumere, extolli, reſolui, audacior aut negligentior effici: imo in tam fœlici exordio creſce, perſiſte, & vſque in finem fructuoſè atq; ſalubriter perſeuera. Hinc & typi-

ce iuſſum eſt filijs Iſrael egreſſis Aegypt:
Mementote diei huius in quo eduxit vo
Dominus de Aegypto, de fornace ferre:
& ſeruitute luti ac lateris. Ita & tu recor
dari non ceſſes, quàm gratioſe ac virtuo
ſe eduxit te ſpiritus ſanctus de hoc ſecul
nequam, de fœcibus carnalitatis, de iugo
diaboli, de duriſsima atq; viliſsima ſerui
tute peccati: imò de pœnis inferni, quas
iam incidere meruiſti, & paulo poſt inci
diſſes, niſi operi manuũ ſuarũ deus dexte
ram porrexiſſet. Hinc vnus patrum reſpõ
dit interroganti, qualiter me habebo? Vi
de qualis fueris primo die quando exiſti
de ſeculo & recept⁹ fuiſti in clauſtro, talis
permane ſemper. Attẽde ꝙ vile eſt in clau
ſtro tepeſcere, remiſſius agere, falli & vin
ci ab hoſte: cũ in Apocalypſi teſtatus ſim:
Habeo aduerſum te, quòd charitatẽ tuã
primam reliquiſti. Itẽq;: Quoniã tepidus
es, incipiam te euomere ex ore meo. Vas
quoq; electionis protulerit: Volũtarie pec
cantibus poſt acceptam notitiã veritatis,
iam non relinquitur pro peccatis hoſtia.
Secundò, indeſinenter ſta ſuper cuſtodiã
tuã, ne ab aduerſarijs vulnereris, imo ad
conflictum contra omnem tentationem
ſtude iugiter eſſe armatus ac præparatus,
timoratusq; eſto: quemadmodum ſcri-
ptum eſt, & tactum ſuperius: Fili accedẽs
ad ſeruitutẽ Dei ſta in timore, & præpara
ani-

animam tuam ad tentationem:imo exor dio tentationis protinus obuia & reſiſte. prout de hoc dictũ eſt ante.Hoc eſt,quod paſtor eccleſię ait:Sobrij eſtote & vigilate quia aduerſarius veſter diabolus tanquã leo rugiẽs,circuit quęrẽs quẽ deuoret. Tertiò,omne temerarium iudicium caue, ne quẽquam incaute deſpicias: nihilominus caue ne exemplo eorum qui negligentius agunt decipiaris aut remiſsior fias,& proſpice quorum collocutio & conuerſatio te magis ædificet, ac illis te magis applicare & ſociare coneris. Alios tamen dijudicare non audeas, ſed ſuis eos committe iudicibus. Quarto, attende ne ſpęcie boni fallaris. Quos enim hoſtis nequiſsimus conſpicit feruidos, nec euidenti malo deijci poſſe,apparentibus & non exiſtẽtibus bonis decipere nititur: ideo cordis tui ſecretas ſuggeſtiões & machinas pan de viris idoneis, ſicut præhabitum eſt. Quinto,attende vt rationabile ac diſcretũ ſit tuũ eloquiũ,nec immoderatis vigilijs,abſtinentijs,aut conſimilibus exercitijs ita te cito frangas, vt iter religioſæ peregrinationis continuare non queas. Sexto, aduerte quàm ineffabiliter grãdis ſit cauſa tua cum deo,à quo in breui te iudicari oportet:profundiſsime penſa, quia in hoc breui incerto præſentis vitæ circulo neceſſe eſt, te aut ſempiternam beatitudinem

dinem

tudinem meritoriè adipiſci, aut infernas
lem damnationem incurrere. Si ergo ri-
te ac frequenter perpenderis, in cella &
clauſtro patienter ac libenter manebis:
quàmuis inibi vſque ad collum in medio
vermium reſideres. Poſtremo, pro cõſers
uatione & defenſione ac profectu condi-
gno inuocare non ceſſes, beatiſsimã quo
que humani generis Aduocatam diligere,
honorare, & exorare non deſinas.

*Summaria & finalis nouitiorum inſtru-
ctio. Articulus XI.*

CHRI.

ATtende nunc fili mi, quàm bene ſit eis qui olim in ſe- culo iſto mundum cum vni uerſis ſuis ſpreuerunt, de- litijs, diuitijs, atque honori- bus. Ecce quantam gloriam, excellentiã, laudem, inæſtimabilemq́ honorem bre- ui in tempore modico cum labore mer- cati ſunt. Certe iam computantur inter fi lios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Nũc de indicibili ſua beatitudine, de bea- tifica ac ſuauiſsima fruitione ſuperdigniſ ſimæ deitatis æternaliter ſunt ſecuri: & tanto ſunt modo fœliciores in ſempiter- num, quanto in breui hoc ſpacio vitæ, Deo ſyncerius, diligentius, amoroſiusq́ ſeruiſſe inuenti ſunt. Conſidera quoque

quàm

quàm malè & peſsimè ſit iam eis, qui arctam viam ſalutis incedere neglexerunt, qui in ſuis ſunt concupiſcentijs conuerſati, qui carnalia magis ac terrena, quã ſpiritualia cœleſtia & diuina ſunt aſſequuti: perpende quanta eorum exiſtat calamitas. Nónne ignis, ſulphur, & ſpiritus procellarum pars calicis eſt eorum? Nũquid pro toto mũdo & delitijs eius cunctis velles vnum diem aut horã vnam nudo corpore iacere in medio æſtuantiſsimi clibani: & nónne fateris ſulphureum illum tartareum ignem omni igne huius mũdi vehementer eſſe calidiorem? NOVITI. Heu quanta excæcatio an veſania eſt, pro huius fallacis vitæ caducis delitijs ſeipſum exponere periculo æternæ intolerandiſsimæ afflictionis illius feruentiſsimi incendij infernalis, amiſsionis quoq; perpetuę fœlicitatis. Et dato, ꝙ quis in ſeculo non penitus pereat: tamen vix cõtingit, quin graue ac diuturnum nimis ibi purgatorium mereatur. CHRI. Recte conſideras. Et nunc quoniã firmiter decreuiſti in religione permanere, me caput tuum ac dominum ſtrennuè imitare, per ignem & aquam me ſequere: diſce à me, quàm mitis ſum & humilis corde. Carnem tuam cũ vitijs & concupiſcentijs crucifige, mortifica, abnega, vince teipſum: voluntatem tuam mihi plenariè offer per obediẽtiam ple-

plenam. Cũ metu & reuerentia ſerui deo. Cum omni cordis cuſtodia & feruore, cum puritate & profectu, adhærere & obſequi omnipotenti & incircumſcriptibili deo non ceſſes, vilibus & indignis ſolatijs conſolatiunculisq́ꝫ contemptis. Sit aliter eg eris habebis nunc paradiſum in terris, ſummo & infinito bono, mente tranquilla dulciſsime adhęrẽdo: & paulo poſt paradiſum cœleſtem. Videbisq́ꝫ bona domini in regno ſanctorum, quę nec oculus viatorum vidit, nec auris eorum audiuit, nec in cor peregrinantium aſcenderunt: quæ preparata ſunt atque largiſsime cõferentur veris religioſis, conſilia mea implentibus. NOVIT. Ita mi domine legifer ſumme, conſultor ſapientiſsime, agere cupio & propono: teq́ꝫ præſtante implebo. CHRI. Cõſtans eſto, & iuxta præhabita operare: ſicq́ꝫ videbis & experieris conſilium meum in te. Ad laudem & gloriam omnipotentis, qui eſt ſuper omnia Deus ſublimis & benedictus. Amen.

EXHORTATORII NOVItiorum concluſio.

QVia ſecundũ beati Gregorij verbũ homilia.38. exẽpla plus mouent ꝙ̃ verba: exempla quędam ex ſexto li. Chronicę Petri Dorlandi Carthuſiani hic adijcienda pro colophone

Iophone ad neophytorũ inſtructionem non incõgruum putaui: vt qui boni ſunt continuo ne tepeſcant curent, & qui tepidi ſunt ſibi timeant,vt non terribiliter eis dicatur : Vtinã frigidus eſſes aut calidus. Sed quia tepidus es,incipiã te euomere de ore meo. Videmus plærũq; quotquot in religionũ inſtitutis aut nõ proficiunt,aut minime perſeuerãt,malo fine concludi:ſuperbia agitari,viã humilitatis viãq; veritatis aſpernari, monita pietatis deſpicere, indigne ferre pro exceſsibus emendationem,ad virtutis viam directionẽ.Semper ad omnem auræ flatum mobiles, ſemper turgidos,ſemper magiſtris inobedientes, ſemper rebelles lumini ſempiterno. Vnde fit,vt continuò ſeipſis efficiantur deteriores. Terreni,frigidi,vani,aridi,inſipidi, tenebroſi,capitoſi,animales,pueriles,magni & glorioſi in oculis proprijs, viles & fœdi in oculis Dei. In quos diabolus poteſtatem accipiens varijs eos tẽtationibus agitare nõ ceſſat,quouſq; ad magiſtri,patrum & loci cõtemptum, ad Aegyptum, ad vomitum,ad antiqua peccata, ad priſtina animæ pericula , ad itinera æternæ damnationis retrahat. Aut ſi horũ aliqui neceſsitate quapiam adacti in monaſterio manere cogãtur, plærunq; lupi & vulpes fiunt, qui religionũ vineas demoliuntur: ſi non(quod monet Salomon)paruuli ca

pian-

piantur, aut ad ſaniorem mentem ſe inſti tui patiantur. Quod vt compendiò fiat, diui Vincentij planè auream aſſequantur doctrinam illam Tractatu de interioris hominis reformatione, cap. 4. qui ait: Sciẽdum quòd homo facilius & breuiori tẽpóre poſsit ad perfectionem pertingere, ſi haberet inſtructorem, cuius regimine du ceretur, cuius obedientiam perfectè in omnibus actibus magnis & paruis ſequeretur, quàm aliquis poſſet ſeipſum perficere, quantumcunq; vigeat acumine intellectus, & libros habeat, in quibus videat virtutum omnium ſtructuram exaratam. Imò plus dico, quòd nunquam Ie ſus Chriſtus ſuam gratiam miniſtrabit (ſine qua nil poſſumus) ſi homo habet à quo poſſet inſtrui & deduci, & negligit, vel non curat alterius ductũ amplecti, ſe credens ſibi poſſe ſufficere, & per ſe poſſe inueſtigare & inuenire quę ſunt vtilia ad ſalutẽ. Iſta enim via obedientiæ eſt via regia, quæ hominẽ inoffenſo pede ducit ad ſummitatem ſcalæ cui Dominus apparet innixus. Hãc viam tenuerunt omnes ſan cti patres in eremo. Et breuiter omnes qui perfectionem attigerunt, per hanc ſemitam proceſſerunt, & per viam humilitatis peruenerunt ad gloriam Maieſtatis. Hæc Vincentius.

Nouitius muro inſidens magiſtri iam pridem defuncti monitione reuocatur ad ſeculum ne redeat.

OLim eccleſia cathedralis Gratianopolitana canonicũ habuit, qui corde compunctus maiorem Carthuſiam eſt ingreſſus. Hic nouitius poſt aliquantos menſes cùm ille feruor iam pene intepuiſſet, cœpit de vomitu cogitare. Semper enim tepor non longe diſtat à vomitu. Huic tepori importuna ſe diaboli tentatio ſociabat, & tam frequens tamq́ continua, vt nouella plantatio & parum adhuc gratiarum fluentis irrigata, tempeſtates tam aſsiduas ferre nõ poſſet. Nõ enim recurrebat ad orationis ſuffragia, nec piorum patrum monita capiebat. Victor igitur diabolus miſerũ eò perduxit, vt nocte iam inſtante, clam turpem fugam meditaretur. Sedente igitur illo ſuper murum, qui cœnobium cingit horto ſuo proximum, quum vellet ſe deorſum demittere: vidit magiſtrum ſuum qui illum in nouitiatu iam pridem inſtruxerat, quiq́ iam obierat mortem. Hunc vidit è cœlis ad ſe venientem multa luce conſpicuum, & magna circundatum gloria, dicentem ſibi: Quorſum (inquit) ô fili tu fugere maturas in perditionis tuę periculum? Mane (inquit) mane, & in ordi-

ne

ne perſeuera: et ego tibi promitto perpetuæ fœlicitatis regnum, quod ipſe percipies, ſi in ordine in finem vſque laudabili conuerſatione duraueris. Ille territus primum deinde apprime animatus, ſeſe ad mentem reduxit ſaniorem: cellam ſuam introijt, habitum reſumpſit, & virtute ac longanimitate proficiens, fœliciſsimo eſt fine conſummatus.

Nouitius quidam redire tentans ad ſeculum reuocatur voce defuncti.

IN hac ipſa domo Carthuſiæ, quæ eſt mater noſtra, fuit ante nos nouitius quidam, qui ſuadente diabolo ac iam etiam poſsidente, ſub nocturno ſilentio fugere ad ſeculum moliebatur. Cũq́; per cimiterium clauſtri tranſitum haberet, audiuit de ſepulchro cuiuſdam nuper defuncti patris vocem manifeſtam, dicentem ſibi: Quo fugis ô miſer, quo fugis? Prædico tibi ſi hinc abieris, filius gehẽnę & perditionis alumnus eris. Ille hac voce correptus ac ſtupefactus diriguit, & ad ſe reuerſus cellam repetijt, & in ea vſque in finem laudabiliter perdurauit.

Nouitius qui moleſtè cappam nigram deferebat, inſtruitur à Chriſto.

Legi

LEgi nouitium quendam hūc noſtrum ordinem ingreſſum in primis quidem menſibus ſtrenuum ſatis : poſt tamen (quia non ſatis ſpiritui intēdebat) cœpit á primo feruore tepeſcere. Et cum ille plurima ſibi moleſta duceret, cappā tamen nigrā ,quā nouitij ferre habent moleſtiſsimā reputabat. Hāc abominabatur,hāc totis niſibus refellebat. Vno dierum cùm meridianum ſomnum carperet, vidit Dominū Ieſum cruce longiſſima prægrauatū:qui anhelus & feſſus ſca lam quę illic ſtabat,nitebatur aſcendere: ſed crux grauiſsima & in tranſuerſum ſumpta illum impediebat,nec cupitū præbebat aſcenſum . Quod cernens nouitius Chriſto compaſſus , aptabat ſe vt illum iuuaret,quò facilius poſſet aſcēdere, & dicebat:Oro te mi domine,vt ęquanimiter feras ſi ego te iuuem,& partem crucis tuę ſuſtentem:video enim te nimis miſere laborantem. Statim Chriſtus hunc ſeuerus atq; indignans iuſsit abire,tali eum voce compellans : Quid tu(inquit) te iactitas quaſi trabem hanc meam ferre ac leuare velis, qui cappam tuā quamuis leuiſsimā pro me ferre contemnis ? Hoc dicto viſio diſparuit,& euigilantē nouitium ſalubri confuſione repleuit:& tanto poſt cappam libentius tulit quanto eā antea faſtidiuit.

ne perſeuera: et ego tibi promitto perpetuæ fœlicitatis regnum, quod ipſe percipies, ſi in ordine in finem vſque laudabili conuerſatione duraueris. Ille territus primum deinde apprime animatus, ſeſe ad mentem reduxit ſaniorem: cellam ſuam introijt, habitum reſumpſit, & virtute ac longanimitate proficiens, fœliciſsimo eſt fine conſummatus.

Nouitius quidam redire tentans ad ſeculum reuocatur voce defuncti.

IN hac ipſa domo Carthuſiæ, quæ eſt mater noſtra, fuit ante nos nouitius quidam, qui ſuadente diabolo ac iam etiam poſsidente, ſub nocturno ſilentio fugere ad ſeculum moliebatur. Cũq; per cimiterium clauſtri tranſitum haberet, audiuit de ſepulchro cuiuſdam nuper defuncti patris vocem manifeſtam, dicentem ſibi: Quo fugis ô miſer, quo fugis? Prædico tibi ſi hinc abieris, filius gehēnę & perditionis alumnus eris. Ille hac voce correptus ac ſtupefactus diriguit, & ad ſe reuerſus cellam repetijt, & in ea vſque in finem laudabiliter perdurauit.

Nouitius qui moleſtè cappam nigram deferebat, inſtruitur à Chriſto.

Legi

LEgi nouitium quendam hūc noſtrum ordinem ingreſſum in primis quidem menſibus ſtrenuum ſatis : poſt tamen (quia non ſatis ſpiritui intēdebat) cœpit à primo feruore tepeſcere. Et cum ille plurima ſibi moleſta duceret, cappā tamen nigrā ,quā nouitij ferre habent moleſtiſsimā reputabat. Hāc abominabâtur,hāc totis niſibus refellebat. Vno dierum cùm meridianum ſomnum carperet, vidit Dominū Ieſum cruce longiſſima prægrauatū:qui anhelus & feſſus ſcalam quę illic ſtabat,nitebatur aſcendere: ſed crux grauiſsima & in tranſuerſum ſumpta illum impediebat,nec cupitū præbebat aſcenſum . Quod cernens nouitius Chriſto compaſſus , aptabat ſe vt illum iuuaret,quò facilius poſſet aſcēdere, & dicebat:Oro te mi domine,vt ęquanimiter feras ſi ego te iuuem,& partem crucis tuę ſuſtentem:video enim te nimis miſere laborantem. Statim Chriſtus hunc ſeuerus atq; indignans iuſsit abire,tali eum voce compellans : Quid tu(inquit) te iactitas quaſi trabem hanc meam ferre ac leuare velis, qui cappam tuā quamuis leuiſsimā pro me ferre contemnis ? Hoc dicto viſio diſparuit,& euigilantē nouitium ſalubri confuſione repleuit:& tanto poſt cappam libentius tulit quanto eā antea faſtidiuit.

Ora-

Orationibus liberatur nouitius, cui cantorē percelebri aſtu dæmonis ars & vox fuerant ablata.

SCriptum repperi Flandrenſem quendam muſicum domum noſtrā, quæ apud Pariſios eſt, vt ſe conuerteret petiuiſſe. Hic & vocem habebat ſonoram ac laudabilē, eratq; in arte muſica peritiſsimus. Prior domus ſcire volens an legere ſciret ac cātare (ſic enim omnes probari ſolent, qui ad noſtrum ordinem admittuntur) aperto libro iuuenem cane re præcepit. Statim vt ille parere voluit, affuit diabolus qui illi ita guttur occluſit, vt nec vocem edere, nec notulam concinere poſſet. Prior, vt erat vir ſpiritalis, agnoſcens aſtutias inimici, iuuenem in oratorium duxit, ſecúmque vt oraret, indixit. Erat nempe nimium ſtupidus, & ſupra quàm dici poteſt verecundus: quòd ſibi tam peritiſsimo cantori, ſic repentè & vox omnis & ars dudū cognita, prærepta eſſet. Orant, inſtant, deprecantur: & ſtatim fugato dæmone, iuuenis vocem cum ſua arte recepit, & gaudium Priori & fratribus non mediocre ſubintulit. Receptus ad habitū cūm laudabiliter conuerſaretur, tentatorem diabolum in ſe prouocauit, cui ſemper virtus odioſa eſt: qui ſæpiſsime illum fatiga-

bat

bat, quõ poſſet ab incepto deducere. Nã nigerrimi Aethiopis formam induẽs, in teterrimam formidandamq́ꝫ ſæpe ſpeciem nouitium afflictabat : hoc vnum cogitans vt crebris aſſultibus hominem è ſua cella eijceret . Sed videns tandem nihil ſua figmenta proficere, eum verbis aggreſſus eſt, dicens: Recede hinc miſer, recede, & noli rem inſolitam vltra vires moliri: meum olim fuiſti mancipiũ, meo famulatui paruiſti: Deo & huic ordini parere nõ potes . Nonne legiſti, dicente Chriſto, neminem duobus dominis ſeruire poſſe? Quid igitur fruſtra conaris? Reuertere, inquã, nam parentes tui de tua abſentia nimium afflictantur: parant enim ad maximam dignitatem te attollere, & huic mundo conſpicabilem promouere. Porro ille terrentẽ, æque vt blandientẽ, diabolum aſpernatus, ſtabilis in ſua vocatione permanſit: impoſturam faciens impoſtori & ſancta ſua conuerſatione prophanum impiumq́ꝫ contemnens.

Frater nouitius ſororis blanditiis monaſterium relinquens, vterque à feris deuorãtur.

VTinam qui nunc ſequitur nouitius tali potuiſſet induſtria diabolum ſuperaſſe. Nã iſte de quo nunc locuturi ſumus cùm ordinem noſtrum eſſet

ingreſſus nec eſſet ſedulus cuſtos mentis ſuæ, facilem ſe præbuit diabolicę voluntati. Enimuero ſoror eius illum veniens inuiſere, cum copiam haberet ſecum ſermocinandi: multis ſermonibus implicuit miſerum fratrem, vt votis aſſentiret ſuis, & ſecum ad ſeculum repedaret. Ille ſtatim abiecto habitu (licet in contrarium ſancti patres hortarentur) retrorſum veſtigia intorquens, poſt diabolum ambulabat. Sed heu, non impune. Fratre igitur ac ſorore læto animo ad ſeculum remeantibus, triſtis eis ſubito ſuperuenit interitus. Cûm enim nemus præterirent quod cœnobio adiacet, repente exiliunt rapidiſsimæ ferę nunquam illic prius cognitę: quæ hos miſeros nimis mordaciter inuadunt, ſtrangulant, occidunt: & dicto citius in ventrē deglutiunt, paucis reliquijs permanentibus. Viderunt hæc paſtores & agricolæ, qui huic ſpectaculo non longe aberant: & ſtatim quę geſta fuerant, nunciant monaſterio. Illi audientes funeſtam cladem & nimis amarum iudicium Dei, in communi omnes lachrymantur: & amaros gemitus effundunt ad cœlos, dicentes: Quàm terribilia ſunt opera tua Domine, nimis profundæ factæ ſunt cogitationes tuæ. Vir inſipiens nō cognoſcet, & ſtultus non intelliget, quàm terribilis ſis in conſilijs ſuper filios hominum.

Nouitius vermibus ad deſperationem vſque afflictus, facta profeſsione iuxta Prioris promiſſum, miraculoſè liberatur.

FVit ante nos nouitius in ordine noſtro, vt legi, vir quidem pius & ordini deuotus: ſed nō ſatis in aduerſis conſtans: quippe quem vermiculi, quos pediculos dicimus, affligebant. Et reuera hæ beſtiolæ (præter communē vſum quo cæteros fatigant) in tanto numero illi aderant: vt diaboli factione immiſsi haud dubio crederentur. His vermibus nimium fatigatur nouitius, ac pene deſperans priorem domus aggreſſus, cœpit cum illo de ſua egreſsione tractare. At prior ſciens illum virum bonæ conſcientiæ eſſe, multis ſermonibus hortatur, vt maneat: nec ſe à vilisſimis vermibus patiatur expelli. Dehinc cōſolans mœſtū: Mane, inquit, ô fili mane, & in ordine perſeuera. Iuro enim tibi, quod facta pfeſsione ab his vermibus libereris, nec vltra tuam carnem attingent: vt noueris hanc immiſſionem pediculorum diaboli factionem eſſe, qua te ab ordine faciat extorrem. Acquieuit ille, & in ordine profitens ſtatim ita liber eſt redditus, vt ne vermiculus vel vnicus in eius poſſet veſtibus inueniri.

Nouitius diaboli arte. X. aureis promiſſus, intelligens hoſtis dolum inconſtantiæ propoſitum, in ſanctam vitam commutat.

NOuitius quidam in ſuperiori Almania, cùm noſtrum eſſet ordinē ingreſſus, nec ſatis fir maſſet mentē in obſequium deicœpit devomitu cogitare, Et iam in liquidū reſolutus: O (inquit) ſi nunc haberem ad manum aureos decem, nequaquam hic vltra perdurarem, ſed ſtatim me ſeculo redderē, quod reliqui. Odi enim hunc ordinis rigorem, odi piſa, & fabas & duriſsimam ordinis diſciplinam. Sine pecunia tamen nuſquam tuta, nuſquam honeſta profectio eſt. Cumq́; vndique per cellam circumſpiceret, vidit (mirabile dictu) illos ipſos aureos iacere ſibi ſub oculis, probatæ monetæ & publicę. Tūc ille ſtupidus nimiū: Vnde (inquit) hoc aurū, vnde hi nummi tam ſubito prouenerunt: hoc præſertim in loco, vbi nūquam pecunia conſueta eſt inueniri? Certe hoc artificium ô Zabule tuū eſt, hi doli ſunt tui, quo me ab ordine eiicias, faciasq́; extorrem. Nunc magis ipſe manebo (& vt tibi crepent oculi) me perſeuerātem videbis, & quę ſancta ſuntęmulantē. Pecunia tua verò tecum abeat in perditionem.

Nouitius priſtinas diuitias recordans, abitumq́ue meditans, exemplo auiculæ quam alebat, diuinitus ſtabilis redditur.

Olim

LIm in domum noſtrã, quæ iuxta inferius Traiectum eſt, vir magnarum opum & qui in ſeculo multa fuerat clari-tate conſpicuus, ingreſſus, habitum ordinemq́; ſuſcepit. Verũ(vt Eſaias ait)qui receſsit à malo prædæ patuit, inuidia diaboli agitatus, qui prædam ſuam ad ſe reuocare cũrabat, multis & magnis cœpit tẽtationibus fatigari. Cogitabat nẽpe, quas diuitias, quasq́; delitias dudum habuerat, & quibus fuerat honoribus ſublimatus: & hæc cogitans de vomitu pen-ſitabat. Cũq́; iam in id mentem non ſatis ſanam impuliſſet, vt recederet, tali ſigno eſt ab amentia reuocatus. Habebat nempe de voluntãte Prioris auiculã arte canentẽ in cella ſua, cũ qua ludere ſolitus ſuas temperabat anguſtias. Inſtante igitur die quo abire decreuerat, acceptam auiculam emiſit ex cauea, ad quam (apertis cellæ feneſtris) loquitur dicens: Vola(inquit)vola, & liber nũc quo volueris perge. Perge in-quam: Nam mox ego te conſequor eam-piens libertatem, qua te nunc ipſe dona-. Mirum dictu, auicula indomitum ani-al & omnis ſemper clauſuræ impatiẽs et omnia paterent & ſub nudo aëre lo-etur: diuino(vt puto)inſtinctu colliga-uſquam tentabat aufugere, nuſquam uit de cella commigrare. Ille cùm ſa-

gazis eſſet ingenii, ſignum hoc Dei muneri adſcribens, paſſus eſt ſe ab irrationabili animante doceri: intelligens multo magis illum oportere nuſquam auolare, nec vana libertate potiri, nec inſtar vxoris Loth ad fumigantem Sodomam oculos retorquere. Manſit igitur ſtabilis perſeuerans, pluris faciens gazis Aegyptiorum improperium Chriſti.

Nouitius per ſcalam ſibi à dæmone ad deſcendendum in profundum malorum paratam aſcenſiones in corde diſpoſuit.

Legi ordinem noſtrum olim nouitium admiſiſſe, qui ſub prima quidem conuerſatione ſatis ſe laudabilis vitæ monachum exhibebat. Verum illo agente qui ſuo anhelitu prunas ardere facit, nullam neque die neque nocte requiem habuit, ſtimulatus à Satana, vt ad ſeculum remearet. Vicit tādem improbus exactor, & in eam inſaniam miſerum perduxit: vt ſcalā quærere inciperet, qua poſſet per murum cellæ contiguum ſe tranſmittere. Sic igitur affectus quum de receſſu anxius cogitaret & per hortum æſtuās crebro deambularet: ſcalam quam antea illic nunquā viderat, factione diabolica ſtare conſpexit, & nimium admiratus ait: Agnoſco ô dæmon fraudes tuas, & deceptionis laqueos patenter agnoſco,

ſco. Hæc ſcala quam video, nunquam me leuaret in cœlum, magis autem me merget in tartarum. Vt igitur tua te arte decipiam, dabo operam vt hæc ſcala mihi fiat aſcenſus ad ſuperos, quàm tu mihi ad gehennæ puteum præparaſti. Hæc dicens ſeſe ad ſe conuertens, in cellam rediit, & apud ſe deinceps ſacer ſeduluſq; permanſit. Semper tamen multis lachrymis affectum illum impium ac tetrũ plangens, mentis ſuę perfidiam gemitibus expiabat aſsiduis.

Duo nouitij ad ſeculum parentum blanditijs reuocati, ſimul cum eis peſte, cito in reprobam dantur mortem.

DVo nouitij cum ſeculo abrenuntiaſſent & ſe noſtro ordini mancipaſſent, diabolus horum inuidens ſaluti vtriuſque parentes aggreſſus, de
ſuorum pignorum abſentia vſque adeo
nflammauit, vt eam nimis impatiens
er tolerarent. Cùm igitur carnales
ffectiones ſuas non vellent freno ratio-
is comprimere, vno animo inflamma-
ambo cœnobium intrant: orantes vt
m filijs eis liceat habere ſermonem. An
uit Prior nihil ſiniſtrum ſuſpicatus. Illi
tim vt ſunt admiſsi, nouos tyrũculos
culétis hortaminibus ſuadere cœperũt

vt moleſtum ordinem & rigoribus & aſ-peritatibus plenum deſerant, ſecumq́; ad ſeculi delitias reuertantur. Nos (inquiũt) iam ſenes ſumus, veſtro ſolatio carere nõ poſſumus, præſertim cùm hæreditates noſtræ in periculo ſint futuræ, niſi vos hęredes præſentes habeant. Quid plura? hortantur & vincunt, & quibus ſaluti eſſe debuerant, hos ſecum perituros ad ſeculum trahunt. Sequuntur captiui iuuenes, deceptos ſenes, non longo tempore de ſua perfidia gauiſuri. Nam pauco poſt tempore (ſæuiente Deo) & patres & filij in inguine percuſsi virulẽta ſunt peſte, in mortem reprobam (vt vereor) conſumpti, pręcipitatiq́;. Vnde & factum eſt, vt ſeſe & filios nimis acerbè perderẽt, qui ſe per hos reparari ac conſolari arbitrabantur.

Nouitius impudenter poſt deſertum monaſterium choreis ſe ingerens, improuiſa morte opprimitur.

NOuitius aliquis noſtrum ordinem ingreſſus, cùm prior illi feruor tepeſceret, cœpit ordinẽ paulatim exoſum habere: ac per hoc etiam de exitu meditari. Vicit tandẽ, quæ illi importuna erat, diaboli vis: & captiuum miſerum traxit ad ſeculum. Hic vno dierum cùm in platea choreas duceret mixtus conſortio puellarum, ac

pars

parui duceret, quòd ſanctum ordinem te meraſſet, cum crebrò ſaltitans circuitret, ac leuiſsimas cantilenas ipſe præcineret: vltor perfidiæ Deus tantam procacitatem ferre non ſuſtinens, repentinàm in mortem inſanum iuuenem præcipitē dedit. Nā inter circumeundū cum ſub tecto vicinæ domus incederet, tegula vna repētè è tecto exiliens illi crebrum illiſit & excuſsit, & tetram in necem rapiens, ad gehennæ (vt verendū eſt) incēdia deſtinauit.

Nouitius non imperitus muſicus, trina inſtabilitate meretur à Deo horribili gutturis morbo vita priuari.

MEmini legiſſe me de nouitio quodam, recepto ad ordinem apud noſtros: qui quia muſicus peritiſsimus erat & voce optima dotatus, ab omnibus fratribus amabatur. Et quia id genus hominum vagum atq; inſtabile eſt, diabolo ſuadente ordinem dereliquit. Poſt neſcio quo ſpiritu compunctus rediit, & ſe recipi petiit, & accepit. Probatus igitur rurſum & reueſtitus, in cellam intromittitur. At ille ſuam ſemper ſecutus inconſtantiā, iterum vomuit: & habitum proiiciens, ſeculum quod amabat, repetiit. Tertio compunctus rurſum aliam aggreſſus eſt noſtri ordinis domum, vbi tunc mores eius neſcieban-

neſciebantur. Et quia ordo noſter ſemper appetit ſonoras voces canentium: ſicut recipi ſe petiit, ita & impetrauit. Sed ꝙ per fidam humanæ mẽtis inſaniam, nos ſemper vagi, ſemper inſtabiles, ſemper mutabundi: niſi ille nos ſtabiliat, ille nos roboret, qui ſiſtit maria, & fluenta Iordanis retro retorquet. Nam ſine Deo nihil validum, nihil ſtabile, nihil ſanctum. Omnis enim plantatio quã nõ plantauit cœleſtis pater, eradicabitur. Iſte igitur tertio ꝓbatus, tertio veſtitus, tertio reprobus ac reprobatus habetur. Habitũ itaque indigne proiiciẽs, mundi ſe iterũ actionibus implicauit. Sed nõ impune. Trina nempe apoſtaſia Dominus infenſus, quarto vindictam vibrare cenſuit: & miſerum terribili plaga in gutture percuſsit. Hac peſte ille correptus cito de medio ſublatus eſt, & Chriſti tribunali reſeruatus. Eodem nempe quo exiit anno & obiit, ipſo eodem corporis membro punitus (gutture videlicet) quo ſæpenumero Deũ ipſe offenderat. Nam guttur ipſum, quod crebro aperuerat ad vanitatem, Deo ſ̨quiẽte occluſum eſt per vindictam.

Monet difficultatis Patres, in recipiendo inſtabiles, in impetrando ſemel relictum habitum.

Habe-

HAbemus domũ ordinis in Agrippina Colonia,ad quam ſcholaris quidã ſe contulit cõuerſionis gratia. Receptus, probatus, appēſus
t:ſed inuētus minus habens. Nã ſuadēte
lutis noſtrę aduerſario,qui illi importu
ıs atq; aſsiduus incũbebat, ceſsit impro
ſsimo exactori:& dans locum diabolo
undi palęſtrã iterũ aggreſſus eſt. Hęc ea
læſtra eſt,qua pditiſsimi homines dia-
olo militãt, brauiũ perditionis æternæ
rtituri. Huic tētationi ceſsit & locũ prę-
uit in die beatiſsimi Thomæ apoſtoli.
d rogãtib⁹ eũ Priore & fratrıb⁹, acqeuit
q; in diē protomartyris Stephani per-
anere. Verũ ille vltra nõ ſuſtinens, totũ
e hoſti tradidit, & ipſo die (non ani-
aduertēs qui aderãt ſolēniſsimos dies)
abitũ reiecit & ad ſeculũ ad fumigantē
odomã quã ardebat recucurrit. Cõpun-
us tamen aliquãto poſt ipſo ſacro Theo
haniæ die rurſum recipi ſe petijt,nec im
trauit. Et merito id quidem. ſuadet nē-
ſanctiſsimus Hugo noſter Lincolinēn
s præſul, ordini ſemper cauendũ eſſe ab
uitate inſtabiliũ palearũ. Hic igitur non
dmiſſus,cernēs ſe nõ poſſe recipi iſta ſub
ntulit,dicēs: Merito fratres nũc recipien-
us eſſem,ſi expulſiõis cauſã aduertere dĩ
nareminì. Nã ipſa vigilia Thomę apoſt.
di hoc monaſteriũ nigerrimis canibus

nū,qui latratibus & rictibus fugere hinc me compellebant. Quia igitur non mea ſponte, ſed Zabuli importunitate victus terga præbui:oro vt veſtra hunc clementia benigne recipiat,quem malignitas hoſtis eijcere cogitarat. Non eſt tamen (licet hæc diceret) ad ordinem reaſſumptus, occulto Dei iudicio aliud aliquid in eo diſponente.

Nouitius ſeculi fortuna clarus, diaboli technis per totum nouitiatum agitatus, domini miſericordia pridie profeßionis ab omnibus liberatur.

FVit circa hæc noſtra tempora vir doctrina,&eruditione admodū clarus,qui noſtrum ordinem aſſumēs, maximis cœpit tentationibus fatigari. Nam ab ipſo ordinis ingreſſu ſemper ſibi omnia in contrarium verſebantur. Amici, propinqui, neceſſarii, & fraudes & tendicula illi parabant: & quę in ſeculo aliquādo iuſte poſſederat, detrahebant. Ad hæc acceſsit illi infirmitas corporis quàm moleſtiſsma,quæ illū probabat,diſcutiebat,an fidelis & Deo dignus perduraret. His tantis agitatus anguſtijs nullatenus ceſsit, quippe qui fundatus erat ſupra firmā petram: quem nec flumina, nec imbrium vis,nec ſæuus ventorum impetus poterat commouere. Sed non defuit militi ſuo adiutor Deus, quip-

quippe qui illi cōſtantiſsimū in aduerſis contulit animum & præcedente die qua eſſet profeſsionem facturus, omnem illi corporis ęgrotationem ac moleſtiā abſtulit, & in Chriſti victoria exultantem de cunctis ſibi aduerſantibus triumphi gloriam pręparauit.

Muſicus plurimum de ſua perſeuerantia iactitans, leuiuſcula occaſione mutatur, Aegyptumq; repetit.

LOnge aliter iſte, de quo nunc loquimur, muſicus quidam in ſeculo peritiſsimus, neſcio quo compunctus ſpiritu diſciplinæ noſtræ rigorem aggreſſus eſt. Hic quidem videatur feruentiſſimus eſſe, quippe qui ſuis viribus confidebat: ſicut Gigas ille quē Dauid arguit ſua virtute fidentē. Cumq; fratres ſuam conſtantiam mirarentur, & eum coram de ſuo feruore laudarent, interrogarentq; an ne illi eſſet dæmon inſtus, qui illi exitum perſuaderet: reſpondit ille: Nec diabolū (ait) nec matrem eius curo, vſque adeo mihi animus in perſeuerantia robuſtus eſt: vt ante arborem illam (quercum demonſtrās) poſſetis manibus euellere, quam poſſet diabolus me à ſancto propoſito detorquere. Sed nunquam profuerunt verba ventoſa. Semper enim alta cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur. Nam paulo poſt ve-

nit illum inuiſere vnus ex amicis cātoribus, qui modica ſuaſione adhibita facillimè illum retraxit ad ſeculum. Non euulſus, nec vim aliquam paſſus, ſed tenuiſsimo tentationis vento afflatus loco ceſsit, & priſtinę ſe muſicę vanitati reſtituit. Ad huc ſtat arbor illa quam ille monſtrarat, tot agitata turbinibus, tot nimbis interea fatigata: ille autem vel leuiſsimo flatu à fundamēto reuulſus & expulſus eſt, quia propter ſuperbiam pede motus ſtare nō potuit.

Nouitius inſtitutoris ſui monita contemnens irridensq́; , ſeculum repetens miſerabili ac flebili morte præreptus eſt.

Circa hæc noſtra tempora fuit nouitius, vt obſcurus genere: ita & virtute ignobilis. Hic ordinem ingreſſus noſtrum ita ſe geſsit, vt omnia inſtitutoris ſui monita contemnenda duceret, atq; etiam irridenda putaret. De hoc habebatur ſuſpicio etiam violenta, quòd veſpertino etiam cum habitu ad proximum oppidum conuolabat, amicā illic quam antea poſſederat allocuturus. Caute tamen ſemper id agebat, vt ad matutinam ſynaxim inueniretur in choro. Verum hos dolos, hanc fraudis nequitiā Deus ferre non ſuſtinens, quippe qui pro ordinis honeſtate zelabat: hunc in reprobum

m ſenſum tradidit, & illum in eius
anus deuenire conceſsit, qui animę eius
nguinem ſitiebat. Statim ille infernali
iniſtro attributus, ſeculũ repetiit & vi-
m omnem proſtituit inimico: non im-
ine tamen. Nam paruo poſt tempore
ſtilenti igne attactus, cum ad extrema
vrgeri cerneret, & mortẽ inuitiſsime
lmitteret: his vocibus querebatur: Ah
nquit) iam hanc iuuentutem mori ne-
ſſe erit, quæ longiſsime adhuc vitæ poſ
t idonea inueniri. Ille igitur omnẽ ani-
ıum intendens, quo poſſet præſens peri-
ılum fugere, & vitam fragilem emereri,
hil de ſempiterna vita aut morte ſolli-
ıus, cùm monita ſalutis ab his qui ade-
nt, aſpernanter acciperet: nec quicquã
lutiferum cogitaret, miſerabili ac flebi-
morte præreptus vitam non ſolum tẽ-
oralem, ſed & perpetuam (vt timemus)
niſit.

ouitius timidior hominum quàm Dei cau ſam redeundi ad ſeculum fingit.

SAcerdos ex Zelandiæ partibus no-
ſtrum habitum indutus, cum rigorẽ
diſciplinæ ferre nõ poſſet: cœpit ani-
mum inducere ad egreſſum. Et quia
randæuus erat, quippe cui conuerſio
eceſſaria videbatur, fraudibus inniti
œpit & texere dolos. Finxit enim
olim

olim ſe habuiſſe vxorem, & hanc illi in ſomnis apparuiſſe, rogaſſeq́; virum, vt peregrinationem in vita promiſſam per ſe ipſe compleret: atque hoc pacto à tormentis eam ingruentibus liberaret. Fratres & ſi ſatis aduerterent hominis calliditatem cum nollent votis eius magnopere reluctari, egrediendi & vxoris (vt dicebat) vota complendi liberum tranſitum contulerunt. Verum ille nec peregre profectus eſt nec de reditu cogitauit: ſatis dās intelligere, quod fraudem contra animam ſuam molitus ſit. Nihil ordini nocitum eſt, ſed ſibi plurimum.

Adoleſcens propoſitum noſtram religionem ingrediendi procraſtinans, crudeli morte abſorptus eſt.

ADoleſcens quidam bonæ indolis ac proborum morum, quem omnes pro ſua manſuetudine plurimum diligebant: erat enim vt videbatur totus Deo deuotus & fugitans laſciuiarum, cuius honeſtiſsimam vitam commendabant. Hic diligens ordinem noſtrum ardentiſsimo propoſito ingredi inſtituit, ſed heu dolor nullatenus adimpleuit. Semper enim coruo ſimilis cras cras clamitabat: licet id votis omnibus ſe completurū aſſereret: Sed qui ſcrutatur renes & corda Deus, non ſolum aſpiciens

diceret, ſed quid in ipſis animi medul-
:ogitaret: huic iuueni tribuit ſecundū
od viderat cor eius. Et licet ille procra-
aret conuerſionem, deus tamen non
ulit vltionem: licetq; ille tardaret cō-
i ad vitam, Deus non moratus eſt
entinam inducere mortem. Nam cūm
nus caute ambularet & circa quarun-
a muliercularum domunculas (neſcio
d ſcrutaturus) crebro iter haberet, quo
uſpicionem venit eum illic adamare:
lio quodam proco repente gladio im
tus crudeli funere abſorptus eſt. Sic pe
nt, qui Deo pulchra. Sanctisq; promit
t: quia ruina eſt hominis ſanctos de-
are, & poſt vota non reddere. Vnde
Auguſtinus: Vocem quidam occultæ
piratiōnis audiunt, ſed vitam nō cor-
unt, dicentes, cras, cras, cras: & ſubito
orta cœleſtis regni clauditur, & ani-
na peccatoris foras extra arcam cœ
leſtis patriæ excluditur cum
voce coruina, qui pro pec-
catis gemere noluit
cum columba.

Exhortatorij Nouitiorum finis.

ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam: & ſi habuero omnem (id eſt, perfectam atque certiſsimam) fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas. Et ſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam, i. tormentis & incendijs corpus meum exponam pro defenſione æquitatis aut fidei: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. Ex quibus verbis probatur, quòd nullum opus miſericordiæ, imo nec mori & comburi pro fide, placet Deo, ſine charitatis virtute. Imo ſi aliquis ſine charitate moreretur pro fidei atque iuſtitiæ conſeruatione & defenſione ex ſeruili timore æternaliter dānaretur. Ecce quā neceſſaria, quàm ſalubris & pręclara eſt charitas ſancta: ſine qua, nec miracula, nec prophetia, nec liberalitas maxima, nec diuinorū notitia ſecretorū, neq; martyriū cōplacent Deo. Ideo ne quis inaniter ſibimet blandiatur, & fallat ſeipſum putādo & perſuadēdo ſibimetipſi, q̀ habeat charitatem: idcirco Apoſtolus docuit, qualis ſit charitas, de qua tractat, & quæ ſint opera eius, dicens: Charitas, patiēs eſt, benigna eſt. Charitas non æmulatur, id eſt, nō inuidet proſperitati alterius, nō agit perperā, id eſt, peruerſè impediendo profectum ſalu-

tetigi,quia ad eam,& eius perfectionem, ordinatur oīs profeſsio religioſorum. De qua profeſsione,ſicut rogatus ſum,aliqd ſcribere nūc intēdo:& ſpecialiter de profeſſiōe venerabiliū & deuotarū regularīſſarū quę clauſę ſunt,qualitas ipſa profeſsio ſit intelligenda:& quando ac qualiter tranſgreſſio eorum quę in profeſsione cōtinnentur,ſit mortale aut veniale peccatum. Quæ & omnibus vtriuſq; ſexus religioſis applicari poſſunt.

Quod vniuerſi ordines à ſanctis Patribus inſtituti, & omnia euangelica Chriſti conſilia,principaliter ordinantur ad Charitatis perfectionem.

Articulus Primus.

FInis præcepti eſt charitas, de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta. Hæc ſunt verba Apoſtoli,quorum ſenſus eſt, quòd ſyncera & ferues dilectio,qua Deus proximusq; diligitur,eſt finalis perfectio omniū pręceptorū noui ac veteris teſtamēti. Secūdum quod Chriſt⁹ teſtatur dicēdo: In his duobus charitatis præceptis,tota lex pēdet,& ꝓphetę.Hinc rurſus ait Apoſtol⁹, Plenitudo legis eſt dilectio, Charitas nāq; eſt virtus dignißima, cæterarū virtutū regina, imperatrix,motrix, forma:vita, & finis: quia per charitatē maxime ac ꝓpinquiſsime coniungimur, conformamur, adhęremusq;

musq́ Deo:atq; per voluntatis conformitatem & mentis conſenſum, vnum cum Deo efficimur. Prout aſſerit Paulus: Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt cum illo. Hinc cæteræ virtutes & actiones earum, ad charitatem & eius profectum & profectionem, potiſsimè ordinantur. Charitas quoq; mouet & excitat hominē ad actus & exercitia cæterarum virtutum: hoc eſt, ad patientiam, manſuetudinem, humilitatem, ſobrietatem, conſtantiam, pietatē, iuſtitiā. Cùm etenim charitas cōformet voluntatē hominis voluntati creatoris, inſtigat eū & prouocat ad volendū & agendū ea, quæ placent Deo: atq; ad reſpuendū & vitandū ea quæ diſplicent ei. Hinc deniq; non ſolum cuncta præcepta, ſed vniuerſa quoq; euangelica Chriſti conſilia, ordinātur ad charitatis perfectionem. Sunt autem duodecim conſilia Chriſti in euangelio ſcripta: quæ dicuntur conſilia, quoniam quàmuis prima facie non tenemur ad ea, tamen per eorum impletionem pertingit homo expeditius atque celerius ad charitatis & cæterarum virtutum perfectionem, beatitudinemq́; æternam. Remouent nanq; & auferunt impedimenta ſpiritalis profectus. Cumq́; ſint tria præcipua ſpiritalis profectus ac perfectionis impedimenta, quorum primum eſt, diuitiarum & propriarum rerum poſſeſ-
ſio

ſio, ſecundũ verò eſt carnalis voluptas, & ſenſualis affectio, tertium autem eſt propriæ voluntatis libertas Dominus noſter Ieſus Chriſtus virtus & ſapientia Dei patris, contra hæc tria impedimenta, contulit principalia tria conſilia. Primum eſt, derelictio omnium terrenarum diuitiarum, propriarumq́; rerum. Vnde dixit Saluator: Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me. In hoc conſilio fundatur votum paupertatis, Secundum conſilium eſt, derelictio vxoris & parentum, ac omnium cognatorum. Vnde loquutus eſt Chriſtus: Qui non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & fratres & ſorores: non poteſt meus eſſe diſcipulus. Hi etenim odiendi ſunt, nõ quo ad eorum naturam aut perſonam: ſed inquantum à ſpirituali profectu impediũt. Seu, vt ſanctus ait Gregorius, inquãtum in Dei itinere nobis obſiſtunt. Et in hoc conſilio fundatur votum perpetuæ caſtitatis. Tertium conſilium eſt abnegatio propriæ voluntatis, de quo loquutus eſt Dominus Ieſus: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum: & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me. In quo cõſilio fundatur obedientiæ votum. Iſta ſunt tria principalia vota, omni religioſi monaſticæ ſubſtantialia: quæ ſancti

Patres

patres, religionum & ordinum inſtituto res, ordinauerunt à cunctis religioſis vtriuſq; ſexus, eſſe ſolenniter promittēda, ad hoc, vt per eorum adimpletionem, ad charitatis diuinæ & fraternæ perfectionē velocius & expeditius queāt pertingere. Ideo certum eſt, quod religioſæ perſonę, quæ in charitatis ſynceritate ac profectu non creſcunt: præfata vota inaniter promiſerunt. Porro in charitate non creſcit nec proficit, niſi qui in vera humilitate, patientia, manſuetudine, obedientia creſcit: quia, vt dictum eſt, charitas patiēs eſt, benigna eſt, non irritatur, non inflatur, non quærit quæ ſua ſunt. Superbia quoque, impatientia, iracundia, inobedientia, charitatem expellunt ac deſtruunt: ſicut & cætera peccata mortalia. Omnis ergo religioſa perſona penſet quotidie diligenter, imo omni die frequenter, hæc tria vota prætacta: & cur ea promiſerit recogitet, vtpote, quatenus per eorum impletionem creſcat in charitate: ſicq; indefeſſe conetur ſua vota implere, atque per hæc in charitate proficere ac perfici. Et quotieſcūque venerit ei aliquis motus charitati cōtrarius, vtpote, aliquis motus odij, aut rācoris, aliqua indignatio, amaritudo, elatio, ira, impatientia, auerſio, aduerſus proximum ſuum: protinus recordetur ſuæ profeſsionis, & cur ita profeſſa eſt, dicens

in

in corde ſuo. Cur veniſti? quid promiſiſti? propter quid vota illa feciſti? Et ſic omnem vitioſum ſtatim abijciat motum.

Quod ſancti patres in regulis ſuis primo & maximè ad charitatem, pacem, & concordiam, exhortati ſunt vniuerſas ordinum ſuorum perſonas.

Articulus II.

OBſecro vos, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati eſtis: cum omni humilitate, & manſuetudine: cum patientia ſupportantes inuicem in charitate, ſoliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculò pacis: ad Epheſios quarto. Sancti patres ordinum fundatores, ſcientes quòd religioſæ perſonæ in primis teneantur ad euangelica Chriſti præcepta, præſertim ad duo charitatis mandata digniſsima (ſine quorũ obſeruatione, nil proſunt obſeruantię regulares, aut vota monaſtica) circa regularum ſuarum exordia feruentiſsime ac diligentiſsime docuerunt, hortati ſunt, & iuſſerunt, vt cunctæ ordinum ſuorum perſonæ in primis ſtudeant irreprehenſibiliter adimplere duo charitatis præcepta: & pacem internam cum Deo, atque concordiam cum proximis ſuis habere. Nam pax & concordia ex charitate naſcuntur. Hinc glorioſus ait Hieronys

ronymus ait in primo capitulo regulæ ſuæ: Quis modus viuendi primo arripiẽ-dus ſit ſororibus in monaſterio conſtitu-tis, Chriſtus inſtruit, dicens: Si vis ad vi-tam intrare, ſerua mandata. Et quæ ſint illa, docuit, dicens: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & pro-ximum tuum ſicut teipſum. Penſate ſo-licite, quòd ſine adimpletione præcepto-rum iſtorum, nemo ingreditur ad viuen-dum Deo. Idcirco Apoſtolus non gloria-tur in linguis angelorum & hominum, non in cognitione myſteriorum Dei, non in ſpiritu prophetię, ſed in charitate. Hęc ſola facit hominem deo viuentem. Hęc re ligioſos, hæc monachos facit ac monia-les. Sine charitate monaſteria ſunt tarta-ra, & habitãtes in eis, ſunt dæmones. Por ro cum charitate monaſteria ſunt para-diſus in terris, & commorantes in ipſis ſunt angeli. Ideo dilectiſsimæ filiæ, quàm uis longa ieiunia macerent corpora ve-ſtra, licet abiecta & vilis veſtis deformet, & longa officia perſoluantur: ſi intus de-ſit charitas, nondum peruentum eſt ad infimum gradum religionis. Bonum & iu cundum eſt fratres & ſorores habitare in vnum, hoc eſt in vno vinculo dilectionis & charitatis affectu: qui ſibiinuicem in tẽ tatione auxiliantur, & charitatis ac pieta tis obſequia ſibi mutuo adminiſtrant.

Ideo

Ideo vobis corporaliter adunatis ſit cor vnū,& anima vna. Nulla vita(pro certo) deterior eſt,q̄ ſimul degere corpore & nō mente. Et vere infœlices ſunt quibus nō ineſt vna,ſed diuerſa voluntas: Sit itaq; vobis ſemper vnus affectus,vna fraternitas, vna voluntas, vna proportio morū, vna iucunditas,vna triſtitia:ne quod placet vni in domino,diſpliceat alteri: neque vnde vn⁹ lætatur,alter triſtetur.Et ſic habere alter poteritis religionis propoſitū & virtutē,ſi vnanimes in domo domini habitetis.Hęc verè vita Dei,nō diaboli: verè monaſteriū, non infernus:verè vita religioſa,nō diabolica. Ex iſtis beati Hieronymi verbis oſtenditur,quòd religioſæ perſonæ impatiētes, contētioſę, diſcordes,& proximis ſuis nō ignoſcentes, nō religioſam, ſed diabolicā ducūt vitā, nec dignæ ſunt ſpōſæ Chriſti vocari:ſed (vt ſanctus aſſerit Auguſtin⁹) adulterę extāt diaboli, cū quo ſpiritaliter fornicantur,per impiæ voluntatis conformitatē,ac prauę mentis conſenſum: ſicq; ab adultero ſuo diabolo concipiunt dolorem.i. cogitationem iniquam, intentionem obliquam, affectionem damnabilem,propoſitum vitioſum: quæ omnia dolor vocantur, quia deflenda ſunt, & ad æternam pœnam ac infernalem trahunt mœrorem. Concipiunt ergo dolorem, & pariunt iniquitatem.i.

opus iniuſtũ. Imò ſicut in prçinductis verbis teſtatur Hieronymus: Tales religioſi ſunt dæmones, quorum tentationes ac vitia imitantur. Aduerte hoc ô religioſe, & noli per rancorem, diſcordiam, auerſionem, aut ſimiles diabolicas ſuggeſtiones, tuos labores perdere vniuerſos, & non ſolum æterna fœlicitate priuari: ſed etiam infernalem damnationẽ miſerrime adipiſci. Inſuper ſicut Hieronymus, ita & Auguſtinus regulam ſuam incepit ab exhortatione, & iuſsione charitatis ac pacis, dicens: Ante omnia diligatur Deus, deinde proximus; quia iſta præcepta ſunt nobis principaliter data. Hæc igitur ſunt, quæ præcipimus, vt ſeruetis. Primum propter quod congregati eſtis in vnum, vt vnanimes habitetis in domo, & ſit vobis anima vna & cor vnum in Deo: hoc eſt, animæ veſtræ & corda veſtra, ſint per charitatem, pacem atque concordiam adinuicem ſemper vnita: nequaquam â ſe inuicem, per inuidiam, diſſenſionem, turbulentiamq́; diuiſa. Sic & ſanctus Baſilius ſuam regulam inchoauit, ab expoſitione præceptorum charitatis Dei & proximorum. Sanctus quoque Benedictus aſsignans in regula ſua bonorum operum inſtrumenta, incepit à charitate, dicẽdo: In primis debemus dominum Deum diligere toto corde, tota anima, & tota virtute:

 deinde

deinde proximos tanquam noſipſos. Itaque tot beatiſsimorum patrũ doctrinis, exemplis, & praeceptis inſtructi, charitatem, pacem, concordiam, totis praecordijs amplectamur: rancorẽ, turbationem, diſcordiam, tanquam diabolica mala, infernaliaq́ tormenta vitemus. Nam & vnigenitus filius Dei in Euangelio ait: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabũtur. Ideo infelices ac miſeri ſunt diſcordes ac turbatores, quia filij diaboli reputãtur. Atq; vt ſanctus vir Climach⁹ docet. Sicut vn⁹ lupus turbat totam ouium congregationem: ſic vna peruerſa perſona, totũ conuentum turbat frequenter. Erubeſcat ergo, pœniteat, ſeq; emendet, qui talis eſt. Alioquin minus damnabile ei eſſet, manſiſſe in ſeculo, quàm ſe ita habere in clauſtro.

De forma profeſsionis Regulariſſarũ, & qualiter ſit intelligenda.

Articulus III.

Vouete & reddite Domino Deo veſtro. Nulli Chriſtiano licet dubitare, quin multo melius ſalubrius, perfectius, ac Deo placentius ſit, facere opera bona ex voto, quàm ſine voto. Alioquin ſancti patres nõ ordinaſſent vt religioſae perſonae faciant profeſſionem ſolenné. Et vt ſanctus ait Anſelmus: Qui bona agit ex voto, & qui pro-

feſsionem facit in clauſtro, offert arborē cum fructibus Deo. Hinc aſſerit ſanctus Thomas: Quanto actus bonus procedit ex pluribus excellētioribusq́; virtutibus: tanto eſt dignior, maiorisq́; meriti apud deum. Vouere autē Deo eſt actus virtutis, quæ latria appellatur, quæ inter virtutes morales extat dignifsima, cùm ſit virtus Deo cultum ceremoniamq́; impendens. Ideo facere opera bona, non ſolum ex prę cepto diuino & inferiori virtute morali, ſed etiam ex voto ſolēni, eſt acceptiſsimū Deo omnipotenti. Deniq; quāuis hic ſpecialiter tractem de profeſsione regulariſſarum, quia ad hæc ſcribenda rogatus, & motus à quadam venerabili regulariſſa, accedente ad hoc pia inſtantia cuiuſdam excellentis deuotæ atq; illuſtris perſonæ, cuius eſt paruitati meæ pręcipere: tamē ex declaratione profeſsionis pręfatæ, intēdo cæterorum quoq; religioſorū profeſsiōes exponere. Itaq; forma profeſsionis regulariſſę pręfactę & cōſororū ipſius, eſt iſta: Ego. N. ſoror promitto ſtabilitatē & conuerſionem morum meorū, perpetuā continentiam, carentiam proprij, obedientiā ſecundum regulam beati Auguſtini, ſub perpetua clauſura. In hac profeſsione cōtinentur ſex puncta: quorum primum eſt ſtabilitas, per quā principaliter ac directe intelligitur perſeuerantia, quę eſt virtus,

per quã homo firmiter proponit pmanere in actibus bonis, vſq; in finẽ, & in eiſdẽ finaliter perſeuerat. De qua ait Saluator: Qui perſeuerauerit vſq; in finẽ, hic ſaluus erit. Ad quam hortatur Apoſtolus dicẽs: Stabiles permanere, & immobiles, abundantes in opere Domini ſemper. Secundũ eſt conuerſio morum, id eſt, reformatio interiorum affectionum, actionũq; hominis, hoc eſt, refrenatio paſsionum, expurgatio intellectus à cogitationibus prauis, emundatio voluntatis à deſideriis atq; amoribus & delectationibus vitioſis, coërtio linguæ à verbis illicitis, & aliorũ mẽbrorum ab operibus malis, euitatio negligentiæ & torporis, atq; omiſsionis culpabilis, exteriorum interiorumq; ſenſuum repreſsio atq; cuſtodia, ac morigeratio in exteriori apparatu & in inceſſu & actu: hæc omnia ad cõuerſionem pertinẽt morum. Tertium eſt perpetua continentia, id eſt, inuiolata caſtitas vſq; ad mortem, ſecundum quod caſtitas eſt virtus moralis, concupiſcentiam carnis refrenans, à conſenſu illicito & actu obſcœno. Quartum eſt carentia proprij, id eſt, voluntaria paupertas, quæ eſt virtus cupiditatem refrenans, per quam virtutem religioſa perſona propter Deum ſponte contẽnit habere & poſsidere aliquid proprium.
Quintũ eſt obedientia, quæ eſt virtus per

quam propria voluntas & mens ſponte ſubijcitur Deo, & eius vicario aut vicarię, vtpote ſpiritali patri aut matri, ſecundū tenorem regulæ, quàm religioſa perſona profitetur ſeu fouet. Sextum eſt, clauſura perpetua, id eſt, nunquam exire de clauſtro, & libēter manere in eo, vſq; ad mortem propter Deum: niſi forte propter neceſſariam cauſam, de Superioris licentia exire contingeret, ad aliquantulum temporis. Hæc eſt breuis declaratio, pfeſsionis præfatæ.]Circa quam venerabilis regulariſſa petijt ſibi exponi, quādo & qualiter perſona profeſsionis iſtius, peccaret mortaliter, aut venialiter, circa aut contra hanc ipſam profeſsionem. Et hoc præcipuam habet difficultatem circa ſecundum punctum, in hac profeſsione contentum: quod eſt cōuerſio morum. Cùm enim conuerſio morum, omnia iam prætacta includat, & præſertim requirat reformationem affectionum, refrenationemq; paſsionum: videtur religioſa perſona frangere ſuum votum (quod eſt valde graue & mortale peccatum) quotieſcunq; alicui paſsioni, aut inordinatæ affectioni ſuccumbit: hoc eſt, quandocunq; ad iram, impatientiam, aut ſimilem paſſionem, mouetur ac labitur; aut inordinatis affectionibus ſuperatur. Quod eſſet valde periculoſum & graue. Nunc ergo

per

per ordinē de his ſex punctis plenius cla-rius'q; Deo auxiliante, tractabitur. Et quā do circa ea peccatur mortaliter aut venia liter, oſtendetur.

Qualiter religioſa perſona ex ſua profeſsione teneatur ad ſtabilitatem, & quando circa hanc mortaliter aut venialiter peccet.

Articulus IIII.

STabiles eſtote & immobiles abundantes in opere Domini ſemper: ſciētes, quod labor veſter non eſt inanis in Domino, 1. Corinth. 15. Verbum Dei, & adimpletio eius, virtus & gratia & obedientia ſancta, ſtabiliunt, & confortant mentem in Deo: ita vt nec proſperis nec aduerſis deijciatur, nec tentationibus neq; paſsionibus ſuperetur. Sic'q; ſtabilitas ad omnē pertinet Chriſtianū. Hinc Matthæi ſeptimo ait Saluator: Omnis qui audit verba mea, & facit ea, aſsimilabitur viro ſapienti, qui ædificauit domū ſuam ſupra petram: deſcendit pluuia, venerunt flumina, flauerunt venti, & irruerunt in domum illam: & non cecidit. Fundata enim erat ſupra petram. Itaq; ſtructura virtutum fundāda eſt ſupra petrā. .i. ſtabile fundamentum: per quod poteſt intelligi firma fides, aut profunda humilitas, ſeu timor Dei, aut forte propoſitum perſeuerādi in vita virtuoſa vſq; in finē: ſine quo bono propoſito, nullū opus bo-

num acceptum eſt Deo. Sicq́; ſpecialiter religioſi, etiam voto ſolenni obligant ſe ad huiuſcemodi ſtabilitatē, & eam in forma ſuæ profeſsionis exprimunt primo loco, quatenus vniuerſa ſuæ monaſticæ conuerſionis exercitia fundent & collocent ſupra eam, tanquam ſuper ſolidam atq; immobilem petrā, ita vt malint mori, imo mille mortes pati, quàm ab aſſumpta religione, & Deo oblata profeſsione recedere. Sic ergo ſtabilitatis promiſsio in profeſsione multorum religioſorum, vtpote Benedictinorum & Carthuſienſium, ac Regulariſſarum, ſaltem quarundam, rectè præmittitur, quia eſt tanquam ſolida petra, ſupra quam tota fabrica, & exercitatio ſanctę religionis conſtruitur, ac fundatur. Denique opus bonum ſpecialem ſolet habere difficultatem ex temporis diuturnitate. Nam vt communiter dicitur, Facile eſt inchoare, ſed diu vſq; in finem vitæ, in actibus virtuoſis ac arduis permanere, extat difficile. Idcirco ne hac difficultate vincamur, & ne ex humana inſtabilitate, fragilitate, & infirmitate, à bonis inceptis, ante terminum vitæ deficiamus, indigemus ſpeciali virtute, quæ ſtabilitas ſeu perſeuerantia nuncupatur, per quam ex intentione veræ ſalutis, firmiter proponimus permanere vſq; in finem vitæ præſentis in actibus virtuoſis.

Hinc

: religioſi ad ſtabilitatem & perſeue
iam iſtam voto ſe obligant, & non
m ad tale propoſitum perſeuerandi
iter, ſed item ad executionem & fina
conſummationem eiuſdem propoſi
deo quicquid huic ſtabilitati directe
rariatur, hoc profeſsioni monaſticæ
rarium perhibetur. Et eſt non ſolum
tale peccatum, ſed etiam peccatum
tale valde enorme in religioſo, vide
violatio voti, quæ grauius crimen
ſiſtit, quâm periuriũ, vt ſanctus Tho
declarat. Porro ſtabilitati, huic duo
ſte ac ſpecialiter contrariantur. Pri
n eſt, propoſitum ſeu deſiderium de
atiuum non manendi in religione aſ
pta. Secundũ eſt, nõ manere in ea vſq;
nẽ. Ideo quotieſcunq; religioſa perſo
roponit, aut deliberato animo cupit
nẽ ſuũ exire atq; relinquere: toties pec
valde mortaliter, & cõtra ſuã agit pro
onẽ. Similiter peccat mortaliter, ſi or
m ſuũ exierit. Veruntamẽ iſtud intel
ndũ eſt, niſi cũ licentia petita vellet in
e ordinẽ arctiorem & altiorẽ, in loco
obſeruãtia regularis vigeret, Aut cer
dinẽ inferiorem & leuiorem, in quo
ruãtia viget, ſi in ordine ſuo aut clau
non vigeat, nec in ordine ſuo poſsit
iirere locũ, in quo obſeruantia viget:
tamen in caſu Superioris iudiciũ eſt
requi

requirẽdum. Aut ſi rigorem ordinis ſuf ferre non poſsit. Et hoc tamen in caſu diſ penſatio eſt neceſſaria. Inſuper quoniam religioſus profitetur ſtabilitatem, prout eſt virtus, vtpote, perſeuerare in ordine propter Deum, & finem beatum: idcirco ſi religioſus corrueret ad tãtam tentationem: aut cordis tepiditatẽ, quod ordinẽ ſuum exiret, niſi ex humana confuſione aut temporali incõmodo omitteret: hoc quoque eſſet mortale peccatum, & contra votum: non tamen tam graue, neque tam periculoſum, ſicut abſolute velle exire, aut realiter ab ipſa religione recedere: imo ſaltem ex tali cauſa in religione manere, & retrahi ab egreſſu, poſſet eſſe occaſio redeundi ad cor, ac pœnitendi: Certum eſt etiam, quod realiter à religione diſcedere, ſit vitioſius magiſq; ſcandaloſum, quam velle exire. Item omnino apoſtatare à religione, vitioſius ac ſcandaloſius eſt, ꝙ laxiorem & inferiorem ordinem introire. Si autem quis ex irrationabili cauſa, hoc eſt, abſque neceſsitate, aut vera vtilitate, intret ordinem aut cõuentum laxiorem: non excuſatur corã Deo de inſtabilitatis peccato, quàmuis cũ diſpenſatione hoc agat, quoniã talis diſpẽſatio, eſt diſsipatio iuris, ſecundũ S. Bernardum alioſq; doctores. Prçterea ſicut circa prçcepta Dei, quãdoq; peccatur venialiter

do videlicet nō penitus violātur, ſed
en nō ſatis plene implentur, nec eorū
nſgreſsioni perfecte reſiſtitur, ſed aliꝫ
aliter conſentitur, & modicum quid
itur contra ea, quod tamen charitati
ei atq; iuſtitiæ non repugnat totaliter
ut complete: ſic circa votum ſtabilitatis
uius poteſt cōtingere veniale peccatum
i religioſa perſona, ex fragilitate humaꝫ
na, aut ſuggeſtione maligna, aliqualiter
inclinetur ad ea, quæ iuxta iam dicta, cōꝫ
trariantur virtuti ac voto perſeuerantię:
non tamen plene conſentiat, ſed intuitu
& amore Dei, ex deliberatione & ſuperio
re ratione reſiſtat. Periculoſum tamen eſ
ſet, in tali conflictu debiliter reluctari:
imo mox, fortiterq; abijcienda eſt talis tē
tatio. Poſtremo ex inductis nunc patet,
qualiter intelligendum ſit, quod ſanctus
ait Bernardus. Promiſsioni ſtabilitatis,
tria contrariantur. Remiſſus deſcenſus,
contentioſus diſceſſus, & vagus ſeu curio
ſus diſcurſus. Remiſſus deſcenſus eſt ex
negligentia & torpore, paulatim à priſti
no feruore deficere, & ad deteriora corꝫ
ruere: ſicut quibuſdam ſcribit Apoſtolus:
Cum ſpiritu cœperitis, nunc carne conꝫ
ſummamini. Vnde in Apocalypſi domiꝫ
nus ait ad quēdam: Habeo aduerſum te,
quod charitatem tuam primam reliqui-
ſti. Contentioſus diſceſſus eſt, apoſtatare
 ab

ab ordine, vel laxiorem conuentum ſeu ordinem, ex irrationabili cauſa intrare. Curioſus & vagus diſcurſus, eſt ex leuitate, & cauſa inſufficiẽte, de loco ad locum de clauſtro ad clauſtrum, de congregatione ad congregationem tranſire: atq; hinc inde per aliquot dies morari, & pigritiæ ac carnalitati vacare. Hinc ſanctus Benedictus in regula ſua ponit quatuor genera monachorũ, quorum primi vocantur cœnobitæ, qui in clauſtro & congregatione viuunt ſub regula & obediẽtia patris. Secundi vocãtur Anachoretæ, qui omnino ſolitarij ſunt, & vitam angelicam ducunt in terra. Tertij dicti ſunt Sarabaitę, qui coram hominibus magnam deuotionem finxerunt, ſed in ſuis latibulis gulæ & omni torpori vacabant. Quarti Gyrouagi ſunt vocati, quia hinc inde diſcurrunt, vt tactum eſt: quos ſanctus Benedictus ait Sarabitis eſſe peiores. Ex his religioſa perſona cõſideret, qualiter circa votum ſtabilitatis debeat ſe habere, ſtudeatq; de die in diem magis hilariter in regulari obſeruantia permanere, & in loco & habitu ſuo atque propoſito permanere.

Dę his, quæ ſtabilitatem nutriunt & confortant.

Articulus V.

Opti-

O. Primum eſt gratia ſtabiliri cor. Ad Hebræos vltimo. Homo ex ſua natura fragilis eſt,atq; inſtabilis: idcirco per gratiam & virtutes ac dona Spirituſſancti,indiget roborari,iuuari,ac ſtabiliri in bonis. Deniq; ſicut paſsiones & vitia, fatuitas & inſipientia, efficiunt hominem vagum, diſſolutum,inſtabilem ſic gratia & virtutes,prudentia,& ſapientia, faciunt eum ſtabilem vniformem,conſtantem,& probum.Vnde in Eccleſiaſtico legitur: Homo ſanctus in ſapientia manet vt Sol:ſtultus autē mutatur vt luna. Iob quoq;.15. ſcriptum eſt: Si iniquitatem,quæ eſt in manibus,id eſt, operibus tuis abſtuleris,ſtabilis eris,& nō cōmoueberis. Itaq; qui cupit in vera ſtabilitate proficere, conetur cor ſuum à paſſionibus, & peccatis purgare: in gratia & virtutibus creſcere,in prudētia ac vera ſapientia quotidianū adipiſci ꝓfectū: & nō ſequi impetū paſsionis,ſed rectum iudiciū rationis ac Deum ſemper habere præ oculis.Secundo, ad ſtabilitatē multū ſpecialiter cōfert charitas Dei.Etenim vbi amor, ibi ocul⁹,& quod quis feruētius diligit,in illo magis quieſcit.Idcirco quo religioſa ꝑſona plus ꝓficit in diuino amore,tāto robuſtius Deo virtutibuſq; inhæret, & in perſeuerādi propoſito radicatur. Tertio, ſtabilitatem hanc nutrit diligens conſide

ra-

ratio æternalium tormentorum, quæ in‑ſtabilibus atq; apoſtatis infliguntur. Cō‑ſideratio quoq; diſtrictionis metuendiſsimi iudicij Dei, qui infideles, carnales, in‑ſtabiles, & peruerſos religioſos, duriſsime iudicat, damnat, ac punit. Quartò, ſtabilitatem iſtam confortat & alit, attenta conſideratio futuræ, æternæ, & maximæ fœlicitatis ac gloriæ, fidelibus, vir‑tuoſis, ac ſtabilibus religioſis, præparatæ ac dandæ. Etenim conſideratio remune‑rationis minuit vim laboris, ac incitat & confortat animum laborantis. Et vtique tanta eſt pulchritudo lucis æternæ, tanta eſt beatitudo & merces paradiſi cœleſtis, tanta dignitas beatificæ viſionis ſuper‑gloriſiſsimę Trinitatis: quod licet nō eſſemus eas habituri niſi per horulam vnā, dignum eſſet mille annis pro eis vſq; ad ſanguinem laborare. Quinto; ad profi‑ciendum in mentis firmitate ac ſtabilitate; atq; cuſtodia cordis, maxime confert & adiuuat, quod homo faciat ſibi conſuetudinem cogitādi diuinæ maieſtatis præſentiam, in omni loco, actu, & tempore: & cum ſancto Helia iugiter dicat in cor‑de ſuo: Viuit dominus, in cuius conſpectu ſto hodie. Sic enim erubeſcet, ſe negligenter ac viliter coram Deo habere, & diuini rigorem iudicij formidabit. Cumq; ſen‑ſerit ſe mente diſtractum à Deo, protinus

reuo‑

reuocabit cor ſuum ad Dei conſiderationem, dicendo: Viuit dominus, in cuius cōſpectu ſto hodie. Sicq; cum ſancto Dauid dicere poterit: Oculi mei ſemper ad dominum. Sexto, ad ſtabilitatem inducit conſideratio propriæ profeſsionis, & rite pēſare, quàm ineffabiliter, enorme atq; dānabile ſit, profeſsionem hanc violare: & quàm inhoneſtum ac offenſiuum ſit hoc coram omnibus angelis Dei & ſanctis ac bonis hominibus. Septimo, ad ſtabilitatē inducit, ſeipſum ſtrenue exercitare in actibus bonis, & omnem otioſitatem pigritiamq; vitare, ac ſemper agere aliquid boni. Ex multis etenim actibus bonis, generatur habitus virtuoſus, conſuetudoq; bona: quæ eſt velut altera natura, quia p eam prōpte ac delectabiliter operamur, eaquę Deo ſunt placita. Octauo, ſtabilitatem hanc nutrit aſsidua oratio, qua omnipotentem feruide deprecamur, vt in vera ſtabilitate nos roboret ſemper ac ſeruet. Vt ergo, ô religioſa perſona, in ſancta ſtabilitate proficias & perſiſtas, ſtude in diuino amore proficere, in creatore tuo incomparabiliter bono, pulchro, dulciſsimo libentius quàm in creaturis quieſcere. Nouiſsima tua ſolicite præmeditari non ceſſes, diſtrictionem intuere diuini iudicij, damnationem religioſi inſtabilis, glorioſiſsima ſempiternaq; præmia religioſi

ligioſi perſeuerantis: diuini quoq; vultus præſentiam indeſinenter attende, acediã fuge, omne tempus tibi cõceſſum, fructuoſè expende: nec deſinas Dei auxilium implorare. Poſtremo hæc omnia agere tanto plus neceſſarium eſt monialibus, quanto fœminæ naturaliter magis inſtabiles eſſe ſolent. De laudibus autem & effectibus perſeuerantiæ hoc ſufficiat tangere, quòd ipſa eſt virtutum omnium complementum, decor & gloria. Quæ ſola coronari meretur, ſine qua nulla virtus, nullũ meritum, æternam fœlicitatem ſortitur. Sine qua nec orans in ſuis petitionibus exauditur. Quia, vt ait Saluator, oportet ſemper orare & non deficere. Hinc hortatur Apoſtolus: Benefacientes nolite deficere, tempore enim ſuo metemus, nõ deficientes. Itemq;: In diſciplina perſeuerate. Dominus quoq; in Apocalypſi: Eſto (inquit) fidelis vſq; ad mortem: & dabo tibi coronã vitę. Idcirco ait Gregorius: Incaſſum bonum agitur, ſi ante vitæ terminum deſeratur.

Quid ſit conuerſio morum, & qualiter impleatur: & quando ac quomodo religioſa perſona circa hanc mortaliter aut veniali ter peccet.

Articulus VI.

Ex

EXpoliate vos veterem hominem cum actibus ſuis, & induite nouũ, qui ſecũdum Deum creatus eſt, in virtute & ſanctitate veritatis: ad Coloſſenſes. 3. Inter ſacrificia veteris teſtamenti vnum fuit digniſsimũ, quod holocauſtum vocatur: quod ad diuinæ maieſtatis reuerentiam totaliter comburebatur. Per quod religioſæ prefigurabantur perſonæ, quæ ex charitatis feruore debent ſeipſas totaliter Deo offerre, ac eius obſequijs mancipare. Idcirco morũ ſuorum conuerſionem Deo promittunt, vt ſi in ſeculo erant ſuperbi, iracundi, impatientes, pigri, guloſi, immundi, inanes, inſtabiles, inuidi, loquaces, auari, contentioſi, aut obloquentes: iam de cętero in clauſtro digne conentur & efficaciter ſtudeãt eſſe humiles, manſueti, patientes, feruidi, ſobrij, continentes, timorati, ſtabiles, charitatiui, ſilentes, pauperes, pacifici, & bene de proximis ſuis loquẽtes. Et qui ante temerariè iudicabãt, proximosq́ ſpernebãt atq; ex leuibus cauſis ac ſignis ſuſpicabãtur mala de alijs, & verba & facta proximorũ interpretabãtur in peius: iã de cætero ab omni incauto, temerario, vſurpato proximorũ iudicio, prorſus abſtineãt: diſcutiantq́, iudicent, ac dijudicent ſemetipſos: nec mala faciliter de alijs ſuſpicẽtur, imò verba & facta ipſorũ interpretẽtur in me-

melius. Itaq; ad morum conuerſionem pertinet, ſingulas vires animæ reformare in verbis & actibus ordinatum conſiſtere, interiores exterioresq; ſenſus reprimere: quatenus ſicut religioſus totum quod eſt & habet, in anima & corpore à Deo accepit: ſic totum hoc ad Dei cultum, amorem, & honorem, conuertat: nec aliquid ſui relinquat ſibi: ſed quam feruens & ſolicitus fuit aut eſſe potuit in ſeculo ad complacendum hominibus, atque ad obtinendum propriam laudem, honorē, delectationem & commodum: tam (imo & multo plus) ſolicitus ſit & feruens in clauſtro, ad complacendum altiſsimo, ad vilipendendum ac caſtigādum ſeipſum, ad promouendum creatoris honorē, laudem, & gloriam. Et ſicut in ſeculo alios multipliciter ſcandalizare non timuit: ſic de cætero ſumme deuitet, ne aliquem ſcādalizet, ſed verbis & actibus vniuerſos ædificare conetur. Stude ergo & ſatage, ô religioſa perſona, intellectum tuū & rationē, ab omni errore & falſitate, ab omni cogitatione inani & praua, ab omni diſtractione (præſertim tempore orationis ac diuini officij) expurgare & cuſtodire: ſanctis & ſalubribus meditationibus, contemplationibus diuinorum, conſideratione defectuum propriorum, commemoratione dominicæ paſsionis, recordationibus

us beneficiorum promiſsionumq́; Dei,
nentem tuam ſtude implere, ornare, &
xercere. Cogita ſemper omnipotentis
ræſentiam & aſpectum. Indeſinenter at
ndé, quid Deus requirat à te, & quali-
r ſatisfacere queas tuæ ꝓfeſsioni. Quo
diana tua peccata quotidie penſa, defle,
nenda. Sicq́; tibiipſi in tantum diſpli-
as & vileſcas, vt omni cõfuſione & pœ
, omni correptione & correctione te
putes dignum: nec alios aſperneris aut
ſpendas, neq; alicui indigneris, iraſca-
aut detrahas, quamuis videatur offẽ-
re te. Si iſta peregeris, intellectum tuũ
rationem reformabis, cuſtodies, & or
bis. Voluntatem quoq; tuam ab omni
licia, inuidia, amaritudine fellea, cru-
tate, pertinacia, duritia, elatione, am-
one, cupiditate, ac priuato amore e-
nda, atque præſerua. Et eandem om-
irtuoſitate, interna ac ſpiritali ſuaui-
feruore diuini ac fraterni amoris, di
bilitate, pietate, humilitate, adimple-
erfice: vt nemini ſerues iram, nulli ſi-
auerſionis oſtendas: imo cunctis cha
em beneuolentiamq́; demõſtres, ver
gno, & opere: potiſsime his, qui tibi
iores eſſe videntur: quatenus nequa
n vincaris à malo, ſed vincas in bo-
alum. Sicq́; totum cor tuum in affe
tius bonitatis ac virtuoſitatis ſyn-
ceriſ

cerisſime transformetur, ita vt vix queas malum cogitare de proximo tuo: nulliq́ noceas, ſed cunctis prodeſſe coneris. Inſuper memoriam tuam, ab inutilium & noxiorum recordatione refrenes, iniuriarum tibi forſan factarum, confeſtim obliuiſcaris, atq́ in rebus ſalubribus ac diuinis totam tuam defigas memoriam. Interiores quoq́ ſenſus tuos á vanis & ſtultis phantaſijs, ab immundis & indecentibus imaginationibus, ſemper purges, & cuſtodire nõ ceſſes. Et quoties ſentis tibi intus occurrere vana & vitioſa, toties te inde ſtatim auertas, atq́ ad dominicæ paſsionis memoriam, et ad cætera ſalutaria iam præfata, cogitationem & affectionem tui cordis cõuertas. Prętere ab omni immoderatione & impetu paſsionũ (quæ ſunt motus & affectiones ſenſitiui appetitus) te abſtinere oportet: vt de rebus ſenſibilibus exterioribus non appetas, nec contriſteris, nec delecteris, nec timeas, niſi ſecundum Deum, videlicet ordinate ac iuſte. Sicq́ circa cibum & potum, circa veſtes, & alia vtenſilia quibus vteris & indiges, non afficiaris, niſi inquantum tibi vtilia aut neceſſaria ſunt ad bene viuẽdũ, ad ſpiritalem profectũ, & animæ tuæ ſalutem. Sicq́ omnem ſuperfluitatem, curioſitatẽ & ſenſualem delectationem, omnino deuites. Amplius, exteriores ſenſus tuos te opor-

oportet compeſcere,ne mors culpæ ingre
diatur animam tuam per corporis tui fe
neſtras:Hoc eſt,per viſum incuſtoditum,
per auditum illicitorum verborum,
per indecentem cõtactum,per delectatio-
nem guſtus,odoratus,aut tactus: ſed &
linguam potiſsime te refrenare oportet
ab omni fractione ſilentij,à maledicta de
tractione,à diabolica ſeminatione diſcor
diæ,à ſerpentina ſuſurratione,à damna-
bili murmuratione,à contentione peſti-
fera,à loquacitate vitioſa ac fatua: ſicq;
ſola neceſſaria,ædificatoria,vtilia,loqui,
certo loco & tempore,cum vera diſcretio
ne,& recta intẽtione.Poſtremo totũ cor
pus tuum,& omnia membra eius,diuino
obſequio exhibe ſemper alacriter,præpa-
ratum omni vigilia & labore,in abſtinen-
tia,ieiunio,diſciplina,caſtigatiõe,in inceſ-
ſu modeſto,& apparatu maturo. Ecce in
his reformatio morũ conſiſtit:quę & hoc
requirit,vt quanto quis magis exceſsit in
ſua paſsione & culpa: tanto deinceps
ſtudeat ſe exercere in virtute,paſsio-
ni & culpæ illi contraria.Præterea cõuer
ſatio morum multa includit,& eſt quid
unum aggregatiue,ſicut exercitus: non
unum ſimpliciter ſicut vnus homo. Ideo
religioſa perſona committat aliquid
moribus bonis contrarium,ſeu conuer-
ſationi morum oppoſitum,intus in anima,
vel

vel in verbis aut factis, non ex contẽptu ſuæ religionis aut profeſsionis, neque ex pertinacia cordis: ſed potius ex ignorantia aut infirmitate vel fragilitate humana, ſeu ex vehementia tentationis: hoc non videtur mox eſſe contra votum ſuæ profeſsionis, quo ad morum conuerſionem ſe obligauit: quamuis aliũde poſsit eſſe peccatum mortale. Vt ſi ſit cõtra præceptum Dei, ſiue eccleſiæ: ſicut dum excedit per gulam, acediam, iram, aut ſimilem paſsionem. Nec talis particularis exceſſus contrariatur toti morum conuerſioni, ſed parti ipſius. Votum quoq; conuerſionis morum, cum ſit affirmatiuum, obligat ſemper, ſed non ad ſemper. Idcirco ſi religioſa perſona fiat multum remiſſa, negligens & tepida, ita quod de ſpiritali profectu non curet, nec in vno, neq; in alio conetur ſe reformare, abnegare ac vincere: ſed in clauſtro gerat cor ſeculare, & quantum potuerit, habeat ſe mundane, externas & carnales conſolatiunculas, loquacitates, diſſolutiones quærendo & acceptando, nec coram Deo ſolicite cõuerſando: Hoc directè repugnat ſuæ profeſsioni, ac promiſſæ morum conuerſioni. Conformiter profeſsioni contrariatur, ſi ex contemptu & pertinacia peccet, aut immanſiuum, inflexibilẽ, ſeu incorrigibilẽ exhibeat ſe. Tenetur nãq;

ad

ad perfectionem quotidie tendere. Hinc in libro de pręceptis & diſpenſatione ſancus ſcribit Bernardus: Sane intereſt qua cauſa, quo affectu, qua intẽtione, quo prę cipiente, in quóue præcepto, aliquid fiat. Ex quibus verbis elicitur, qualiter tranſgreſsio aggrauetur aut alleuietur. Specialiter quoq; vitanda eſt religioſo, conſuetudo agendi aliquid contra regulam aut morum conuerſionem. Quia irrefrenata cõſuetudo peccandi, includit contemptũ, nec ſimul ſtare videntur conuerſio morum & conſuetudo ei contraria. Aduertendum eſt etiam diligenter, quod iterũ ait Beatus pater Bernardus: Diuidenda eſt, inquiens, in duo vniuerſa hæc obſeruantia regularis. Videlicet, in præcepta, & remedia. Præceptis inſtruimur cõtra peccata, remediis reſtituitur & reparatur poſt peccatum innocentia. Sic ergo profeſsio noſtra complectitur duo iſta, vt dum pro ſſus, in aliquo regularium mandatorũ xceſſerit, ſi ad remedium æquè regulare nfugerit & ſi conuincatur tranſgreſſor andati, non tamẽ præuaricator pacti.i. omiſsi. Ideo illum ſolum ſenſerim treſſe votum & violaſſe propoſitum, qui ntemnit præceptum atq; remediũ, hoc pœnam, & ſatisfactionem ob ordine itutam. Hoc aduertãt ac timeant, qui s culpas non recognoſcunt humiliter,

nec correptionem & caſtigationem ſuſcipiunt patienter: ſed ſe impudenter excuſant, ac præſidenti faciliter indignantur, & dure loquuntur: quibus grauiſsima inſtat damnatio, niſi à tantis peruerſitatibus reſipiſcant, ſeq́ condigne emendent, humilient, defleant, & accuſent.

Quàm periculoſum ſit religioſis non proficere in interiorum reformatione & purificatione. *Artic. VII.*

INduite vos ſicut electi Dei, viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam: ſupportantes inuicem, & donãtes vobiſmetipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet querelam. ad Coloſſenſes tertio. Quemadmodum Chriſtus in euangelio proteſtatur: Cui plus datum eſt, plus requiretur ab eo. Idcirco quò religioſus plura & aptiora habet media proficiendi in omni gratia & virtute, quo etiã plura atq; maiora omnipotẽti promiſit, & ad ſublimiora ſua profeſsione ſe obligauit: eo corã iudice ſummo culpabilior ac damnabilior inuenitur, niſi ſecundum exigentiã ſuæ vocationis, & iuxta ſuæ profeſsionis tenorem profecerit in interiorũ ſuorum reformatione, in paſsionum & vitiorum extirpatione, in puritate interna, in omni virtute & gratia. Certum eſt autem, exteriores

res obſeruantias regulares, abſtinentias, ieiunia, diſciplinas, ſilentium, duritiã ſtrati, abiectionẽ veſtitus, ſeparationem à mũdo & clauſuram, ad interiorum reformationem, ornatum, & perfectionem principaliter ordinari. Vbi ergo manebunt, vbi latebunt, quò fugient, qui diu aut multis annis fuerunt in ordine, & tamen adhuc tam paſſionati exiſtũt, tam proni ad irã, impatientiam, proteruiã acediam, ac proprij ſenſus immanſionem, ſicut dum ordinem primò introierunt aut magis? Nunquid tales ſuis ſatisfaciunt votis? Non vtique. Imo peruerſi & ſtulti ſunt, ac ſimiles illis, qui nauem habẽt, aut ſcalam: nec tamen eis vtuntur, nauigando aut aſcendendo. Hinc in Homilijs ſuis loquitur Euſebius Emiſſenus: Videte vocationem veſtram chariſsimi. Venire ad clauſtrũ aut eremum, ſummæ perfectionis exordium eſt: ſed non perfectè in eremo viuere, ſumma damnatio eſt. Quid prodeſt ſi locus clauſtralis & quietus, corporaliter teneatur: & ingrtudo in corde verſetur? Quid (inquam) prodeſt, ſi in habitatione ſilentium ſit, & in habitantibus ſit vitiorũ tumultus, & colluctatio paſsionũ: ſi exteriora noſtra ſerenitas teneat, & interiora tẽpeſtas? Non enim ad iſtum conuenimus locum, vt honoremur, & nobis deſeruiatur: vt rebus omnibus abundemus,

 &

& corporali quiete fruamur. Non ad ſecuritatem, ſed ad pugnam huc venimus, vt contra vitia prælietnur, vt linguæ gladios retundamus.i. verba pungitiua, contentioſa, maligna, detractoria euitemus: vt non ſolum inuicem non inferamus iniurias, ſed nec ſentiamus illatas. Specialius verò ad noſtram ſpectat profeſſionem, nihil in hac vita conſolationis terrenæ requirere, nec velle recipere bona in vita pręſenti: ſed honores fugere, abiectione & ſubiectione gaudere: paupertatem amare: nec ſolũ facultates, ſed ipſas quoq; cupiditates, & omnes inordinatas affectiones è cordibus extirpare, & ſolis neceſſarijs contentari. Niſi enim amor habendi funditus eradicetur ex corde, ardẽtior eſt in paruis: & plus torquet in minimis. Sciamus itaq; nihil nobis prodeſſe, ſi corpora noſtra ieiunijs, atq; vigilijs affligamus, & mentem noſtram non emundemus. Quid prodeſt afflictio corporalis ſi mentem malitijs & nequitijs, ac linguam obtrectationibus aut mẽdacijs polluamus? Nonne omnes labores noſtri in nihilum rediguntur? Nonne opus noſtrum velut fumus & vmbra euaneſcit? O quàm magni & diuturni labores ſubito pereunt, dum bona quæ fecimus, cuſtodire negligimus. Quapropter ſi exterior noſter homo religioſis laboribus exercetur,

tur,& interior homo à paſsionibus non curetur: eſt ac ſi quis domum faciat foris pulchram, intus vero ſerpentibus & ſcorpionibus plenam. Quid prodeſt, ꝙ affligis corpus tuum, quando nihil profi cit cor tuum? Ieiunare, & vigilare, & mo⸗res non emendare, eſt ac ſi quis extra & prope vineā extirpet & colat, ipſamq́ꝫ vineam deſertam & incultam relinquat, vt ſpinas ac tribulos germinet. O nimis dura & deflenda conditio, die ac nocte laborare, & fructum laboris non obtine⸗re. Quid corporalia exercitia proſunt ei, quem malitia deprauat, quem iracundiæ furor exagitat, quem ſuperbia omni gra⸗tia Dei expoliat, quem vitioſis verbis ma culat lingua, quem perturbant atqꝫ excæ cant paſsiones & vitia, quem proteruia vincit: quem rancor exulcerat, cui pertis nacia ac vindictæ deſiderium dominan⸗tur? Quid tibi prodeſt habitationis clau⸗ſtralis ſecretum aut clauſura, quando ty⸗rannico dominatu in te regnat malitia, ſuperequitat ira: quando maiorem metū tibi incutit humanus oculus, quàm diui⸗nus, dum tu qui extra mundum eſſe te credis, per varias paſsiones, vanitates ac vitia mundum in te tenes incluſum: ita quód qui putas te precibus tuis ac meri-tis mundo poſſe ſuccurrere, indigeas in⸗terceſſionibus mundi? Certum eſt peni⸗

 tus,

tus, quod niſi religioſa perſona diſcat ſe ipſam quotidie frangere, paſsiones proprias extirpare, ſuamq́; vocationem attendere: multo deterior fit in clauſtro, quàm erat aut eſſe valebat in ſeculo. Vnde videmus quaſdam religioſas perſonas eſſe inconuertibiliores, inflexibiliores, ac duriores, mundanis hominibus. Studeat ergo religioſus, quotidie humilior, timoratior & cuſtoditior fieri, atq; in reformatione interna perfectior inueniri.

De proprietatibus perſonarum fœminei ſexus Articulus VIII.

AN non cognoſcitis voſmetipſos, niſi forſan reprobi eſtis, 2. ad Cor. 13. Ad hoc quod religioſa pſona ſtudeat reformare ſeipſam, neceſſe eſt, vt diſpoſitionē ſuā cognoſcat, id eſt, proprietates & inclinationes ſuas naturales, aut cōſuetudinales, quatenus in quibus defectuoſior culpabiliorq́; cōſiſtit, ac pronior ad peccandū, in illis fortius inſtet ad reformandū & emendandū ſe. Nā iuxta diuerſitatem complexionū, diuerſæ ſunt inclinationes & pronitates ad mala. Sanguinei nanq; communiter proniores ſunt ad delectationes, cholerici ad irā, phlegmatici ad pigritiam, melancholici ad triſtitiam atq; inuidiam. Vnde vir ſanctus Leo papa teſtatur: Dæmones quoq; homi-

hominum tentatores ſingulorum diſcu-
tiunt mores, ſcrutantur affectus, ventilāt
curas: & ibi quærunt artes nocendi, vbi
viderint quempiam amplius occupari. Ve
runtamen ſunt quædam proprietates, in
quibus fœminæ communiter conueni-
unt. Etenim fœminæ ſecundum commu-
nem curſum imperfectiores & defectuo-
ſiores ſunt viris. Nihilominus quædam
fœminæ ſunt multum viriles, conſtan-
tes atq; prudentes, partim ex naturali ſua
diſpoſitiōe, partim ex gratia ſtudioq; vir
tutum. Itaq; ſicut Ariſtoteles & alij do-
cent, mulieres ex ſua diſpoſitione natura-
li, communiter ſunt verecundæ ac timidę
& hoc eſt bonum. Quia ex naturali vere
cundia ac timore, retrahuntur & abſti-
nent à multis exceſsibus. Quædam tamē
ſunt inuerecundæ, & malè audaces, quæ
ſolēt in multa & magna peccata incidere,
& difficulter corrigibiles eſſe. Inſuper mu
lieres cōmuniter ſunt ex naturali diſpoſi-
tione puſilanimes & cupidæ honoris, &
nō bene ſciunt ſecreta celare. Idcirco cōſu-
litur viris, vt ſecreta ſua nō reuelent vxo
ribus ſuis. Dum enim conueniunt, ſolent
ſibi inuicem reuelare ſecreta maritorum
ſuorum. Fœminæ quoque communi-
ter ſunt molles corde, & multum com-
paſsiuę ac pronæ ad fletum: & iſta ſunt
bona. Communiter quoq; non ſunt ita

ſuperbæ & duræ, vt viri: idcirco ad de-
uotionem ſolent eſſe magis diſpoſitę, quã
ſunt viri. Vnde in antiphona dixit Gre-
gorius: Intercede pro deuoto fœmineo
ſexu. Præterea communiter ſunt debilio-
res in ratione, quàm viri: & niſi per gra-
tiam ac virtutes iuuentur, multũ ſequun-
tur ſuas paſsiones & inclinationes. Ex
quo vltra conſequitur, quòd non bene
neq; faciliter ſciunt ſe frangere, niſi gra-
tia auxiliante. Et quales ſunt, tales ſunt
valde: quia ſi ex naturali diſpoſitiõe ſunt
piæ, compaſsiuæ atq; flexibiles, tunc ſunt
nimis piæ & compaſsiuæ ac flexibiles. Si
autem ex naturali diſpoſitione ſint du-
ræ, proteruæ ac pertinaces, iracundæ, &
contentioſæ: tunc ſunt valde duræ, pro-
teruæ, immanſiuæ, iracundæ, litigioſæ,
peruerſæ, turbulentæ. Ideo in Eccleſiaſti-
co ſcriptum eſt: Non eſt caput nequius ſu
per caput colubri, & non eſt ira ſuper irã
mulieris. Commorari leoni & draconi
placebit magis, quàm habitare cum mu-
liere nequam. Omnis plaga, triſtitia cor-
dis, & omnis nequitia, nequitia mulieris.
Hinc Salomon dixit: Tecta iugiter per-
ſtillantia, & mulier mala comparantur.
Et ſicut in libris ſapientialibus, mulier bo
na excellenter laudatur, ita in libris illis
mulier mala vehemẽtiſsime vituperatur.
Inſuper mulieres ex naturali diſpoſitio-
ne

ne communiter ſunt inſtabiles mente, & pronæ ad fabulandum: atque ad ea quæ ipſis prohibentur, magis affici ſolent. Sicq; ſuæ reformationi & bonæ informationi, multæ earum difficillimè acquieſcunt. Hæc de naturalibus proprietatibus fœminarum breuiter tango, non quòd omnes ſint tales: ſed quia communiter tales ſunt. Et quàmuis ex naturali diſpoſitione tales exiſtant: tamen auxilio gratiæ Dei, ſtudioq́; virtutum, poſſunt eſſe valde virtuoſæ ac ſapientes: ſicut & multæ earum ſunt. Attamen quędam earum etiam in medio deuotarum & ſanctarũ congregationum, nõ ſatis efficaciter pro ſui emendatione laborant: ſed in prætactis proprietatibus prauis ac peſsimis perſeuerant, ac inſtar luparum atq; vrſarum conſorores ſuas deuotas ac pias inquietant, & grauant: imo & ſuperioribus ſuis rebelles ſunt. Hæc dico in generali, quatenus vnaquæq; diligenter ſeipſam conſideret, veraciterq́; agnoſcat, humiliet, & emendet. Hinc glorioſus expertiſsimusq́; Hieronymus, in regula ſua, quam monialibus deuotis & ſanctis ſcripſit, interdum alloquitur eas duriſsimè, & prætactas earum proprietates defectuoſas acriter tãgit, atq; vituperat, dicens: Debilis eſt nimium ſexus, quum geritis, & fragilis ac mobilis, ſi ſuo relinquatur arbitrio. Etſi

virtuoſus ſit animus, tamen niſi regatur ac dirigatur continuè, cito deijcitur à ſancto propoſito, ſicut in Eua hoc patuit. Profecto nihil virtutũ in vobis foret durabile, ſi voſipſi tantũ de vobiſipſis curam ac regimen haberetis. Proh dolor infœlix conditio ſexus veſtri. Sanctior mulier, vltra quàm dici liceat, ſi viro adhæreat: quãtumcunq; ſpirituali inſtinctu, inclinatur tandem ad nephas, ſi in viro virtus deficiat. Hinc rurſus ſanctus affirmat Hieronymus. Infortunatiſsimum genus mulierum, hamo capiuntur vt piſces. Ad macellum conducuntur, vt beſtiæ. Proteruæ nimium fœminæ, fictitia cupiunt, ſubornata verba depoſcunt, exquirũt mendacia, fabulas non faſtidiunt. Hæc & conſimilia multa beatus tangit Hieronymus, quatenus moniales ſuam imperfectionem aduertant, atque in quibus ſe emendare ac refrenare indigent ac tenentur, prudenter perpendant: ſeq; in prædictis vincere ſemper nitantur.

Quo vnaquæque religioſa perſona, tanto ſolicitior ac feruentior eſſe debet, vt cohabitantes ſibi ædificet, & nullatenus ſcandalizet: quanto maior eſt congregatio in qua manet.

Articulus IX.

Qui

QVi ſcandalizauerit vnum ex his puſillis, qui in me credunt, expedit ei, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Væ homini per quem ſcandalum venit. Hæc ſunt verba Dei & Saluatoris ac iudicis noſtri Ieſu Chriſti, Matthæi decimo octauo. In quibus verbis valde horribiliter loquitur contra eos, qui non metuunt ſuos proximos ſcandalizare: hoc eſt, verbo aut facto minus recto occaſionem peccandi præſtare, Porro puſilli vocantur, homines bonæ voluntatis, ſed imperfecti atq; ad peccandum procliues: qui tamen peccare ſolent potius ex ignorantia vel infirmitate, id eſt, vehementia paſſionis: quã ex propoſito, ac certa malitia. Perfecti autẽ non ſcandalizãtur faciliter, ſed peccantibus & ſcandalizantibus compatiuntur, & orant pro ipſis, eosque increpant & informant. Puſillorum verò ſcandalizatio eſt maximè præcauenda, quum ſit contra Dei honorem, & proximorum ſalutem: ac duplex ſit ſcandalizantis tranſgreſsio atque perditio. Deniqueſi ita damnabile, periculoſum & enorme eſt, vnum ſcandalizare puſillum, vt ex prætactis Chriſti verbis oſtenſum eſt: quæ mens concipere, quæ lingua poſsit exprimere, quàm

vitioſum ſit, totam communitatem, aut multos puſillos ſcandalizare, inquietare, turbare: & eos qui iuſti ac perfecti ſunt, prauitate propria contriſtare: cũ per Ezechielem prophetam Dominus inter grauiſsima Iudæorum peccata computet, ꝙ iuſtos contriſtauerunt: Mœrere, inquiẽs, feciſtis cor iuſti, quem ego non contriſtaui. Audi ô religioſe, quid præcipuus religioſorum doctor ſanctus dicat Bernardus: An nõ grauiorem perſecutionem videtur tibi Chriſtus pati ab eo qui ſuggeſtione maligna, exemplo pernicioſo, ſcandali occaſione, auertit ab eo animas quas ſanguine ſuo redemit: quam à Iudęo, qui ſanguinem ipſum fudit? Certe religioſus qui hoc verbum non expaueſcit, ſpiritaliter viuere non videtur. Nam, vt rurſus fatetur Bernardus: Saluatori animarum, non poteſt grauior perſecutio fieri: quàm vt animæ auertantur ab eo, aut à ſpiritali impediantur profectu. Præterea ſicut Sanctus aſſerit Auguſtinus, qui in conſpectu aliorum male agit, quantum in ipſo eſt, eos ſpiritaliter perimit, à quibus conſpicitur. Imo, vt beatus Gregorius proteſtatur, qui coram aliĳs ſcãdala ſeminat, tot & tantis condemnationibus dignus eſt, â quot & quantis videtur. Tenetur ergo religioſus, proximis ſuis exempla conſiſtere, ſicut iuſsit ſaluator, dicendo:

Sic

Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorifi-cent patrem veſtrũ, qui in cœlis eſt. Hoc autem impletur, quando apparet miſeri-cordia in effectu, benignitas in vultu, hu-militas in habitu, modeſtia in cohabita-tione, patientia in tribulatione. Quantis enim exempla veræ humilitatis, charita-tis, & aliarum virtutum præbueris: pro tantis & cum tantis æterna præmia poſ-ſidebis. Ideo ait Bernardus: Nullum con-ſilium melius arbitror, quàm vt exem-plo tuo doceas proximum quæ oporteat, & quæ non oporteat fieri: prouocãs eum ad meliora, non verbo tantum, ſed opere & veritate. Nẽpe, vt aſſerit Leo papa: Vali diora ſunt exempla, id eſt, exemplaria ſeu ædificatoria opera, quàm verba. Et ple-nius eſt opere docere quàm voce. Hinc in noteſcit, quòd religioſus tanto maiorem gloriam promeretur, quanto inter plures exemplariter conuerſatur. Tanto quo-que grauiorem damnationem incurrit, quanto inter plures peruerſe & ſcanda-loſe ſe habet. Idcirco qui in medio con-gregationis verſatur, cum ſumma ſol-licitudine ſtudeat exemplaris eſſe, in ver-bis & factis: & tanquam angelus pacis ſa tagat de domo Dei ſcandala tollere. De hac materia, notabiliter loquitur in ſuis ſermonibus Euſebius Emiſſenus: Si bene

Si bene perſpicimus, non ſolum ſolitudo iſta, id eſt locus monaſterij, cōſtringit & obligat nos ad cōuerſandū perfecte, ſed cō gregatiōis etiā multitudo. Nā ſicut precioſum atq; præcipuum eſt, in medio multorum bene agere, plurimos ad profectū exēplo boni operis excitare: ita periculoſum & pernicioſum eſt, negligētius tepidiusq; agendo, multorum deuotionē impedire, multorū animas deprauare. Hoc autem cur dico? Quia (quod peius eſt) facilius inueniemus, qui ea quæ deteriora ſunt, quā qui meliora ſectētur. Itaque qui inter multos vitā agere ſtatuerunt, cum grādi fructu ſunt diligentes, aut cū grandi periculo negligentes. Vnde fœlix eſt illa anima, quæ dū bene in congregatione verſatur, multorum gaudiū eſt: & plurimi ex ea ædificantur, aut illuſtrātur. Itaq; ſi in cōgregatione poſitus religioſus, obedientiam tenuit, ſi patientem humilemq; ſe præbuit, quantos ædificauit, tantos & fœnerauit: & quantum bonum ex ſe proximis commendauit, tantum in ſua lucra conuertit. Si verò per inobedientiam vel ſuperbiam, alios ad peccandum induxit: quantos deſtruxit, de tantis periculū dānationis incurrit: & peccatū quod ab eo ſemel pceſsit, ad ipſum multipliciter redundauit. Quamobrē ſicut ille valde admirandus eſt atq; laudādus, cuius curſus

multo-

multorum profectus eſt: ita ille merito lu
gendus eſt, cuius vita multorum ruina
eſt. Itaque in medio multorum poſiti, ea
quæ ad ædificationem pertinent, agere
ſtudeamus, ne vitia noſtra aliorum virtu-
tibus noceant, ne aliorum feruorẽ tepor
noſter debilitet, ne aliorum patientiã no-
ſtra iracundia violet, ne aliorum humili-
tatem ſuperbia noſtra deprauet, ne alio-
rum ardentes lampades extinguamus, ſi
noſtras illuminare negligimus. Et quidẽ
ſtultæ illæ virgines, quantumlibet ſtultę,
non tamen lampades alienas extinguere,
ſed ſuas illuminare cupiebant. Ad iſta-
rum ergo virginum ſimilitudinem, ſi ali-
cui noſtrum deeſt pinguiſsima gratia hu
militatis, ſi fidei ignis, ſi flamma feruoris
ſi oleum charitatis, ſi lumen diſcretionis:
veniat ad eos, quos in his bonis magis a-
bundare perſpexerit, & gratiam proximi
ſui in ſe, non auferendo, ſed imitando,
transfundat: & bona poſſeſsionis alienæ
ſine dãno, imo cũ lucro poſſeſſoris, inua-
dat. Benedicta Deo illa anima, cuius humi
litas, alterius cõfundit ſuperbiã, cuius pa-
tiẽtia proximi extinguit iracundiã, cuius
obediẽtia pigritiã alterius tacite increpat,
cuius feruor inertiam alieni teporis ex-
uſcitat, qui oculum cordis proximi ſui
turbatum præ ira, verbo conſolationis
& ædificationis illuminat. Melior eſt hic,
quàm

quàm quiproximum ſuum ab aliquo cõ-
triſtatum aut tentatum, multiloquio ſuo
adiuuat ad ruinam. Itaque caueat vnuſ-
quiſque, ne ſit alteri occaſio perditionis,
aut detrimenti, ſed profectus, ac maioris
ſalutis.

De perpetua continentia, tertio puncto in præfata profeſsione contento.

Articulus X.

O Quã pulchra eſt caſta generatio cum claritate. Sapientię quarto. Vitia carnis, delectationesq́; tactus, mentem hominis vehementiſsime cęcant: hominem quoq; vilificãt, ac beſtijs reddunt conſimilem. Ideo religioſi caſtitatem perpetuam ſponſo promittunt cœleſti. Eſt autem caſtitas iſta virtus moralis, cõcupiſcentias & voluptates carnis refrenãs, ac auferẽs. Ideo quicquid huic caſtitati cõtrariatur monaſticæ profeſsioni repugnat, & mortale peccatum eſt: imo & fractio voti in religioſa perſona, Porro caſtitati huic contrariatur, non ſolum commixtio viri & fœminæ, ſed etiam conſenſus in delectationem. Toties ergo violat religioſus ſuam profeſsioné, quoties plene conſentit in delectationem obſcœnam, aut in opus venereum: & maxime ſi (quod abſit) ad commixtionem ruat carnalem. Promiſit enim caſtitatem quæ virtus eſt, quæ non ſolum cauet ab opere:

opere: ſed ipſam quoque cõcupiſcentiam reprimit, & vitioſam delectationem contemnit. Tu ergo ô monialis cõſecrata, & oblata altiſsimo, deſponſata vnigenito Dei, coniuncta per fidem & charitatem profeſsionemq́; monaſticam ſponſo cœleſti, dignitatẽ tuam grata ac humili mente aduerte. Noli vilificare teipſam. Nequaquam alienum appetas, aut aſpicias amatorem. Oculos cordis fige in ſponſo ſuperno. Oculo corporali non optes aſpicere, quod non licet tibi appetere. Si fœda aliqua imaginatio, cogitatióue immunda, occurrerit tibi: mox atque celerrimè auerte te inde, & ad cœleſtis ſponſi contemplationem te erige. Paſsionem ipſius diligentiſsime cum præcordiali dilectione & compaſsione, ſtabiliter intuere. Nouiſsima tua attende, Deum inuoca, lauda, amplectere. Nullum locum, nullam moram, tribue in te cogitationi immundæ, inclinationi viliſsimæ. Noli virum cogitare aut amare, vt virum, ſed vt hominem. Obliuiſcere ſexum. Familiaritatem cum viro, ſecreta colloquia, periculoſum amorem ſenſualem, prorſus deuita. Nihil periculoſius mulieri, quàm vir: & viro quàm mulier. Deniq; caſtitatem cõſeruant refrenatio ſenſuum exteriorum, occupatio bona, ſtudium ſcripturarum, ſobrietas, aſperitas lecti ac veſtium, oratio, dominicæ

paſsio-

paſsionis memoria, conſideratio diſtri-ctioris diuini iudicij, & infernalium tormentorum grauiſsimorum, quæ incontinentibus ſunt parata, euitatio occaſionum & opportunitatum peccandi: vtpote loci & temporis, ac perſonæ, raritasq́; ſermonis. Hinc intra clauſuram, & ad facialem intuitum monialium, viri non admittantur, nec ad colloquium, niſi per feneſtram velo obtectam: prout in regula ſua ſanctus ſcribit Hieronymus, in qua de iſta materia, cõſcripſit multa ſalubria. Præterea caſtitati ac virginitati humilitas firma ſemper addenda eſt, timor & verecundia. Nec enim caſtitas ſine his placet. O quanta eſt dignitas virginis monialis, quæ caſta eſt mente & corpore, humilis & pudica: timorata ac taciturna, in ſancta dilectione ſponſi cœleſtis fixa & feruida, atq; cuſtodiæ ſui cordis indeſinenter intenta. Ideo ait ſcriptura: Gratia ſuper gratiam, mulier ſancta, pudorata ac tacita.

De voluntaria paupertate, quam profitentur religioſi.

Articulus XI.

VVlpes foueas habent, & volucres cœli nidos: filius autem hominis non habet vbi caput ſuum reclinet. Hæc verba locutus eſt de ſeipſo Mat. viij. ſponſus cœleſtis dominus Ieſus

Ieſus Chriſtus. Qui cum diues eſſet, pro-pter nos pauper factus eſt, vt eius inopia diuites eſſemus id eſt, merito ſuæ paupertatis, ſpirituali opulentia gratiæ ac virtutum, atq; donorum ſpiritus ſancti adimpleamur. Hanc paupertatem filij Dei, cupientes aliqualiter imitari religioſæ perſonę, paupertatem promittũt, prout paupertas eſt virtus, per quã temporalia contemnuntur amore ſponſi cœleſtis: ita q̃ de eis nil proprium poſsidetur, necq; appetitur. Ideo quotieſcunq; perſona religioſa aliquid proprium cupit habere, aut habet aut aliquo proprio vtitur: toties profeſsionem ſuã tranſgreditur, & valde mortaliter peccat. Si autem tentetur de habendo aliquid proprium, nec ſatis cito viriliterq; reſiſtat tali tentationi, quàmuis non conſentiat plenè, venialiter peccat: quẽadmodum ſi tentetur de vitio aut cõcupiſcẽtia carnis. Itaq; parum eſt, imo & religioſo nil prodeſt, terrenas opes & propria cuncta relinquere: niſi mentem ſuam expurget ab omni cupiditate & inordinato affectu, circa terrena & temporalia bona, nec quicquã de tẽporalibus cupiat tanq̃ proprium poſsidere: imo nec in cõmuni, niſi inquantũ vtile aut neceſſariũ eſt pro moderata & ſobria corporis ſuſtentatione, vt aptius ſit ad religioſa Dei obſequia: iuxta illud Apoſtoli: Habentes victum,

&

& quibus tegamur, his contenti ſimus. Hinc ait Euſebius: Hunc modũ ſibi ſpecialiter imponere debet religioſus, vt tantũ habeat, quantũ neceſsitas poſcit: non quã tum cupiditas concupiſcit. Etenim niſi ex corde pauper ſis & affectu, paupertas tua non virtus, ſed miſeria iudicanda eſt. In hac re quædam religioſæ perſonæ valde inſipienter ac culpabiliter habent, ſéq; licet nil proprium habent, nec cupiant: veruntamen in his quæ earum vſui conceduntur, non ſola neceſſaria prouiſione contentæ ſunt: ſed aliqua curioſa atq; ſuperflua petunt, procurant, & amãt: & circa ea tam immoderate afficiuntur, vt cõfratribus aut consororibus ſuis ea vix velint ad modicum tempus concedere: nec ſine turbatione, murmuratione, & indignatione, patiantur ea ſibi à ſuperioribus ſuis auferri. Quod periculoſum eſt, & vitio proprietatis valde propinquum, prout magni patres Caſsian⁹, & Climachus conteſtantur. Et quoniam corda ſua ab inordinatis affectibus circa terrena, non ſatis purificant: idcirco interdum pro amiſsione, ablatione, aut deterioratione vilium rerũ eis ad vſum conceſſarũ, tam impatientes & turbulentæ redduntur: vt homines ſeculares pro magnis damnis, vix tantum triſtentur, aut perturbentur. Quia, vt tactũ eſt, niſi amor deſideriũq;

habens

habendi terrena, plenè & integrè extirpẽtur de corde, ipſa inordinata affectio ardẽtior eſt in paruis, & plus vexat & inquietat in minimis. Tales perſonæ parũ aut nihil in religione proficiunt, ſed manent in paſsionibus & fœcibus ac puerilitatib⁹ ſuis. Aduertat & põderet religioſus, quod doctor ille famoſus dominus Gulielmus Antiſsiodorenſis ait in ſumma ſua: Tenuitas victus & veſtitus, ita ſunt de eſſentia religionis, quòd ſuper ea non cadit diſpenſatio. Cur ergo religioſi emũt, quęrunt, & procurant ſuperflua, nec neceſſarijs ſunt contenti? ſed agrum agro, domũ domui, poſſeſsionem poſſeſsioni coniungunt, non ſine grandi ſcandalo & obloquutione puſillorum, & ſecularium hominum, cùm tamen religioſi maximè teneantur eſſe omnibus exemplares. Atq; vt ſanctus affirmat Hieronymus, quicqd vitari poteſt ſalua triplici veritate, vtpote veritate doctrinæ, veritate vitę, & veritate iuſtitiæ, hoc vitandum eſt etiam à ſecularibus: quanto magis á religioſis, propter vitanda ſcandala puſillorum. Certe, vt aſſerit Caſsianus, cupiditas aut auaritia à religioſis perſónis in exordio conuerſionis eorum, faciliter vincitur ac vitatur. Sed ſi rurſus cœperint cupiditatem admittere, fiunt cupidi nimis, ac difficillime á cupiditate purgãtur: imo multis

tis ſecularibus fiunt auariores: quod eſt vehementer deteſtabile, ac deflendum. In ſuper ſunt quidam religioſi, votum ſuæ paupertatis non ſatis penſantes, quibus ſi à ſuperioribus ſuis non miniſtretur de cibo, potu, veſtitu, aut conſimilibus ad voluntatem eorum, mox indignantur, obloquuntur ac murmurant. Sicut de impijs in Pſalmo cantatur: Si verò non fuerint ſaturati, murmurabunt. Imo nonnulli qui in domibus ſuorum parentum, vix tenuem alimoniam habuiſſent, iam in clauſtro abundantiam quærunt. Attendat ergo religioſus cur terrena reliquerit, nec proprium habeat: quatenus cor ſuum à varijs diſtractionibus, curis & affectionibus liberum & ereptum in Deo ſuo totaliter occupetur, accendatur, ſtabiliatur, & quietetur: atque hoc indefeſſe conetur: ſicq; curioſa, ſuperflua, delicata & carnalia, ſpernet.

De vera & ſancta obedientia ad religioſos ſpectante.

Articulus XII.

MElior eſt obedientia, quàm victimę: & auſcultare, magis quã offerre adipem arietum: quoniam quaſi peccatum ariolãdi eſt, repugnare: & quaſi ſcelus idololatrię nolle acquieſcere. Hæc ſunt verba Samuelis

ſis prophetę primo Regum decimo quinto capitulo. Si ergo inobediētia, tam enorme peccatum eſt in vnoquoque credentium: quanto magis in religioſis, qui altiſsimo & eius vicario obedientiam ſolenniter promiſerunt. Porro obedientia virtus eſt caſtitate & paupertate pręſtantior & obedientiæ votum alijs duobus votis. eſt dignius atque ſublimius. Quia per obedientiam offert & ſubijcit religioſus Deo & eius vices gerēti ſeipſum, ſcilicet, propriam voluntatem & intellectum. Eſt enim obedientia virtus, per quam homo ſponte ſubdit ſeipſum ſuperiorum ſuorum præceptis, & primum Deo: deinde vices eius gerentibus propter Deū. Debetq; obedientia iſta ex charitate exhiberi ac fieri, quemadmodum beatiſsimus princeps apoſtolorum loquutus eſt, dicēs: Caſtificantes animas veſtras in obedientiā charitatis. Nam & præſidentes ſunt ſpecialiter diligendi, atq; ex corde ſynceriter honorandi, ſecūdum quod vas electionis hortatur dicens: Rogamus vos vt nouēritis eos, qui laborāt inter vos, & pręſunt vobis in Domino, & monent vos, vt habeatis illos abūdantius in charitate propter opus illorum: pacem habete cū illis. Hoc vtiq; ad bonum pertinet ſubditum, præſertim religioſum, adhibere diligentiam grandem, ne ſua duritia, rebellione,
pers

pertinacia, aut tarditate obediendi, contrí ſtet, aut grauet ſuos ſuperiores, aut conuentuales conturbet: ſed potius alacritate obedientiæ ſuæ, ipſos lætificet atq; ædificet Hinc quippe ad Hebręos ſcribit Apoſtolus, Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete illis. Ipſi enim peruigilant, tãquam rationem pro animabus veſtris redditurí, vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes. Hoc enim expedit vobis. Itaque religioſus obedire tenetur ſuo ſuperiori ex promptitudine cordis, & ſuam voluntatem ſubĳcere voluntati ſpiritualis patris aut matris. Et nõ ſolum propriam voluntatem, ſed & iudicium proprĳ intellectus debet ſubĳcere iudicio præſidentis, ne ſit immanſiuus, aut pertinax. Idcirco conari non debet ad hoc, vt voluntatem Superioris retorqueat & inflectat ad acquieſcendum ſuę voluntati, vel vt id ſibi iniungatur à prȩſidẽte, ad quod ipſe magis afficitur: imo hæc obedientiæ contrariantur, prout ſanctus Baſilius in regula ſua, & alĳ ſancti patres teſtantur. Hinc quotieſcunq; religioſa perſona, prę cepto ſui ſuperioris non obedit ſpõtaneè propter Deum, aut propoſitum firmum ſeu deliberatum habet non obediendi, ſi ſibi aliquid præciperetur propriæ voluntati cõtrarium, vel Superiorem ſuum importune iniuſte & irrationabiliter trahit

hit aut trahere nititur,ad acquieſcendum ſuæ propriæ voluntati:toties contra votum obedientiæ agit,& valde mortaliter peccat. Dicitur aut voluntas propria quę ſic eſt volentis,quod non eſt Dei, nec ordinis,id eſt, nec voluntati Dei, nec ordini eſt conformis. Porro ſi religioſus ſuperiori ſuo obediat,non tamen tam libēter & prōpte vt decet & regula docet, peccatum eſt veniale. Similiter ſi tentetur de peccato inobedíētiæ, nec reſiſtat ſatis cito ac fortiter:non tamē plene cōſentiat, aut voluntatē ſuperioris ſui nitatur inflectere ad acquieſcendum ſuæ voluntati, aliqualiter importunè: non tamen inflexibiliter aut incorrigibiliter.peccat in hoc venialiter tantum, niſi forſan conſuetudinem habeat ita agēdi. Itaq; religioſus voluntatem ſuam & intellectum,quos ſolenniter vouit,conſecrauit, ac obtulit creatori:nequaquam ſibi reſumat,retrahat, aut vſurpet,ne fiat ſacrilegus.i.abutens re ſacra,videlicet voluntate ſua, & intellectu, conſecratis oblatiſq; Deo: alioquin ſpiritale furtum peſſimamq; rapinam committeret.Obediat quoq; ſuo ſuperiori,nō quia ſibi placet & cōuenit,quod ei iniungitur.ſed quia ſic placet ſuperiori, cuius voluntati,ſuam conformare voluntatem tenetur. Poſtremo ad obediendum promptiſſimè,inducere debet omnē religioſum

imo & omnem Chriſtianum: quod ait Apoſtolus, Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt enim poteſtas, niſi à Deo. Quæ autem ſunt à Deo ordinata ſunt. Itaq; qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autē reſiſtunt, ipſi ſibi damnationē acquirunt. Hinc quoque Spiritus ſanctus per Moſen eſt loquutus: Anima quæ per ſuperbiam aliquid commiſerit, quoniā aduerſus dominū rebellis fuit, peribit de populo ſuo.

Quam feruide & frequenter, ſancti patres exhortati ſint religioſos, ad obediendū libenter ac promptè.

Articulus XIII.

DEſcendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me. Hæc ſunt verba filij Dei, Iohannis ſexto. Religioſæ ergo perſonæ, quarū eſt Chriſtum perfectius ac ſpecialius imitari, quā ſecularium hominum, nequaquam inniti debent, immorari aut adhærere proprijs conſilijs, proprijs iudicijs aut voluntatibus proprijs, contra doctrinam & iuſſionem ſuperiorum ſuorum regulariter conuerſantium: ſed ſeipſos in cunctis humiliare, ſubijcere, frangere, omnemq; ſingularitatem ac pertinaciam euitare, ne eis conueniat, quod ait ſanctus Iudas apoſtolus,

lus, Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos animales, ſpiritum nō habentes. Itaq; beatiſſimi patres, ſcientes vniuerſos labores, & obſeruantias religioſorum, ſine obedientia non ſolum non habere beatam mercedem, ſed etiam ſempiternam adipiſci damnationem, ſpecialiſsimè ac feruentiſsime exhortati ſunt cunctos religioſos ad obediendum promptè in omnibus. Hinc etenim glorioſus Hieronymus ait in regula ſua. Hortor, admoneo, & exoro vos chariſsimæ, ac dilectiſsimæ filiæ, quæ iā mortuæ & ſepultę eſtis cum Chriſto, quæ iā carne & omni gloria eius contempta ad nouitatem vitæ ſpiritus, eſtis renatæ, vt tanquam peregrinas & aduenas abſtineatis vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam, ſubijciētes vos in omni obedientia, & timore, & reuerentia Præpoſitæ matri veſtræ, vt iam omnino nil liceat velle, aut nolle, aliter quàm abbatiſſa ſeu mater domus mandauerit, nihil graue aut importabile videatur, quàmuis iuſſum non concordet propriæ voluntati. Verè obediens, & qui pro Chriſto caret omni volūtatis ſuæ arbitrio, nihil nouit difficile, nihil iniuſtū. Mementote chariſſimę ꝙ in religionis ingreſſu, omnē volēdi aut nolendi licentiā ac libertatem, pro Chriſto dimiſiſtis & abnegaſtis, niſi quæ Chriſtus ordinaret de vobis, pergerentes

teſ vices ipſius. Obeditis nanque certiſsime Chriſto, quum obeditis præpoſitæ matri. Tuncq́ꝫ ſponſo cœleſti magis gratæ, magis eſtis placẽtes, citiusq́ꝫ meremini duci ad thalamum eius supernũ, vt cum omni iucunditate aſtringamini beatiſsimis atqꝫ mundiſsimis eius amplexibus, dum ſtudetis obedire eius mãdatis, in ſua vicaria. Honor enim vicarij redundat ad dominũ. Aemulamini ſemper in hac Dei æmulatione, vt certatim adinuicẽ vna conetur aliam excedere in obedientia. Non eſt monaſterium, nõ religioſi, nec moniales: vbi ſubditis deeſt obedientia erga prælatum. Deſtructioni corpus expoſitum eſt, dum mẽbra diſcordant à capite. Hinc rurſus ait Hieronymus: Nondum viuit Deo, nondum attigit ſemitas religionis ac Chriſti, monialis, quæ non efficitur ita ſimplex & pura, vt quicquid ſibi mandatum fuerit, per præpoſitam matrem, putet angelico ore trãſmiſſum. O quàm aduertendum ac metuendum eſt verbũ hoc monialibus vniuerſis. Nam denuo proteſtatur Hieronymus: O quàm fœlix & abundãs gratia eſt obedientia, ſumma virtutum cauſa. Nam ſimplici greſſu, hominem ducit ad Chriſtum: & mens non ſolum excuſatur à reddẽda ratione pro ſubditis, ſed nec etiam obligatur reddere de ſeipſa. O ſumma libertas, qua obtenta vix poſ-

poſsit homo peccare. Præterea ſanctus Benedictus ſcribit in regula ſua: Primus humilitatis gradus, eſt obedientia abſque mora, quæ conuenit veris religioſis: qui mox vt aliquid iuſſum fuerit à ſuperiore ſine mora obediunt, ac ſi diuinitus imperetur: qui relinquẽtes quæ ſua ſunt, & voluntatem propriam deſerẽtes, mox ex occupatis manibus, & quod agebant, imperfectum relinquẽtes, vicino obedientię pede iubentis vocem factis ſequuntur. Obedientia nanque acceptabilis erit Deo, & dulcis hominibus: ſi quod iubeur, fiat, & impleatur, non trepide, non tarde, non tepide, neq; cum murmure, nec cum reſponſione nolentis. Nam obedientia quæ ſuperioribus exhibetur, Deo offertur, qui ſuis vicarijs loquitur: Qui vos audit, me audit. Ideo bono animo eam exhibere oportet. Si enim malo animo, aut cũ murmuratione obediat ſubditus, & ſi impleat iuſſionẽ: tamen acceptũ Deo nõ erit, quia cor reſpicit murmurantis. Et pro tali facto nullam cõſequitur gratiã, imo murmurãtium pœnam meretur. Inſuper Euſebius Emiſſenus fatetur: Omnia detrimẽta animæ ex inobedientiæ vitio oriuntur. Obedientes autem & humiles, multas tribulationes atq; labores ęquanimiter ſuſtinẽt, & in ſuum profectum conuertunt. Sciendum eſt enim, quòd quantò humiliores

& obedientiores fuerimus, tanto iugum domini ſuper nos leuius ac dulcius ſentiemus. Quanto obedientiores fuerimus patribus & ſuperioribus noſtris, in tantum Deus obediet orationibus noſtris. Videamus quam acceptabilia ſint Deo opera vel ieiunia eorum, qui potius obſequuntur voluntatibus ſuis quàm ſuperiorum ſuorum. Clamant illi: Quare ieiunauimus, & neſciſti (id eſt non approbaſti) humiliauimus animas noſtras, & non aſpexiſti? Ad quod Deus reſpondet: Quia in diebus ieiuniorum veſtrorum inuenitur voluntas veſtra. i. propriam facitis voluntatem. Videmus propter inobedientiam, opera animarum non reſpici, ieiunia non acceptari, vota non ſuſcipi. Idcirco nos potius ſectemur mandata illius, qui ad hoc ad nos de cœlo deſcendit, vt non ſolũ redimeret nos precio ſuę mortis: ſed etiam ędificaret exemplo conuerſationis, & cum illo dicamus: Ego non veni facere voluntatem meã, ſed voluntatẽ eius qui miſit me patris. Ire autẽ poſt proprias voluntates, tã pernicioſum eſt, vt hoc dominus iratus, pro pœna peccati irroget dicens: Dimiſi eos ſecundum deſideria cordis eorum. Quamobrem qui vult opera ſua eſſe tuta & recta in conſpectu Dei, nihil obedientiæ præferat, nihil penitus anteponat, ſiue iunior, ſiue ſenior: imo quo ſenior

ſenior eſt, eo ædificationi & perfectioni plus ſtudeat, nullum ſibi faciat finem pro ficiendi Deniq; his cõſonat, quod ſanctus ait Bernardus: O quàm pauci inueniũtur in hac perfectæ obedientiæ forma, qui ita perfecte ſuam abijciant voluntatem, vt omni hora requirant, non quod ipſi, ſed quod dominus vult: dicentes cum Paulo Apoſtolo, Domine quid me vis facere? Multorum puſillanimitas & peruerſitas hodie exigit, vt ab eis quæri oporteat: Quid vis faciam tibi? Non ipſi quærunt, Domine quid me vis facere? Conſiderare neceſſe habet vicarius Chriſti, quid ſibi præcipi velint: non ipſi conſiderant, quæ ſit præceptoris voluntas. Diſcernunt & dijudicant, eligentes, in quibus obediant imperanti: imo in quibus præceptorem ſuum neceſſe ſit obedire voluntati eorũ. Non eſt eorum obedientia plena, non in omnibus parati ſunt obſequi. Nõ per omnia ſequi propoſuerunt eum, qui non ſuã ſed patris venit facere voluntatẽ. Hinc iterum loquitur ſanctus Bernardus: Quicũque apertè, vel occultè ſatagit, vt id quod ipſe in ſua habet voluntate, hoc ei ſpiritualis pater iniungat: ipſe ſe ſeducit, ſi ſibi de obedientia blandiatur. Neque enim in illa re ipſe obedit prælato, ſed magis prælatus ei. Quia ſi quis obediat quidem ad oculum, murmuret autem in corde, falſa eſt

obedientia. Sola etenim charitas eſt, quæ obedientiam gratã facit, & acceptabilem Deo: verus obediens, dat ſuum velle & nolle. Hinc dicit beatus Gregorius: Obedientia non ſeruili metu, ſed charitatis affectu ſeruanda eſt: non formidine pœnæ, ſed amore iuſtitiæ. Religioſus ergo non ſe excuſet ab adimpletione eius quod ſibi iniungit ſuperior, quaſi melius aut ſublimius quid acturus: quia, vt ait Bernard⁹, Nec ſtudium bonæ actionis, nec quies cõtemplationis, nec lachryma contritionis extra obedientiã placet Deo. Qui iterum proteſtatur, Verus obediens mandatum non procraſtinat, ſed ſtatim parat aures auditui: linguam voci, pedes itineri, manus operi, ſeq; totum colligit intus, vt mandatum impleat præſidentis.

De varijs cauſis & motiuis, quæ omnem religioſam perſonam inducere debent ad fortem impletionem voti obedientiæ, & aliorum, quæ in ſua profeßione ac regula continentur.

Articulus XIIII.

QVæcunq; voui, reddam domino pro ſalute, Ionæ ſecũdo. Ad indefeſſam atque idoneam impletionem ſuæ profeſsionis, inducere debet quemlibet religioſum ipſa obligatio permaxima ſuæ ſolennis promiſ-

miſsionis,quam fecit altiſsimo: quæ maior ac fortior eſt,quàm obligatio iuramẽti,vt dictum eſt. Videmus autem ꝙ etiam homines ſeculares,ſtipẽdiarij,& militares ac bellatores,& qui Deũ non metuũt, in tantum abhorrent violationem ſuæ promiſsionis ac iuramenti, propter vitandã humanam infamiam: vt cum capti fuerint & ſub iuramento ſeu promiſsione redeundi infra tempus taxatum dimiſsi extiterint,reuertantur:quàmuis ſciant ſe diro carceri mancipandos,aut aliter puniẽdos, vel etiam occidendos. Quanto magis ſatagere debet religioſus,vt ea quę deo vouit aut iurauit,fideliter abſq; dilatione impleat: ne corã omnipotẽte & omnibus ſanctis eius inueniatur & ſit perfidus,infamis,damnabilis. Secundo ad hoc incitare debet religioſum ineffabilis magnitudo atq; enormitas peccati,quod in tranſgreſsione profeſsionis cõſiſtit,quod periurio grauius eſt. Ideo ne religioſus tã abominabilis, vilis & impius corã Deo reddatur, debet inceſſabilem diligentiã adhibere,vt profeſsionem ſuam perſoluat. Tertio ad hoc religioſus debet induci,ex conſideratione & horrore æternalium tormentorum acerbiſsimorũ,quæ violatoribus ſuarum profeſsionum infligũtur: qui prę cęteris in inferno tãto acrius intolerabiliusq; torquentur, quanto eorũ ſcelera

extant enormia. Similiter conſideratio & pauor rigororiſsimi iudicij Dei eis im-minentis, qui ſua vota tranſgrediun-tur, ad executionem votorum virilem ac cendere debet omnem religioſum. O quali vultu aſpiciet ſponſus cœleſtis iudex ſupremus animas religioſorum, præſertim monialium, quæ ſibi fidelitatem non ſer-uauerũt: ſed cum dæmonibus ſpiritaliter fornicatæ ſunt, aut corporaliter quoq; cũ amatoribus alienis. Quarto, ad hoc pro-uocare debet, contemplatio glorioſiſsimę beatitudinis, quæ obſeruantibus ſuã pro-feſsionẽ promiſſa eſt ac præſtanda. Quanto enim in hac vita ſeipſos plenius ſe offe-runt Deo, & eius ſeruituti ſe mancipant: tanto in regno cœleſti Deus ſeipſum ple-nius, clarius, atque ſuauius reddet, coniunget & applicabit ſeipſis. Et quanto plus propter Deum ſuas fregerunt ac abiece-runt voluntates, & quo per obedientiam profundius humiliauerunt ſeipſos: eo in paradiſo cœleſti Deus omnipotens glo-rioſius adimplebit voluntatem ipſorum eosq́; ſublimius collocabit. Hinc in Vitis Patrum narratur, quòd quidam ſancto-rum patrum in extaſi poſitus, vidit qua-tuor genera hominum Deo placentium. Vnum fuit infirmorũ, qui in ſuis infirmitatibus patientiã habent, & Deo gratias agunt. Secundũ fuit eorũ, qui hoſpitalita

tem

tem & opera miſericordiæ exhibent. Tertium fuit omnino ſolitariorum. Quartũ cœnobitarũ, qui ſub ſpiritalis patris, aut matris regimine ſeruiunt Deo. Hi erant maiores in gloria, & torquibus vti aureis videbantur, quia præ cæteris propriã voluntatem propter Deũ integrius dereliquerunt. Quinto ad idẽ inducere debet, conſideratio Saluatoris, qui propter nos factus eſt obediens patri vſq; ad mortem & paſsioni proximus dixit ad patrẽ: Nõ quod ego volo, fiat: ſed quod tu. Et antea: Sicut mandatum dedit mihi pater, ſic facio. Conſideratio quoq; obedientiæ ſancti Abrahę, & omnium religioſorum ſanctorum, qui in magnis & arduis, fideliſsimè atq; promptiſsimè obedierunt. Sexto quia Deus omnipotens per multa præclara miracula oſtendit ſibi obedientiã eſſe gratiſsimam, vt patet in eo, qui ad iuſsionem Abbatis filium ſuum infantulum proiecit in fornacem ardentem, & manſit ibidem puer illæſus. Similiter in diſcipulo Pauli Abbatis, qui ad iuſsioné ſui Abbatis, cingulo proprio ligauit draconem, & ligatum duxit vſq; ad clauſtrũ. In fratre quoque, qui mortuum ſuſcitauit merito obedientiæ ſuæ. Atque in ſancto Mauro diſcipulo beatiſsimi Benedicti, qui cucurrit ſuper aquas, quaſi ſuper terram: & puerum nomine Placidum ſubmerſum,

extraxit de aqua. Septimo, quia diuina ſcriptura, & omnes patres ſancti, exẽplo & verbis ac ſcriptis, obedientiam maxime laudauerunt. Octauo, quoniam obedientibus & veris religioſis, dat Deus multiplicem conſolationem: mentis tranquillitatem, conſcientiæ ſerenitatem, & copioſum in omni gratia ac virtute profectũ. Etenim quãto plus amore Dei ſpernunt ac vitant ſolatia carnalia & mundana, & timorati ſunt in iugi cordis cuſtodia: tanto copioſius promerentur conſolationes ſpirituales, internas, diuinas. De talibus quippe propheta loquitur Deo: Quã magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcondiſti timẽtibus te: perfeciſti eis qui ſperant in te, in cõſpectu filiorum hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo, à contradictione linguarum, Abſcondes eos in abſcõdito faciei tuę, à conturbatione hominũ. Itaq; monialis recluſa, & omnis religioſa perſona, cupiens increatã & infinitam ſponſi æterni dulcedinẽ experiri, ac futuram beatitudinem dulciter prægustare: vanas & viles conſolatiunculas ſpernat, loquacitatem & rumores ſeculares deuitet, cuſtodita ſit corde, & ſolicita iugiter coram Deo, ne eum offendat in aliquo. Nono, quoniã tanta eſt obediẽtiæ virtus, vt Deus omnipotens dicatur obedientibus obedire, id eſt, per modum

obedientis ſe circa illos habere, preces & deſideria eorum celeriter exaudiendo. Sicut patuit in Ioſue, de quo ait ſcriptura: Non prͤteriuit Ioſue de vniuerſis mandatis domini, ne vnum quidē verbū. Et de eodem viro ait ſcriptura diuina: Dixit Ioſue: Sol cōtra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Hailon: ſteterunt itaq; ſol & luna in medio cœli, ſpacio vni⁹ diei obediente Deo voci hominis. Decimo & maxime, debet religioſa perſona implere fideliter ſua vota, ex puro Dei amore: potius quàm intuitu præmiorum, aut timore ſuppliciorū. Et quanto ille ſponſus, cuius ſapiētia, nobilitas, pulchritudo, dulcedo, excellentia, perfectio, fœlicitas, finem prorſus nō habet, gratioſius & amoroſi⁹ ſe habuit circa eam: tanto & ipſa religioſa perſona, infatigabilius debet conari, vt ſit grata, fidelis, ac toto corde intēta, atq; vnita ſponſo ſuperno. Hæc de obedientia tacta ſint, quæ eſt quintum punctum in profeſsione regulariſſarum prͤfata cōtentum. Præterea ſi quæratur, cui monialis magis obedire teneatur, ſuæ abbatiſſͤ, ſeu matri ſpirituali, an confeſſori? Reſpondetur, quòd quantum ad eccleſiaſtica ſacramenta, magis obedire tenetur rectori & confeſſori. In his vero, quæ ad obſeruantiam pertinent regularem, magis aſtricta eſt obedire matri ſpirituali, cui & obe-

dientiam vouit. Sicq́; obedientia illa eſſentialis eſt ſuæ profeſsioni: & maior quã obedientia, quam confeſſori tenetur.

De clauſura perpetua, & magnitudine præmij eius, ac de cauſa eius finali.

Articulus XV.

ABſcondit me Dominus in tabernaculo ſuo in die malorum, protexit me in abſcondito tabernaculi ſui. Ex his quæ ſupra octauo articulo dicta ſunt de proprietatibus mulierum, faciliter poteſt perpendi, quã periculoſum ſit monialibus egredi clauſtrũ, vagari per mundum, inter ſeculares homines conuerſari, viros, iuuenes, ac adoleſcentulos intueri. Sunt enim naturaliter molles, inſtabiles, fragiles atque ex intuitu obiectorum concupiſcibilium mobiles valde. Idcirco earum compunctio, deuotio, recollectio & amor ad ſponſum cœleſtem, cito atq; faciliter diſperguntur, impediuntur ac pereunt, niſi indeſinenter cuſtodiantur. Imo niſi omnis peccãdi occaſio eis præſcidatur, protinus mens earum mũdanis ac ſenſualibus inficitur ac repletur affectibus. Hinc ſancti patres inſtructi ac moti à Spirituſancto, ſaluberrime ac ſapientiſsime ordinauerunt, vt vniuerſę moniales perpetuò clauſę ſint, & ab exordio omnes fuerunt clauſæ. Porro, ꝙ ad

ad tantã lapſæ ſunt calamitatẽ, relaxatio-
nem ac vanitatem, quia iã multæ earum paſ
ſim monaſteria ſua egrediuntur, venit ex
negligentia & vitioſo ſuperiorum ſuorũ
regimine: qui ab obſeruantia regulari mi
ſerabiliter damnabiliterq́; collapſi, ſubdi-
tas quoq; eis perſonas, permiſerunt cor-
ruere: & non ſolum ad iſtam mundanita-
tem venire, qua exeũt clauſtrum, imo etiã
ad damnabiliſsimum iſtum ſtatum per-
miſerunt deſcendere, quòd proprietariæ
ſunt: atq; dum ad viſitãdum homines ſe-
culares inaniter exeunt, tam precioſe & cu
rioſe ſe veſtiunt, vt niſi diligenter inſpiciã
tur, vix moniales eſſe noſcantur: niſi for-
ſan ex tenui velo, aut modico ſcapulari.
Sicq́; ſuo veſtitu pandunt ſe potius eſſe fi
lias Babylonis, adulterasq́; diaboli, ſecun
dum quod ſanctus docet Auguſtinus: quam
filias Dei, & ſponſas Chriſti. Quãuis au-
tem in regulis quorundã patrum ſancto-
rum de monialiũ clauſura perpetua nihil
dicatur, quia, videlicet, regulæ illæ primo
à ſanctis patribus datę ſunt monachis: po
ſtea tamen, dũ & fœminę cœperunt regu
las illas aſſumere, ſancti patres tũc exiſten
tes, inter cætera pro monialium cõſerua-
tione inſtituerũt, vt vſq; ad mortem, ſint
in monaſterio clauſæ. Et hoc manifeſte
iubetur, in regula glorioſi Hieronymi,
quã ſanctus vir ille monialibus dedit, &
ſcri-

ſcripſit. Hinc Bonifacius papa octauus, volens vniuerſas moniales ad priſtinam clauſuram reducere, dedit de hoc generale mandatum, prout ſexto decretaliũ continetur, hoc modo: Cupientes ſalubriter prouidere periculoſo ac deteſtabili ſtatui quarundam monialium, quæ laxatis honeſtatis habenis, & monaſtica modeſtia ac verecundia ſui ſexus impudenter abiectis, nonnunquam diſcurrunt extra monaſteria ſua, per habitacula ſeculariũ hominũ, & intra monaſteria ſua frequenter admittunt ſuſpectas perſonas in grauem illius offenſam, cui ſuã integritatẽ & caſtitatem voluntate ſpontanea deuouerunt, & in religionis opprobriũ ac ſcandalum plurimorũ: præſenti cõſtitutione perpetuò & irrefragabiliter valitura, ſanximus vniuerſas ac ſingulas moniales præſentes atq; futuras, cuiuſcunque ſint ordinis, debere manere ſub perpetua monaſterij ſui clauſura: niſi tali ac tanto morbo earum aliqua laboraret, quòd non poſſet cum alijs abſque graui periculo commorari. Nulli etiã inhoneſtæ perſonæ, nec honeſtæ, pateat acceſſus ad moniales, abſq; ſpeciali ſuperioris licentia, & niſi fuerit manifeſta & rationabilis cauſa: quatenꝰ moniales ſic ſeparatæ à publicis ac mundanis conſpectibus, valeant Deo ſeruire liberius, eiq; diligentius cuſtodire corda

ſua & corpora in omni ſanctimonia, omni opportunitate laſciuiēdi ſublata. Ecce in hac conſtitutione aſſerit pontifex ſummus, quod vſus ac ſtatus monialium, ſua monaſteria egredientium ſit periculoſus ac deteſtandus, & quod moniales ſic exeuntes, laxāt honeſtatis habenas, hoc eſt, contra virtutem & frenum honeſtatis debitæ agunt: ac impudenter abijciunt religioſam modeſtiam ac verecundiam, ad ſexum fœmineum potiſsimè pertinentem. Quòd item per hoc grauiter Deum offendunt, ac ſponſum cœleſtem cui ſuam integritatem vouerunt, atque quod exitus ille cedit in ſanctæ religionis opprobrium ac ſcandalum plurimorum. Idcirco moniales exeundo cœnobiū non excuſantur à graui culpa per diſpenſatione & licentiam ſuperiorū ſuorū cum diſpenſatio & licentia illa iuſtam & rationabilē cauſam non habeat: propter quod diſsipatio iuris eſt & abuſus. Vnuſquiſq; quoque fidelium, tam religioſus quàm ſecularis, magis tenetur obedire pontifici ſummo, videlicet domino Papæ, quā cuicunq; inferiori prælato: queādmodū ſuper ſecundum Sententiarum doctores concorditer ſcribunt. Amplius, in conſtitutione prætacta tangitur cauſa finalis, propter quā moniales iubētur ac obligantur eſſe recluſæ, videlicet, vt omnis
occaſio

occaſio incõtinẽtię eis penitus auferatur: & tanto purius ac liberius ſeruiant & inhæreant ſponſo cœleſti, in omni caſtitate & ſanctitate mentis & corporis, quãto plus ſeparatę ſunt ab humanis aſpectibus ac mundanis conſortijs. Porro quãta ſcelera & ſcandala oriantur ex monialium egreſsione de clauſtris ſuis, quid neceſſe eſt ſcribere & probare, cum tumentes vteri, & argumenta ſuper terram gradiẽtia, ſatis & plus quàm ſátis hoc proteſtẽtur. Aliæ quoque diſſolutiones & vanitates quâm plurimæ inde ſequuntur. Ideo deuotæ & timoratæ moniales in ſuis clauſuris libenter ac hilariter manent, & quicquid à contemplatione, amore, & amplexu ſponſi cœleſtis, quicquid à puritate interna & ſpiritali profectu, atq; à ſtabili recollectione mentis in Deo, impeditiuum eſt, horrẽt ac vitãt. Et ſi (quod abſit) abſq; iuſta & rationabili cauſa exire optarent, aut exeundi licentiã procurarent, nequaquam à grandi excuſarentur peccato. Denique huius ſpontaneæ ac perpetuæ clauſuræ, ineffabiliter magna, glorioſáq; merces eſt apud Deum in cœlis. Nec dubium, quin religioſæ perſonæ ſuam clauſuram fideliter conſeruantes, tanto iucundius poſt hanc vitam, volabunt per longitudinem latitudinemq́; cœli Empyrei, quanto nunc propter Deum in ſtrictiori ſe cõtinent

tinent loco. Veruntamen quoniam parũ aut nihil confert clauſura exterior corporalis, niſi mens clauſa, cuſtodita, & munda ſit à cogitationibus vanis & vilibus: ab imaginationibus fœdis, à vitioſis affectibus, ab inquietudine paſsionum, à ſollicitudine mundanorum, à ſecularibus occupationibus, curioſitatibus, fabulationibus, atq; ſeculi rumoribus. Ideo religioſa perſona recluſa, indeſinenter conetur, de die in diem, magis ac magis, pura, ſtabilita, quieta, illuminata, ac feruida eſſe in Deo. Ab otioſis & ſuperfluis caueat verbis, in cibo & potu moderantiam ſeruet, & neceſsitatem quærat, non voluptatem. Diſcretionem tamen ſeruet in omnibus, & iuxta ſuperiorum ſuorum informationem procedat. Conſuetudinem faciat ſibi, vt in omni loco & tempore aſpiret ad Deum, & mentem ſuã leuet ad ipſum: conſiderando infinitam bonitatem, ſapientiam, pulchritudinem, ſuauitatem ipſius: & omnem charitatem, pietatem, ac liberalitatem eius circa genus humanum. Atq; in horũ conſideratione vehemẽter accẽdatur diuino amore, & glorietur in ſuo creatore, cõgratulãdo infinitę excellẽtię, omniq; pfectioni & beatitudini eius Sicq; requieſcat in ipſo, vt ex ſententia dicere queat: In pace in idipſum, dormiam & requieſcam. Et rurſus: Oculi mei ſem-

ſemper ad dominum. Itemq́ꝫ: Memor fui Dei, & delectatus ſum. Et in meditatione mea exardeſcet ignis.

De aliquibus rebus, in quibus religioſæ perſonæ debent ſe prudenter habere.
Articulus XVI.

HAbeo aduerſum te, quòd charitatem tuã primam reliquiſti, Hęc ſunt verba Chriſti Apoca. 2. ad quendam qui à primo ſuo feruore corruerat. Et idem improperat dominus vnicuiq́ꝫ negligenti religioſo, qui pro eo, quod de die in diẽ, deberet in charitatis feruore, & in omni virtute, puritate, ac ſtabilitate proficere: paulatim negligentior, tepidiorq́ꝫ efficitur. Sicq́ꝫ immemor fit ſuæ profeſsionis, ex qua corã altiſſimo obligatur, quotidie ad perfectionem conari ac tendere. Ideo omni tali religioſo, valde horrendum eſt, quod Apocalyp. 3. Dominus Ieſus Chriſtus ait ad quendam: Scio opera tua, quia neq́ꝫ frigidus es, neque calidus. Vtinam frigidus eſſes (ſaltem ſeruili timore Deum timendo) aut calidus (charitatis ardore) ſed quia, tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Primum ergo, in quo religioſa perſona debet ſe caute ac ſapiẽter habere eſt, vt à primo ſuo feruore, & prompta voluntate, atq́ꝫ laudabili diſpoſitione, ex quibus

quibus religionem intrauit & in ea Deo ſeruire cœpit, non ſolum nō deficiat, ſed etiam in eis creſcere ſtudeat inceſſanter. Certè magnus extitit feruor, quo vniuerſos propinquos, amicos, cōſortes, totūq; mundum. & cuncta quæ habuit, aut habiturus fuit, propter Deum reliquit, & religionem ingreſſus eſt. Perpendat, quàm verecundus, obſequioſus, taciturnus, obediens, agilis fuerit in exordio ſuæ conuerſionis & talis permaneat: imo quotidie perfectior fiat talis. Sed contra hoc agunt, qui paulatim fiunt audaces, inuerecundi, verboſi, diſſoluti, atq; ad inobedientiam proni, Nonne multi inueniuntur magis procliues ad impatientiam, iram, detractionē, ſuſpicionem, murmurationē, guloſitatem, rebellionem, ſuperbiam, diſſolutionem, poſtquam multis annis fuerunt in ordine, quam in ſuæ conuerſionis & profeſsionis fuere exordio. O quanta damnatio imminet eis, niſi condignè pœniteant & emendent: In talium perſona ait Euſebius Emiſſenus: Interdiximus nobis diuerſas ſeculi voluptates, ad relinquēdos parētes & cognatos chariſsimos fortiſsimi fuimus: & nūc abſtinere nō poſſumus á venenatis paſſionibus ſuperbiæ, inuidiæ, iræ, impatientiæ, in quibus nihil eſt, niſi quicquid amaritudinis eſt & rancoris. Ad declinan-
dum

dum negligentias, ad vincendum leuiſsima vitia, debiles ſumus: pro rebus viliſsimis indignamur, & in lites ac iurgia concitamur. Hinc ſicut in Vitis Patrũ narratur: Quidam ſenior ſanctus, interrogatus à fratre qualiter habere ſe deberet in religione, reſpondit: *Vide qualis fueris primo die tuæ conuerſionis, & ſic iugiter viue*. Secundum, in quo religioſa perſona prudenter habere ſe debet, eſt, ne aliquẽ temere iudicet, aut cõtemnat. Sed proprios defectus ſemper intueatur, põderet, defleat & emendet: peccantibus verò cõpatiatur, & culpas eorum quantum poteſt alleuiet: propriamq; fragilitatem perpendens vereatur, & dicat: Ille cecidit hodie, ego cras. Hinc in Eccleſiaſtico ſcriptũ eſt: Memor eſto iudicij mei, ſic enim erit & tuũ. Mihi hodie, & tibi cras. Vnde Apoſtolus, Conſidera, inquit, teipſum, ne & tu tenteris. Verum ſunt quædam religioſæ perſonæ, imo peruerſæ & irreligioſæ, quæ ad obſeruandum, aggrauandum & accuſandum defectus aliorum, ſunt vigilãtes, acutæ & celeres: ad conſiderãdum verò propria vitia cæcæ ſunt, nec æquanimiter ferunt, ſi increpentur. Porro bonus religioſus, quicquid virtuoſitatis cernit in alijs ſtudet ſectari, culpas verò aliorum piè pertranſit, ſalua correptione fraterna. Tertium eſt, ne ex aliorum negligentia, diſſolutio-

lutione, verboſitate, & prauis conſortijs, aut exemplis, fiat remiſſus. Sed indeſinenter attendat cauſam animę ſuæ, quam habet cum Deo, & qualiter cito iudicabitur ab eodem, imo ex aliorũ damnis fiat peritior. Quartum eſt, vt ea quæ agit in Dei obſequio, agat quotidie cũ diligentia ampliori. Quidam enim ad tempus deuoti videntur, & horas ſuas atq; confeſsiones ac conſimilia proferunt ac perſoluunt attente: ſed poſtea cum arida quadã conſuetudine. Quintum eſt, ne aliquem ſcandalizet, ſed omnes quantum valet ædificet. Deo namque debemus conſcientiam puram, proximis exemplaritatem & bonam famam. Vnde dixit Saluator: Væ homini, per quem ſcandalũ venit. Et denuo: Luceat lux veſtra corã hominibus, vt videant opera veſtra bona: & glorificẽt patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Apoſtolus quoq; hortatur: Videte, ne ponatis fratri offendiculum, aut ſcandalum. Sextũ eſt, vt totam cõuerſationem ſuam fundet in vera & profunda humilitate, atq; in ſtabili Dei timore, in quibus duobus iugiter creſcere ac firmari conetur. Ideo ſanctus vir abbas Paſtor diſſeruit, quòd religioſus debet tam indeſinenter humilitatem ac Dei timorem mente reuoluere ac tenere, quã inceſſanter attrahit ſibi aërem ore. Hinc loquutus eſt Chriſtus: Diſcite à me, qui

qui mitis ſum, & humilis corde. Itemq́;: Nolite timere eos, qui corpus occidunt: ſed eum timete, qui habet poteſtatem corpus & animã perdere in gehennã ignis. Septimum eſt, vt omnia agat cum diſcretione: quia vt beatiſsimus pater Antonius docuit, diſcretio compendioſius ducit religioſum ad perfectionem. Octauum eſt, vt circa ſuperiores ſuos ſemper ſe habeat reuerenter, pacifice, obedienter & gratè: verba quoq; eorum & facta interpretetur in melius.

De aliquibus documentis ſancti Hieronymi ad moniales pertinentibus.

Articulus XVII.

SAnctus Hieronymus in regula ſua, multa ſcribit ſaluberrima documenta: quæ quamuis ſpecialiter ſcribat monialibus ordinis ſui, nihilominus ad omnes pertinent moniales. Itaq; primo admonet eas ad ſynceram & integram charitatem, pacem, atq; cõcordiam in omnibus obſeruandã: ſicut allegatum eſt ſupra ſecũdo articulo. Deinde eas hortatur, ad omnem proprietatem vitãdam, dicendo: AEdificat fatuus ille in ſabulo, qui in religione quærit temporales diuitias. Hic attendite, o filiæ, diligenter, hic periculũ omne eſt, hic interitus, hic mors æterna. Qui iam ex voto renunciauerũt

quæ poſsidebant, promiſerũt pręter Chriſtum, nihil temporale & terrenum poſsidere, nec appetere ea quæ dimiſerunt. Idcirco obteſtor vos omnes & ſingulas coram Deo, vt argẽtum & aurum, vel terrena ſubſtantia mentem veſtram nulla ratione ſeducat: vt nitatur aliqua veſtrum mentiri Spiritui ſancto, retinẽdo apud ſe, quantumcunq; minimum temporale, vltra ea quæ neceſsitate portantur, nec hoc, niſi ex licentia matris. Ideo hæc obſeruatio in veſtro monaſterio perpetua maneat, quòd nulla omnino tangere, aut aliquo modo retinere audeat per horã, cenſum, aut obulum, ſeu aliud quantũcunq; minimum, quanquam á matre aut ſorore mittatur. Inſuper admonet eas. Nulla in veſtibus precioſitas, nulla melioritas ſit: vt vna videatur ancilla, alia domina. Sed in omnibus æquales exiſtãt, quę vni ſponſo nuptæ, communi voto profeſſæ ſunt. Nec filia regis, militis filiam pauperis excedere velit. Pompis terrenis, dignitatibus, & nobilitatibus carnis, ſpiritualis vita non indiget. Nobiliores impleant quod ait ſcriptura: Quanto maior es humilia te in omnibus. Nunquam inter vos diſputetur, aut contendatur de carnis nobilitate. Non nobilior, ſed virtuoſior pręfatur. Omnis vanitas, mollities, pompa, ſuperfluitas veſtimentorum contemnatur

tur & abijciatur à vobis. Virorum conſor tia fugite. Zelotypus valde eſt ſponſus ve ſter, nullatenus patitur ſponſas ſuas pro- ferri in publicum, ne concupiſcãtur ab a- matoribus ſeculi huius. Semper vult ſo- lus amari, atque amplecti, neminem vult admittere ad ſolatium. Tam iuſtus & no bilis eſt, quod ſi alium quæſieritis ama- torem, ſtatim recedet, & diſſoluet omne coniugium. Idcirco, ô dominæ meæ, quia ſponſæ domini mei, omni cuſtodia voſi- pſas ſeruate, ne ſponſus ſeparetur à vobis. In monaſterio veſtro, velut in thalamo maneatis cũ ſponſo. Feruentiſsime quoq; admonet eas Hieronymus ad linguę re- frenationem: In refrenatione, inquiens, linguæ beatitudo conſiſtit: vt detur intel- ligi, ꝙ Deus, qui eſt beatitudo, in multilo quio haberi nõ poteſt, nec intueri. Linguas domate, vt beatæ eſſe poſsitis, nec conuer tantur ad lites, nec iurgia, cõtentiones, ri xas, & ſcandala reſonent. Inter vos nunꝗ diſputetis de vita alterius, maneat diuino examini omne iudiciũ. Delicta veſtra co- gnoſcite, delicta veſtra plorate, voſipſas vniuerſis exiſtimate peiores. Si quẽ audie ritis alicui detrahentẽ, procul fugiẽtes di- mittite eum velut ſerpẽtem: vt verecũdia victus, diſcat de aliorũ factis ſilere. Præte rea qualiter caſtigandę ſint duræ & inue recundæ ſorores, docet Hieronymus di- cens:

cens: Cōtumax prǽſumptuoſa, & ſuperba mulier, in veſtro ſancto cōſortio, quæ dedignatur eſſe ſubiecta, ſuisq́; litibus ac iurgiis ſcandalū præbet quieti ſororū, & inobedientiæ monſtrat exemplū. arduis crebrisq́; ieiuniis caſtigetur, cū reſiſtit mādatis. Si eā ieiunia nō caſtigāt, ſuperbia eius dometur verberibus, cōfuſionibus & grauibus diſciplinis: vt diſcat, quòd niſi obediat ſuperiori, partem cum Chriſto habere non poterit in regno cœleſti: quanquā etiam mandata ei iniuncta videantur extranea, nec conſona rationi. Si autem nec ſic fuerit emendata, cum apoſtatis angelis expellatur: quod nūc eſt incarceratio. Inſuper de ſymonia vitanda, in receptione ſororis ſaluberrimè iubet, dicens: Deteſtabilem hæreſim ſymoniæ, quam communi prauitate diaboli, moniales aſſuetę committunt, etiam in auditu horreat & deuitet ſancta ſocietas veſtra. Pœna Giezi, quem lepra impleuit: & prauitas Simonis, quem beatiſsimus Petrus Apoſtolus maledixit, vos terreat. Vox ſacratiſsimi Petri, ſummi vicarij Chriſti ad Simonem dicta, nunquam exeat de auribus veſtris: Pecunia tua ſit tecum in perditionem. Exiſtimaſti enim donum Dei, pecunia poſsideri. Ad vos venientes ſorores ad Chriſti nuptias, ſuſcipite gratis: præponatur ſanctitas pecunię, exgratur bonitas

vitæ non generoſitas carnis, non vtilitas mundi. Nulla omnino pactio, nulla conuentio aut conditio, quæ mentis puritatem perturbet, præueniat. Sapientia clamat eum eſſe beatum, qui excutit manus ſuas ab omni munere: & qui poſt aurum non abiit, nec ſperauit in theſauris pecuniæ, quæ ſubuertit iudicium. Si quà ſororum ex ſua abundantia, inopiam ſororum cupit ſupplere, omnia det ad vſum communem: & fiat ſicut vna ex minimis. Nec murmuret ſi ſibi ſumptuoſius nõ miniſtretur, quàm his, quæ ex paupertate venerunt. Nec extollatur, & ceruice recta more fœmineo, improperet cæteris: ſe tãtum ex ſuis facultatibus attuliſſe. Plus etenim attulit ſoror paupercula, quæ ingrediens religionem, affectum habendi dimiſit, quàm quæ multum apportans, ſuperbiam domui intulit. His glorioſi Hieronymi verbis, per omnia conſonat conſtitutio Vrbani papæ quinti. Quam & Gregorius papa vndecimus legitur cõfirmaſſe. In qua conſtitutione & bulla, Vrbanus ille ſub horribilibus pœnis iubet religioſis ne à perſona recipi cupiente, aliquid exigant, directè aut indirectè, neq; per ſe, neque per alios, nec veſtem nec prandium, nec aliquid quantumlibet paruum aut magnum, nec ante receptionem perſonę, nec in receptione, neq; poſt eam.

De

De aliquibus documentis, ad religioſos ſpectantibus, ex libris Ioannis Caſsiani.
Articulus XVIII.

HOmo homini ſeruat iram, & à Deo quærit medelam. In eccleſiaſtico. Hoc eſt quod dominus Ieſus Chriſtus ait in Euangelio: Cùm ſtatis ad orãdum, dimittite ſi quid habetis aduerſus aliquem, vt & pater veſter cœleſtis dimittat vobis peccata veſtra. Quia ſi non remiſeritis, nec pater veſter cœleſtis dimittet vobis peccata veſtra. Cumq; doctrina hęc ad omnem pertineat Chriſtianũ: quanto magis ad religioſas perſonas. Hinc loquitur Caſsianuus, Religioſus ad perfectionem tendens, ab omni vitio iræ & indignationis alienus conſiſtere debet. Et ſi proximũ delinquentem velit corripere, tam charitatiuè, mãſuetè, iuſtè, ac diſcretè id faciat: quòd non lædat ſeipſum per iram, impatientiam, aut rancorem, nec alios ſcandalizet. Etenim eum qui alterius vitiũ vult curare, oportet ſpiritaliter ſanum eſſe, ne ei dicatur: Medice cura teipſum. Quid ergo dicemus de his, qui iram & impatientiam aut indignationẽ, multis diebus portant in corde: qui & ſi dicant ſe nõ iraſci, tamẽ reipſa & operè indignari atq; iraſci proximis ſuis probãtur: quia nec ſolita affabilitate illis loquuntur, nec congruẽter

eos appellant, nec amicitię ſigna eis oſten dunt, imo ſua taciturnitate & ſimultate interdum plus prouocant illos & quam ſi eis cor ſuum effunderent. Pręterea ſi quis ad tantam mentis obdurationē, & inſipiē tiam labatur, vt ex vehementia paſsionū ſuarum ab eccleſiaſticis ſacramentis retra hatur atq; abſtineat: talis ineffabiliter er- rat: & victus eſt, ac deflendus, & acriter puniendus: cū tanta impietas in ſeculari- bus quoq; hominibus intolerabiliter ma gna, grauis, dānabilisq; cōſiſtat. Hinc vt aſſerit Caſsianus. Non ſolū foris refrenā- da eſt ira à verbis & factis prauis, ſed eſt etiam ab arcanis pectoris funditus eruen da: ne eius caligine obſcurati, à ſuſceptio- ne ſalubris conſilij, ac ſalutaris ſcientię im pediamur, ne templū ſpiritus ſancti eſſe poſsimus. Qui enim iram portat in cor- de, etiamſi mortuos ſuſcitet, Deo placere non valet. Conhibitus quoq; iracundiæ motus in corde quāuis eos qui aſſunt ho mines nō offendat: attamē ſplēdidiſsimū lumen Spiritus ſancti impedit & excludit à mēte, ac ſi effunderetur in publicū. Nec vult Saluator iram ad momentū in corde manere, qui nec ſpiritalia orationum no- ſtrarum ſacrificia permittit nos ſibi offer- re, ſi alium aliquid contra nos habere co- gnoſcimus. Præterea quidam tam diu pa- tientes & humiles eſſe videntur, quā diu non

non contingit eis aliquid voluntati eorũ contrarium. Si verò occurrat eis aduerſitas aliqua, aut alicuius cõmotionis occaſio, apparebit quàm longe à vera humilitate patientia & mãſuetudine diſtét. Tũc enim erumpent paſsiones ac vitia quę latebant, & tanquã equi indomiti otio longiore nutriti, in dãnum miſerorũ acrius ſurgunt. Idcirco paſsiones ſunt radicitus extirpandæ, ita, vt nec contra irrationabilia prouocemur ad iram. Inſuper vitanda eſt omni religioſæ perſonæ vana gloria, quæ eſt vitium periculoſum & inquietũ: quod religioſos verè deuotos ſolet multum vexare, & quo magis deijcitur, magis inſurgit. Sed hoc vitium vincit, qui omne bonũ Deo indeſinenter cum omni humilitate & gratiarum actione aſcribit: & propria penſat peccata: ſe quoq; aduertit eſſe incertum, an in charitate exiſtat, & an finaliter ſit ſaluandus.

De aliquibus verbis doctrinalibus Ioannis Climaci.

Articulus XIX.

CONfuſio maxima eſt, poſt primã vocationem, qua vocauit nos Deus & non homo, de aliquo alio curare aut ſolicitari, niſi quod poſsit nobis prodeſſe ad conuerſationem hac vocatione & profeſsione condi-

gnam: hoc nanque eſt retro reſpicere. Nõ corruamus à primo noſtro feruore, ſed in eo creſcamus quotidie. Cœnobium eſt cœlum terrenum, ideo ſicut angeli ſancti in cœlo deſeruiunt Deo cum omni charitatis ardorę, puritate, ac reuerentia: ſic religioſa perſona quãtum ſibi poſsibile eſt, Deo ſeruire debet cum omni cuſtodia, reuerentia, & feruore. Cõſiderare nõ ceſſes profunditatem & immenſitatẽ ignis ęterni, immaniſsimosq́ miniſtros, & implacabilem iudicem, atq; immenſum chaos flammæ infernalis. Subterraneum quoq; & terribilem locum, vbi impij ęternaliter ac acerbiſsimè puniuntur. Omnium horũ memoria omni veſpere cœnet ac dormiat tecum, & tecum pariter ſurgat: & nõ dominabitur tibi negligentia aut ſomnolentia in diuino officio. Qui genas ſuas rigat quotidie lachrymis ex recordatione mortis & culparum ſuarum, ſtabilitur in Deo. Multiloquium eſt vanę glorię cathedra, porta detractionis, origo mendacij, reſolutio compunctionis, impedimentum diuinæ luminationis, mater acediæ, exterminatio interioris cuſtodiæ, frigefactor feruoris, obſcurator orationis, ſcurrilitatis, indeuotionisq́; cauſa. Qui peccata ſua attẽdit, linguam ſuam refrenat. Amãs ſilentiũ, Deo appropinquat. Et orãs ac laudans Deum, illuminatur ac inflammatur

matur ab eo, Acedia & otioſitas diſpergunt vniuerſarum virtutũ diuitias. Acedioſus & piger ſemper cogitat de lauta ventris ſui repletione, & quærit exteriora ſolatia, ac vana colloquia. Dũ manducas & bibis, cogitare non ceſſes qualiter rex tuus pro te aceto & felle potatus eſt: & ſobrius eris: nec delectationem ſenſualem in cibo ac potu quæres. Nõ ceſſemus noſipſos quotidie examinare, conſiderare, & diiudicare per comparationem ad ſanctos patres qui præceſſerunt: & tunc inueniemus nos nondum calcaſſe aut inchoaſſe diligentis ac dignæ conuerſationis exordium: ſed adhuc quaſi in ſeculari vita eſſe detentos. Superbus religioſus non indiget dæmone ſe tentante, ipſe enim ſibiipſi factus eſt dæmõ & impugnator. Verè humilis atq; obediẽs ſemper abominatur propriam voluntatem, vt ſeductricem. Ranam cũ aqua haurimus, quando opera bona cum negligentia & torpore efficimus. Si quis cupit Deo exhibere corpus caſtum & cor mundum, integre ſeruet ſeipſum in impaſsibilitate & ſobrietate: ſine quibus omnis labor noſter extat inutilis. Sicut qui portat aromata etiam nolens deprehenditur: ita ſpiritum Dei habẽs, & verè virtuoſus, ex verbis & actibus ſuis cognoſcitur. Sicut ignis non producit, ſed diſsipat niuẽ, ita qui in præ-

ſenti vita proprium quærit honorem, iu-
cunditate futuri honoris cœleſtis priuabi
tur. Quemadmodũ nemo viuere poteſt,
ſine eſca: ita nunquam conuenit eum qui
vult ſaluari, dare negligentiæ locum. Dæ
mones in omnibus bonis tres foueas no
bis ſuffodiunt. Nam primo conãtur, vt a
bonis agendis impediant nos. Et quãdo
in hoc vincuntur, conantur vt non ſecun
dum Deum fiant opera ipſa. i. non recta
intẽtione, & cum debita diligentia. Cũq;
in hoc fuerint ſuperati, nobis nequiter a-
dulantur, vt de bonis peractis ſtolide ex-
tollamur, aut inaniter gloriemur. Quẽad
modum impoſsibile eſt ſerpentem ſuã an
tiquitatem exuere, niſi intrãdo per angu-
ſtum foramen: ita & nos non poterimus
veteres noſtras conſuetudines, prauas &
ſolitas vanitates diſſolutionesq; cordis
abijcere, niſi pergendo per arctam viam
pœnitentiæ ac ſalutis. Quemadmodũ ra-
dius ſolis domum ingrediens, illuminat
eam, & tenuiſsimos pulueres eius volitã-
tes in aëre, facit videri: ſic illuminatio ſpi-
tus ſancti, timor Dei, mentem illuſtrant
ad intuendum & conſiderandum omnia
eius peccata etiam minima. Sicut cancri
velociter procedere nequeunt, quia nunc
ante, nunc retrocedunt, propter quod fa-
ciliter capiuntur: ſic homo quandoq; ri-
dens, aliquando lugens, interdum cuſto-
ditè,

ditè, interdum diſſolutè ſe habens, parum aut nihil proficere poteſt. Sicut regi terre no abominabilis eſt ei aſsiſtens, & vultũ ab eo auertens eiuſq; hoſtibus loquens: ita abominabilis eſt Deo, qui in oratione cogitationes immundas admittit.

Breuis formula vitæ virtuoſæ, ac ſpiritualis profectus.

Articulus XX.

CVſtodi temetipſum, & animam tuam ſolicitè. Deuteronomij .4. Ars artium eſt viuere Deo, & cõpendioſe proficere. Si ergo vis cito copioſum obtinere profectum, Deum ſtude ſuper omnia ſemper diligere: & teipſum nõ ames, niſi pure in Deo: hoc eſt, oĩa illa deſideres & accepres, quę tibi magis expediunt ad cõplacendum Deo, atq; ad obtinendum fœlicitatem æternã. Id eſt, aduerſa & aſpera, correptiones & correctiones pro tuis peccatis, abſtinentias, ieiunia, diſciplinas, vigilias. Ama neſciri, opta ſubeſſe: honores, promotiones, laudes adulationes abhorre. Aduerſarios & perſecutores tuos cordialiter dilige, tanquã purgatores & locupletatores animæ tuę. Nullam horulam temporis tibi conceſsi, infructuoſe expendas. Ante orationem & pſalmodiam, atque horarum perſolutionem, cor tuum recollige, propriam vi-

 lita-

litatem, defectuoſitatem, & vitioſitatem attende: creatoris quoq; altiſsimi maieſtatem, dignitatem, excellentiamq́; immenſam, conſidera. Et ita cum omni humilitate, attentione, timore, & reuerentia ac feruore, omnipotentem adora, lauda, & cole. Ab eius inuocatione & laude, nunquam quantum poſsibile eſt, ceſſes. Antequam eas dormitum, recogita qualiter diem expenderis, quid boni in eo omiſeris, quid mali commiſeris: tunc reprehende & corrige teipſum, veniam pete, emendationem propone: confiteri intende, ſatisfacere ſtude. Deũ iugiter ora, vt in omni virtute & gratia te confirmet, perficiat & cõſeruet. In diuino amore te exercitare non deſinas, contemplando quam perfectus & infinitus ſit Deus æternus & glorioſus in omni bonitate, amabilitate, pietate, dulcedine, pulchritudine, felicitate, iuſtitia, ſanctitate, ſapiẽtia, poteſtate, libertate, perfectione & gloria. Atq; in horum contẽplatione accendatur cor tuum prævalide in ipſius ſynceriſsima charitate. Aſpira & ingemiſce ad Deum, dicẽdo: O Deus omnipotens, ó ſuauiſsime & incomparabiliter bone, amabiliſsime ac gratioſiſsime Deus: quam diu manebo, in hac mea imperfectione, negligentia, frigiditate, & defectuoſitate? Quando te toto corde ardenter amabo? quando in tuæ dile-

ctionis feruore ſtabiliter permanebo?

ORATIO.

O fons omnis bonitatis, dulcedinis & decoris, accende me tuo ſancto & puro amore totaliter. Fac me tibi quotidie magis deuotum, gratum, perfectum. Indeſinenter poſside totum cor meum. Fac me coram te quotidie magis cuſtoditum, timoratum, ſolicitum, & in omni conuerſatione mea magis ſyncerum ac tibi complacitum: atque in tua laude, contemplatione, dilectione & cultu, quotidie iucundiorem ac fortiorem.

De comparatione monaſticarum profeſſionum ad inuicem.

Articulus XXI.

REddam tibi vota mea, quæ diſtinxerunt labia mea, Pſalmo. 21. Forma profeſsionis regulariſſarum, ſaltem quarundam, ſupra Articulo tertio eſt deſcripta. In qua ſicut ibi expoſitum eſt, puncta ſex continentur. Porro forma profeſsionis ſecundum regulã Benedicti hæc eſt: Ego frater. N. promitto ſtabilitatem & conuerſionem morũ meorum, & obedientiam, coram Deo, & ſanctis eius, ſecundum regulam beati Benedicti in præſentia. N. Abbatis. Et iuxta hunc modũ diuerſi religioſi diuerſas habent formas ſuarum profeſsionum. Com

muniter tamen promittunt obedientiam cum quadam limitatione, videlicet ſecundum regulam ſuam. Porro Carthuſiẽſes videntur in hoc cæteros religioſos excedere, quod promittunt obedientiam abſolute, dicẽdo: Ego frater. N. promitto ſtabilitatem, & obedientiã, & conuerſionẽ morum meorum. Vnde videtur peritis, ꝙ ſicut ſe habet tale ſecundum quid, ad tale ſimpliciter: ita ſe habeat aliorũ religioſorum profeſsio ad profeſsionẽ Carthuſienſium. Idcirco Carthuſiẽſibus ſanctus ſcripſit Bernardus: Altiſsima eſt profeſsio veſtra, cœlos penetrat, par angelis eſt, angelicæ ſimilis puritati. Non enim ſolum promiſiſtis omnem ſanctitatem, ſed & omnis ſanctitatis perfectionem, & omnis conſummationis finem, Itaq; quæ in iſto opuſculo dicta ſunt de intellectu & expoſitione prætactæ profeſsionis regulariſſarum, applicari poſſunt facillime ad omniũ quoq; cæterorum religioſorum profeſsiones & conuerſationes.

Exhortatio matris regulariſſarũ, imo & præſidentium quorumlibet religioſorum.

Articulus XXII.

TEipſum præbe exemplum bonorũ operum, in doctrina, in integritate, in virtute ad Titum. 2. cap. Ex præhabitis innoteſcit, quantæ virtutis

tutis & illuminationis eſſe debeant re-
gulariſſæ, atque ad quam magnam perfe-
ctionem tendere obligētur ex ſua profeſ-
ſione. Sed ſpiritualē matrem earum opor
tet eſſe tantæ excellentiæ, in Dei virtute
& gratia, in vera diſcretione & ſapientia
ſalutari, in exercitatione interna, in vera
pietate & æquitate, in charitatis feruore,
atq; virili cōſtantia, vt de plenitudine ſuę
virtutis & diſcretionis, de exuberantia
ſuæ perfectionis, de abundantia ſuæ con-
ſtantiæ, poſsit ſuis filiabus & conſorori-
bus communicare, influere, prouidere &
totum cōuentum ſibi commiſſum digne
dirigere, ſalubriter gubernare, ſolicite cu-
ſtodire: vniuerſos ac ſingulas publice &
priuatim hortari, inſtruere, ędificare: ſic-
que ſponſas Chriſti virtutibus adornare,
ſpiritalibus profectibus decorare, ac ſpon
ſo cœleſti eaſdem quotidie pulchriores
mente, complacentioresq; exhibere. Eas
quoq;, quæ negligēter aut peruerſe ſe ha
bent, nec à fœmineis leuitatibus abſti-
nent, ſeriò corripiat: prout magis aut
minus extant culpabiles, & prout eas vi-
derit poſſe ſufferre. In qua re indiget ma-
gna diſcretione. Cum enim iuxta præ-
habita in fœminis cōmuniter ſint multi
defectus, imo & in quibuſdā magna per
uerſitas: oportet matrē filiarum tam di-
uerſimode diſpoſitarum eſſe excellenter
di-

diſcretam, ſerioſam, manſuetam, & patiē-
tem, charitatiuam ac piam: vt ſciat defe-
ctuoſas & oneroſas taliter tolerare, chari
tatiuè, piè, ac mitè: vt tamen hortetur, in-
formet & corripiat eas diſcretè. Quod ſi
aliquæ fuerint (quod Deus auertat) incor
rigibiles, pertinaces, rebelles, & induratæ:
debet mater cum conſilio prudentiorum,
& meliorum, paci communi totius con-
uentus prouidere: & turbatrices commu-
nitatis ac gregis dominici ita corrigere,
vt cedant aliis in exemplum & timorem,
nec ſimilia audeāt attētare: ne totus grex
ex vna aut paucis infectis ouib⁹, imo peſ-
ſimis feris, inficiatur: prout ſupra ex ver-
bis ſancti Hieronymi eſt probatum. Sit
itaque mater congregationis, re & nomi-
ne mater, & prioriſſa ſeu abbatiſſa: ita, vt
maternè foueat, ſpiritaliter paſcat, pie
ſupportet, diligenter cuſtodiat, ſolici-
tè regat ſponſas ac amicas & filias Dei, &
omnimodo ſibi poſsibili, ad ſpiritales
profectus dirigat eas: pro ipſis die ac no-
cte, cum gemitu & lachrymis exorando,
eas ſapienter & feruide exhortando, exē-
plariter coram ipſis inceſſabiliter conuer
ſando, & ſine perſonarum acceptione pro
cedendo in omnibus, excluſo omni huma
no timore, fœmineoq; furore. Sicq; in cū
ctis intentionem habeat rectam, diſcretū
rigorem, virilem conſtantiam, & ſua cha-
ritate

ritate, pietate, prudentia, virtute, & perfectione, filiarum ſuarum defectuoſarum, ſeu peruerſarum malitiam, duritiā, inſipientiam, defectumque vincat, expellat, reformet. Inſuper mater ſpiritualis indeſinenter inuocet; & exoret directionem & opem, atq; præcipuam illuminationem Spiritus ſancti: vt ab ipſo dirigatur, iuuetur, ac doceatur in omnibus, ad præſidendum & gubernandum condigne ſibi commiſſas. Sit in omnibus timorata & humilis, imo tanto timoratior, humiliorq; conſiſtat, quo grauius, ac terribilius iudiciū imminet ei, quo pro pluribus reddere rationem tenetur: quo maiori auxilio indiget Spiritusſancti, & quo cæteris virtuoſior eſſe atque perfectior obligatur. Conſideret ergo quotidie, imo quolibet die ſæpe magnitudinem ſui periculi, onus iniuncti officij, diſtrictionē diuini iudicij: & qualiter ſorores ſibi cōmiſſæ ſe habeant circa Deum, & circa ſe inuicem, ac ſuos ſuperiores. Ad mutuam charitatem, pacem, concordiam, ad humilitatem, diligentiam, & ſpiritalem profectum ad deuotiſsimam diuini officij perſolutionem, ad indeſinentem cordis cuſtodiam, ad linguæ refrenationem, eas aſsidue exhortetur. Et vt orent omni hora feruenter pro communi bono totius eccleſiæ, pro viuis ac mortuis, pro parentibus, pro

pinquis & benefactoribus ſuis, pro infide lium repreſsione & conuerſione, pro fide lium reformatione, pro vniuerſorũ ſalute. Aduertat mater, quod ſanctus Hieronymus ait ad matrem ſpiritualem: Attende mi domina, quàm grauis tibi imponitur ſarcina, quæ de ſubditarum animabus & corporibus, de verbis earum ac moribus, obligaris apud diuinum examen. Caue quæſo, ne de te leuis ſuſpicio poſsit oriri, aut haberi in malo. Ne diſpergas & perdas quas ſaluare & colligere, quantum in te eſt, obligaris. Sic ordinata & cõformia mandata cunctis proponas: vt etiam deprauatæ, ſuperbæq́ mentes, animẽtur ad obedientiæ vias. Sic dulcis & mitis ſit ſermo, vt non iram, duritiam, aut impatientiam excitet: ſed mitiget ſuſcitatas. Sic erga inobedientes virilis ſit animus, vt omnis muliebris diſcedat mollities. Nihil quippe periculoſius eſt in præſidente, quã vana humilitas ad correctionem circa delinquentes, præſertim circa proteruos ſuperboſq́ ſubditos. Imo, vt ſanctus aſſerit Benedictus, Chriſtus iudex à ſpiritali patre ac matre requiret, quicquid minus de virtute in ſubiectis perſonis inuenerit. Rurſus ait glorioſus Hieronymus: Caue quæ præes, ne ex regendi officio eleueris ad alta, vt agas illicita, & quæ ſunt importuna & inquieta ſubiectis. Non enim ambulant

bulant in via Dei, qui in adminiſtratione regiminis, proprios honores & vtilitates exquirunt. Non efficeris Domina, ſed miniſtra. Nec data eſt tibi poteſtas, vt inter ſorores & filias hanc eleuas, hanc deprimas, ſicut velis: ſed quid tibi à Deo iniungatur, attende. Solicitudo enim & cuſtodia omnium rerum ac ſororum monaſterij tibi committitur: quatenus cæteris ſororibus dormientibus, te deceat crebro inſomnes ducere noctes pro rebus vtilibus ac neceſſariis domui prouidẽdis. Hęc igitur vniuerſa adimpleat ſtrenue mater ſpiritualis, & omnis qui præeſt: & ſuum officium cum omni ſancta ſolicitudine & feruore ſemper adimplere conetur.

Ad laudem & gloriam omnipotentis, qui eſt ſuper omnia, Deus ſublimis & benedictus.

AMEN.

D. Dionyſij à
RIKEL CARTHVSIANI
de fructuoſa temporis deductio-
ne, non ingratus tra-
ctatulus.

PROOEMIVM.

SERVAVI mandata tua, & teſtimonia tua: quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo. Hæc eſt ſufficientiſsima ac honeſtiſsima ratio ambulandi obedienter atq; ſynceriter, cuſtoditè ac fructuoſe corã Deo indeſinenter: quoniam omnes viæ noſtræ, omnes videlicet cogitationes & affectiones noſtræ, omnia verba & opera noſtra, ſunt in eius cõſpectu, & inceſſanter inſpiciuntur & conſiderantur ab eo. Si ergo verecundaremur præſente aliquo viro honeſto & magno, ſapiente & virtuoſo, habere nos neglĩgẽter, aut turpiter loqui, ſeu reprehẽſibiliter agere: nonne incõparabiliter plus erubeſcere nos oportet in præſentia diuini vultus, & coram Deo creatore ac iudice noſtro, rege ac principe maieſtatis immenſæ, habere nos irreuerẽter: cogitare inania, affectare illicita, ſtolidè loqui, culpabiliter conuerſari, & opus ipſius facere negligenter? Hæc conſideratio ſapientialis, ſaluberrima, & profunda, induxit bea

tiſsi-

tiſsimos viros Heliam ac Heliſeum ad di=cendum frequenter: Viuit Dominus, ante cu ius vultum ſto hodie. Sed & Dauid regē ad proferendum, quod nūc pro themate eſt indu ctum. Itemq́; Meditatio cordis mei in conſpe-ctu tuo ſemper. Iuſtum quoq; ac pium Iob, vt fateretur ac diceret: Nonne Deus conſide-rat vias meas, & omnes greſſus meos dinu-merat? Et rurſus: Semper quaſi tumentes ſu-per me fluctus timui Deum. Et Denuo: A fa-cie (inquit) eius turbatus ſum, & conſiderās eum timore ſolicitor. Hinc dixit & Moſes le-giſlator: Cuſtodi temetipſum, & animam tuā ſolicitè. Eruntq́; verba Domini in corde tuo: & meditaberis ea ſedens in domo tua, & am bulans in itinere, & dormiens atq; conſur-gens: & ligabis ea quaſi ſignū in manu tua, eruntq́; & mouebuntur inter oculos tuos, ſcri besq́; ea in volumine & oſtijs domus tuæ. Ecce hæc omnia in veteri Teſtamento per Moſen dicta & iuſſa ſunt rudi populo Iudæo rum, quanto magis dicenda & obſeruanda ſunt in nouo Teſtamento plebi Chriſtianorū: & maximè vniuerſitati religioſorum, quos oportet iugiter eſſe intentos Deo, & iuxta te-norē ſacræ ſcripturæ ſe regere? Præterea quia ad huiuſcemodi directionem propriæ vitæ, re quiritur ſalutaris notitia eius. Quis enim po-terit viuere virtuoſe ac fructuoſe, atque vni uerſos euadere laqueos inimici, niſi in pri mis cognoſcat qualiter id faciat? Idcirco qua-

liter

liter iſtud agendum ſit, nunc breuiter quantum præſtiterit Spiritus ſanctus, tangã: quãuis hæc à nemine queant deſcribi ac edoceri, niſi qui horum experientiam habet. Denique ad aggrediendum iſtud, quod etiam meas omnino ſupergreditur vires, inclinauit & quodammodo compulit me deuota humiliſque inſtantia quorundam fratrum demus ordinis Carthuſienſis prope Leodium, annis nõ prudentia, nec moribus iuniorum, zelo ſpiritalis profectus feruentium: mihi in Christo adeò dilectorum, vt nec id quod facultatem meam excedit, eis putauerim denegandum. Poſtremò in moralibus documenta ſunt tantò perfectiora, quantò plus ad particularia deſcendunt ac limitantur. Idcirco nunc quaſi pro introductione exemplari deſcribam, qualiter religioſus vnumquenque diem ordinatè, fructuoſe, diuinè, & ſanctè expendere debeat: quatenus inde eliciat & agnoſcat, qualiter vnumquenque debeat expendere diem.

De alacri ſurrectione ad Matutinas.
Articulus primus.

CONſurge, lauda in nocte, in principio vigiliarũ: & effunde ſicut aquam cor tuum ante conſpectũ domini Dei tui. Leua ad eum manus tuas,& miſerebitur tui. Threnorum ſecundo. Modicus error in principio magnus erit in fine, ſecundum philoſophum. Cum ergo quotidianum Dei cultum à matutino inchoemus officio, debemus officium illud cum præcipua deuotione incipere, alacriter continuare, delectabiliter cõſummare. Itaq; ſigno ſurgẽdi audito, mox omni mora poſtpoſita, omni torpore excuſſo, omĩ pigritia cõculcata, cũ interna iucunditate prõptiſsime cõſurgamus: vtpote clãgore buccinæ ſummi regis nos excitante, atq; ad creatoris ac regis noſtri preconiũ, ſpiritaleq; prælíũ inuitãte, audito. Erubeſcat ergo tunc monachus vel ad punctũ tardare, aut caput ſub operimẽto celare. Et quãuis intenſum ſit frigus, nihilominus cõfeſtim de lectulo exiliat,& protinus cordialiter glorietur: quia ad alloquendum, ad colendum, ad laudandum, ad adorandũ, dominum Deum ſuum, quem ſuper omnia totis præcordiis incomparabiliter diligit, excitatur, inuitatur, conſurgit. Eodẽ ergo momento quo expergiſcitur, mente ad

ad dominum, eleuetur, ſe'q; induendo le-
gere poteſt Pſalmum: Miſerere mei deus.
Aut aliud, quod ſuæ deuotioni magis de-
ſeruit, ſeu dulcius ſapit. Deniq; ſcimus,
quantum exultent ſeculi huius vaniſsimi
amatores, quando ad ſua ſpectacula, ad
choreas, ad ludicra atq; ſcurrilia conuocã
tur ac pergunt, & ea exercent: in tantum
vt quandoq; totum pene ſpacium noctis
in talibus abſq; tædio, imo cum delecta-
tione peruerſa, expendant. Et hoc quare?
niſi quoniam reſpiciunt & diligunt vani
tates, & inſanias falſas. Quãto magis ſer-
ui & amatores domini Dei ſui ad eius lau
des, orationes, & honorificentias cum in-
genti lætitia ſurgere, & accedere. eaſ'q; de-
uotiſsime cũ ſapore interno proſequi atq;
complere debent: ſi tamẽ creatorem & re
gem ſuum toto corde, ſicut tenentur, ſyn
ceriter diligant: præſertim cũ iuxta Theo
logos nulla forma tam prompte ac dele-
ctabiliter operetur, vt charitas: quæ parit
feruorem, cui acedia directe contrariatur.
Inſuper ſicut hilarem datorem, ſic vtiq; a-
lacrem celerem'q; debiti ſolutorem, feruẽ-
tem quoque miniſtrum diligit Deus: tepi
dum vero & pigrum ex ſuo euomit ore.
Heu quanta eſt noſtra calamitas, imo &
inuerecundia, inconſideratio & negligen
tia: quia interdum Deo & ſanctis angelis
videntibus ac præſentibus non erubeſci-
mus

mus ſigno ſurgendi audito, miſerum caput reclinare, vel in ſuo ſitu ac loco dimittere, ad pauſandum parumper, ad differēdum ac quieſcendum pauliſper, & horret ſpiritus noſter ad imminentem quaſi laborem: ſicq́ꝫ anima noſtra prę tædio dormitante, corpus infœlix rurſum obdormit, non certe in domino, non in pace in idipſum: ſed potius in principe tenebrarū & cōfuſionis. Vitemus ergo de cætero dedecus ac vitium tantum, & quod prælato noſtro prẹſente ac intuente atq́ꝫ hominibus agnoſcentibus facere verecundaremur, imo nec auderemus Deo ſublimi & benedicto præſente & inſpiciēte, ſanctisq́ꝫ angelis eius ſcientibus, facere verecundemur, nec audeamus. Præterea cū iuxta prætacta ſurrexerimus ſtrenue, & induti fuerimus, matutinas de domina deuotiſſime perſoluamus. Et mox vt angelicam ſalutationem cœperimus dicere, dicendo, Aue Maria: accēdatur cor noſtrum amore Mariæ, & delectetur in eo: quę nunquā portas memoriæ piæ ingreditur abſque inſitæ ſibi dulcedinis aſperſione, prout ſanctiſsimus pater noſter Bernardus teſtatur. Deinde verbum bonæ fiducię proferendo, videlicet, Domine labia mea aperies: cordialiter affectemus, vt Dominus Deus noſter omnipotens mentem noſtrā ſic tangat, vrgeat, illuſtret, moueat & aſ-

cendat: vt eo agente labia noſtra ſic aperiamus, quòd eius præconia digne & efficaciter proferamus. Conſequenter inuitatorium depromendo, vtpote, venite exultemus domino iubilemus, &c. conuocemus & congregemus ac recolligamus in vnum vniuerſas vires animæ noſtrę præſertim intellectum & volũtatem atque memoriam, in quibus ſuper beatiſsimæ Trinitatis reſplendet imago, ſicque omni diſtractione ſeclusa, corde intento, accẽſo ac fixo dicamus: Venite ô vires præfatæ, exultemus, id eſt, tam vehementer iucundemur in ſpiritu, vt ſpiritalis illa iucunditas redũdet in corpus: & hoc domino, id eſt, ad gloriam Dei & in ipſo, iuxta quod ſcriptum eſt: Qui gloriatur, in domino glorietur: Iubilemus, id eſt, ineffabiliter gaudeamus, deo ſalutari noſtro, id eſt, in deo & ad laudem ipſius, qui eſt totius noſtræ ſalutis cauſa, obiectum, & dator: præoccupemus faciẽ eius in confeſsione. i. antequam alia faciamus, & priuſquam Deus noſter nobis propter noſtra vitia iraſcatur, feſtinemus eius præſentiam, ſeu ipſum vbique præſentem ac omnia intuentem prçuenire, honorare, & nobis ſi opus fuerit reconciliare in confeſsione, vtpote ipſum laudãdo, & noſipſos humiliter ac contritionaliter accuſando: & in pſalmis iubilemus ei, id eſt, pſalmos legẽdo ac de-

cantando, indicibiliter delectemur ad glo
riam creatoris, ei duntaxat placere optã-
tes: nequaquam inaniter gloriãtes, vel in
pſallendo, placere hominibus cupientes.
Deinceps in inuitatorio tanguntur variæ
rationes, cur taliter exultare iubilareque
Deo & eius faciem præoccupare debeam⁹
in confeſsione, cum dicitur: Quoniam
Deus magnus domin⁹, &c. Amplius, quo
niam ex ſapientiſsima, ſaluberrima, & de
uotiſsima patrũ noſtrorũ inſtitutione le-
gimus pro lectionib. in matutinis de do-
mina ſacroſanctam euangelicam illam
hiſtoriam, Miſſus eſt Gabriel angelus: in
qua angelica nunciatio, Christique in-
carnatio, & alia plurima ſalutifera deſcri
buntur: ideo lectiones illas cum omni at-
tentione, iucunditate & gratiarum actio-
ne legere ſemper debemus, recordando
& conſiderando, quam incomprehenſi-
bilis ſit ſuper nos charitas & miſericordia
totius ſuperdigniſsimę Trinitatis, quoniã
Deus pater voluit vnigenitum ſuperdile
ctiſsimum filium ſuum pro noſtra redẽ-
ptione ac ſalute incarnari, inter homines
conuerſari, tandemque crucifigi & mo-
ri. Ipſe quoque filius Dei tot & tanta pro
noſtra ſaluatiõe aſſumpſit, fecit, ac paſſus
eſt: & Spirituſſanctus ſanctam virginem
fœcundauit, corpus Christi formauit, a-
nimã eius in cunctis direxit. Deinde car-

men illud angelicum. Te Deum laudamus, cum ſumma deuotione legamus: & inſtar angelorum, quantum poſsibile eſt, eleuatiſsima atq; puriſsima mente pronũciemus. Pro recuperatione etiam terrę ſanctæ, vt cultui Chriſtiano reſtituatur, affectuoſiſsime deprecemur.

De exercitio poſt Matutinas de Domina.
Articulus II.

NOmen tuum & memoriale tuũ, Domine in deſiderio animę. Anima mea deſiderauit te in nocte: ſed & ſpiritus meus in præcordijs meis, Eſaiæ vigeſimoſexto. Quia in ordine Carthuſiano à feſto Exaltationis ſanctæ crucis vigiliæ creſcunt paulatim vſq; ad feſtum omnium ſanctorum, atq; ab omnium ſanctorum vſq; ad Septuageſimam protrahuntur, ac durant tã diu, vt vna quinquagena legi poſsit in eis. A ſeptuageſima verò vſq; ad Paſcha paulatim decreſcunt. Ideo nunc tangendũ eſt, qualiter tempus illud vigiliarum fructuoſius poſsit expendi. Quocirca ſcripſit electus Dei Bernardus, non eſſe conueniens vt tempore illo anima Pſalmorum multitudine obruatur: ſed hoc potius expedire, vt ſpiritus tunc dirigatur ad Dominũ. Deniq; ſicut ait ſcriptura, Non omnibus omnia conueniunt: quia nõ omnes æquè diſpoſiti ſunt: ſed qui ad altiorem perfe-

ctionem deuenerunt virtutum,ſublimius atque diuinius poſſunt ſe occupare. Porro viri heroici ac perfecti in dono ſapientiæ conſummati,qui per excellentiam doni illius Deo propinquiſsimè coniuncti ſunt,imo quaſi cõſiliarij ac ſecretarij eius effecti: hi poſſunt ſe diuiniſsimè exercere atq; altiſsimo puriſsimè fixa mente vacare,Itaque hora illarum vigiliarum aliter occupare ſe poteſt incipiẽs,aliter proficiẽs aliterq́; perfectus. Incipiẽs ergo & imperfectus ac animalis exercere ſe poteſt tunc circa ordinẽ neglıgentiarũ & culparũ ſuarum quotidianarũ,prçteritorũq́; vitiorũ: omnia illa in amaritudine animæ ſuæ recogitando, de eis coram Deo ſe accuſando, deflendo, caſtigando, & emendationem plenariam proponendo. Deniq; de breuitate, fallacia, & incertitudine vitæ præſentis, de mortis acerbitate, de diuini diſtrictione iudicij, de tormentis inferni, fœlicitate & gaudijs paradiſi ſuperni meditetur intẽte. Deinceps de beneficijs Dei generalibus at ſpecialibus,& quâm miſericorditer egit ſecum, quod tamdiu ſibi pepercit in peccatis tã multis & magnis: atq; poſt ſcelera tanta: ad tam ſanctam ſe perduxit religionem. Sed & de paſsione Chriſti non ſolum hac hora, ſed aſsidue quoq; cogitet intime ac dolenter.Inſuper proficiẽtes exercere ſe poſſunt ſublimius

vtpote de ĩs prętactis meditando profun dius, & propriam vocationem & profeſſionem conſiderando attentius, & circa reformationem ac decorationem interiorum ſuorum ſe occcupando: qualiter ſcilicet Chriſti humilitatem, manſuetudinem patientiam, fortitudinem, charitatem, plenius imitentur: & vniuerſa quæ mundi & carnis ſunt, cordialiter aſpernentur, atque in Deo vniuerſas ſuas intentiones, affectiones, & occupationes recolligãt, ſimplificent ac defigant. Quotidie quoq; cũ ampliori cordis cuſtodia, ſtabilitate, munditia, & feruore, deſeruiant Deo, orent, pſallãt, & omne opus Dei perficiãt. At verô perfecti heroici, ſpiritalesq; viri, quorũ eſt ſolidus cibus, qui in præinductis iamdudum exercitati & habituati ſunt, atq; a vitĳs expurgati, in paſsionibus reformati, moralibus quoque virtutibus excellenter ornati: ĩ poſſunt ſe hora illa diuiniſsimè occupare, mentem ſuam ad Dei contemplationem ſyncerã, dilectionem quoq; feruidam eleuando, in Dei intuitu & amplexu diutius immorãdo: ſuper beatiſsimę Trinitatis infinitã beatitudinem, mutuam intuitionem, mutuã dilectionẽ, ſuperardentiſsimã, & immenſam, mutuã complacentiam ac fruitionem, emanationem & communicationem adintra, & ſuperfœliciſsimam conſiſtentiam eius æternam,

nam, ſapientialiter cōtemplando. Deinde pro communi bono totius Eccleſiæ, pro vnione, pace, & reformatione eius in omnibus: pro viuis ac mortuis, pro omnibus propinquis, commiſsis & benefactoribus pro infidelium quoq; conuerſione & vniuerſorum ſalute, affectuoſiſsimè ac fideliſſimè exorando. Imo vnuſquiſq; de quocunq; ſit ſtatu, de omnibus iam prędictis meditari poteſt & debet, iuxta diſpoſitionis ſuæ menſuram, & mentis ſuæ capacitatē: nec poteſt in ijs regula certa præfigi. Sed vnuſquiſq; prout Spiritusſanctus cor eius tetigerit, inſpirauerit, direxerit, exercere ſe habet. Et ſi interdum meditationibus inſiſtere grauat, poteſt duodecim pſalmos aut circiter cum omni deuotione puritateq; legere. Præterea abſit, quod aliquis extet tam piger, inuerecundus & negligens, vt in illa hora ſomnolentiæ locū tribuat aut ſcribat ſeu ſtudeat: tunc nãq; non ſolum mala, ſed & minus bona ſunt poſtponenda: & melioribus, ſalutiq; vicinioribus eſt inſiſtendum.

De modo meditandi & pſallendi.
Articulus III.

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Pſalmo. 38. Meditari de Deo, eſt interius ſeu intellectualiter loqui cum eo vel de eo. Porro orare,

eſt poſtulare à Deo ea, quæ decet poſtulari ab ipſo. Pſallere autem, eſt Deum laudare. In plurimis quoq; Pſalmis laudes Dei & orationes ſibi inuicem ſunt permixtæ. Nec poteſt quis deuote efficaciterq; orare & pſallere ſine meditatione interna, hoc eſt, abſque cordiali attentione ſenſus verborum, quę orando aut pſallendo pronuntiat, niſi forte ad aliquid altius eleuetur, aut Deo piè intendat, ſi verborũ pſalmodiæ ſenſum non capit. Deniq; ad hoc, quod deuotè ac lympidè meditemur, feruenter oremus, attẽtè pſallamus, plurima requiruntur. Primo, vt mentem noſtrã ab exterioribus retrahamus, hoc eſt, ab euagationibus ſuis & cogitationibus impertinentibus, ab occupationibus quoq; extraneis. Secundo, vt coram Deo nos conſtituamus, conſiderando eum veriſsimè eſſe præſentem, & omnia cognoſcentem: ſicq; coram eo habeamus nos timoratè, cuſtoditè, ac reuerenter. Tertio, vt id de quo volumus meditari, conſideremus non ſuperficialiter atq; curſoriè: ſed ſtabiliter ac profunde, & cum quodã guſtu mentali. Vt ſi cogitare optemus de mundi contemptu ac vanitate, penſare debemus, quàm difficile ſit ſaluari in mũdo. Quot animæ in eo quotidie pereant, quã in multa & magna peccata iugiter incidant habitantes in eo: & vbi iam ſint qui

paulò ante floruerunt & delectabantur in ſeculo, quàm incerta & breuis ſit eius proſperitas, imo quàm fallaciſsima ac nocentiſsima: quoniam quanto quis copioſius proſperatur in mundo, tãto grauius periclitatur. Propter quod electi Dei, & vere illuminati ab eo, multo plus metuũt proſpera mundi, quàm eius aduerſa. Cõformiter ſi meditari volumus de inferno, intueamur, quàm intolerabile eſſet vna hora iacere nudo corpore in fornace ardente: & quàm miſerrimum reputaremus eum, quem videremus ita iacentem, atq; in tanto ſupplicio perẽniter, imo vno anno manſurum. Ex hoc itaq; ponderemus, quid ſit æternaliter eſſe damnatum: præſertim cùm damnati pœnalius torqueantur in mente, ex hoc quòd in tantis calamitatibus ac tormentis ſe ſciunt æternaliter detinendos, quã exterius affligantur ab igne & frigore infernali. Inſuper in orando debemus principaliter duo attendere, loquendo in generali, videlicet proprietates noſtras, & proprietates Dei. Proprietates noſtræ ſunt, ineffabilis defectus noſter, & pronitas ad omne malum omniſq; culpa, negligentia, & peruerſitas noſtra. Quod item tot & tantis æternæ damnationis periculis ſumus expoſiti, tot inuiſibilium hoſtium laqueis circumuallati, tot ignorantiis ac paſsioni-

ctus pleni. Quod itē incerti an amore an odio digni ſimus, atque tam indigentes, impotentes ac pauperes, tam inceſſabiliter Dei auxilio indigentes, quod nec ad momentū valemus ſubſiſtere, neq; in dei gratia permanere, niſi Deo nos cōſeruāte. Præterea proprietates Dei ſunt, infinita bonitas, immenſa miſericordia eius, interminata iuſtitia, opulentia, liberalitas, ſapientia eius incircūſcriptibilis & prorſus incomparabilis maieſtas & excellētia, beatitudo, ſanctitas, præſentia, atq; perfectio eius. Itaq; ex conſideratione proprietatū noſtrarum debemus Deum cū omni humilitate, anxietate, contritione, diligentia. & timore orare. Ex conſideratione vero proprietatum Dei debemus eum cū omni filiali fiducia, cum feruentiſsimo charitatis affectu, cum inceſſabili inſtātia, cum ſumma reuerentia, cum maxima cordis cuſtodia inuocare: nec interioribus nec exterioribꝰ oculis euagari, nec aliud quicquam aduertere, intueri aut pertractare, niſi quod forte ad diuinum officium ſpectat directe, nec poſsit differri. Poſtremo in pſallendo ſunt etiam prætacta iam cōſideranda, potiſsime proprietates Dei: videlicet vera præſentia, infinita maieſtas, bonitas, dignitaſq; ipſius, & cætera iam prætacta. Atque, vt ait ſanctus Baſilius ſuper illud, Pſallite ſapienter, quemadmodum

dum guſtus exterior vnamquamq; cibi buccellam diſtinctè ſumit, deguſtat, ac maſticat: ſic debet interior guſtus mentis ſingula pſalmodiæ verba diſtinctè aduertere, & ſenſum cum interno ſapore inſpicere ſicq; cum omni reuerentia, attentione, feruore, viuacitate, vigilantia eſt pſallendum, & coram Deo ac angelis atq; conuentu decentiſsimè ſtandum.

Qualiter in matutinali officio habere nos debeamus.

Articulus IIII.

IN matutinis meditabor in te. Pſalm. 62. Cũ itaq; iuxta præſcripta ad matutinas ſurrexerimus, legerimuſq; matutinas de Domina, & ſi tempus vigiliarum exiterit illud expedierimus modo prætacto, atque pulſari cœperit ad chorum, ſtatim illuceundũ eſt cum meditationibus ſanctis, vel legendo hymnum: Veni creator ſpiritus. Seu Pſalmũ: Miſerere mei Deus Aut aliquid tale, quod legentem magis accendit, conſeruat, & fouet in bono. Ad chorum quoque eundo, intrando, & ſe in ſedili ſuo ponendo, vitandæ ſunt occupationes, conſiderationes, aſpectiones impertinentes, leues & pueriles: per quas grauitas cordis diſſoluitur, prius concepta deuotio diſsipatur, & mens facillime aliquam inquietudinem, euagatio

nem,culpam,inertiamq́; incurrit. Deinde oratio Dominica,ſalutatioq́; angelica ter deuotiſsime eſt dicenda, aduertendo ſingillatim ſingulas partes,ſeu petitiunculas dominicæ orationis : in qua ſeptem petitiones particulares continentur. Itaque cùm dicimus, Pater noſter, attendat cor noſtrum, quàm ſumma & ineffabilis ſit charitas,pietas,atq; dignatio domini Dei noſtri ad nos,quod ipſe Deus,creator omnipotens & immenſus á nobis pauperrimis defectuoſiſsimisq́; vermiculis pater appellari dignatur,quum ipſe ſit princeps vniuerſorum, rex excellentiæ infinitæ, quem cœlum,tellus pontusq́; contremũt quem & ipſæ angelicorum ſpirituum altitudines perhorreſcunt. Cùm ergo eum patrem vocemus,eius amore protinus accendamur, filiali affectu ad ipſum afficiamur,& plene confidamus in ipſo tanquã in patre fideliſsimo, ſapientiſsimo atque pijſsimo,optimè cognoſcente quid nobis expediat cum ſancto Iob proteſtante, Etiam ſi occiderit me,in ipſo ſperabo. Eum quoq; filialiter & perfectè honorare conemur,& alios quantum valemus, ad ipſius debitam venerationem excitemus. verbo,exemplo,oratione. Ipſe etenim loquitur per prophetam: Si pater ego ſum, vbi eſt honor meus? Et ſi dominus ego ſum,vbi eſt timor meus? Deniq; cùm dici

mus pater noſter, cogitemus, nos inuicē fratres eſſe: & charitate fraterna nos mutuo diligamus indeſinēter ac feruide, qui patrem habemus eundem, de quo ait ſcriptura: Nonne pater vnus omnium noſtrum? Nonne pater Deus vnus creauit nos? Cum autem ſubiungimus, qui es in cœlis, dirigamus & eleuemus cor noſtrū in cœlum ad triumphātem eccleſiam, ad inſpectores gloriæ Dei patriamq́; cœleſtem, & illuc perduci optemus. Quamuis etenim Deus ſit verè vbiq;, vtpote incircumſcriptibilis & immenſus, qui per Hieremiam teſtatur, Nōne cœlum & terram ego impleo: tamen ſpecialiter dicitur eſſe in cœlis. Primo, quia in cœlo Empyreo euidentius & excellentius operatur. Secūdo, quoniam ibi clarius repræſentat & oſtendit ſeipſum. Tertio, vt ſciamus quo noſtram intentionem, conſiderationem & affectionem ferre ac figere debeamus, puta, in ſummum cœlum vbi patrem habemus altiſsimum. Iuxta illud apoſtoli: Quæ ſurſum ſunt, quærite: vbi Chriſtus eſt in dextera patris: quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram: quatenus cōuerſatio noſtra ſemper in cœlis exiſtat. Amplius cùm dicimus, ſanctificetur nomen tuum, hoc rogamus, vt Deus ſanctificetur ab omnibus, id eſt, ſanctus eſſe cognoſcatur, puraq́; mente colatur à cun-

ctis: quatenus in ſanctitate & iuſtitia ei iugiter ſeruiamus, ſecundum quod decet tanto domino deſeruire. Et iſtud præ omnibus & ſuper omnia affectare debemus, quia bonorum filiorum eſt honorem & gloriam ſui patris deſiderare. Nec dubium, quin cœleſtis patris ſanctificationem, honorificentiam, & gloriam teneamur ſumme & incomparabiliter cupere, quærere, atque pro viribus procurare. Denique cum dicimus, Adueniat regnum tuum, hoc petimus, vt Eccleſia militãs creſcat quotidie, ſeu populus Chriſtianus omni die augeatur numero, virtute, ac merito: vt etiam triumphans Eccleſia impleatur, & ad eius ſocietatem fœliciter perducamur. Et totum iſtud ardentiſsime debemus appetere & orare, quum oratio non ſit aliud niſi interpres ac nuncius deſiderii. Porro quum dicimus, fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra: hoc poſtulamus, ſicut ciues cœleſtes Deo promptiſſime ſemper in cunctis obediunt ac miniſtrant: ita & nos in terra hac Deo, quantum poſsibile eſt, indeſinẽter in omnibus obediamus ac obſequamur, agendo quæ complacent ei, & vitando quæ ei nõ placent. Deinceps dicendo, panem noſtrum quotidianum da nobis hodie, hoc precamur, vt deus pater multiplici pane nos reficere dignetur, vtpote ſacramentali ſeu

corpore Chriſti, pane lachrymarum, pane bonæ operationis, pane vitæ & intellectus, pane quoq; corporalis refectionis, vt illum de manu ipſius ſobrie accipiamus: ſicq; tot panibus refecti conforte mur, ac ſtabiliamur, delectemur, creſcamus ac perficiamur in domino. Demum dicentes: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: videamus ne contra aliquem habeamus irrationabilem diſplicentiam, iram, impatientiam, auerſionem ſeu rancorẽ: ne vlla iniuriæ recordatio inſit memorię, ne vindictam quæramus, ne quis alium inquietare, grauare, contriſtare, confundere oportet: hoc nanq; diabolicum eſſet. Proterea ſyncerum, dulcem, amoroſum habeamus affectum adinuicem, & ad omnes. Inſuper ſubiungendo, Et ne nos inducas in tentationẽ: id deprecamur, ne tentatione vlla vincamur, ne propria animoſitate, carnali affectu, aut aliqua paſsione, ſeu negligentia, ſuperemur. Ne etiam alterius actu, verbo, ſigno, omiſsione, aut alia aliqua improbitate, leuitate, ſeu culpa illius ſcandalizemur, prouocemur, aut corruamus. Hinc etiam prouidere debemus, ne ex cantu aut modo cantandi ſeu legendi aliorum faciliter vnquam tentemur, ſed mutuo in charitate pie nos ſupportemus, iuxta quod ſcriptũ eſt, Alter alterius

rius onera portate. Nec pronus ſit aliquis alium temere iudicare, contemnere, accuſare: imo potius inter ſe quantum poſsibile eſt, excuſare, & dubia interpretari in melius: ne etiam circunueniamur á Satana, eiusq́; machinatione in ſomnolentiã, aut in aliud incidamus peccatũ. Poſtremo dicentes: Sed libera nos á malo, oramus á malo culpę ſaluari, quatenus peccata pręterita nobis indulgeantur, præſentia amputentur, futura præcaueantur. Petimus quoq; liberari á malo pœnæ, non vt non ſuſtineamus aliqua aſpera & aduerſa: ſed ne per impatientiam vincamur ab illis, & ea modo tam æquanimiter toleremus, q̃ per hoc ad æternam perducamur iucunditatem. Denique oratione hac taliter lecta ſignaculo crucis deuotiſsimè nos cõſignemus, memores dominicę paſsionis, vt eius virtute ac merito præſeruemur ab omni peccato. Et quoniam ſine gratioſo Dei auxilio nil boni facere præualemus, idcirco in pſalmis Dei ſubſidium affectuoſiſsimè inuocemus, dicendo in pſalmis verſiculum iſtum: Deus in adiutoriũ meum intende. Et inclinamur, moxq́; addimus, Domine ad adiuuandum me feſtina: quatenus cito ac inceſſanter, anticipent nos miſericordiæ eius. Quo dicto laudem & gloriam ſuperaltiſsimæ Trinitati cum profunda mentis & corpo-

 ris

ris inclinatione offeramus. Deinde in pſallendo & orando habeamus nos iuxta prætacta. Et quoniã virtus principij manet in conſequentibus, ſtudeamus valde deuote ac feruenter incipere, vt per hoc totum reſiduũ fiat Deo magis acceptũ. Ex decãtatione quoq; inuitatorij ꝓuocemur ad pſallendum & continuandum totum officium alacriter ac iucũdè. Interim etiã quod alius chorus verſum ſuum decantat, vnuſquiſq; in reliquo ſtans choro cor ſuum celeriter & ardenter leuet ad dominum, ipſum laudando & pro ſe ac alijs exorando: ſic tamen vt alium verſum aduertat, nec verſum decantandum à ſuo choro obliuiſcatur. Amplius, dum lectiones leguntur, alij mentem ſuam frequenter leuent ad creatorem: præſertim dum lectiones non ſunt multum ſpiritales, & fructuoſæ. Cum'q; in eis occurrerit narratio rei venereę ſeu carnalis, abſtrahendus eſt animus ab imaginatione moroſa & fœda: trãsferendus'q; eſt ad ſpiritalia ac diuina. Et dum aliquis verſum reſponſorij ſui decantat, alij interim leuent ſe ſuper ſe, omni'q; momento aſſueſcamus corda noſtra Deo vnire, orando, meditando, pſallendo. Præterea aduertendum quemadmodum ſecundum Hugonem de ſancto Victore, pro verbo omiſſo repetendus eſt verſus, quo verſu pſalmus, pro

pſalmo

pſalmo nocturnus. Et quia à fine denominatio ſumitur, ſtudeamus officiũ matutinale deuote alacriterq́; finire, ac totis præcordijs gratias Deo pro vniuerſis beneficijs ſuis referre.

De perſolutione Primæ.
Articulus V.

IVſtus & ſapiens cor ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad dominũ qui fecit illum, & in cõſpectu altiſsimi deprecabitur. Eccleſiaſti. 3. Matutinis finitis, redeat vnuſquiſq; ad cellulam ſuam cum deuotione & oratione, ſeu pſalmodia ac mentis cuſtodia: & lecta Prima de domina ac nudo officio, diſponat ac ponat ſe ad quieſcendum, atq; in meditationibus ſalubribus de Chriſti paſsione, ac alijs rebus diuinis ſtudeat obdormire: & antequam ad dormiendum reclinet ſe, oret deuotiſsime pro communi bono totius Eccleſiæ, pro viuis ac mortuis, cæteriſq́; perſonis, punctis, & cauſis, vt ſupra ſecundo articulo tactum eſt. Sed & virginem inuocet glorioſam, vt ipſa pro omnibus ijs intercedere dignetur ad Dominũ. Specialiter quoq; tunc oremus, ne fragilitatem aliquã patiamur in ſomno. Veruntamen in ijs non eſt immoderate morandum, ne tempore vigilandi ſomno grauemur, aut caput debilitemus. Porro cũ ad

mam pulſatur & excitamur, mox exurgamus, & eam cum deuotione præcipua perſoluamus, legendo pater noſter, &c. ſicut præhabitum eſt. Sed & ſymbolum fidei, & preces primæ, legamus cum grandi attentione, atq; feruenti affectione.

De præparatione ad confeſsionem & celebrationem, & de occupatione in miſſa.

Articulus VI.

SAcerdotes qui accedunt ad Dominũ ſanctificentur, ne percutiam eos. Exodi. 19. Prima finita pręparemus nos ad celebrationem. Primò examinando conſcientias noſtras, & de culpis ac negligentiis noſtris poſt vltimam confeſsionem contractis, dolentes ac veniam poſtulantes, emendationemq; integram proponentes. Deinde non ex arida conſuetudine, diſtracta, intimorataq; mente: ſed ex interno dolore, atq; ſyncero charitatis affectu, faciamus confeſsionem diſtinctam debitis circunſtantiis & plenam: & ſi quod graue aut inſolitum egimus, ſiue incidimus malum, hoc plenius ac diffuſius confiteamur. Quia ſi illud eſſet ex genere ſuo mortale, vt ſunt detractio, ſuſurratio, ſeminatio diſcordiæ, inuidentia, ira intenſa, confitendum eſt præſidenti: quia in dubiis eligenda eſt ſemper pars ſecurior, præſertim cũ religioſi teneantur

non ſolùm ad partem meliorem, ſed etiã tutiorem. Vnde beatiſsimo Auguſtino teſtante, qui ſe committit diſcrimini, peccat mortaliter. Deinde pœnitentiam in confeſsione iniunctam, deuota contritaq́; animа perſoluamus: nec confeſsione peracta ſtatim ad priſtinas leuitates, incuſtodias, negligẽtias, culpas, paſsiones, aut vitia redeamus: imo ſemper præſertim vſq; ad celebrationem, perſeueremus in magna cordis ſenſuumq́; cuſtodia, in cõpunctione aſsidua, in orationibus, meditationibusq́; deuotis. Deniq; in miſſa cõuentuali ſimus valde deuoti, & quãta pro nobis aſſumpſit, fecit, ac pertulit filius Dei, corde grato ac amoroſo reminiſcamur: & maxime qualiter in cœna nouiſsima digniſsimum iſtud inſtituit ſacramentum. Sicq́; in miſſa conuentuali diſponamus nos ad celebrationem, quando poſt illam ſumus celebraturi. Inſuper antequam celebremus, diligentiſsime attẽdamus quatuor illa, quæ in omni ſacrificio ſunt penſanda, vtpote, quis, quid, cui, & quare. Pẽſemus ergo imprimis qui ſimus qui celebrare proponimus, hoc eſt, quàm defectuoſi, culpabiles, quàm indigni, & miſeri ſimus: ſicq́; pro poſſe aptemus & diſponamus nos ad tam incomparabile ſacrificium offerendum, iuxta modum prætactum: atq; cum omni humilitate, reuerentia

triali & filiali timore, cum intima cõpunctione, ſingulari cuſtodia, dilectione præferuida, accedamus ac celebremus: ſingula verba deuotiſsime proferentes, ea potiſsime quæ poſt offertorium vſque in finem dicuntur officij. Secundò penſemus quid offerimus, vtpote quanta ſit dignitas & excellentia ſacramenti iſtius, in quo totus Chriſtus Deus & homo offertur. Tertio penſemus cui offerimus, hoc eſt, quam infinita ſit dignitas & maieſtas Dei patris omnipotentis, cui ſacrificium iſtud offertur. Idcirco cum ſumma & maxima deuotione id fieri eſt neceſſe. Quarto penſemus, cur, id eſt, propter quas cauſas offertur, videlicet in cõmemorationẽ paſsionis dilectioniſq́ Chriſti ad nos, & propter Dei patris honorificentiam, ac noſtram ſubuentionem: imo & propter commune bonum Eccleſiæ, & tam mortuorum quam viuorum ſuffragium ac ſalutem. Idcirco in celebratione ſimus præcipue memores, quæ & quanta Chriſtus pro nobis paſſus eſt, quàm perfecte & ardentiſsime nos dilexit, quanta beneficia nobis largitus eſt: atq; in horum recordatione accẽdamur prævalide ſancto ipſius amore, eiuſq; paſsioni conformari optemus, & beneficijs eius totis ſemper regratiemur præcordijs, affectuoſiſsimeq; oremus pro vniuerſis, pro quibus in celebratione

tione orare tenemur, ſiue ex cauſa generali, ſiue ex ſpeciali. Poſtremo fratres qui pariter celebrant, inuicem in omni charitate ac patientia ſe ſupportent: præſertim in tam priuilegiato diuiniſsimoq; officio atq; cum ingenti diligentia mutuo ſibi ac Chriſto in hora illa miniſtrent.

Qualiter debeamus nos habere poſt celebrationem & miſſam vſq; ad prandij horã. Articulus VII.

Benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Pſalmo. 102. Ingratitudinis eſt, beneficium non recognoſcere, gratias non referre, nec vicem pro poſſe rependere. Et quanto benefactor eſt dignior, beneficiumq; præſtantius atq; frequẽtius: eo grauioris eſt ingratitudinis, beneficiũ non penſare, nec regratiari, nec rependere vicem pro poſſe. Nonne ergo ingratiſſimum, damnabiliſsimũq; conſiſtit, ſi benefactori altiſsimo vnico Dei filio, de hoc ſuo incomparabili beneficio, quo ſeipſum quotidie in ſacramento nobis largitur, grates aſsiduas & vicem totis viribus, non rependamus. Nempe hoc ardentiſsimæ charitatis & perfectiſsimæ liberalitatis exiſtit, quod quis ſeipſum dat alteri, ita quod idem eſt dator & donum. Quid igitur reſtat, niſi vt celebratione cõpleta,

Deo

Deo totis regratiemur præcordiis,oratio
nibus,hymnis,& pſalmis,deuotiſsime in
ſiſtentes:omnemq; Dei offenſam & inho
norationem cum ſumma ſolicitudine de-
uitantes. Non ergo poſt miſſam mox ad
ſolitas loquacitates,leuitates,riſus, negli-
gentias,paſsiones, imo nec ad exteriores
occupationes,ſi poſsint differri:ſed cuſto
diti,ſoliciti,timorati, deuoti, interne fer-
uentes,tranquilli permaneamus: præfer-
tim vſq; ad prandiũ ſpiritalib' exercitiis
immorãtes. Tamẽ ſi quis fatigetur in illis
poterit viciſsim aliquid legere,ſtudere,&
ſcribere. Deniq; ad vitandum omnẽ otio
ſitatem, negligentiã, tædium,& torporẽ'
debemus ſingulis horis proprias deputa-
re occupatiões:ita vt vna hora inſiſtamus
meditationibus ſanctis,alia orationibus,
alia pſalmis,alia vero lectioni ſeu ſtudio,
& alia ſcriptioni . Nihilominus obedien-
tiam omnibus præferamus,quod vna ho
ra negligimus,alia recuperemus . Demũ
ſi grauat quotidie legere vnũ pſalterium,
ſaltem non pigeat legere vnum in omni
hebdomada.Hoc quoq; ſit præcipuus no
ſter conatus , & ſumma affectio vt ea ad
quæ ex ordine obligamur,quotidie deuo
tius perſoluamus , nec ex conſuetudine,
torpeamus , ſed quo ea frequentius agi-
mus,eo cum maiori puritate atq; feruore
agamus. Vnde & preces quas in ſingulis
dicimus

dicimus horis, cum attentione dicamus pręcipua: quia in eis oramus pro viuis ac mortuis, pro nobiſipſis & aliis, pro ſacerdotibus & pręlatis, pro principibus, pro benefactoribus, pro afflictis, & captiuis, & pro omni populo Chriſtiano, ſeu vniuerſali Eccleſia. Cum itaq; dicimus: Ego dixi, Domine miſerere mei, ſana animam meam, quia peccaui tibi. Hoc feruide cupiamus, vt Deus nobis miſericordiſsimus extet, & animas noſtras ab omni ſanet læſione peccati, ab impetu paſsionū, à conſuetudine praua: & præſertim à paſſionibus & peccatis, ad quæ vel naturali diſpoſitione, vel ex vſu peruerſo conſiſtimus proniores. Porro cum dicimus: Conuertere domine, vſquequo: optemus, vt Deus omnipotens à rigore ſuæ iuſtitię ſe conuertat ad effectum ſuæ clemētię, ſicq; deprecabilis ſit ſuper ſeruos ſuos, vnum pie exaudiendo pro alio, & quemlibet pro ſeipſo. Cum dicimus: Sacerdotes tui induantur iuſtitiam, feruēter deſideremus, vt epiſcopi & præsbyteri fiant & ſint vndique iuſti, virtuoſi, & exemplares. Dum addimus, Domine ſaluos fac reges: hoc affectemus, vt principes ſeculares à peccatis atque periculis eruātur, & bene viuendo, iuſteq; præſidendo æternam conſequantur ſalutem. Deinde pro tota eccleſia vniuerſoq; populo Chriſtiano deuotiſsime depre-

deprecemur, dicentes: Saluum fac populū tuum domine, &cæ. Pro communi etiam pace patriæ oremus dicentes: Fiat pax in virtute tua, & abundantia. i. virtuoſorum operū copia, in turribus tuis. i. in particularibus eccleſijs, ſeu in principibus & prælatis atq; in omnibus qui alijs preſunt, ac prædicant.

Qualiter debeamus nos habere in prandio, & poſtmodum vſque ad Veſperas.
Articulus VIII.

OMnē quodcūq; facitis in verbo aut opere, omnia in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti agite, gratias agentes deo patri per ipſum. Ad Coloſſeñ. 3. Quemadmodū anima rationalis eſt finis, rectrix, ac domina corporis ſui: ſic corporalia omnia ad ſpiritalia ordinare debemus. Corporalem itaq; cibū debemus accipere non propter voluptatem ſenſualem, aut repauſationē ſeu conſolationem carnalem, ſed propter corporis neceſsitatem & cōſeruationem, vt poſſit animæ ſubſeruire in Dei obſequio. Deniq; vbi maius inſtat periculū, faciliusq; peccatur, ibi neceſſaria eſt maior cuſtodia aut cautela. Cum ergo in cibo & potu multi ſint caſus, varijq; exceſſus, oportet nos cibum & potum cum magno Dei timore, cum vera diſcretione, cum ſpiritali

meditatione accipere: & lectionē aduertere, ſeu aliquod deuotionale dum ſoli reficimur aliquando legere aut penſare: nec inſtar brutorū effundere nos ſuper cibū, nec nimis diu in mēſa ſedere: & quāuis ſoli reficiamur, nihilominus corā Deo diſciplinatè & honeſtè nos in cunctis habere cum ſapienti pudore, quo omne indecens coram Deo vitandū eſt. Denique ante menſam cibum & potum deuote benedicamus, refectione completa gratias attente legamus. Nec murmuret religioſus, ſi victualia ſibi non miniſtrentur ad libitū ſuum: ne annumeretur reprobis atque carnalibus illis de quibus ait ſcriptura: Si verò non fuerint ſaturati & murmurabūt. Sed potius cogitet, quod natura paucis minimiſque eſt contenta. Quod itē tenuitas victus & veſtitus ſunt indiſpenſabiliter de eſſentia religionis. Preterea prādio facto, & nonis de Domina & de tēpore deuotè lectis, poteſt religioſus ꝑ recreatione aut alia rationabili cauſa, manuale aliqd exercere: nō tamen immoratè tali operi immorari, nec in eo ſpiritaliū obliuiſci: imo in ipſo mentem frequenter ad Deum erigere per meditationes & compunctiones internas, per orationes breues ac feruidas. Interdum quoque poterit aliquid ſcribere aut ſtudere, vel pſallere, & pro defunctis orare: ſpecialiſsime quoque pro commu-

muni bono totius Eccleſiæ in omni gra-du, ſtatu, & ordine.

Quomodo debeamus nos habere à primo pulſu ad veſperas vſque ad completorij pulſum. Articulus IX.

ELeuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum. In Pſalm. Primo ad veſperas pulſu audito, mox cæteras occupationes abijcientes, veſperas de Domina, ſi paulo ante lectæ non ſint, deuote legamus. Deinde per alias orationes, meditationes, aut pſalmos dias pręparemus nos ad congruam deuotionem in choro habendam, atq; in veſperis in choro cantandis ita nos habeamus in pſallendo, orando, meditando, ſicut in matutinis, prout ſupra. 3. & 4. Articulis notatum eſt. In officio autem defunctorum vigilanter deuote & ſolicite oremus & agamus, ſicut tenemur ex profeſsione de charitate pro eis, qui amplius mereri, aut ſeipſos iuuare nõ poſſunt: & ſicut pro nobis, poſt vitã hanc orari optamus: penſantes in q̃ diris ſupplicijs ſint pro quibus oramus, & quantũ ſibi cupiant ſubueniri quàm fideliter etiam poſt ſuam liberationem orabunt pro ijs qui modo ſubueniũt ipſis. Nec opus eſt quærere quid pſalmi, & lectiões quas dicimus pro defunctis pertineãt ad defunctos. Nõ em̃ oportet vt

omnia verba illorum pſalmorum ac le-ctionum dicantur in perſona defunctorũ ſed dicuntur pro defunctis, hoc eſt, offerũtur tanquã piiſsimum ac ſpiritale ſacrificium pro defunctis: quatenus Deus ſacrificio illo & orationibus quæ in ipſo dicũtur, dignetur placari, & defunctis ignoſcere pœnas eis debitas diminuendo, aut prorſus tollẽdo. Deniq; hoc modo etiam pro defunctis fiunt peregrinationes, ieiunia, eleemoſynæ, ac conſimilia pœnitẽtiæ opera: & audiuntur miſſæ, accenduntur quoq; candelæ pro eis, imo & celebratur pro eis: quatenus virtute ac merito paſsionis dominicę & hoſtię ſalutaris atque orationum celebrantis ac diuini officij indulgentiam conſequantur. Prætetea officio veſpertino conſummato, cum grauitate decenti, cum honeſto ſilentio, cum alacritate iucunda, cum celeritate diſcreta, redeamus ad cellas, & in eis deinceps ſpiritaliter occupemur, ac deuote exerceamur. Si verò cœnandum ſit, breuis & ſobria ſit hæc cœna: & obſeruãda ſunt in ea quæ in prandio: quæ in præcedenti capitulo tanguntur. Poſtremo poſt cœnam, ſeu potum, non niſi deuotioni, compunctioni & ſpiritalibus vacandum eſt actibus, vſq; ad completorij pulſum.

Qualiter debeamus nos habere à pulſu cõple torij vſque ad quietem in lecto.

Articulus X.

Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum. Canticorum octauo. Completorium tanquã finis & conſummatio totius diurni diuini officij, cum ſingulari deuotione dicendum eſt: et confeſsio ipſum præcedens cum intima contritione ac humili compunctione eſt proferenda. Cõformiter ſymbolum apoſtolorum, quod in precibus legitur, certiſsima atq; firmiſsima fide legendum eſt quatenus virtute ac merito ſcutoq́; ſacratiſsimæ fidei huius ab omnibus protegamur aduerſis, nec timeamus á timore nocturno. Sicut ait Pſalmiſta: Scuto circundabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno. Nẽpe, vt Climachus ait: Puerilis mos eſt, de nocte potius timere quã in die: & ex fidei defectu procedit huiuſmodi timor. Nónne Deus & ſancti angeli ſunt nobiſcũ in nocte, ſicut in die? Nõne prouidentia Dei vniuerſa moderatur ac cõplectitur, ita, quod animæ defunctorũ ſpiritusq́; maligni, nec apparere poſſunt hominibus, nec aliquid eis inferre: niſi Deo altiſsimo permittente ac moderãte? Quid ergo timet, qui patrem omnipotentem habet præſentem, omnia diſponentẽ & ad protegendum ac adiuuandum ſum-

me paratum? O ſi ſenſum pſalmi illius pul cherrimi, Qui habitat in adiutorio altiſsi mi, bene aduerteremus, cum quanta ſecu ritate, tranquillitateq́; mentis, in Domi no quieſceremus. Simus ergo in fide cer tiſsimi, in ſpe fortiſsimi, in charitate præ feruidi, & ex confidentia diuinæ aſsiſten tiæ ſemper magnanimes, cum propheta dicentes: Dominus illuminatio mea & ſa lus mea quem timebo? Dominus prote ctor vitæ meæ, à quo trepidabo? Hinc ait ſcriptura Iuſtus quaſi leo cõfidens, abſq; terrore erit. Si ergo contingat inſolitus ſtrepitus, aut vehemens clamor, aut gran de tonitru, & fulgur aſsiduum, tran quillitatem mentis non amittamus. Etſi primos timoris motus vitare nequimus, erubeſcamus de imperfectione, puerilita teq́; noſtra; & eleuemus ac animemus cor noſtrum in Deo dicentes: Si cõſiſtant ad uerſum me caſtra, nõ timebit cor meum. Itemq́; Dominus mecum eſt, tanquã bel lator fortis: ideo qui me perſequuntur, in firmi erunt & cadẽt. Nõne olim ſancti pa tres imperterrita mente habitauerunt in ſolitudinibus, in mõtibus, & in ſpelũcis & in cauernis terræ, imo in vaſtiſsimis ere mi locis, in medio venenatiſsimarum ac ferociſsimarum ferarum? Præterea con tra huiuſcemodi puerilem timorem, non mediocriter valet Chriſti paſsionem ha

bere

bere menti impreſſam: & Chriſtum quaſi in cruce pendentem aſpicere, & cuncta quæ pertulit attente recolere. Abiecto ergo tali timore inani, mentis libertatem quietem & iucunditatem internam valde impediente, ſimus ſemper in pectoris pace, in ſpiritus libertate, in gaudio ſpiritali. Inſuper complectoriis deuotiſsime lectis, ponamus rationem cum anima noſtra, & coram Deo examinet vnuſquiſque conſcientiam ſuam: qualiter totum diem expenderit, qualiter ea quæ ordinis ſunt, obſeruauerit, quid mali cõmiſerit, quid boni omiſerit, quantum profecerit, quouſque deuenerit, qualiter huc uſque ſuæ ſatisfecit profeſsioni, an quempiam ſcandalizauerit. Tunc ergo in omnipotentis conſpectu ſeipſum accuſet humiliter, defleat vehementer, corripiat acriter, caſtiget diſciplinaliter: veruntamen cum diſcretione & ſuperiorum conſenſu, & firmiſsime proponat ſe emendare totaliter. Sicque poſt orationes & meditationes ſolitas ac feruentes, ſe Deo commendans pergat ad lectum, & in meditationibus ſanctis vel orationibus ſtudeat obdormire, quotienſq; euigilauerit, ſtatim cor ſuum ad Deum meditando ſiue orando erigere debet. Quod ſi etiam machinatione diaboli, aut cauſa aliqua naturali, ſeu accidentali, ap-

prehenſiones fantaſticæ aut imaginatio-nes terrificæ, ſeu terribiles formæ memoriæ occurrerint: talia omnia vana & friuola protinus ac penitus excludamus per cordialem & intimam conſiderationem paſsionis dominicę, per orationes & angelicã ſalutationẽ, per diuinæ præſentiæ & protectionis ſuę contemplationẽ fidelem. Et antequã eamus dormitum, non negligamus feruenter orare pro cõmuni bono Eccclesiæ, pro reformatione ipſius in omnibus, pro viuis ác mortuis, pro parentibus, propinquis, commiſsis, ac benefactoribus, pro fratribus domus: totiusq; ordinis, oretq; vnuſquiſque pro cellæ ſuę fundatione & ei annexis. Itaque qui tempus ſuum quotidie iuxta formulam iam præſcriptam expenderit, confido in domino & dicere audeo, quod in breui mirabiliter creſcet atque proficiet.

De compendioſiſſimo modo proficiendi per extirpationem priuati amoris, & de aliquibus ſalutaribus documentis.

Articulus XI.

QVi odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam. Iohan. 12. Chriſtus in Euangelio multipliciter docet, vt abnegemus, relinquamus, & odio habeamus noſipſos, vt oculũ, manũ, pedẽ ſcandalizantẽ, eruamus, abſcindamus, &

piciamus à nobis, vt aduerſarios diligamus, obedientibus benefaciamus, & pro calumniatoribus ac perſecutoribus deprecemur, omniſq; in nos peccanti indulgeamus ex corde: & alia quędam ſimilia quę ad exequendũ forſitan videtur difficilia. Veruntamẽ omnium horũ documentorũ ſeu præceptorum, imo & omnium moralium doctrinarum ac iuſsionum totius ſcripturæ, vis & ſumma atque ſententia in paucis videtur conſiſtere, vt ſcilicet priuatum amorem eradicemus omnino ex nobis: quod faciendo, in omni proficiemus ac perficiemur virtute, etiam in diuino amore. Etenim Auguſtino teſtante: Amor priuatus eſt omnium vitiorum origo. Amor autem diuinus, ſeu charitas omnium bonorum eſt radix. Duo quippe amores duas conſtituunt ciuitates. Nã amor ſui creſcens vſque ad contemptum Dei, conſtituit ciuitatem Babylonis, quæ eſt eccleſia malignantium, & corpus ac regnum diaboli. Sed amor Dei creſcẽs vſq; ad cõtemptũ ſui, cõſtituit ciuitatẽ Dei, quę eſt Eccleſia militãs, & corpus ac regnum Chriſti. Itaq; minoratio priuati amoris, eſt augmẽtatio ſeu profectus amoris diuini, ſeu charitatis. Plena autem priuati amoris euulſio eſt perfectæ charitatis adeptio. Oportet igitur ſcire quid ſit amor priuatus, ſeu amor ſui, quid item ſit amor

Dei. Itaq; amor ſui eſt inordinata affectio qua homo amat ſe in ſe, & amor iſte vocatur improbus, ad ſe reflexus, priuatus & vitioſus, quoniã non eſt ordinatus ad Deum ac vltimũ finem, qui eſt æterna fœlicitas. Cũ enim homo creatus ſit ad Dei honorem & gloriã, eiuſq; beatificã viſionem, ita ꝙ Deus ſeu beatifica viſio eſt hominis finis: ideo debet homo ſemetipſum & totam vitã ſuam, omniaq; quæ habet, ad Deũ referre, & ad eius honorẽ ac gloriam, viſionemq; beatificã ordinare: nec aliter ſe amare niſi in Deo & per ordinationem ſui ad vltimum finẽ ſuum. Hinc amare ſe in ſe, eſt inordinatũ peruerſum atq; damnabile. Deniq; amare ſe in ſe, eſt ea velle & affectare: quę ſunt homini delectabilia, vtilia, ſeu honeſta, quo ad ꝓpriã inclinationẽ et naturã in ſe ipſa cõſideratã: ſicq; ex amore iſto priuato ſtatim ꝓcedit cõcupiſcẽtia ſenſualis, & oĩa vitia carnis, in quantũ ex amore priuato appetit homo delectabilia ſibi in ſe. Sic eñ ex iſto maledicto amore ꝓcedũt gula, luxuria, deſideriũ delicati cibi, & potus, oſcula & amplexus, laſciui aſpect⁹, carnalis affectus, libidinoſi cõtact⁹, applicatio corporalis, cõfabulatio vana, mollis & diuturna dormitio, honor pœnitẽtię & laboris, ridere & iocari & inordinate ſolatiari, hoc eſt in ſe et in rebus caducis, nõ in Deo cõſolari &

glo-

gloriari. Pręterea inquãtũ homo ex amore priuato appetit vtilia ſibi, in ſe & ſecundũ ſe, ſic ex peſsimo iſto amore procedũt auaritia, ſiue cupiditas, ſolicitudo ſupflua fraus, dolus, furtũ, rapina, adulatio, quæſtꝰ, theſaurizatio, occupatio, timor perdẽdi terrena, dolor ſuperfluus de amiſsione eoꝝ, curioſus, ſupfluus veſtitus. Amplius inquantũ ex peſtifero ſui amore appetit honeſta ſibi in ſe, et ſecundũ ꝓpriũ appetitũ, ſic ex amore iſto naſcũtur ambitio, deſideriũ pręlatiõis, cupido ꝓprię libertatis, ſimoniaca peſtis, blãda ꝓmiſsio, praua ſuſpicio, partialitas, ſimulatio, calliditas, infidelitas, hypocriſis, ſingularitas, cõplacẽtia vana: aliaq́ȝ diuerſa ac grauia vitia: ſicut inobediẽtia, rebellio, cõtẽtio, induratio, ptinacia, atq; ſimilia. Pręterea ſicut ex priuato amore appetit homo delectabilia & honeſta ſibi in ſe, ſic ex eodem amore horret & fugit cõtraria illis, ſicq́; ex amore priuato, ꝓcedit deteſtatio triſtiũ, puta eoꝝ quæ pœnalia & moleſta ſunt corpori: vt ſunt abſtinentia, ieiuniũ, vigilię, diſciplinę rigor pœnitentię, obediẽtia, labor, aſperitas veſtis, ꝑpeſsio nuditatis, carẽtia fabulationum, ac iocorũ. Hinc ſciamus & aduertamus, tantũ adhuc nobis ineſſe & animę noſtrę viſcerib. inhęrere de priuato amore: quãtũ de prętactis eius effectib. vitiiſq́ȝ p̃fatis extat & inuenitur in nobis. Porro

amor Dei ſeu charitas, eſt pura ac ſpiritua-
lis dilectio, qua ſuper omnia diligim⁹ De-
um, & noſipſos in Deo: hoc eſt, ſecundũ
doctrinam, præceptum, & beneplacitum
Dei. Itaq; amare ſe in Deo, eſt omnia illa
appetere & amplecti, quę ſunt homini ex-
pedientia aut neceſſaria ad cõplacendum
Deo, ad approximandum ei, ad proficien
dum in gratia & charitate eius, ad obtinẽ
dum æternã ſalutem: ſicq; ex Dei amore
ſeu charitate procedit caſtitas, caſtigatio
corporis, refrenatio deſideriorum carna-
lium, patientia in aduerſis, amor iniuria-
rum, increpationũ & correctionum, obe-
dire in omnibus, velle ſubeſſe, nolle præeſ
ſe, ſeipſum deſpicere, ab alijs deſpici velle,
operibus pœnitentiæ inſudare, & omne
tempus fructuoſe deducere, bona pro ma
lis rependere, in diuinis alacriter laborare
ſibijpſi non parcere nec blandiri, iniurian
tibus, increpantibus, accuſantibus, detra-
hentibus, nunquam iraſci, indignari, nec
contriſtari, neq; ſe vindicare: paupertate,
inopia, deiectione gaudere, Deum totis
viribus, omniq; modo poſsibili honorare
& alios ad idem pro poſſe inducere, eo-
rumq; ſcandalizationem toto conatu vi-
tare, in Dei laudibus, orationibus, medita
tionibus, delectari, ac immorari. Ecce iſti
ſunt effectus & ſigna diuini amoris ve-
ræq; charitatis: & quantum ab iſtis acti-

bus deficimus, tantum à perfecta charita te, & à diuini amoris perfectiõe & puritate deficimus. Si itaq; affectemus vniuerſa vitia amputare, omnes paſsiones refrenare, in omni virtute proficere, in charitate & gratia perfici, noſtræ ſatisfacere profeſſioni, & iuxta noſtræ vocationis exigentiam digne Deo iugiter cõuerſari: ſtudeamus indeſinenter priuatum amorem expellere, atq; in Deo nos verè diligere, quia in hoc conſiſtit, vt tactum eſt, tota ſumma & vis ac ſententia omnium moraliũ documentorum ac præceptorum totius ſcripturæ & eccleſiæ, omniumq; doctorũ fidei Chriſtianæ. Præterea ſi quæratur, qualiter poſsit ac debeat homo iſta implere: reſpondetur, quòd ad hoc ſunt plurimæ viæ. Prima eſt, vt homo inceſſanter ac feruide inuocet Deũ, pro virtute & gratia ſic agendi. Secunda, vt etiam inuocet virginem glorioſam, & angelum ſanctũ ſuæ vitæ cuſtodẽ, ac ſanctos ad quos maiorem habet affectum ac deuotionem: vt intercedant pro eo ad Dominum, iſtãq; gratiam ſibi impetrare dignentur. Tertia eſt, vt faciat etiam aſsiduè quod in ſe eſt, faciẽdo ſibi fortè propoſitum reformãdi ſe taliter, & vniendi ſe in Deo duntaxat & dicendi frequenter in animo ſuo. Ecce in ſolo Deo volo, intendo, propono, amare: & omnia illa deſiderare, & cũ gau

dio tolerare, ac facere ea per quæ poſſum ei placere, approximare & vniri. Quarta eſt cōſiderare quàm ineffabilem fructum conſequitur homo ſic faciendo, & quantum damnum incurrit hoc negligendo. Quinta eſt, intueri Chriſtum & cæteros ſanctos qui ita egerūt, & eorum ſequi veſtigia. Sexta eſt, vt diſcat & aſſueſcat quotidie frangere ſe in paruis, vt paulatim ſe frangat ac vincat in maioribus, & tandē in maximis. Seq́ꝫ in cunctis ex toto corde humiliet, quia ſpecialiſsimā opem ac gratiam deſuper obtinebit.

De cognitione Dei & contemplatione ipſius. Articulus XII.

IN hoc glorietur qui gloriatur, ſcire & noſſe me dicit Dominus. Hieremię decimo. In cognitione Dei beatitudinē noſtram conſiſtere Chriſtus teſtatur dicendo ad patrem: Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcāt te verum Deum, & quē miſiſti Ieſum Chriſtum. Deniq; cùm incognitum amari non valeat, non poſſumus Deum diligere, niſi aliquo eum modo cognoſcamus. Nunc igitur breuiter aliquid eſt tangendum de Dei cognitione. Poſſumus itaq; Deū cognoſcere, Primo per naturalem rationem, Quemadmodū nanq; cauſa ex effectibus cognoſcitur, ſicut qui videt pulchrum ædificium ex magiſtrali

& pulchra ſtructura ipſius, perpendit prudentiam artificis eius: ita ex pulchritudine, diſpoſitione ac ordine creaturarum cognoſcere & cõſiderare debemus, quàm immenſa & inæſtimabilis ſit ſapientia, omnipotentia, & bonitas ſupergloriosiſſimi creatoris. Indéq; cognoſcimus, quod quicquid bonitatis, amabilitatis & excellentiæ: quicquid dulcedinis, pulchritudinis & ſapientiæ, quicquid virtutis, ſanctitatis, perfectionis & gloriæ in vniuerſitate creaturarum conſiſtat: hoc totum perfectiſsime & ſimpliciſsime cum infinita & incõparabili eminentia ineſt & competit Deo. Hinc dixerunt & cõſcripſerunt ſummi philoſophi, ꝙ Deus eſt bonitas pura, ens abſolute perfectũ, eſſe purũ, plenũ, infinitũ & ſeparatũ, oĩpotens virtus, ſapientia infinita, pulchritudo immẽſa, dulcedo interminata, & totũ hoc docet etiã ſacra ſcriptura. Nam Chriſtus in Euangelio loquitur: Nemo bonus, niſi Deus ſolus. Quod ideo dixit, quoniã tã plena, pfecta & infinita eſt bonitas Dei, ꝙ ei⁹ cõparatione nulla creatura eſt bona. Sic quoq; De⁹ altiſsimus dixit ad Moſen: Ego ſum, qui ſum. Hęc dices filijs Iſrael: Qui eſt, miſit me ad vos. Per q̊d inſinuatur, quod eſſe cõpetit Deo ęterno ac adorãdo, cũ plenitudine & excellẽtia tã immẽſa, ꝙ eius reſpectu nulli creaturę cõpetit eſſe. Propter quod etiã

aſſerit Eſaias: Omnes gẽtes quaſi nõ ſint, ſic ſunt coram Deo, & quaſi nihilum & inane, reputatæ ſunt ei. Similiter ſapientia competit Deo cum eminentia tam infinita, vt dicat Apoſtolus: Soli ſapiẽti Deo. Et iterum: Beatus & ſolus potens rex regum, qui ſolus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inacceſsibilem. Ex quibus verbis monſtratur, quòd beatitudo poteſtas, & immortalitas, tam infinite & ſuperpleniſsimè competunt Deo, vt eius comparatione nulla creatura dicatur beata, potẽs, & immortalis. Sic & puritas, & claritas tam incircumſcribiliter Deo conueniunt, vt in libro Iob ſcriptum ſit, Ecce Luna nõn ſplendet, & ſtellæ non ſunt mundæ in conſpectu eius. Conſimiliter pulchritudo, dulcedo, iuſtitia, pietas, opulentia, & quicquid perfectionis eſt, cum incomprehenſibili plenitudine competit creatori: qui ſolus eſt in infinitum, ſuperamabilis, ſuperhonorabilis, & ſuperdulciſſimus. Inſuper Deum cognoſcimus per fidem, vtpote quòd ipſe ſit nõ ſolum vnus & ſimplex in eſſentia, ſed etiam trinus in perſonis: & quòd Dei vnigenitus factus eſt propter nos homo. Multaq; alia quæ naturalem rationem tranſcendunt, & in ſcripturis creduntur. Horum autẽ nuda & informis cognitio non vocatur nec eſt contemplatio, ſed omnium prędictorum cogni-

cognitio formata dulcis & amoroſa con templatio appellatur, quæ eſt actus doni ſapientiæ. Sapientia nanque, quæ eſt doni Spiritusſancti, dicitur quaſi ſapida ſcientia: eſtque ſupernaturalis & infuſa, ſaporoſa & effectiua notitia Dei, & eſt charitati inſeparabiliter coniuncta, & quanto quis amplius proficit in charitatē, tanto plus creſcit in ſapientia iſta: ad quam obtinendā, non oportet multum ſtudere, & libros diuerſos percurrere, ſed puritati atque cuſtodiæ cordis indeſinenter intendere, paſsionum refrenationi ſtudere, patientiæ, obedientiæ, manſuetudini, ſobrietati, cæteriſque virtutibus operam dare, & ſuper omnia ad proficiendum in charitate infatigabiliter laborare. Ita quicquid bonitatis, amabilitatis, perfectionis, decoris, ſuauitatis, ſapientiæ, potentiæ, & eminentiæ in rebus creatis videmus: totum creatori omnipotenti & excelſo cum infinita excellentia aſcribamus. Inſuper diſcamus & aſſueſcamus mentem noſtrā ad ipſum vbique erigere, eum orando ac meditando eius altitudinem incomprehenſibilem & immenſam, conſiderando, admirando, ac venerando, eumque inſtanter ac feruide exorando, vt corda ſua ad ſuę maieſtatis cō templationem ſynceram illuminet, vniat ac eleuet, & radio ſapientiæ ſuæ animas noſtras quotidie magis ac magis impleat

pleat

pleat,doceat,ac perfundat. Denicꝫ ſi ita eſ gerimus, & iuxta prædicta direxerimus vitam noſtrã, erit nobis de die in diẽ maſ gis promptum ac facile mentẽ noſtrã ad Deũ leuare, eũqꝫ ſynceriter cõtẽplari, atqꝫ in ipſo ſpiritaliter delectari. Imo iſtud erit nobis facilius quàm manum mouere, aut barbam fricare: quia dum anima fuerit reformata, puritati intenta, charitate accenſa, à paſsionibus, negligentijs & à peccatis immunis, iam Deo vnita eſt, & quaſi in contactu radiorum ſapientię ſuæ conſiſtit, ita quod copioſe ac aſsidue illuſtratur, impletur, & inflãmatur ab eo. Poſtremo quamuis nõ omnium ſit ſuperbeatiſſimę Trinitatis emanationem & communicationem adintra cõtemplari, quilibet tamen deuotus poteſt dulciter ſpeculari, quemadmodum ſuperbenedictæ tres perſonæ, videlicet pater, & filius & ſpiritus ſanctus, ſeinuicem æternaliter cõtemplentur ac intueantur ſuperclariſsimè cum infinita iucunditate, atqꝫ ſe inuicem diligãt cum ſuperardentiſsimo & infinito amore, mutuo quoqꝫ ſibi complaceant ſuperdulciſsime & immenſe, & ſe inuicem perfruantur ſuperbeatiſsime. Hæc amoroſe & dulciter ſine immoderata & præſumptuoſa perſcrutatione ſunt contemplanda, congratulando beatitudini Dei, congratulatione præcordiali atqꝫ iucunda.

De modis ac vijs proficiendi in ſynceriſſimo Dei amore. *Artic. XII.*

QVi diligunt te Domine ſicut ſol in ortu ſuo ſplendet: ſic rutilat. Iudicum 5. Multa ſunt quæ inducunt & accendunt vnum ad amorem alterius, vtpote cognitio, intuitio, bonitas, ſimilitudo, beneficẽtia, ac alia quædam. Vna itaq; via erigendi ſe ad Dei amorem & inflammandi ſe in dilectione ipſius, eſt conſideratio ſeu contemplatio bonitatis & amabilitatis, ac totius perfectionis ipſius. Cum enim vnũquodq; ſit tanto amabilius, quãto melius, perfectius dulcius, pulchriusq; conſiſtit: certum eſt, quod ſicut Deus eſt vniuerſis ac ſingulis in infinitum melior, pulchrior, dulcior, ſapientior, atq; perfectior: ſic ipſe omnibus infinite ac prorſus incõparabiliter amabilior extat. Hoc ergo conſiderando, & deũ fideliter contẽplando, debemus mox ſuo amore accendi, & ſancta dilectione ipſius totaliter inflammari. Secunda via eſt, cõſideratio eorũ quę quotidie in ſcripturis & in libris ſanctorum, atq; ex ore deuotorum audimus de Deo, quę omnia honeſtiſsima, ſunt virtuoſa ac ſancta, omniq; laude digniſsima. Si ergo interdum inflammamur in amore alicuius hominis, quem nunquam vidimus, quoniam multa bona de eo audimus: incomparabiliter

magis

magis debemus Dei amore vehementiſſimo inflammari, de quo indeſinẽter tot maxima ac honeſtiſsima bona audimus ac legimus. Tertia via, eſt diligenter penſare quod ipſe Deus prior dilexit nos, & ſua gratuita charitate multipliciter nos præuenit. Propter quod ait Iohannes apoſtolus. Chariſsimi diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Ingratiſsimæ enim mẽtis eſt, non redamare eũ, à quo quis ſcit ſe primo eſſe amatũ. Quarta via eſt, conſiderare intentè vniuerſa beneficia Dei, naturalia & ſupernaturalia, generalia ac ſpecialia, corporalia ac ſpiritualia: & maximè quòd pater æternus vnigenitum ſuum filiũ ſuperchariſsimum propter nos voluit incarnari, in mundo hoc conuerſari ac pati: & quòd filius Dei tot & tanta pro noſtra ſalute ſuſtinuit, fecit, & laborauit: quòd item quotidie ita ſe nobis in ſacramento communicat. Si ergo valde diligeremus eum, qui manũ aut pedẽ abſciſſum reſtitueret nobis, aut quotidie nos gratis nutriret: nonne incomparabiliter feruentius Deum amare debemus, à quo corpus & animã, omnia membra & vniuerſas vires ac cætera dona ſuſcepimus? Quinta via eſt, ſapienter attendere, quanta bona Deus nobis promiſit ac præparauit in cœlis: quæ tanta & talia ſunt, quòd oculus ea non vidit, nec auris

audiuit

audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt. Nónne Deus ſuperliberaliſsimus præparauit ſeipſum nobis in præmium, & beatificam fruitionem ſui pleniſsimam. Sexta via eſt, ſeipſum ad Dei amorem aſſidue excitare per verba amoroſa, dicendo: O Deus dulciſsime, quando te feruenter amabo, quamdiu frigidus permanebo, quando tua ſancta dilectione totaliter inflammabor? Septima via eſt, Deum indeſinenter orare, vt in ſe ſuam charitatẽ perficere ac condere & conſeruare omni hora dignetur. Octaua via eſt, ſeipſum totam vitam ſuam, ac omnia ſua ad honorem Dei & gloriam actualiter ordinare. Cùm enim charitas Dei ſit virtus ſumma & omnium finis virtutum, debemus omnia bona quæ agimus, ideo agere, vt per ea in Dei amore creſcamus. De hac materia plura ſcribere cogitaui, ſed abbreuiare & conſummare compellor. Hæc autem cělerrime ſcripta cum ſupportatione piè ſuſcipiantur, ad laudem & gloriam creatoris: qui eſt ſuper omnia Deus ſublimis ac benedictus, Amen.

FINIS.

DE MORTIFICATIONE VIVIFICA ET REformatione interna, doctiſsimus planè libellus.

PROOEMIVM.

PRO omnibus mortuus eſt Chriſtus, vt qui viuũt iam non ſibi viuant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt. Hæc ſunt verba Pauli Apoſtoli ad Chriſti pro nobis crucifixi imitationem nos inuitantis. Nã, vt idem ait Apoſtolus: Si Chriſto compatimur, conregnabimus ei. Nõ enim eſt ſeruus maior Domino ſuo. Si ergo oportuit Chriſtũ pati, & ita intrare in gloriã ſuã, quomodo nos gloriã iſtam intrabimus, ſi Chriſtum ſequi negligimus? Eius humilitatẽ, patientiã, manſuetudinem, obedientiã, charitatẽ, non curantes ſectari, præſertim cũ Petrus dicat Apoſtolus: Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquẽs exẽplum vt ſequamini veſtigia eius. Quid autẽ eſt Chriſti veſtigia ſequi, niſi per præfatas virtutes ſuæ ſanctiſsimæ cõuerſationi ac paſſioni, noſtrã conuerſationẽ (quantum poſsibile eſt) conformari? Quemadmodũ docet euãgeliſta Iohannes: Qui ſe dicit in Chriſto manere debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare. Igitur ſicut vita Chriſti in mundo hoc tribulationibus & perſequutionibus extitit plena, ſic electorum Chriſtianorũ vita in ſeculo iſto diuerſis tribulationibus & perſequutionibus

nibus exercetur, probatur, & coronatione gloriæ ſempiternæ digna efficitur. Propter quod dicit Apoſtolus: Omnes qui volunt piè viuere in Chriſto: perſequutionem patientur. Et rurſus: Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Itemq;: Nõ coronabitur niſi qui legitimè certauerit. Etenim contra tres hoſtes fortè & inceſſabile prœliũ habent electi: videlicet contra diabolũ, mundum, & propriã carnem, imo & contra propriam voluntatem, quam laborioſum ac difficilimum eſt in omnibus abnegare, vincere, rectificare, & diuinæ voluntati ſubijcere. Hinc magis timere debet Chriſtianus ſe non eſſe in ſtatu ſalutis & gratiæ, nec ad electorũ conſortium pertinere, dũ nil aduerſitatis, nihil videlicet tẽtationis, tribulationis, aut perſecutionis ſibi cõtingit quã cũ diuerſis fatigatur moleſtiis, præſertim cùm Dominus proteſtetur, Ego quos amo, arguo, & caſtigo. Quoniam ergo pro nobis mortuus eſt Chriſtus, nõ nobis, ſed ei viuamus, hoc eſt, non ſecundum propriã voluntatẽ & libertatẽ nõ ſecundum paſſiones & cõcupiſcentias noſtras, nõ ſecundum deſideriũ vanitatum & priſtina vitia conuerſemur, ſed ſecundũ Chriſti voluntatẽ, doctrinam, exempla, præcepta, ſiue conſilia, vitam quoq; noſtrã ad Chriſti honorẽ & gloriam, & non propriã laudem ſeu vtilitatem finaliter ordinemus: hoc vtiq; eſt viuere nõ ſibi ipſi, ſed Chriſto. Præterea qui ſic viuit at-

que iuſtitiã diligit, quod verè paratus eſt vitã ſuam pro Chriſto morti exponere, ille Chriſto viuit, non ſibi. Manifeſtum eſt autem quod taliter viuere ſit ſalubriter mortificari, de qua mortificatione cãtamus: Propter te mortificamur tota die. Ad quam monet Apoſtolus dicendo, Mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram. Et Chriſtus in Euangelio, Si oculus tuus ſcandalizat te, erue eum & proijce abs te: quæ non ſunt intelligenda per amputationem membrorum, ſed vitiorum quæ fiunt per membra, quatenus omnibus membris corporis ad Dei honorem virtuoſe vtamur.

De ſuijpſius mortificatione viuifica ac ſalubri. Articulus primus.

IN omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur, ſemper mortificationẽ Ieſu in corpore noſtro circũferentes, vt & vita Ieſu manifeſtetur in carne noſtra mortali. Apoſtolus. 2. Corinth. 4. Rationalis creaturæ perfectio atq; fœlicitas aliud prorſus nõ eſt, niſi plena eius ad ſuum creatorẽ conuerſio, quamuis autem conuerſio iſta eſſentialiter nihil ſit, niſi contemplatio atque dilectio Dei, multa tamen requirit & præſupponit in nobis. Nam quia ad peccata multa dilapſi ſumus, primo requirit &

& præſupponit, vt per labores & actus pœnitentiæ ſatisfaciamus Deo, & emendemus nos. In maleuolam enim animã non introibit ſapientia. Hinc ipſa quotidiana pœnitentia noſtra qua per contritionem, fletum, & opera virtuoſa nos ad Deum conuertimus mortificatio appellatur. Secundo prædicta conuerſio præſupponit & exigit, vt caro noſtra ſubiecta ſit animę quemadmodum famula dominæ, quatenus tantum & non amplius accipiamus de cibo, potu, ſomno, & cęteris quibus indiget corpus noſtrum, quantum animæ prodeſt ad Dei obſequium, ſicq; corpus noſtrũ Deo offerimus. Ad quod nos hortatur Apoſtolus dicens: Obſecro vos per miſericordiã Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentẽ. Cõſiſtit quoq; ſubiectio iſta corporis ſub anima in hoc, vt omnibus mẽbris bene vtamur, exercendo per ea actus iuſtitiæ, non opera culpæ. Propter quod iterum ait Apoſtolus: Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore, neq; exhibeatis mẽbra veſtra arma iniquitatis peccato, ſed arma iuſtitiæ Deo. Hęc itaq; ſubiectio recte mortificatio hominis nuncupatur, quia per eam ſicut per pœnitentiã deſinit homo eſſe id quod fuit per culpã, deſinit etiam eſſe talis qualis fuit, deſinit itẽ in eſſe ſuijpſius, & incipit eſſe ſui creato-

ris. Quàmuis etenim omnis homo ſit Dei per cōditionē ſeu creationē, iuſti tamē & pœnitentes præcipue, non autem iniuſti ſunt Dei, per cultū ſeu operationē ac dilectionē. Ideo de electis ait Pſalmiſta: Ipſe eſt Dominus Deus noſter, nos autem populus eius & oues paſcuæ eius. Tertio præfata conuerſio præſupponit & exigit ſubiectionem animæ, quantum ad ſuas inferiores potētias ſub ratione ac rationabili voluntate, quatenus omnes interiores exterioresq́ſ ſenſus, & ſenſitiuos appetitus ſecundum rectum illuminatæ rationis iudicium dirigantur & gubernētur. Cuſtodiendi ſunt itaq; ſenſus exteriores, videlicet, viſus, auditus, tactus, guſtus, & odoratus, vt per actus eorū ratio adiuuetur in bonis, & ad diuina atq; cœleſtia erigatur Refrenandi quoq; ſunt ſenſus iſti, ne in ſenſibilibus rebus carnaliter delectentur, ſed ſecundum rationis iudicium vel conuenientiā naturalem ſenſus ad ſuum ſenſibile ſine immoderato exceſſu. Deniq; appetitus ſenſitiuus ſic rationi ſubdendus eſt, vt omnes eius affectiones, quæ animę paſsiones vocātur, ad mediū rationis deducantur, ac taliter refrenētur, ne per eas diuinorum contemplatio, cœleſtiūq; bonorum dilectio impediantur, Quod qualiter fieri queat infra Deo præſtante eluci dabo. Quarto & vltimo prainducta conuer-

uerſio requirit ſubiectionē rationis ac vo luntatis ſub Deo, quatenus ſecundum legem diuinam, ſacrā ſcripturam, & fidem catholicam, omnes actus rationis ac volūtatis regantur. Redigenda enim & captiuanda eſt ratio in obſequium Chriſti, vt omnia quæ Chriſtianæ ſunt fidei credat, quāuis naturalē rationē vehementer excedant. Voluntas quoq; ſic ſubiicienda eſt Deo, vt credita amet, inuiſibilia appetat, incōprehēſibilia illa bona quę oculus nō vidit, nec auris audiuit, adipiſci deſideret, Hinc quippe dicit Apoſt. In captiuitatē redigentes omnē intellectum in obſequiū Chriſti. Cū itaq; homo his modis totaliter ſubiectus fuerit Deo, tunc ad diuina, æterna, ſumma, & inuiſibilia bona contēplanda ac diligenda erit aptiſsimus. Subiectio demū rationis ac voluntatis nunc dicta ſub Deo, mortificatio rationis voluntatiſq; dicenda eſt, quæ per theologicas fit virtutes, vtpote fidem, ſpem, & charitatē, per quarum actus ad Deū immediate cōuertimur, imo harum virtutum actio, eſt mentis noſtræ ad Deum actualis conuerſio. Ecce in præinductis ſubiectionibus, ſeu mortificationibus conſiſtit perfectio noſtra diſpoſitiuē. In actuali vero conuerſione ad Deū eſſentialiter ſita eſt, quoniā ſubiectiones illę ad cōuerſionem hāc diſponunt ſeu præparant mentē. Sed & prę-

ſatæ ſubiectiones, ſeu mortificationes par ticulares ac ſpeciales dici poſſunt, & ſunt vna hominis mortificatio generalis atq; totalis, qua ſe totum abnegat, Deoq; ſubdit, & in ipſo per gratiã ſecundum ipſius voluntatem ſalubriter viuit. Propterea mortificatio iſta vocatur viuifica, quia per eam verius, perfectius, atq; ſalubrius viuit quis Deo, quàm ſine ea viueret ſibi ipſi: imo ſibimet ipſi viuere eſt mori morte peccati, de qua morte ait Saluator: Dimittite mortuos ſepelire mortuos ſuos. Cum autem prędictam mortificationem perfecte adepti fuerimus, tũc ſicut corporaliter mortui, nil amplius ſentiũt, ſic nos nec aduerſis nec proſperis à Deo impediri poterimus, nec hominũ laudibus extollemur, nec vituperijs deijciemur, nõ propter contumelias, iniurias, irriſiones, vel alias quaſlibet aduerſitates nobis illatas, ad iram, impatientiam, perturbationem, ſeu inquietudinem cordis mouebimur, ſicq; puro, ſtabilito, ac libero animo per contemplationem ſynceram ac feruidam dilectionem Deo vacare poterimus. Tales fuerunt viri perfecti, in quorum perſona dicit Apoſtolus verba in principio huius articuli pręaſſumpta. In omnibus inquiẽs tribulationem patimur. Multę enim ſunt tribulationes iuſtorum, & per multas tribulationes ingrediuntur electi in regnũ

cœleſte

cœleſte: ſed non anguſtiamur, hoc eſt, nõ propter aduerſa huiuſmodi formidamus anxiamur, opprimimur, imo in Domino delectamur, omnia amoroſo, læto, promptoq́ animo ſufferentes, cuius rationem ſubdit Apoſtolus; Semper mortificationẽ Ieſu, id eſt, Chriſti paſsionem, ſeu perſecutionem quam toto (quo in mundo conuerſatus eſt) tempore ab impijs pertulit, in corpore noſtro circumferentes, illud quotidie caſtigando, flagellando, macerando, alijsq́ virtuoſis laboribus fatigando. Vel mortificatio Ieſu poteſt intelligi ſubiectio, qua ſuam voluntatem creatam, atque aſſumptam humanitatem, Deo patri ſubiecit, non ſuam ſed patris in omnibus faciens voluntatem. Hanc mortificationem in noſtro circumferimus corpore, dum illud rationi ac diuinæ voluntati obedire compellimus, vt & vita Ieſu manifeſtetur in carne noſtra mortali, hoc eſt, vt in conuerſatione noſtra quam habemus in hac carne mortali oſtendatur, ſiue appareat qualis fuit conuerſatio Chriſti in ſeculo iſto: per hoc quod eius conuerſationi noſtram vitam pro viribus conformamus, ſequentes ipſius veſtigia. Vel ſic, vt vita Ieſu, id eſt, immortalis & glorificata vita Chriſti, quam nunc habet in corpore glorioſo in patria, manifeſtetur in carne noſtra mortali. i. reluceat

ceat ac monſtretur in corporibus noſtris in reſurrectione futura, quando in die iudicij electi reſurgent in corpore glorioſo ac immortali, videlicet tali quale Chriſt' nunc habet. Si. n. cōpatimur corpori Chriſti nunc, cōgloriabitur corpus noſtrū corpori eius tunc, iuxta illud beati Apoſtoli: Saluatorem expectamus Ieſum Chriſtū, qui reformabit corpus humilitatis noſtrę configuratum corpori claritatis ſuæ.

Quod mortificatio iſta viuifica non ſit aliud quā ſuypſius abnegatio ſpontanea, fractio conſeruatiua, violētia virtuoſa, odiū amoroſum, ac ſalutaris perditio.

Articulus II.

QVi odit animam ſuā in hoc mūdo, in vitam æternā cuſtodit illam. Hæc ſunt verba Chriſti in euangelio ſecundum Iohannē: Sacra ſcriptura vnū & idē frequenter ſub diuerſis exprimit verbis. Porro iam dictū eſt quemadmodum in præſcripta mortificatione viuifica cōſiſtat perfectio noſtra, Idcirco ad eam vberrime nos hortatur diuina ſcriptura, quāmuis ſub forma verborum diuerſa. Nunc vero prædictum eſt, ꝙ homo idcirco dicitur viuifice ſeu vitaliter ac ſalubriter ſe mortificare, quoniam nō ſecūdum propriā voluntatem, naturalem inclinationem, aut carnalem concupiſcen-

piſcentiam, ſed iuxta Dei omnipotentis voluntatem, legem, ac documenta viuit, Chriſti ſequens veſtigia, conſilia, vel exẽpla. Quantum ergo ad hoc, mortificatio iſta viuifica appellatur ſuĩpſius abnegatio ſpontanea, per quam homo à ſeipſo & proprio velle auertitur, vt ad Deum plenius conuertatur, propriæ affectioni diuinam in omnibus præferens voluntatem. Ad quã abnegationẽ hortatur nos Chriſtus in Euangelio, dicẽs: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuã quotidie & ſequatur me. Rurſus, vt tactum eſt, homo dicitur mortificare ſeipſum, quoniã caſtigat, flagellat, maceratq́ corpus ſuum, imo per diuerſos labores virtuoſos, & pœnitentiæ opera dura & afflictiua, ſeipſum quotidie corrigit, purgat, & tribulat, prout ait Pſalmiſta: Propter verba labiorum tuorum, ego cuſtodiui vias duras. Et denuo: Fui, inquit, flagellatus tota die, & caſtigatio mea in matutinis. Paulus quoque, Caſtigo, ait, corpus meum, & in ſeruitutem redigo. Itaque quantum ad hoc mortificatio memorata vocatur ſuĩpſius odiũ, Chriſto teſtante, qui loquitur: Qui odit animã ſuam in hoc mũdo, in vitam æternam cuſtodit eam. Et in Euangelio Lucæ. 14. Qui non odit animã ſuã, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Cũ nãq; amare ſit alicui bonũ

velle, Odio habere verò, velle alicui malum. Noſipſos vel animas noſtras quodã modo odio habere aſſerimur, dum ei tot mala pœnalia volum⁹ atq; infligim⁹, ſicut dum aliquem percuti cernimus, quem defendere quidem poſſemus, nõ tamen defendimus, eũ odio habere videmur, Verũtamen quoniam in veritate expedit nobis pati hæc mala pœnalia, inquantum ſunt vitiorum noſtrorum purgamenta, atque ad maiorem gratiam in præſenti, ampliorem'q; gloriam in futuro cor noſtrũ diſponentia, imo & Chriſto eius'q; paſsioni ſanctiſsimæ nos conformantia, item'q; in exemplum patientiæ, & imitationẽ pœnitentiæ aliis profutura, idcirco odium iſtud dicitur amoroſum, bonum & virtuoſum, cùm procedat ex charitate. Iterũ mortificatio præinducta odium ſuiipſius vocatur, q̃a per eã odio habemus in nobis vitia, non naturam. Etenim tam in nobis quàm in proximis debemus odiſſe nõ naturam ſed culpam, quod eſt odium perfectum, de quo habetur in pſalmo, Perfecto odio oderam illos. Hoc modo ſermo Dei dicitur aduerſarius noſter, Chriſto illud in Euangelio perhibente. Concorda cùm aduerſario tuo dum es cũ illo in via. Non quod ſermo Dei ſit vere aduerſarius noſter, cùm ſit amiciſsimus & vtiliſsimus nobis, ſed quoniam concupiſcentiis, vitiis & pro-

proprijs voluntatibus aduerſatur. Hinc ait Gregorius. Tūc bene animam noſtrā odio habemus, cū eius carnalib. deſiderijs nō acquieſcimus, cum eius appetitū frangimus, cū eius voluptatibus reluctamur. Præterea quoniā per mortificationē præfatam noſipſos relinquimus, & eſſe deſinimus quales eramus, ſeparantes ac diuidentes vitia à perſona, ideo mortificatio hæc dicta eſt fractio, quæ etiam conſeruatiua vocatur, quia per eam noſipſos veraciter ac ſpiritaliter integramus in Deo, eī adhærentes toto indiuiſoq; animo, cōſeruantes nos per hoc in eſſe virtutum & gratiæ, pro qua integratione ſpiritali orat ꝑ diſcipulis Apoſtolus ad Theſſaloniceñ. dicendo, Deus pacis ſanctificet vos per omnia, vt integer ſpiritus veſter & anima & corpus ſine querela ſeruetur in aduentum domini noſtri Ieſu Chriſti. Hinc frequenter cantat Pſalmiſta. Cōfitebor tibi Domine in toto corde meo, hoc eſt, intellectu & voluntate, vt in intellectu ſit diligens aduertentia, atque in voluntate affectuoſa deuotio. Vnde de impijs ac mundanis, qui non toto corde adhærent Deo ſed contra diuinum amorem implicati ſunt rebus vanis & vitijs, ait Oſeas Propheta: Diuiſum eſt cor eorum, nunc interibunt. Toto nāq; corde, & integerrima ac fideliſsima mente adhæreamus, cantemus

en⁹, & obſequamur dn̄o Deo noſtro, quē admodum ſcriptū eſt: Timete dominum & ſeruite ei corde perfecto atq; veriſsimo. Præterea quoniā per mortificationē pręſcriptam noſipſos ſuperamus cū laborioſo conatu ſtudendo virtutibus, reſiſtendoq; vitiis, negantes naturæ noſtræ multa quæ illicite vel minus vtiliter appetit, & ad multa cogentes ſeu excitantes eandem quæ fugit, vt ſunt labores & actus virtutum, ideo mortificatio hæc violentia virtuoſa vocatur, quę omni homini vno modo ſcilicet quoad ea quæ cadunt ſub pręcepto neceſſaria eſt ad ſalutē. Nam vt ait Saluator, Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Specialiter vero violentia iſta ad Monachos Monialesq; pertinet, quorū eſt ſeipſos in omnibus frangere, & non ſolum præceptis, ſed & cōſiliis ac regularibus inſtitutis parere. Propter quod magnus; profundus, ac deuotiſsimus ille Climachus diffiniens monachum, Monachus, inquit, eſt violentia naturæ indeficiens, & cuſtodia ſenſuū indeficiens. Taliter vincenti ſeu violento multa promittit Chriſtus in Apocalypſi dicendo: Vincenti dabo edere de ligno vitæ quod eſt in paradiſo Dei mei. Et rurſus: Qui vicerit, non lædetur à morte ſecunda. Itemq; Vincenti dabo manna abſconditum. Lignum vitæ eſt ipſa æterna

&

& increata ſapientia ſcilicet Deus, quemadmodum de ſapientia Salomon loquitur, Lignum vitæ eſt omnibus apprehendentibus illam, De hac beati in patria ſpiritaliter edunt, atq; dulciſsime reficiūtur dum ea beatifice perfruuntur, per quod in omni bono cōfirmantur, replentur ac ſatiantur, dicente Pſalmiſta: Satiabor cū apparuerit gloria tua. Et denuo: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Poſtremo, quoniam per mortificationē ſępe dictam homo exponit ſeipſum tot aduerſitatibus, doloribus, atque laboribus, vt quodammodo videatur non curare vel attendere, ſed negligere ſemetipſum, quod vtique ſic eſt quantū ad delectabilia carni, et propria commoda. Propterea mortificatio iſta vocatur ſuīpſius perditio, ſecundum quod Chriſtus in Euangelio dicit: Qui amat animam ſuam perdet eā. Hoc eſt qui vere animam ſuam diligit in præſenti vita, aduerſitatibus & laborioſis pœnitentiæ atq; iuſtitiæ exercitijs, imo ſi ratio exigit, etiam mortis periculis eam exponit. Sed quia per hanc perditionem vere ſaluamur, ideo ſalutaris perditio nominatur, de qua loquitur Chriſtus, Qui perdiderit animam ſuam propter me inueniet eam, id eſt, ſaluam reperiet in futuro.

Quod mortificatio iſta viuifica, non ſit niſi priuati amoris extinctio, ac diuinæ charitatis adoptio: & quomodo amor priuatus ſit omnis peccati origo, ita quod in eius plenaria extirpatione perfectio noſtra conſiſtit.

Articulus III.

QVi diligunt te Domine ſicut ſol in ortu ſuo ſplendet, ita rutilant. Quemadmodũ S. Auguſtinus nos edocet, duo amores duas conſtituunt ciuitates, nã amor Dei creſcens vſq; ad cõtemptum ſui, cõſtituit ciuitatem Dei Hieruſalem, quę eſt eccleſia electorum, hoc eſt dum electi in tantũ creſcunt atq; proficiunt in diuino amore quod contemnunt ſeipſos, tunc verè ſunt membra eccleſiæ. Porro amor ſui creſcẽs vſq; ad contẽptum Dei, ciuitatem efficit Babylonis, regnumq́; mundi, cuius princeps vocatur diabolus, quemadmodum Chriſtus ediſſerit: Venit ad me princeps mũdi huius, & in me nõ habet quicquã: hoc eſt, dum peruerſi ſic creſcunt in ſuĩpſius priuato amore, quod Dei præcepta non curant, nec Deum honorant, tunc vere ſunt membra diaboli, ſuntq́; de numero congregationis damnandorum. Conſtat ergo quod omniũ vitiorum origo eſt amor ſui, ſeu amor priuatus. Vnde ſi in Dei amore, omniumq́; virtutum decore optamus proficere, omnino oportet vt iſtum

iſtum amorem priuatum conemur fundi tus extirpare& excludere: & quãto in hoc magis proficimus, tanto in Dei amore & vniuerſis virtutibus ſublimius promoue- mur& creſcimus. Oportet itaq; ſcire quid ſit amor iſte priuatus ita nociuus, & quid ſit amare ſe in ſe, quid item ſit amare ſe in Deo. Conſiderandũ eſt itaq;, quòd amare ſe in ſe, ſeu amor priuatus, & amare ſe in Deo, ſeu amor diuinus penitus cõtrarian- tur, & ſe mutuo expellunt ſeu deſtruunt. Cum enim amare ſit alicui bonum velle, amare ſe in ſe, eſt ſibi ipſi bonum velle per comparationem, ſeu reſpectũ ad ſeipſum & propriam voluntatem ſeu concupiſcẽ- tiam: non per relationẽ atq; intuitum ad Deum & vltimum finem, veramq; fœlici tatem, ſicut dum aliquis amat & appetit delectabilia, vtilia vel honeſta, quo ad ſta- tum ac vitam præſentem, propriam car- nem ac voluntatem peruerſam, per quæ impeditur & elongatur à Deo. Denique amare ſe in Deo, eſt ipſum Deum glorio- ſum ac omnipotentem ſuper omnia di- ligere, & ea quæ bona atque vtilia ſunt quoad Deum, ad vltimum finem, ſeu vi- tam æternam, ad beatitudinem cõſumma tam, cordiali affectu appetere, omnia quo que ſemper ac vbiq; principaliter ad Dei honorem referre. Patet ergo quòd amor ſui, ſeu amor priuatꝰ eſt amor inordinatus

vitioſus ad ſeipſum reflexus, quo bona terrena, vana, caduca, videlicet dum fa- ma & gloria huius mundi, diuitiæ, & ho nores ſeculi huius, plus amantur quàm Deus æternus, & bona cœleſtia, ſpiritalia ac diuina: quemadmodum faciunt ambi- tioſi, auari, ſuperbi, carnales, & omnes vi- tioſi, qui ea exquirunt, quæ propriæ vo- luntati & affectioni, atque naturæ, quo ad ſeipſam dulcia ſunt & placent, carna- literque delectant, eos quoque qui talia ſibi impendunt, carnaliter diligunt. Ea verò quæ propriæ affectioni contrarian- tur, quàmuis ſaluberrima ſint deteſtan- tur, videlicet increpationem, diſciplinam carnis macerationem & humiliationem. Vnde & his qui talia eis inferunt, indig- nantur & iraſcuntur. Itaque ex iſto pri- uato amore, innumerabilia vitia oriun- tur, puta ſuperbia, ira, impatientia, vana gloria, præſumptio, inuidia, ambitio. Vi- tia quoque carnalia, gula & auaritia. Ex hoc nempe quod aliquis prædicto modo amat ſeipſum, ſtatim oritur deſiderium propriæ excellentiæ; quod eſt ſuperbia. Deinde affectus vindictæ contra eos qui aliquid iniuriæ vel paruipenſionis irro- gare videntur, qui affectus eſt ira. Vlte- rius triſtitia contra eos qui aduerſa infli- gunt, quæ eſt impatientia. Sic præterea ex iſto amore ſui ad ſe, vniuerſa ſcaturiūt

vitia. Idcirco ſi cuncta peccata ſuperare optamus, non amemus nos per reflexionem iſtam priuatam ad nos ſed ſolum in Deo. Euellamusq; funditus priuatum amorem, omnia deteſtando per quæ elongamur aut ſeparamũr à Deo: per peccata quippe mortalia ſeparamur à Deo, per venialia verò quodammodo elõgamur ab eo. Omnia quoque per quæ promouemur, producimur, ſeu iuuamur ad Deum cordialiter diligamus & amplectamur. Inſuper ad vitam æternam optima & compẽdioſiſsima via eſt per ignem & aquam tranſire: hoc eſt, diuerſas tribulationes æquanimiter ferre, ignominiã pati, ab omnibus vilipendi, increpari, vituperari, neſciri, corpus affligere, ſacris vigilijs inſudare, pijs laboribus fatigari, in orationibus & meditationibus ſanctis pernoctare. In omni diuinitatis obſequio ferventer ac indeſinentiſsime occupari. Omnia ergo hæc amat, qui ſeipſum in Deo efficaciter diligit, & ſicut iſta deſiderat, ſic horũ oppoſita, ſcilicet aduerſa nõ pati, ab omnibus honorari, vane laudari, celebrari, delitioſe nutriri, ſomno ocioq; vacare, à Dei cultu ceſſare. Hæc, inquam, ſpernit, odit, & vitat. Quum autem quis aliquid vere deſiderat, tunc in illius adeptione atque præſentia cordialiter delectatur. Dum verò aliquid odit & fugit, tunc

tunc plane in illius euentu triſtatur. Si ergo noſipſos in Deo vere diligimus, tūc ſumme ac intime gloriamur, dum tribulationibus conquaſſamur, dum ignominias patimur, & ab vniuerſis contemnimur, deridemur, arguimur, reprobamur, amamus neſciri, cupimus ſubeſſe & obedire, affectamus in omnibus noſipſos relinquere in carnis afflictione, & in ſanctis vigilijs, continuis precibus, meditationibus bonis, cæteriſq; exercitijs virtuoſis ac pijs laboribus vehementer lætamur, aduerſarios noſtros intime diligimus, vituperantibus atque ſpernentibus nos, pium ac charitatiuum rependimus affectum; ſiquidem per iſta purgamur á vitijs, gratiam impetramus, Chriſto atque martyribus aſsimilamur, & Deo placemus. Deniq; hæc p̃dicta ad religioſos pręcipue pertinent, quemadmodum ait Euſebius loquens ad monachos: Non ad requiem, non ad ſecuritatem, ſed ad pugnā clauſtrum intrauimus, ad exercendā cū vitijs bella, vt linguā refrenemus, neq; illatas iniurias ſentiamus. Peculiarius autem iſtud ad noſtram pertinet profeſsionē. Nihil in hac vita conſolationis requirere, nihil quietis, nec velle recipere bona in vita præſenti, ſed honores refugere, ſubiectione & abiectione gaudere, paupertatē ſtudio quęrere, non ſolū facultates, ſed etiam

cu-

cupiditates a cordibus eradicare. Ecce in iſtis conſiſtit profectus noſter, atq; perfectio: qui ad iſta Deo auxiliãte pertingit, poteſt dicere cum Paulo: Chriſto cõfixus ſum cruci, viuo autem iam: non ego, viuit vero in me Chriſtus, Et iterum. In omni fiducia magnificabitur Chriſtus in corpore meo, ſiue per vitam, ſiue per mortẽ, mihi enim viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Sic nanq; priuatum amorem extirpare, eſt verè ſeipſum ſalubriter mortificare, carnem cum vicijs & concupiſcentijs crucifigere, mori mundo & viuere deo, quod qui facit dicere cũ Apoſtolo poteſt: Ego ſtigmata domini Ieſu in corpore meo porto. Itaq; ſecundũ quòd Aggęus propheta hortatur. Ponamus corda noſtra ſuper vias noſtras, cõſiderando diligenter quotidie, imo frequenter quolibet die, quid nobis quo ad Deum bonũ & vtile ſit, id'q; iugiter diligamus. Quid item nos à Deo auertit, impedit, aut elongat, id infatigabiliter euitemus. Verum quoniam iſta difficilia ſunt, nec cito adipiſcũtur, virtus enim eſt circa difficilia, & quo perfectio altior eſt, tanto opus eſt maiorẽ adhibere conatũ. Idcirco totam ſpem noſtram conſtituamus in deo, eius opem & gratiam inceſſabiliter implorando, fideliter quoq; quod in nobis eſt faciendo. Inchoemus fiducialiter, proſequamur viriliter,

liter, vt obtineamus fœliciter, conſiderantes quod ait Apoſtolus: Stabiles eſtote & immobiles, abundantes in opere Domini ſemper, ſcientes quod labor veſter nō eſt inanis in Domino. Itemq; Pſalmiſta: Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.

De tribus conſilijs euangelicis, ad perfectam ſuipſius mortificationem perducentibus, in quibus fundãtur tres virtutes, vel tria vota, quæ ſunt de eſſentia cuiuſlibet religionis ſeu ordinis. *Artic.* IIII.

FInis præcepti eſt charitas de corde puro & conſcientia bona, & fide non ficta. Finis rei vocatur vltima eius perfectio. Perfectio autem conſiſtit potius in actu quàm in habitu. Cum ergo ait Apoſtolus, ꝙ finis pręcepti .i. omnium præceptorum plenitudo atq; perfectio eſt charitas, per charitatem, actū charitatis, videlicet actualem Dei dilectionem, feruentem adhęſionem, affectuoſam vnionem intelligit, In hac ſiquidem charitatis vnione perfectio noſtra eſſentialiter ſita eſt, quoniam vita animę eſt charitas, quę etiam eſt forma, decor, finis, & vigor vniuerſarum virtutū, ita ꝙ ſine ea eiuſq; pręſentia, directione atq; imperio actuali vel ſaltem habituali nullius virtutis opus Deo acceptū aut meritoriū extat. Charitatis

tatis nanque eſt cunctis virtutibus impe-
rare,idcirco quicquid agimus ex charita-
te Dei procedere debet, propter quod di-
cit Apoſtolus : Si linguis angelorum lo-
quar aut hominum,charitatem autē non
habeam,factus ſum velut æs ſonans, aut
cymbalum tinniens. Iohannes quoq; Apo
ſtolus in prima ſua ſcribit epiſtola : Qui
nō diligit manet in morte. Et rurſus:Sci-
mus quia de morte tranſlati ſumus ad vi
tam, quia diligimus fratres. Ex quibus
verbis euidenter patefit, quòd ſpiritalis
vita animæ conſiſtit in charitate,quæ nō
amittitur niſi per peccatum mortale, qua
perdita omnes virtutes perduntur,quan-
tum ad efficaciā promerendi vitam æter
nam.Cum itaq; charitas ſit virtus altiſsi-
ma, diuiniſsima, atq; digniſsima, eiusq;
actus ſit ſumma perfectio noſtra,patet q̊d
non duntaxat omnium præceptorū, ſed
omnium quoq; conſiliorum finis, ſit a-
ctus interior charitatis, non qualiſcunq;
ſed perfectæ. De qua,vt tactum eſt,prote-
ſtatur Apoſtolus: Finis præcepti eſt cha-
ritas,id eſt, actualis dilectio Dei. De qua
denuo dicit Apoſtolus: Plenitudo legis
eſt dilectio, procedens de corde puro,
hoc eſt à paſsionibus & peccatis purgato,
& conſcientia bona, id eſt, peccati re-
morſum non habente. Quemadmodum
Paulus ait : Nihil mihi conſcius ſum.
Et

Et Iohannes: Chariſsimi, ſi cor noſtrū non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum. Et fide non ficta, illa videlicet quæ per dilectionem operatur. Chriſtus itaq; tanquam æterna, increata, perfecta, immenſa, ac genita ſapientia Dei patris, optime ſciens quomodo compendioſius, ſalubrius, magisq; meritorie poſſemus Deo vniri, in eius dilectione perficere & perfici, æternamq; beatitudinē adipiſci: per os ſuæ aſſumptæ humanitatis; ſaluberrima nobis dedit conſilia, pertingēdi ad charitatis perfectionē, ac ſynceriſsimam cum Deo vnionē, eiusq; beatificam fruitionē. Porro charitatis perfectio vno modo attenditur ex parte Dei, qui ſicut eſt infinitæ bonitatis, ſic eſt & infinitę amabilitatis. Idcirco à nulla creatura tantum diligi poteſt, quātum ipſe diligibilis eſt, imo dilectio noſtra in hac vita, ſancto rum quoq; in patria, in infinitum minor eſt dilectione tanta, qua Deus ſublimis & benedictus dignus eſt diligi, vnde ipſe ſolus ſeipſum amat perfecte, ſi hoc modo charitatis penſetur perfectio. Quælibet quoque trium diuinarum perſonarum videlicet pater & filius, & Spiritus ſanctus aliam diligit tanto quāto eſt digna amare, vtpote penitus infinito. Secundo charitatis perfectio conſideratur ex parte intellectualis creaturæ Deum amantis, ſic

bea

beati in patria Deum amant perfecte, quo niam teſte Auguſtino, Perfecte implent charitatis diuinæ præceptum, quod Chriſtus proponit Marci duodecimo: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua. Sancti nanque in patria toto corde, totisq; anima, mente, & virtute, ſic actualiter feruntur in Deum, ei inceſſabiliter affectuoſiſsime ac integerrime adhærendo, quod in his quatuor nihil eſt quod non ſine ceſſatione totum feratur in Deum. Diligunt igitur Deum toto corde, id eſt, pleno voluntatis affectu: vel toto corde. i. integra intentione, quoniam in vniuerſis quæ cogitant, agunt, & diligunt, tota eorum intentio indeſinenter fertur in Deũ. Tota mente, id eſt, tota conſideratione, notitia, ſeu contemplatione intellectus deum iugiter intuentes, & in ipſo omnia conſpicientes, atq; de omnibus ſecundum eius veritatem infallibiliter iudicantes. Tota anima id eſt, tota affectione quantum ad inferiorem appetitũ. Vnde Pſalmographus decantat: Cor meum & caro mea, exultauerunt in Deum viuum. Vbi per cor appetitus ſuperior, puta voluntas: per carnem autẽ appetitus inferior, ſcilicet ſenſitiuus intelligi poteſt. Non quòd appetitus ſenſitiuus directe & immediate pertingat ad ſimpli-

ſimpliciſsimum ac inſenſibilem Deũ, ſed quia per redundantiam quandam amoris & delectationis ſuperioris appetitus, ſeu volũtatis in ipſum delectatur in Deo, quemadmodum etiam nunc in via quidã deuoti, tam vehementer viciſsim delectãtur in Deo in ſuperioribus animę viribus quòd vires inferiores & corpus non modicę alterantur, & in Deo per redundantiam delectari videntur. Tota virtute.i. tota executione in opere exteriore, cuius tota ratio eſt in beatis dei dilectio. Denique iſta charitatis pfectio nõ eſt nobis in hac vita poſsibilis, ſed perfectio charitatis quę eſt de neceſsitate ſalutis, hoc modo ſumẽda eſt, vt ſcilicet ad Dei dilectionem nobis nil deſit, quod non actualiter vel virtualiter ordinemus in Deum, prout dicit Apoſtolus ad Coloſſẽſes: Omne quodcũque facitis in verbo aut opere, omnia in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti agite, Et ad Corinthios: Siue mãducatis ſiue bibitis, ſiue aliud aliquid facitis, omnia in gloriam dei facite. Dũ enim quis vitã ſuã ad Dei obſequiũ ordinat, tunc vniuerſa quæ agit virtualiter vel habitualiter refert ad Deũ. Sic quoq; viatores tenentur Deũ diligere tota mẽte, ita ꝙ in omnibus credendis intellectũ Deo ſubijciãt: & tota anima vt omnem affectionem ſuã ad Dei amorem generaliter referant, & cuncta

quæ

quæ diligunt,in Deo diligāt. Tota quoq; virtute, vt omnia exteriora tam verba q̃ opera noſtra,ex charitate procedant diuinā:ſicut docet Apoſtolus. Sermo veſter ſemper in gratia ſale ſit cōditus,et omnia veſtra in charitate fiant.Præterea quāuis charitatis perfectio conueniens ſanctis in patria,non ſit huic vitæ poſsibilis, nihilominus decet & expedit nobis, vt quātum gratia auxiliante valemus, conemur ſanctorum illorū perfectioni in charitate aſsimilari & appropinquare ,adiuti exēplo Pauli,qui ad Philippenſes fatetur,Fratres ego non arbitror me cōprehendiſſe, Vnū autē:quę quidē retro ſunt obliuiſcēs ad ea vero quæ priora ſunt extēdens meipſum, ad deſtinatū perſequor, ad brauiū vocationis ſupernæ. Rurſuſq; loquitur, Non q̃ iā acceperim aut perfectus ſim, ſequor autē ſi quo modo cōprehendā ſcilicet perfectionē beatorum in patria,ſeu Deum per ſpeciem,videndo eum facie ad faciem. Vt autem & nos taliter peragamus conſequenter admonuit. Quicunq; perfecti ſumus,hoc ſentiamus. Inſuper conſtat quod cor hominis tāto perfectius, puri⁹, ac fortius fertur in vnū illud amando ſeu conſiderando, quanto amplius à multis abſtrahitur, ideo ad diuinam dilectionem tanto aptiores efficimur, quanto plus à temporalium rerum affectu elongamur,

gamur, ac remouemur, prout eluceſcit ex verbis Auguſtini dicentis: Venenum charitatis eſt cupiditas temporalium rerum. Augmentum vero ipſius, eſt cupiditatis diminutio, perfectio autem eius eſt nulla cupiditas. Itaque ad hæc omnia tendunt Euangelica conſilia, vt anima noſtra ab inordinato temporalium rerum amore auerſa, in deũ dirigatur, perfectius ſummum illud bonũ ſynceriter contemplando, feruide diligendo, eiuſq; voluntatem in omnibus implendo. Itemq; aduertendum quód temporalium rerũ nos a deo frequenter impedientium, quædam ſunt penitus extra nos, ſicut diuitiæ: quædam vero ſunt partim extra nos & partim nobis coniunctæ, quẽadmodũ ea quæ nobis cõmunicatione naturæ vel affinitate, ſeu ſimili modo iunguntur, vt parentes, propinqui, cognati, Vir quoq; & coniux vna ſunt caro. Aliæ autem ſunt penitus intra no: svt propria voluntas, quę maxime retrahit nos á deo, quia nec alia ſine eius cõſenſu nos á Deo auertunt. Primo igitur conſulit Chriſtus, vt exteriora propter deum, & ob diuinę charitatis perfectionẽ relinquamus. In quo conſilio fundatur votum paupertatis, & virtuę paupertatis ſpontaneæ. Hoc autem conſiliũ dat Chriſtus dicendo: Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus,

bus, & veniens ſequere me. Secundum autem conſilium dat Chriſtus. Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & fratres, & ſorores, & vxorem, & filios, non poteſt meus eſſe diſcipulus. In hoc autem conſilio fundatur ſecundum votum, quod eſt de eſſentia cuiuſlibet ordinis, vtpote votum perpetuæ caſtitatis, quæ maxime neceſſaria eſt volentibus perfectionem attingere, quoniam concupiſcentia carnis venereorumq́; vſus actū rationis maxime impedit & abſorbet. Per vinculum quoque coniugale, præcipue implicatur homo curis mundanis: quemadmodū dicit Apoſtolus: Qui ſine vxore eſt, ſolicitus eſt quæ ſunt Dei, quomodo placeat Deo. Qui autē cum vxore eſt, ſolicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt: vtpote quoniam Deo non adhæret toto ac libero animo. Siquidem Auguſtino dicente. Tāto amplius inhæretur Deo, quanto minus diligitur proprium. In hoc cōſilio datur continentiæ virtus, quam religioſi promittunt. Poſtremo tertium conſilium videlicet de propriæ voluntatis relictione dicit Chriſtus: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, et tollat crucem ſuam & ſequatur me. In quo plane cōſilio fundatur obedientiæ virtus & votū. Eſtq́; votum iſtud perfectius aliȷs, quoniam

voluntas propria, eiuſq; libertas eſt homi
ni naturaliter valde amabilis, magis vtiq;
quàm exteriora, & cætera nunc prędicta.
Itaq; religioſi per hęc tria vota, & tres vir
tutes pręfatas ſeipſos & omnia relinquūt
Dei amore, ſicq; perfecte offerunt atq; ſa-
crificant ſeipſos & omnia ſua Deo, videli-
cet corpus & ſpiritum ac cætera quæ per-
tinebant ad ipſos. Vnde præfigurabantur
per illud digniſſimum ſacrificiū veteris
legis, quòd dicebatur Holocauſtum. Ho-
locauſtum etenim dicebatur quando ſa-
crificium Deo oblatum, totaliter incendé
batur & comburebatur ad diuinæ maie-
ſtatis honorem, ad deſignandum quòd
religioſi ſeipſos & omnia ſua Deo totali-
ter immolare debent. Vnde ſtatus reli-
gionis, non tantum charitatis, ſed &
pœnitentiæ perfectionem includit. Ita q
pro peccatis quantumcunq; grauiſsimis
poſsit religionis ingreſſus pro ſatisfactio
ne imponi in confeſsione, vt habetur in
iure. Veruntamen in hoc quidam religio-
ſi rudes, crudi, & ſuperficiales fallunt ſei-
pſos, non ponentes corda ſua ſuper vias
ſuas, nec medium à fine, ſeu inſtrumentū
à principali ſapientialiter diſtinguentes,
putantes ſibi ad ſalutem ſufficere exterio
ra relinquere, clauſtrum intrare, votum
abnegandi ſeipſos emittere, quaſi in iſtis
eſſet eſſentialiter noſtra perfectio, ſed ita
non

non eſt, quoniam iſta non ſunt niſi viæ & media ſeu inſtrumenta ad perfectionẽ, quæ iuxta præhabita in actu diuinę charitatis conſiſtit, imo paupertas, caſtitas, & obedientia ſunt viæ & media ad perfectionem hanc ipſam. Non ergo de vijs & medijs iſtis inaniter gloriemur, ſed ea cũ omni humilitate ac diligentia ad Dei & proximi, præſertim ad Dei puriſsimam dilectionem iugiter ordinemus. Ecce in horum trium euangelicorum conſiliorũ adimpletione, ſeu prædictarum abnegationum, atque votorũ obſeruatione, mortificatio noſtra, qua mundo & nobiſmet ipſis morimur, ſita eſt.

De cauſa finali incluſionis religioſorum in domo.

Articulus V.

OBſecro vos vt dignè ambuletis vocatione qua vocati eſtis, cum omni humilitate, & manſuetudine, & patientia, ſupportantes inuicem in charitate. Quoniam voluntas hominis prona eſt ad peccata, intellectus quoque ipſius debilis ad cognoſcendum vera ac ſalutaria bona, memoria etiam eius plurimum vaga.

Hinc ſancti patres conati ſunt volentibus ad perfectionem venire, auferre obſtacula proficiendi, atq; de his quæ cōpendioſius ad perfectionem virtutū perducunt prouidere eiſdem. Quoniā ergo venerabiles Chriſti ancillę ac ſpōſæ eius deuotæ, non ſolū ingredi clauſtrū, ſed inſuper in eodē penitus claudi voluiſtis, ſcire ac diligenter aduertere debetis, quis ſit finis & fructus veſtræ incluſionis. Inceſſanter quoquè conari, pro fine hoc obtinendo. Deniq; clauſtrum intrare, ſeu ordinem aſſumere, eſt ſeculo abrenunciare, mundo & vanitatibus eius incipere mori, cuius finis eſt ad diuinæ charitatis perfectionem pertingere. Recludi autem in clauſtro, eſt ſibijpſi occaſionem recidiuandi, aditū quoque mundanæ vanitatis amputare, ac impedimenta monaſticæ perfectionis ſolerter vitare, quatenus homo cum ſingulari mentis puritate ac innocentia, ſine imaginationibus ſcilicet, & memoria ſecularium rerū in omni virtute & gratia Dei quotidie creſcat, ſicqúe ad charitatis perfectionem excellentiori modo perueniat. Quanto enim religioſus ea quæ mundi ſunt rarius videt, audit, ſentit, ſeu percipit, eò perfectius obliuiſcitur taliū, & minus cor ſuum occupatur in illis, atque per hoc aptior, fortiorqúe conſiſtit ad vacandum Deo pura ac libera mente, ad profi-

ciendum in eius nobiliſsima, ſanctiſsima, & dulciſsima charitate, imo ad creſcendũ in omni gratia & virtute. Quantum vero religioſis noceat clauſtrum exire, cum ſecularibus conuerſari, loqui, & epulari, & ea quæ mundi ſunt intueri, non eſt opus deſcribere, cũ experientia id, proh dolor, ſatis docuerit, atque quotidie doceat: quemadmodum filiȷs Iſrael maxime nocuit conuerſari cum Chananæis, ſic religioſis potiſsime nocet conuerſari cũ mundanis hominibus: imo ſecũdum ſanctum Antonium, ſicut piſces ſi extra aquã perſeuerent protinus moriuntur, ſic religioſi ſi extra clauſtrum vel cellam perdurent. Vos ergo deuotiſsimæ Chriſti ancillę ad hunc finem clauſę eſtis, vt mundo iſto vaniſsimo extra cor veſtrum prorſus excluſo, contempto, obliuioniq́; tradito, pura ac ſimplici, amoroſa ac ſtabili mente cœleſti & immortali ſponſo veſtro, filio patris æterni Ieſu Chriſto vacetis, eum contemplando, amando, brachiȷsq́; piȷſsimæ dilectionis intra vos ardenter, frequenter & dulciter ſtringendo ac complectendo cum columbina ſimplicitate, & vera cordis illuminatione. Quemadmodum in Canticis canticorum loquitur ſponſa: Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Ad hanc itaque perfectionem aſpirate quotidie cum

omni cordis cuſtodia, ſolicitudine & fer=
uore ſatagentes thalamum animæ veſtrę
ornatum, atque puriſsimum ſponſo ve=
ſtro Dei vnigenito præparare, exhibere,
& iugiter conſeruare. Porro ſi (quod ab=
ſit) pigræ & negligentes eſſetis, ſi rumores
ſeculi libẽter audiretis, & mundanarũ re=
rum memoria cor veſtrum impleret, in=
cluſio veſtra eſſet inanis, nec digne ambu
laretis vocatione, qua vocauit vos Deus
ſecundum quod ait Euſebius Emiſſenus,
Quid prodeſt ſi locus quietus corporali=
ter teneatur, & inquietudo in corde verſe
tur? Quid, inquã, prodeſt, ſi in habitaculo
ſilentiũ ſit, & in habitatoribus vitiorum
tumultus & colluctatio paſsionũ, ſi exte-
teriora noſtra ſerenitas teneat, & interio=
ra tẽpeſtas, quãdo nos qui extra mundũ
eſſe nos credimus, per diuerſarũ vitia paſ
ſionum mundũ intra nos incluſum tene=
mus, & corde vago vbique diſcurrimus?
Hinc iterũ ait idẽ Euſebius, Quid nobis
prodeſt habitationis huius ſecretũ, quan=
do in nobis tyrannico dominatu malitia
regnat, ira ſuperequitat, & maiorẽ nobis
metũ humanus oculus incutit q̃ diuinus?
Itaq; ſicut corpore clauſæ eſtis intra parie
tes clauſtri, ſic ſpiritu clauſę ſitis in pecto
re Chriſti. Ibi manẽte, & omnẽ cogitatio
nem, affectionem, ſolicitudinemq; huma=
nã excludite, prout Climachus dicit, In
veritate

veritate Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum diligens, eumq́; in corde & corpore portans, in veritate regnũ Dei percipere quærens, in veritate de ſuis offenſionibus & vitijs dolens, diuiniq́; iudicij ac infernalium tormentorum memoriã veraciter habens, mortis quoq; ſuæ timorẽ & recordationem vere aſſumens, non vltra amabit terrena, non ſolicitus erit de pecunijs, poſſeſſionibus, parentibus, amicis, fratribus aut gloria vitæ præſentis: ſed omnẽ paſsionem ac ſolicitudinẽ deponẽs, Chriſtum ſine pigritia ſequetur. In cœlũ ſemper aſpiciet, & inde auxilium inuocabit, exemplo Dauid qui ait ad Dominum, Adhæſit anima mea poſt te. Et Hieremiæ dicentis, Diem hominis non deſideraui. Inſuper Climachus dicit, Cõfuſio maxima eſt poſt abnegationem terrenorum, & vocationem noſtrã, à Deo ad clauſtrum de aliquo curare vel ſolicitus eſſe, quod non poteſt nobis in hora mortis prodeſſe.

De aliquibus præclaris verbis ſancti Hieronymi concernentibus præſertim ſtatum religioſorum. *Articulus VI.*

IN hoc cognoſcẽt omnes quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis adinuicem. Quoniam iuxta prædicta, charitas Dei vita eſt animæ, forma, motrix, & imperatrix

vniuerſarum virtutum, ſine qua nihil eſt validum, nihil ſanctum, nihil meritorium ſpiritaliter viuum, vel Deo acceptũ. Omnes nanque virtutes ſecundum charitatis imperium procedere debent in actum. Idcirco a charitate ſpiritalem religioſámque cõuerſationem oportet ordiri. Nihilominus ad charitatis perfectionem tota ſpiritalis ſeu virtuoſa vita eſt ordinanda, eo quod charitas ſit præſtantiſsima virtus & finis virtutum. Hinc ergo glorioſus Hieronymus ait in regula ſua: Sine charitatis præc ptis nemo ſpiritalem vitam ingreditur, charitas ſola reddit hominem Deo viuentem: hęc religioſos, hęc monachos facit, ſine hac monaſteria ſunt tartara, habitantes in eis ſunt dæmones, cum hac vero ſunt paradiſus in terris, & in eis degentes ſunt angeli. Ideo quam uis longa macerent ieiunia, abiecta veſtis deformet, longa officiorum & operum ta xetũr ſeries, ſi intus deſit charitas ad infimum nondum religionis gradum peruentum eſt. Propterea hic incipiendum eſt iter ad apoſtolicæ vitæ culmen. Nulla pro certo vita deterior quàm ſimul degere corpore & non mente. Et vere infelices ſunt, quibus non ineſt vna, ſed diuerſa voluntas. Sit itaque vobis ſemper vnus affectus, vna fraternitas, vna voluntas, vna proportio ſeu cõcordia morum,

vna iucunditas, vna triſtitia, ne quod vni placet diſpliceat alteri, vel quo alter gaudet, alter triſtetur. Hæc Hieronymus, Si ſic egeritis placebitis Chriſto, qui habitare facit vnius moris in domo. Eritiſque ſectatrices primitiuæ eccleſiæ, ſcilicet Apoſtolorum & hominum apoſtolicorum de quibus ait ſacra ſcriptura. Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna: & erant eis omnia communia. Delitiæ Dei ſunt eſſe cum talibus, & cum ſpeciali fauore & gaudio dominus bona ſua communicat eis. Quēadmodum per Hieremiam teſtatur: Dabo eis cor vnum & animam vnam, & lætabor ſuper eis cum benefecero eis. Hinc Petrus Apoſtolus admonet: Ante omnia mutuam in vobiſmetipſis charitatem habentes cōtinuam, quoniam charitas operit multitudinem peccatorum. Paulus quoque hortatur nos omnes: Eſtote imitatores Dei ſicut filij chariſsimi, & ambulate in dilectione, ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis. Verum vt docet Gregorius: Signum dilectionis eſt exhibitio operis, quemadmodū ergo qui ſe dicit Deum diligere, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt ſecundum Iohannem Apoſtolū: ſicqui dicit ſe proximum ſuum diligere & dilectionem hanc

M v opere

opere non oſtendit ſecundum Chriſti do ctrinam ſeu iuſsionem, ſed eum ſcilicet proximum ſcandalizare, turbare, iu virtutibus impedire nõ veretur, vel gaudet, aut ſaltem non dolet dum peccat, aduerſitatibus ſubiacet vel perit, talis mẽdax probatur, præſertim cùm dicat Iohannes Apoſtolus, Non diligamus verbo, neq; lingua ſed opere & veritate. Deniq; Chriſti præceptum de charitate proximi impleamus, amemus proximos noſtros ſicut noſmet ipſos, puta in Deo, deſiderando eis ęternã fœlicitatem, & omnia quæ requirũtur ad hanc: cooperemurq́; eis in bono, verbo, exemplo, precibus & de ipſorũ profectu virtuoſo gloriemur in domino. Dum autem detrimentum in ſpiritualibus ſuſtinent, condoleamus. In his conſtituit Paulus perfectionem noſtram, cum ait ad Galatas, Per charitatem ſeruite inuicem. Omnis enim lex in vno verbo impletur. Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Veruntamen non debemus vitia noſtra inuicem palpare, ſed emendare, ſemperq́; optare vt & noſtra & proximorũ noſtrorum peccata in præſenti ſeculo increpentur, corrigantur, & expurgentur. Propter quod loquitur Auguſt. Non omnis qui parcit amicus eſt, nec omnis qui verberat inimicus eſt. Meli⁹ eſt cũ ſeueritate diligere q̃ cum lenitate decipere. Et iterũ: Obiur

get amicus amicum, nõ iactantiæ ſtudio, ſed charitatis affectu. Neq; monitio aſpera ſit, neq; obiurgatio contumelioſa. Hoc eſt, quod ait Apoſt. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum ne & tu tenteris. Inſuper Hieronymus in regula diligentiſsime admonet Moniales, quib[9] ſcribit, de charitate & humilitate ſeruãda ne vna ſe præferat alteri, ſi forte nobilior aut doctior fuerit, ſed quo aliqua forte in alio maior extiterit, eo in omnib. pręcęteris toto corde ſine omni ſimulatiõe ſe humiliet. Deus nanq; ſuperbis reſiſtit. De vitio quoq; Simoniæ in receptione ſororũ vitãdo, diligẽtiſsime admonet eas. Et rurſus nil proprium habeãt, ſed in monaſterio tanq̃ in ſepulchro cum Chriſto ſe arbitrentur ſepultas, totiq; mundo & voluntati propriæ penitus mortuas. Præterea ad obedientiam ſuperiori exhibendã ardenter admonet eas inter cętera dicens: O fœlix & abundans gratia in obedientia, ſumma virtutũ cauſa. Nã ſimplici greſſu hoiem ducit ad Chriſtũ, & mens nõ ſolũ excuſatur à reddẽda ratiõe ꝓ ſubditis, ſed nec etiã obligatur reddere de ſeipſa. O ſumma libertas, qua obtenta vix poſsit homo peccare. Ex hoc patet q̃ ſalubre & tutum ſit libẽter ſubeſſe, atq; humiliter obedire,

Inſuper dicit Hieronymus, Hortor & oro vos dilectiſsimæ filiæ quæ iam mortuæ & ſepultæ eſtis cum Chriſto, vt tanquam peregrinæ & aduenæ abſtineatis vos à carnalibus deſiderijs, quæ militant aduerſus animam, ſubijcientes vos in omni obedientia & timore & reuerentia, præpoſitæ matri veſtræ, vt iam omnino nil aliter velle aut nolle liceat, niſi quæ mater domus mandauerit. Nil quod illa mandauerit graue vel importabile videatur, quamuis propriæ non concordauerit voluntati. Obeditis Chriſto firmiſſime, cum matri veſtrę paretis, ac per hoc ſponſo veſtro cœleſti ſumme placetis. Quanta autem ſit laus obedientiæ innoteſcit ex verbis Gregorij quibus ait: Obedientia menti cæteras virtutes inſerit & inſertas cuſtodit, meritôque præponitur victimis, quoniam per victimas aliena caro, per obediētiam autem voluntas propria mactatur, & Deo offertur. Denique ſecundum eundem: Nec ſtudium bonæ actionis, nec ocium ſanctæ contemplationis, nec lachryma pœnitentis extra obedientiam eſſe poterunt. Obedientia ſecundum Auguſtinum mandatum non procraſtinat, ſed ſtatim parat aures auditui, linguam voci, pedes itineri, manus operi, ſicq; ſe totum colligit intus, vt mādatum impleat præſidentis. Hinc dicit

Bernar

Bernardus, Optimum in moribus dico qui in nullo reſiſtit ſuperioribus, nec inuidet paribus, nec cum ſuperbia præeſt ſubiectis,ſed eis vtiliter condeſcendit. Ad veram,humilem, ſpontaneámque obedientiam nos debet inducere quod ait Chriſtus in Euangelio:Deſcendi,inquit,de cœlo,non vt faciam voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me. Et rurſus: Meus cibus eſt, vt faciam volũtatem patris mei.Itemq́; : Sicut mandatum dedit mihi pater ſic facio. Vnde inſtãte iam paſſione dicebat ad patrem: Non mea voluntas ſed tua fiat. Et quod factus eſt obediens patri vſque ad mortem, mortem autem crucis, imo quod maius & mirabilius eſt, etiam matri ſuæ ſanctiſsimæ, & ipſi Ioſeph ſubditus fuit. Præterea cum iuxta Petrum Apoſtolum obediendum ſit dominus ſecularibus, non ſolum modeſtis & bonis,ſed etiam prauis & diſcolis,quàm graue & peſsimum eſt ſpiritali patri aut matri non obedire. Veruntamẽ omni ſpirituali matri,imo omni prælato ſumma cum diligentia aduertendum eſt, quod ad Euſtochium abbatiſſam ſcribit Hieronymus: Attende mi domina,quàm grauis tibi imponitur ſarcina,quę de ſubditarum animabus atque corporibus, de verbis & moribus obligaris apud diuinum examen. Caue ne de te ſaltem leuis

ſuſpicio in malo poſsit oriri, ne diſpergas quas educare conaris, ſic ordinata & conformia mandata ſororibus proferas, vt etiam deprauatę ſuperbęq́ꝫ mentes animētur ad obediētiæ ſemitas. Sic dulcis & mitis ſit ſermo vt nō duriciem ſuſcitet, aut furorē, ſed frāgat et deleat. Erga inobediētes vero virilis & conſtans ſit animus. Inſuper dicit Hieronymus. Caue ne ex officio regendi eleueris ad alta, vt agas illicita, & quæ ſubditis ſunt importuna ac inquieta. Non efficieris domina, ſed miniſtra, nec data eſt tibi poteſtas, vt inter ſorores & filias hanc eleues, hanc deprimas ſicut velis, ſed rerū & ſororū monaſterij ſolicitudo, adminiſtratio & prouidentia tibi committitur, vt cæteris dormientib⁹ te deceat noctes crebras inſomnes ducere pro vtilitatibus & neceſſarijs domui prouidendis. Itaq; non tantū honor tibi imponitur quantum onus. Non igitur tibi blandiaris de domini pietate, quoniam vult à te etiam de occultis & minimis exigere rationem, & ſi quid eum defraudaueris, tradet te diabolis puniendā. Ex his verbis ſancti Hieronymi elucesſcit quam exemplarē, virtuoſum, & irreprehenſibilē oporteat eſſe ſpiritualem patrē ac matrē, quatenus ſicut ſibi vult obediri à ſubditis, ſic ipſe ſuperioribus ſuis & regularibus obſeruantijs iuxta ſanctorū patrum

inſtituta ſolerter obediat. Dicit enim beã tiſsimus Auguſtinus: Quid iniquius quã ſibi velle obtẽperari à minoribus, & nolle obtemperarẽ maioribus? Veruntamen bonorum ſubditorum non eſt ſuperiorũ ſuorum facta & vitam audenter, incaute ſiue faciliter iudicare. Hæc præſcripta Hieronymi, aliorumque patrum ſanctorum documenta & iuſſa, ô venerabiles ac deuotiſsimæ Chriſti ancillæ & ſponſæ, memoriter retinete, & efficaciter adimplete quatenus tota vita veſtra plena ſit Dei & proximi charitate, profundiſsima humilitate, veraq; obedientia, vt ſitis perhenniter bonus odor Chriſti in omni loco, meritis quoque veſtris ac precibus Deus miſericordiam & ſalutem impendat quã pluribus. Poſtremo id puto iniungendũ, quod etiam in Statutis ordinis noſtri videlicet Carthuſ. obedientia præcipue cõmendatur, ad quàm præ cæteris obligamur. Sic ergo nõſtra dicunt ſtatuta. Quãuis multa ſunt quę hic religioſe agimus, vno tamen obedientiæ bono omnia nobis credimus profutura.

De vera cordis conſtantia, & omnis fœminæ leuitatis, nobilitatis, & puſillanimitatis abiectione. Articulus VII.

GRatia ſuper gratiã mulier ſctã & pudorata, & tacita: ſic laudãdę eſtis in glorioſa cõuerſatione veſtra, ô ſpõſę

ac filiæ ſaluatoris vt ea non taceantur quę vos cautiores & humiliores facere poſſunt. Attendite ergo quod Hieronymus ait in regula ſanctis illis ſororibus, quibus regulã ſcripſit: Debilis, inquit, eſt nimium ſexus quem geritis, & fragilis ac mobilis, ſi ſuo relinquatur arbitrio. Et ſi virtuoſus ſit anim⁹ tamẽ niſi regatur niſi dirigatur continue, cito deijcitur à ſuo propoſito. Et iterum ait, Proh dolor infœlix conditio ſexus veſtri, &c. Huius ratio eſt ſecundum doctores, quoniam mulier naturaliter imperfectior, atque in naturalibus defectuoſior eſt viro. Communiter quoque ratio fortior eſt in viris quàm in fœminis: idcirco niſi gratia dei ſuppleat naturæ defectum, fœminæ leues ſunt animo mutabiles, molles, & puſillanimes, ad riſum & verba procliues. Verũtamen ne hoc vobis triſtitiam gignat, ſcitote quod fœminæ (vt communiter) ſunt magis diſpoſitæ à natura ad humilitatem, deuotionem, compunctionem & lachrymas pias, quã viri. Cuius rationem ſanctus Thomas pulchrè aſſignat. Iterum aliquæ fœminæ ex ſpeciali dono creatoris ſunt naturaliter fortes in ratióne, verecundæ, maturæ, prudentes. Porro perfectio noſtra eſt vt in his ſpecialius abũdantiusq; proficere ſtudeamus, in quibus naturaliter vel conſuetudinaliter defectuoſiores conſiſtimus, quemadmo

modum hi qui ex naturali diſpoſitiõe ad irã,ſuperbiã,&impatientiã,proni ſunt ad manſuetudinem, humilitatem,& pacienti am ſingulariter & inceſſabiliter aſpirare conariq́ꝫ debent. Simili modo hoc ad veſtræ prouidentiæ diligentiam pertinet,vt pro gratia veræ conſtantiæ,ſpiritalis fortitudinis, ſeu virtuoſæ ſtabilitatis, Deum inceſſantur deuotiſsimis precibus exoretis,quatenus à feruenti propoſito proficiendi nunquam ceſſetis quamuis viciſsim difficultatem in proficiendo, vel tentationem ſeu gratię imminutionem,aut conſolationis internę ſubtractionem,aut aliam quamlibet aduerſitatem ſenſeritis. Quoniã vt ait Auguſtinus:Nemo eſt in hac vita ſic mundus, vt non ſit magis magisq́ꝫ mundandus.Et Leo Papa fatetur.Ibi quiſque incidit deficiendi periculum, vbi proficiẽdi poſtpoſuit appetitum.Propter hoc ſecundum Bernardum,in via Dei nõ progredi eſt regredi,non proficere eſt deficere.Porro vera mentis conſtantia hæc eſt, vt nec proſperis nec aduerſis nec minis neque blanditijs, non laudibus nec vituperijs,homo à virtutibus retrahatur. Talis fuit beatus Iob dicẽs.Donec deficiã nõ recedam ab innocentia mea. Iuſtificationem quam cœpi tenere non deſeram. Et Paulus qui ait.Quis nos ſeparabit à charitate Dei?tribulatio,an anguſtia,an perſequutio,

quutio, an fames, an gladius? Hinc ſcriptũ eſt. Eſto firmus in via Dei, & in veritate ſenſus tui. Ad Ioſue quoq; dominus ait: Cõfortare & eſto robuſtius valde, vt cuſtodias omnem legẽ, ne declines ab ea ad dexteram vel ad ſiniſtrã, noli timere, quoniã tecũ eſt dominus Deus tuus. Ad hanc ſpiritalem animarum corroborationem, hortatur nos Paulus dicendo, Confortamini in domino, & in potentia virtutis eius. Induite armaturã Dei, vt poſsitis ſtare aduerſus inſidias diaboli. Ad iſtam deniq; perfectionem pertingere non valemus, niſi paſsiones appetitus noſtri ſenſitiui, videlicet timor, triſtitia, delectatio, & cæteræ fuerint imperio rationis ſubiectę. Omnis quoq; leuitas loquacitas et cachinnus vitentur, ſicq; fortes & ſtabiles ſimus in ratione. Quoniã ſecundum diuinũ & magnum Dionyſiũ. Optimũ hominis eſt eſſe ſecundũ rationẽ ꝙ maxime verũ eſt ſecundũ ꝙ ratio noſtra nõ ſolũ virtutibꝰ moralibus adornatur, ſed & ſeptẽ donis ſpiritus ſancti decoratur, ꝑ quę in omnibus à ſpiritu ſancto dirigitur. Ideoſcriptũ eſt. Homo ſanctus in ſapiẽtia ꝑmanet vt ſol, nã ſtultꝰ mutatur vt luna. Et Salomõ loquitur: Iuſtus quaſi fundamẽtũ æternũ. Impius quaſi tẽpeſtas trãſiens nõ erit. Itaq; iuxta Pauli doctrinã, Nõ ſimus paruuli fluctuantes, nec efficiamur pueri ſenſibus,

ſibus,ſed cōfortemur in gratia Dei, quoniā optimū eſt gratia ſtabiliri cor, Ad hāc demū cordis conſtantiā præcipue diſponit nos timor Dei, quoniā timor Dei retrahit hominē à peccato,ꝙ eſt cauſa inſtabilitatis,quemadmodū Hieremias ſcribit: Peccatum peccauit Hieruſalem,propterea inſtabilis facta eſt Peccata quippe tollunt aut minunt in nobis virtutes & gratiam Dei,per quas cor noſtrū ſtabilitur in deo, ne peccatis,paſsionibus, & tētationibus, cæteriſq; virtutū obſtaculis recedat à recto iudicio rationis & actibus virtuoſis. Hæc mētis cōſtantia magna & ardua virtus eſt pręſertim in fœminis,ꝓpter quod Salomō dicit, Mulierē fortem quis inueniet?Et iterū: Fallax gratia & vana eſt pulchritudo , mulier timēs dñm ipſa laudabit:Prętera omniū operū meritoriorū in nobis generales cauſæ ſunt gratia Dei gratificās.i. nos Deo acceptos, atq; ad ꝓmerendū vitā æternā idoneos agens , & charitas:& quāto hęc duo in anima noſtra amplius perficiūtur, tāto cęterę virtutes, & ſeptem dona ſpiritus ſancti magis in nobis creſcunt,& agiliores reddun tur . Vt ergo charíſsimæ non ſolum in prædicta mentis cōſtantia,ſed in cunctis quoque virtutibus ac donis ſpiritus ſancti vehementer & digne proficiatis,debetis indeſinēter,quotidie,mane,ac veſpere,
omni

omniq; hora ſponſum veſtrum cœleſtem Ieſum Chriſtum præcordialiſsimis internis, ac fiducialiſsimis precibus deprecari, vt omni loco & tempore conſeruet, augeat, atque perficiat in vobis gratiam gratificãtem, & charitatem, quatenus omnibus virtutibus in anima veſtra creſcẽtibus impleatis omne opus Dei quotidie magis reuerenter, diligatisq; Deum magis ardenter, & contemplemini eum magis ſynceriter. Et tunc vtiq; eritis vere conſtantes & fortes fortitudine ſpirituali ſanctorum. De qua dicit Gregorius, Iuſtorum fortitudo eſt carnem vincere, proprijs voluntatibus contraire, delectationem vitæ præſentis extinguere, huius mundi aduerſa pro premijs vitæ æternę amare, proſperitatis blãdimenta contemnere, aduerſitatis metum in corde ſuperare O quãm beata eſt ſoror quæ in hac veræ conſtantiæ perfectione, quotidie dignè proficiẽs, omnibus ſe exhibet exẽplarem, amabilẽ, irreprehẽſibilem. Illi vtique competit iſtud in Eccleſiaſtico ſcriptum: Sicut ſol oriens in mundo in altiſsimis Dei, ſic mulieres bonæ ſpecies in ornamentum domus ſuæ, id eſt, congregationis ſeu clauſtri. Nempe vt ait Euſebius Emiſſenus, Non ſolum ſolitudo ſeu clauſtrum nos ad perfectiõis neceſsitatem, ſed etiam ipſa congregationis multitudo cõſtringit. Nam ſicut precioſum atque pręci

puum eſt in medio multorum bene agere, plurimos ad profectum exemplo boni operis excitare, ita periculoſum atque perniciosum eſt negligentius atque tepidius, agendo multorum fidem quantum in ſe eſt frangere, animasq; damnare, & deſtructionis aliquid agere. Præterea dicit Euſebius quod religioſis eſt diligentiſsime pēſandum, qui inter multos vitam agere cōſtituerunt, aut cum grandi fructu diligentes, aut cum grandi periculo negligentes ſunt. Vnde fœlix eſt illa anima, quæ dum bene in congregatione verſatur multorū gaudium eſt, & plurimi ex ea ædificantur aut illuminantur. Itaque ſi in congregatione penitus obedientiam tenuit, ſi humilem & obedientem ſe prębuit, quantos ędificauit, tantos fœnerauit: & quantum bonum ex ſe proximis commendauit, tantum in ſua lucra couertit. Si vero econtrario per inobedientiam, vel ſuperbiam, alios ad peccatum induxit, quantos deſtruxit, de tantis periculum dānationis incurrit. Quamobrem ſicut ille valde laudandus eſt, cuius curſus multorum profectus eſt, ita ille merito lugendus eſt, cuius vita multorum ruina eſt. Ideo chariſsimi quæ ad ædificationem pertinent, ea agere ſtudeamus, ne vitia noſtra aliorum virtutibus noceant. Ne aliorum feruorem tepor noſter debilitet. Ne aliorum patientiam iracun

iracundia noſtra violet. Ne aliorum hu-militatem ſuperbia noſtra deprauet. Porro benedicta domino illa anima, cuius humilitas aliorum confundit ſuperbiám, cuius patientia alterius extinguit iracundiam, cuius obediētia pigritiam alterius tacite increpat, Cuius feruor inertiā alieni teporis exuſcitat, q proximi ſui turbatū præ ira oculū gratia cōſolationis & ædificatiōis illuminat. Hoc totū docet Apoſtolus dicēs, Itaq; quę pacis ſunt ſectemur, et quę ędificatiōis ſunt inuicē cuſtodiamus.

¶ *De humilitate, māſuetudine, & patientia Chriſti ſectāda, quatenus omnis vana gloria, pompa, ira, et impatientia expellātur.*

Articulus VIII.

INduite vos ſicut electi Dei viſcera miſericordię, benignitatē, humilitatem, modeſtiā, patientiā, ſupportātes inuicem, & donātes vobiſmetipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet querelam, ſicut & Chriſtus donauit vobis. Ad vitam cōtemplatiuam theoricam ſeu diuinam, nemo aptus eſt, niſi qui per virtutes mòrales, quarum eſt animæ paſsiones refrenare ac ordinare, ſeipſum à vitijs & paſsionum immoderantijs emundauerit, atque ad tranquillitatem quandam cordis ſui peruenerit. Hoc autem pręcipue fit per humilitatem, manſuetudinem, patientiā, cōtinentiā, &c. Verū de iſtis virtutibus quo-

tidie tot auditis ac legitis ô filiæ Chriſti venerãdæ, vt videatur pene ſuperfluũ de eis aliquid hic loqui, vnde non niſi curſo rie modicũ de eis iã tangam. Eſt ergo humilitas per q̃ quis ex ſuiipſius vera cognitione ſibiipſi vileſcit, ſeipſum in omnibus deprimit & accuſat, increpationẽ & correctionem hilariter recipit, ſe aliis ſubiicit, laudẽ gloriãq; humanã cõtemnit. Hãc habere poterimus, ſi corporũ et animarũ noſtrarũ naturales defectus, innumerabilesque indigentias rite attendimus, ſi ꝓnitatẽ animę & ſenſualitatis noſtrę ad vitia bene perpendimus, ſi peccatorũ noſtrorũ multitudinẽ, magnitudinẽ, & enormitatẽ digne pẽſamus, ſi imperfectionẽ noſtrã in Dei obſequio efficaciter cõſideramus. Eo ꝙ Eſaia teſtãte, omnes noſtræ iuſtitiæ ſint ſicut pãnus menſtruatę, ſi inſuper attẽderemus quales ꝓnius efficeremur, ſi adhuc modicũ Dei gratia priuaremur. Si quoq; profunde inſpicimus q̃ vehemẽter cõuerſatio noſtra diſtat ac deficit à ſanctorũ patrũ noſtrorũ cõuerſatione, virtute, ac gratia. Si etiã intuemur q̃ ꝓfundiſſime ſe humiliauerũt in omnib. viri & fœminę, quæ in omni virtute ꝑfecti fuerũt, quos canonizauit & colit eccleſia, quorũ non ſumus digni oſculari veſtigia. Cur ergo nos pauperes & puſilli peccatis & paſſionib⁹ pleni vaniſſime ſuperbimus?

Cur in ſuperbia & duritia noſtra manemus? Cur infinitas calamitates noſtras excæcatiſsimo oculo prætcrimus? Quid contra Deum tumet cor noſtrum, qui nihil boni à nobis, ſed omne ab illo bonum habemus? Quid ſupra proximos noſtros erigimus nos, & illos contemnimus, quorũ interiora, virtutumq́; opera ignoram⁹, & quales futuri ſint ipſi prorſus neſcim⁹? Præterea ſi Chriſti humilitatem perpendimus, in infinitum ſuperbia noſtra confunditur. Si poſtremò Dei & creatoris noſtri maieſtatem immenſam, ſanctitatem, perfectionem, & dignitatem penitus infinitam ſagaciter contēplamur, inuenimus infinitam rationem humiliandi noſipſos, cum ipſe veraciter dignus ſit amore, cultu, & reuerentia, in infinitum maiori ac perfectiori quàm nos: imo quam totum vniuerſum ei queat impēdere, ſicq; omne quod ei immolamus, obſequium pro nihilo reputamus. Iſta penſauit quidam deuotus qui notabiliter ait, Si me non inſpicio meipſum non noſco. Si autem me inſpicio, tolerare me nequeo, tanta in me inuenio quæ digna ſunt reprehenſiōe, & quãto ſæpius atque ſubtilius meipſum diſcutio, tanto plures abominationes in angulo cordis mei inuenio. Ex quo nãq; peccare cœpi, nunquam vnum diem ſine peccato tranſiui, nec adhuc peccare ceſſo, ſed quoti-

quotidie peccata peccatis adijcio, & ea præ oculis habeo, nec gemo: erubeſcenda video nec erubeſco, dolenda intueor & non doleo: leuis & diſſolutus ſum nec me corrigo, ſed ad peccata quæ confeſſus ſum quotidie redeo, nec caueo foueam in quam cecidi, vel alium cadere vidi. Cumq́; plorare & orare deberem pro malis quę feci, & bonis quæ facere neglexi, proh dolor, verſum eſt mihi in contrariū. Nam tepui ab orationis feruore & frigui, iamq́; ſine ſenſu frigidus manſi, & ideo flere meipſum nō valeo, quoniam gratia lachymarum exigentibus culpis meis receſsit à me. En quāta eſt inſipientia mea? Hæc itaq; prænducta humilitatis incitamenta, frequenter ac luculenter, imo acutiſsimè perpendamus, atque ex hoc nos profundiſsimè humiliemus, certi quod quanto diuinæ maieſtatis altitudini animas noſtras humili⁹, baſſius, ſeu profundius ſubſtrauerimus, eo copioſius de gratia eius ſuſcipiemus. Quemadmodum ſtillicidia aquæ ad valles deſcendunt, & ilicò congregantur, donec valles penitus impleantur: ita & gratię dona à fonte æterno atque puriſsimo Deo, glorioſo & ſancto, ad humilium corda deſcendunt: illicq́; cumulantur, donec corda illa plena reddantur. Porro ex hac humilitate præſcriptus actus manſuetudinis deriuatur. Ad manſuetudinem etiam perti-

tinet iram frenare ſeu extinguere. Cùm vero ſe homo prædicto modo humiliat ex conſideratione peccatorum ſuorum, arbitratur ſe omni cõfuſione, pœna & cõtumelia dignũ. Ideo quicquid ab aliis iniuriæ patiatur, nequaquã appetit vltionẽ ſed animo trãquillo omnia perfert, quod eſt nõ iraſci, quoniã ira eſt appetitus vindictæ propter paruipenſionem, iniuriamue illatam. Mãſuetudo iſta eſt virtus valde ſuauis, decora, veneranda, & diligenda, quemadmodum ira eſt paſsio multũ amara, turpis, inhoneſta, ac deteſtanda. Quia vt Salomon dicit: Ira in ſinu ſtulti requieſcit. Manſuetudo autem ſingularem à Deo gratiam promeretur. Has duas præfatas virtutes, videlicet humilitatẽ & manſuetudinem, vult Chriſtus à ſe nos ſpecialiter diſcere. Diſcite, inquiens, à me quia mitis ſum, & humilis corde. Ex humilitate demum & manſuetudine, patientiæ actus procedit: qui volentibus in via Dei proficere atq; ad contẽplationis charitatiſque apicem peruenire, ſingulariter neceſſarius extat, nec ſine eo poteſt quis inter proximos ſuos conuerſari amabiliter, pacifice, & quiete. Ex hoc autem q̃ homo per humilitatẽ ſe omni aduerſitate & pœna dignum exiſtimat, per manſuetudinẽ quoq; illatã aduerſitatem æquanimiter ſuffert, ſequitur quod con-

tra aduerſitatem & perſequentem non contriſtatur, ſed potius diligit eum tanquam diuinæ iuſtitię inſtrumentum, quo purgatur. Cùm ergo patientia virtus ſit triſtitiam tollens, conſtat quod ex humilitate & manſuetudine actus patientię deriuatur. Quanta autem ſit patientiæ dignitas, eluceſcit ex teſtimonio Chriſti dicentis: In patientia veſtra poſsidebitis animas veſtras: Iacobus quoq; ait: Patientia opus perfectum habet. Et ſapiens aſſerit. Qui patiens eſt multa gubernantur prudentia, ſtultus autem indicat iram ſuam. Iſtę quoque tres virtutes, puta humilitas, manſuetudo, & patientia ad vos ô ſponſæ Chriſti ſpecialiſsime pertinent, voſq; præcipue decent. Sponſa ſiquidem ſponſo ſuo debet aſſimilari præcipue in affectu. Cùm ergo immortalis ſponſus veſter ſit vniuerſæ humilitatis, patientiæ, manſuetudinisq; exemplar, ſponſas humiles, manſuetas, ac patientes requirit, diligit, amplexatur. Superbas vero prorſus repellit, odit, & deteſtatur: imo verbis explicari non poteſt, quam indecens ſit in fœmina religioſa, præſertim incluſa, tumor ſuperbiæ, feruor iræ, impatientiæ moles. Itaque quicquid boni in vobis eſt, quicquid virtutis & gratię, Chriſto ſemp cũ omni humilitate aſcribite. Omnẽ inanis glorię motũ odio habete. Omnẽ præſum-

ſumptionis atque iactantię malignitatem toto corde reijcite, attendentes quod magiſtraliter ait quidam deuotus: Chriſte Ieſu creaturæ tuæ reformator, quis te inueniet? aut vbi vel quomodo quæret, niſi quęrentē præueneris, pręuentū direxeris, directo donec te inuenerit comes indiuiduus fueris? Dormientes vt ſurgant excitas, tardos vt currant acriter ſtimulas, & ne deficiant laſſos releuas, cibas, & potas, vulnus tui amoris ſanis infligis, vt properent ad te ſauciati, qui torpebant ſani. Totum igitur das quod boni habemus, qui dediſti vt eſſemus, nec aliquid à nobis recipis, niſi quod dederis. O admirādæ dulcedinis pietas. O voluntariæ gratiæ ſuauitas, lege tua nos erudis, implendę legis virtutem tribuis, meritum in nobis cumulas, & quod das remuneras. Totum itaque tuæ gratiæ debetur, quod homo proficiendo te meretur.

De reformatione paßionum animæ. Articulus. IX.

HOmo cum in honore eſſet non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Duplex cognitio conuenit homini, ſcilicet ſenſitiua & intellectiua. Duplex quoque appetitio homini conuenit: ad cognitionem enim appetitio ſequitur. Nam ad cognitionem ſenſitiuam ſequitur

quitur appetitio ſenſitiua quę eſt impotẽtia animæ, quæ appetitus ſenſitiuus vocatur. Dum enim aliquam rem ſenſibilem apprehendimus interiori exteriorive ſenſu, appetitus ſenſitiuus ad rem illam afficitur, vel ad eam inclinatur, ſi ipſa ſub ratione conuenientis cõcipitur. Si verò ſub ratione mali apprehẽdatur, appetitus ſenſitiuus eam deteſtatur, fugit, & execratur. Porro ad cognitionem intellectiuam, ſequitur appetitio intellectualis, quę in voluntate cõſiſtit. Dum namq; intelligimus aliquid, voluntas in illud fertur amando, ſi bonum conueniẽsq; videtur. Vel odiendo ſi inconueniens & malum apparet. Itaqúe per cognitionem & appetitionem ſenſitiuam communicamus cum beſtijs. Per cognitionem autem & appetitionem intellectualem, communionem habemus cùm angelis, imo & cum Deo, ad cuius imaginem & ſimilitudinem conditi ſumus, Sed quoniam beſtiæ cognitione et appetitione ſenſitiua nil altius habent, idcirco vires ſenſitiuæ & appetitiuæ quibus ſenſibiliter cognoſcunt et appetunt, operantur in eis ſolum ſecundum naturalem habitudinem potentiæ ad obiecta, hoc eſt, ſecundũ proportionem conuenientiæ, vel diſconuenientiæ potentiarũ & obiectorum adinuicem, & non ſecundum comparationẽ ad rationis iudicium, eo quod carent ra-

 tione.

tione. Propterea beſtiæ impetum paſsionis ſemper quātum valent ſequuntur, potiusq; aguntur quàm agunt, quoniā non libere ſecundū rationis cenſurā, ſed quaſi de neceſsitate ſecundum naturæ inclinationem mouentur in apparendo. Homo autem cū ſit ratione ornatus ſic ſe in ſentiendo & ſenſibilia appetendo aut fugiendo habere nō debet, ſed exteriora terrena & ſenſibilia debet ſolum appetere, aut horrere ſecundum rectæ rationis iudiciū, vtpote illa amādo vel deſiderādo, quę recta ratio dictat amāda, vel deſideranda. Illa quoq; odiendo vel fugiendo, quę recta ratio iudicat odienda vel fugienda. Cū eñ ſenſibilia ad ſpiritualia ordināda ſint, totiens peccam[9], quotiens circa ſenſibilia aliter q̄ ſecundū verū rationis dictamen, vel cōtra illud afficimur, hoc eñ eſt ſecundū carnē, vel ſenſualiter atq; carnaliter viuere. Et Apoſtolus ait: Si ſecundum carnē vixeritis moriemini. Vtiq; morte culpæ & ſempiternæ miſerię. Prędictas igitur appetitus ſenſitiui affectiōes, ſeu animę paſsiones, oportet nos refrenare ac gubernare p virtutes morales, ac omnem delectationem & ſuperfluitatem quę eſt in cibo & potu refrenare per tēmperantiam, vt iuxta Saluatoris doctrinam, Nō grauentur corda noſtra crapula vel ebrietate. Abſtineamus quoq; (iuxta Petri ſententiam)

à car-

à carnalibus deſideriis, quæ militant ad-uerſus animam. Sicque in victualibus ne ceſsitatem naturæ, non carnis ac ſenſus voluptatem quæramus. Per quod partim implemus quod docet Apoſtolus, Haben tes victum & quibus tegamur, his cōten ti ſimus. Per fortitudinem autem refrena mus paſsionem quę dicitur timor. Ne du ra corpori, imo nec mortem ſeu mortis pericula immoderanter formidemus. Sed ꝓpter Deum atq; iuſtitiã omnia fortiter toleremus, quemadmodum ait Saluator. Nolite timere eos qui corpus occidunt: a-nimã autem nõ poſſunt occidere. Itaque dum animæ paſsiones per virtutes mora les, debite ordinantur fit homo virtuo-ſus. Dum enim in ſenſibilibus & terrenis ac corporalib⁹ rebus homo nil amat aut odit, nihil deſiderat aut fugit, in nullo de lectatur aut cōtriſtatur, niſi ſecundum re ctæ rationis dictamen, vtpote in præſen-tis vitæ rebus, ſola amãda amãs, ſola odi enda odiens, ſola deſideranda deſiderãs, ſola fugienda fugiens, atque in horum adeptione ſeu præſentia non delectans aut mœrens, niſi vt ratio indicat. Dum inſuper ſola ſperanda ſperat, ſola ag-gredienda ſeu audenda audet, ſola deſpe randa deſperat, ſola timenda timet, de ſolis iraſcendis iraſcitur, neque prædi-ctas affectiones ſeu paſsiones exceſsiue

vel immoderanter admittit, tunc virtutibus moralibus adornatur, ad perfectionẽ ſuperiorum virium animæ extat diſpoſitus. Nec pars ſenſitiua rationem eius obtenebrat, vincit, vel impedit, imo ſubſternitur eidẽ, & obedit in omnibus, & cooperatur ei in bonis. In hac perfectione condidit Deus hominem primum, dando & cõcreando ei originalem iuſtitiam, per quã in eo caro ſpiritui, ſenſualitas rationi, & ratio Deo erat ſubiecta, quouſque diuinũ præceptum tranſgreſſus eſt. Tunc enim ratione à Deo per peccatum mortale auerſa, cœpit caro reluctari ſpiritui, & ſenſualitas rationi. Vnde perfectio noſtra eſt, vt ad originalis iuſtitiæ conformitatem ſtudendo virtutibus redeamus. Quod fit dũ modo præfato paſsiones animæ reformamus, per quod Chriſti cõuerſationem virtuoſiſsimam ſequimur in nouitate ſpiritus ambulando, & primi noſtri parentis Adæ vetuſtam infectionem, præuaricationem, ac deformatam imaginem dignè abijcimus, prout monet Paulus dicendo: Primus homo de terra terrenus, ſecundus homo de cœlo cœleſtis. Igitur ſicut portauimus imaginem terreni, ita portemus imaginem & cœleſtis. Hinc primus homo de terra terrenus eſt Adã de limo terræ formatus, cuius conuerſatio eſſe debebat in cœlis, ſed diuinũ mandatũ tranſgrediens,

ens, factus eſt magis terrenus, & extra paradiſum pulſus, coact⁹ eſt terrã ſpinas tribulosq́ꝫ ferentẽ excolere, Deo ad eũ dicente: In ſudore vultus tui, veſceris pane tuo. Porro ſecũdus homo de cœlo cœleſtis eſt Chriſtus, qui de cœlo deſcẽdit, & cœleſti virtute cõceptus ac natus, nõ terrenã ſed cœleſtẽ vitã in hoc ſeculo duxit, qui dict⁹ eſt ſecũdus homo: quoniã ſicut Adã caput principiũq́ꝫ fuit hominũ vniuerſorũ, quo ad naturalem generationẽ, ſic Chriſtus eſt caput principiumq́ꝫ ipſorũ, quantũ ad ſpiritalem regenerationem. Igitur ſicut portauimus imaginem terreni, id eſt, ſicut primo noſtro parẽti aſsimilati ſumus per diuinorum inobedientiã præceptorũ, & originalis peccati cõtractionem: ſic portem⁹ imaginẽ cœleſtis, hoc eſt, Chriſto aſſimilari conemur per virtutes & gratiam, ac reformationem internã, ſeruiendo ei in ſanctitate & iuſtitia omnibus diebus vitę noſtræ. Itaq́ꝫ deuotiſsime filiæ ſaluatoris ac dominę meę, vtpote ſpõſę domini mei, circa nullã rẽ ſenſibilẽ, hoc eſt, viſibilẽ, audibilẽ, adorabilẽ, guſtabilẽ, habeatis inordinatã affectionem, aut delectationẽ carnalem. Nec circa cibũ & potũ, nec circa veſtẽ domũ, & lectũ, nec circa ſermonẽ aut ſomnũ: ſed omnibus iſtis atq́ꝫ ſimilibus ordinate vtamini ſecũdũ quod prodeſt vobis ad profectum virtutum, & nõ magis nec

nec minus q̃ vt implere poſsitis. Chriſtū pro gratia magna inceſſanter oretis. Deniſque ad hoc aſſumpſim⁹ exteriora iſta virtutum exercitia & corporales labores, puta abſtinẽtias, ieiunia, diſciplinas, vigilias veſtes monaſticas, multaq́; alia, quaten⁹ per hæc tanq̃ inſtrumẽta, auxiliãte nobis gratia Dei per omnia, paſsiones animæ modo nunc dicto reformemus, & vitia extirpemus. Quod ſi paſsiones & vitia dominãtur & perſeuerãt in nobis, nõne vana & infructuoſa ſunt prefata exteriora exercitia noſtra, ſumuſq́; miſerabiles & miſerrimi, pauperes, cęci, & nudi? Ideo dicit Euſebius Emiſſenus: Quid eſt quod nos precioſis vigilijs, laboribuſq́; cõficimus, & ea quæ maxime dominus noſter Ieſus Chriſtus à nobis deſiderat, atq́; à nobis requirit, nõ habemus, hoc eſt cor mundũ, & à quotidianis negligentijs liberum, quas qui ſeruat paulatim defluit, & ad maiora mala prolabitur. Illud ergo in primis habere ſtudeamus, quod à nobis Deus expectat & exigit. i. benignum, ſuauemq́; ſermonẽ, mentem ab omni malitia liberã, & vitatis his quibus ſpiritus ſanctus offẽditur, humilitati, quieti, charitatiq́; operã demus. Hæc ſunt pręcipua ſacrificia, hæc pinguia holocauſta Deo placentia, quę in cõſpectu ei⁹ aſcendunt. Hoc etiã maxime ſtudeamus, vt ea quæ in honore Dei agimus, cũ claro

agamus animo, cũ fidei gaudio, cũ bonæ atq; deuotę voluntatis affectu, ne in eius obſequio triſtes, graues, & ingrati inueniamur, potiuſq; pœnã mereamur q̃ gloriã. Rurſus ait Euſebius: Nouerimus nihil nobis prodeſſe, ſi corpus noſtrũ ieiunijs atq; vigilijs affligamus, & mentem noſtrã nõ emundemus, nec interiora noſtra curemus. Quid prodeſt afflictio corporis, ſi linguã noſtrã nequitijs & obtrectationibus polluamus? Inaniter nobis de cruce & corporis afflictiõe blãdimur, ſi exterior homo ſanctis laboribus exercetur, & interior á peccatis & paſsionib⁹ nõ curetur. Sic eſt quomodo ſi qs ſtatuã faciat á foris aureã, & intus luteã. Ieiunare et vigilare, & mores nõ corrigere, ſic eſt quomodo ſi qs extra & citra vineã extirpet & colat, vineã autẽ ipſam incultã atq; deſertam relinquat, vt ſpinas & tribulos germinet. Quid iuuat ſi qs corpore ſit caſtus, & mente pollutus? quẽ malitia deprauat, furor iracundiæ agitat, ſuperbia omni gratia ſpoliat? Nonne ipſe ſeipſum decipit ac deridet? Deniq; q̃ glorioſum et ſalutare ſit ꝑ pręmemorata exteriora virtutũ exercitia á paſsionibus purificari, ad mẽtis munditiã ꝑuenire, in gratia Dei q̃tidie creſcere, iſnoteſcit ex verbis beati Bernardi ad Sophiã virginẽ ita ſcribẽtis. Omitto bona glorię tibi in futuro repoſita,

præſentia tantum loquor gratię dona, videlicet cœleſtis ſponſi encœnia, arras, ſpōſalia, benedictiones dulcedinis, quibus te præuenit. Ille in medium veniat ſpiritalis ornatus tibi collatus in virtutibus & gratia Dei cōſiſtēs, ſummo decore ſpectabilis, ipſiſq; angelicis ſpiritibus admirandus, & proferant ſi quid ſimile habeant filiæ Babylonis, huius ſeculi amatrices, quarum gloria eſt in confuſione peccati. Induuntur byſſo & purpura, & ſub his conſciētia iacet pānoſa, fulgēt monilibus, & moribus ſordent, Ecōtra, tu foris pannoſa, intus autem ſpecioſa, reſplendes diuino conſpectui, nō humano. Præterea certum eſt quod bonæ ac virtuoſæ cōuerſationis prę mium incipit quodammodo in præſenti, quia Chriſtus ad perfectionē tendentibus repromiſit: Qui reliquerit patrem, vel matrem, &c. centuplum accipiet, id eſt, bona ſpiritualia, bona virtutum & gratiæ exterioribus bonis nimis præſtantiora, & vitam æternam poſsidebit. Hinc optime ait Euſebius, Si bene aſpicimus in hoc ipſo opere bono quod agimus in præſenti vita, quodammodo partem præmij poſsidemus. Et plane magnus vitæ fructus eſt ſeculū poſſe deſpicere, Deo ſeruire cœpiſſe, euaſiſſe viciorū infelicifsimū dominatū, et fugiſſe gulę atq; luxurię fœdiſsimā ſeruitutē. Quid ergo? Nonne nūc præmij pars
eſt

eſt nihil iam cõmune habere cum mũdo, vanarum rerum cupiditatibus non excruciari, ſceleribus non admiſceri, & in innocentia diem tranſigere, beatæ caſtitati operam dare, glorioſæ paupertatis ſufficientiam cum timore domini poſsidere? Intelligamus itaque quantum nobis Deus pia vocatione contulerit. Conſideremus ex illo tempore quo hic conuerſari incepimus, quanta peccata euaſimus, de quantis iniquitatibus liberati ſumus, & tunc videbimus quantum etiam de præſentibus beneficijs domino debeamus. Si enim nunc in mundo eſſemus, quid aliud ageremus, quam volueremur in malis noſtris, & animas noſtras quotidianis violaremus maculis, quotidianis confoderemus vulneribus? & ita immaniter atq; tam grauiter ꝙ nec ſentiremus. Habet enim hoc infelix conſuetudo peccandi, vt quanto amplius quis peccauerit, tanto minus ipſa peccata intelligat, tantumq; amplius eum peccare delectet. Peccatum enim rationem excæcat & lædit, & quanto magis peccamus, tanto anima noſtra excæcatior redditur. Ideo in libro Sapientiæ ſcriptum eſt: Excæcauit eos malitia eorum. Et Salomon loquitur, Impius cum in profundum peccatorum venerit contemnit, id eſt, induratus efficitur, & nec increpationem charitatiuam, nec iuſtã correctionem patienter

admittit, ſicq́; contumaciter legem Dei tranſgreditur. Cui timendum eſt valde quod Domin⁹ ait per Moſen: Anima quæ per ſuperbiam aliquid commiſerit, quo-niam contra Dominum rebellis fuit, pe-ribit.

De reformatione interna, vtpote de ſpiritali ornatu rationis, voluntatis atq; memoriæ. Articulus X.

RENouamini ſpiritu mentis veſtrę, & induite nouum hominem qui ſecundum Deũ creatus eſt. Poſt-quã interior pars animæ vtpote ſenſitiuus appetitus fuerit reformatus, & rationi perfectè ſubiectus, factus eſt ho-mo capax omnium gratiarum, virtutum atq; donorum. Eſt enim per virtutes mo-rales factus tranquillus, quietus, patiens, mitis, modeſtus, humilis, atq; in omnib⁹ bene diſpoſitus ad excellentiſsimam ra-tionis illuminationem, ac feruentiſsimã voluntatis inflãmationem à ſpiritu ſan-cto. Vnde nil reſtat, niſi vt cor ſuum ap-plicet Deo, illudq́; aperiat ſpiritui ſancto per orationem & affectionem mentalem, vt intret Deus adorãdus, ſupergloriosus, & ſanctus, qui eſt ſol intellectualis ac ſpi-ritalis ſecundum diuinũ Dionyſium. Sol vtiq; intelligentiæ, atq; iuſtitiæ adimple-bit illud donis & gratijs ſuis. Rationem

enim implebit dono ſapientię, donisq́ intellectus & ſcientiæ atq; cōſilij. Voluntatem vero implebit donis fortitudinis, & pietatis, ac timoris, quę ſunt ſeptem dona ſpiritus ſancti. Tūc quoq; charitas Dei in corde maxime accendetur, ſpes cōfortabitur, lōganimis & certiſsima fiet, fides etiā maxima claritate fulgebit, atq; immobilis erit; & in omnibus bonis his memoria mētis noſtrę fixa, firma, robuſtaq́; ſtabit: quo facto anima noſtra q̄tidie, imo quaſi indeſinenter in omni perfectione deifica, in omi gratia ſalutari, in omi decore interno ꝓficiet, quouſq; vitę pręſentis curſum fœliciter in Chriſto conſummet. In his ergo conſiſtit reformatio noſtra interna, vt ſcilicet ratio noſtra in ſummæ Trinitatis, perfectę ac ſimplicis deitatis cōtemplatione ſyncera, ſuaui, & ſtabili ſit erecta. Voluntas quoq; in eius ardēti amore ſit radicata, atq; memoria in vtroq; ſtabiliter eleuata. Quāto in hac perfectione magis ꝓficimus, tāto verè perfectiores ſumus, & beatitudini cœleſtis patrię vehemētius appropinquamus. In his nempe ſecundū omnes theologos fœlicitas vię, & ſumma pręſentis vitæ cōſiſtit perfectio. Itaq; Deū altiſsimum ſynceriter contemplari, eius amore ſuccendi, eius immenſę perfectioni ac beatitudini cordialiter congratulari, in eius laude ac ſeruitio promptiſsimo animo

iocundari, eſt plenitudo iuſtitię, ſummaq́ adornatio animæ noſtræ, ad quem vtiq́ ſpiritalem cordis noſtri decorem ordinare debemus omne exercitium noſtrum, vt concupiſcat rex regum Deus omnipotens decorem noſtrum, dicatq́ animę noſtræ illud ex Canticis, Aperi mihi ſoror mea, columba mea. Itemq́: Pulchra es amica mea, ſuauis & decora ſicut Hieruſalem. Porro de gratia contemplationis admonet Hieronymus deuotiſsimas illas ſanctimoniales, quibus regulam ſcribit, vt intus manentes, nihil ſentiant præter pium Ieſum, & hunc pro paradiſo poſsideant, vbi ineffabilis Trinitatis immenſam beatitudinem contemplentur, cœleſtium quoque ſpirituum & omniũ beatorum gaudia ſpeculentur. Ex conſideratione obedientiæ patriarcharum, antiquorumq́ patrum ad obediendum doceantur. Ex prophetarum vaticinijs ad diuinorum promiſsionũ adeptionem accendãtur. Ex doctrina Apoſtolorum in illuminatione ſacramentorum fidei prouehantur. Ex conſideratione fortitudinis ac patientiæ martyrum, cuncta aduerſa mundi & tentamenta diaboli ſuperare addiſcant. Ex deuotione confeſſorum, ad diuinorum contemplationem aſsiduam ſurgant. Ex cõuerſatione monachorum ſanctorum in obſeruantia regularis vitę pro

ficiant. Exemplo virginis Mariæ, aliarũq́ virginum beatarum, omnem fœminei ſexus mollitiem ſuperare, & ſanctæ virginitatis propoſitum obſeruare iugiter curẽt. Hæc autem omnia etiam vos prædilectæ Chriſti filię adimplerę ſatagite, & vere vobis conueniet quod ait Hieronymus, O fœlix ſocietas veſtra, ô fœlices vos, ſi tali ac tantæ gratiæ non eſtis ingratæ, ſi dignitatem veſtram cognoſcitis, qua omniũ regi ſpiritali matrimonio eſtis coniunctę. Ipſumq́ in ſponſum habere meremini, quem angeli videre deſiderant. Si ad prę fatam Dei ac beatorum cõtemplationem pertingere, atque cœleſtibus gaudijs intereſſe curatis, nil vobis dulcius, nil iucundius erit quàm ſpiritalibus ferculis, cõſolationibus internis recreari ac perfici: quibus ſemel guſtatis, terrena omnia videbũtur amara. Tunc clauſurã cœnobij quâm vagæ ac deuiæ mentes abhorrent, ſummam reputabitis gloriam. Exire vero monaſterij limites, abhorrebitis quaſi mortem. De hac vita cõtemplatiua plura proſequi, aut profundiora inſerere non videtur hoc loco cõſultum. Modicum tamen adhuc inde tangendum videtur.

De contemplatione ſponſi cœleſtis, & ſummæ Deitatis, æternæq; Trinitatis.

Articulus XI.

Ex-

EXiſtimo omnia detrimentum eſſe propter eminentem ſcientiam domini noſtri Ieſu Chriſti. Secundũ Auguſtinũ, amor ex cognitione procedit, ignota enim amari nõ poſſunt. Quomodo ergo ô filię regis ęterni Chriſtum ſponſum veſtrum perfecte diligere poteritis, niſi eum clare fideliterq́; noueritis. Vnde vt in Chriſti amore inflammetur veſter affectus, & Deum ardentius diligatis, aliquid de iſta materia non ſubtiliter, ſed ſimpliciter eſt tangendum. Itaq; in primis ſcire debetis quod Ieſus Chriſtus ſponſus veſter eſt verus Deus & verus homo, non in vnitate naturæ, ſed in vnitate perſonæ, ita quod in ipſo ſunt duæ perfectæ naturæ: videlicet, humanitas atque diuinitas, & vna duntaxat perſona. Nam humanam naturam Chriſtus filius Dei ſuæ diuinitati perſonali vnione coniunxit. Cõtemplari ergo debetis Chriſtũ ſecundum vtrãq; eius naturã. Cõtemplatio autem Chriſti ſecundum ſuã humanitatem via eſt, & ordinatur ad contemplationem ipſius ſecundum ſuã diuinitatem tanq̃ ad finem. Deniq; Chriſtũ ſecundũ ſuam humanitatem contemplari debetis hoc modo, videlicet ꝙ ſtatim poſtquã virgo Maria reſpondit Gabrieli archangelo, Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbũ tuũ: quibus verbis dedit aſſenſum

vt ex ea filius Dei naſceretur. Tunc inquam, in inſtanti concepit vnigenitum Dei filium. Ita quod tunc Spiritus ſanctus ex puriſsimis ſanguinibus ſanctæ virginis corpus Chriſti perfecte formauit, & in eodem inſtāti Deus Trinitas animam Chriſti creauit, ſuoq́ corpori copulauit, atq; in eodem inſtanti, vtrumq́ filio vnigenito vniuit. In illo quoq; inſtanti ornauit ac adimpleuit animam Chriſti omni virtute perfecta, gratia, ac ſapientia. ſeptemq́ donis ſpiritus ſancti, ita quod anima Chriſti ex tunc vidit Deum, ſeu Trinitatem clare per ſpeciem, ſicut beati in patria, imo tam clare vt modo. Sic itaque contemplari debetis ſponſum veſtrum ſecundum ſuam humanitatem, quod etiam ſecundum illam fuit ſemper ab incarnationis principio vere ſplendidiſsimus, pulcherrimus, puriſsimus atq; ſanctiſsimus & magis perfectus, ampliusq́ Deo dilectus, quàm omnes electi ſimul accepti, imò quàm totum pariter vniuerſum. Deinde contemplari debetis Chriſtum ſecundum humanitatem quã pro nobis aſſumpſit, conſiderando de eo omnia quæ pro noſtra ſalute egit ac pertulit, iuxta omnia quæ de ipſo ſecundum ſuam humanitatem beatiſsimi Euangeliſtæ ſcripſerunt: cætera quoque quæ Apoſtoli ac prophetæ locuti ſunt. Et

quo-

quomodo tota conuerſatio eius in ſeculo iſto plena fuit paupertate, humilitate, patientia, manſuetudine, charitate, omniq́ue virtute, ſanctitate, ac perfectione, quemadmodum ex diligenti cõſideratioue ſancti Euangelij clarè pateſcit. Quomodo etiam amariſsimam pro nobis mortem ſumma charitate ſuſtinuit, quàm glorioſè à morte ſurrexit & ad cœlos aſcendit. In omnium horum cõtemplatione accendi debet merito anima veſtra, ardentiſsimo ſponſi veſtri amore, deſiderio quoq; ſequendi veſtigia eiùs in prænominatis virtutibus, qui tanta pro animarum veſtrarum ſalute operari ac pati dignatus eſt. Præterea contemplari debetis ſpõſum veſtrum ſecundum ipſius diuinitatem, & de hac quidem cõtemplatione multa profunda atq; ſubtilia dici poſſunt quæ veſtræ ſimplicitati proponenda non ſunt, ſed tantum ſufficiat dicere quod Ieſus Chriſtus ſecundum ipſius Deitatem, conſubſtantialis, coæqualis & conſempiternus eſt patri ac ſancto ſpiritui. Patris em̃ & filij ac ſpiritus ſancti vna eſt eſſentia atque diuinitas, æqualis gloria, eademq́ue fœlicitas, & coæterna maieſtas. Quemadmodum ergo ſponſus veſter Ieſus Chriſtus ſecundum humanam naturam, natus eſt ex virgine matre temporaliter ſine patre, ſic natus eſt ſecundum naturam

naturam diuinam ex Deo patre æternaliter ſine matre. Hoc ergo modo contemplemini ſponſum veſtrum tanquam verum, adorandum, æternum, immenſum, perfectumq́; Deum, cui ineſt infinita pulchritudo, immenſa dulcedo, incircumſcripta perfectio, infinitâ quoq; fœlicitas, immenſa poteſtas, ſapientia interminata. Sicq; à dulcedine, bonitate, pulchritudine' nobilitate, & ſapientia ſponſi veſtri diſtât ac deficit infinite omnis vtiq; creatura. Ex hac igitur contemplatione Chriſti creatoris, ſaluatoris, ſponſiq́; veſtri toto corde accendi debetis ignea dilectione ipſius, amando eum incomparabiliter, magis quâm vniuerſa creata. Hęc de cõtemplatione ſponſi cœleſtis breuiſsime tacta ſint potius quâm expreſſa. Fœminis nanque quamuis deuotis, contemplatio diuinorum multũ profundata periculoſa videtur. Porro ad contemplationem Deitatis ſeu Dei omnipotentis, hoc modo procedite. In primis pẽſando quód quicquid bonitatis, fœlicitatis, dulcedinis, pulchritudinis, nobilitatis, amabilitatis, & perfectionis, eſt in omnibus creaturis per modum finitum ac diſpertitum. Hoc totũ eſt in Deo ſublimi, glorioſo, & benedicto per modum infinitum ac ſimplicem. Hoc eſt, cum plenitudine, ſeu excellentia & perfectione penitus infinita, & ſimplicitate immenſa,

menſa. Sic itaq; contemplemini Deum, ſicut ens omnino perfectum, quod eſt bonitas infinita ac pura, ſynceriſsima vita, immenſa ſapientia, beatitudo æterna, omnipotens virtus. In quo cum infinita plenitudine continetur ac inuenitur quicquid perfectionis, fœlicitatis, & excellẽtię poterit cogitari. Sicq; dominus Deus noſter in infinitũ amabilior, deſiderabilior, ꝑfectior, dulcior, pulchrior, glorioſiorq; cõſiſtit omnib. creaturis. Quicquid itaq; bonitatis, decoris, dulcedinis, deſiderabilitatis & perfectionis in creaturis videritis ſtatim ex hoc ad cõtemplationẽ Dei creatoris cor veſtrum aſſurgat, conſiderando ꝙ omnia iſta in ipſo perfectiſsime & cum incomparabili excellentia continentur. Sicq; ex omnium creaturarum intuitu in Dei contemplatione ac dilectione creſcatis Poſtremo de contemplatione benedictę ſummę ac indiuiduę Trinitatis aliqua veſtræ humilitati proponere magis formido, ſi tamen dulciter cõtemplari poteſtis, q̊modo tres perſonæ, videlicet. pater, ac filius, ac Spiritusſanctus, quę ſunt vnus Deus, ſe mutuo diligũt infinito amore ardentiſsimo & perfecto, cũ ſint æquè perfectæ, æque ſapientes & ęquè ſublimes, & qũo cum infinita cõplacentia vnaquæq; complacet alteri, & quælibet ſibi, quomodo etiã ſeinuicem æternaliter cum infini-

ta delectatione inſpiciunt, & vitam infini te beatam inuariabiliter ducunt. Ita quod dulcedo, opulentia, pax, beatitudo, & gloria ſuperbeatiſsimæ Trinitatis in ſeipſa eſt prorſus immenſa, perfecta, & plena. Si inquam hæc ſuauiter contemplari poteſtis, magnum eſt & valde ſalubre. Verum iſta quæ de Chriſti & diuinitatis ac Trinitatis contemplatione prætacta ſunt non niſi cum magna reuerentia, timore, humilitate, atq; cautela ſpeculari debetis, vtpote ſimpliciter ac deuote. Non cum curioſa ac periculoſa perſcrutatione: perpendentes, quod præſertim in fœminis periculoſa ſit valde profunda ſecretorum perſcrutatio diuinorum. Nam & viris quamuis ingenioſis atque doctiſsimis periculoſa eſt ſatis, ſecundum quod Salomon conteſtatur: Sicut qui multum comedit mel, non eſt ei bonũ, ſed poſtea euomet illud: ſic qui perſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria.

Quod ad obtinendam prædictam charitatis perfectionem contemplationisq; gratiam, & animæ puritatem, neceſſe ſit omnes ſenſus iugiter cuſtodire, linguam frenare, in victu moderationẽ obſeruare, cordis quoq; cuſtodiæ inceſſabiliter cum ſerioſa vigilantia inſudare.

Articulus XII.

Omni

OMni cuſtodia cuſtodi cor tuum, quia ex ipſo vita procedit, ſicut dicit Euſebius, Hęc eſt ſpiritualiũ bonorũ ratio ſiue proprietas, q̃d cum ſummo acquirantur labore, tam facile pereunt atque perduntur, vt vix poſſit intelligi. Cùm enim virtus ſit de numero horum quæ difficulter acquiruntur, quãto virtuoſa perfectio fuerit altior tanto laborioſius obtinetur, & ampliori opus eſt diligentia, vt in ſuo vigore ſeruetur, difficulter nempe ad alta aſcenditur, faciliter vero deſcẽditur. Cũ ergo ſicut prę habitũ eſt feruor dilectionis, puritas cordis, & gratia cõtemplationis, ſit excellens perfectio animæ, conſtat quòd non niſi grandi labore, perenni oratione, ac diligentiſsima cordis cuſtodia ad eam pertingitur faciliter vero, niſi cor in ſua perſeueret cuſtodia perditur. Itaque volens proficere, perfectuſq́; fieri, vel in perfectione adepta permanere, indiget primo omnes exteriores ſenſus diligentiſsime cuſtodire: ne per eos venenum ſpiritale introeat in animam, morſq́; ingrediatur per corporis feneſtras ad mentem. Et vos ergo chariſsimę, vt timoratè, fructuoſè, & ſolicitè coram Deo iudice omnia inſpiciente, conſiderante, iudicãte, ac remunerante ambuletis, exteriores ſenſus per Dei timorem, & æquitatis amorẽ ſapienter

ter in omnibus cuſtodite, viſum ferendo, ne hinc inde vagetur, ne curioſe diſcurrat ne in vultum alicuius moroſe ac pericu-loſe figatur, & ea incaute aſpiciat, quæ cõſiderare non licet. Hinc orat Pſalmiſta, Auerte oculos meos ne videant vanitatẽ. Sic quoque præſertim cuſtodiendus eſt viſus tempore diuini officij, & potiſsime tempore miſſæ, pręcipue quoque in eccle-ſia, in choro, in refectorio. Hinc Domi-nus iuſsit per Moſen filijs Iſraël ne ſeque-rentur oculos ſuos per res varias fornicã-tes. Inſuper auditum à verbis inutilibus, detractorijs, vanis, ſecularibus, p̃ſ̃gitiuis auertite, præſertim à detractione, quia de-tractio eſt maius peccatum quàm furtum ſecundum beatum Thomam, vnde in Ec-cleſiaſtico ſcriptum eſt: Sepi aures tuas ſpi-nis, & noli audire linguam nequã. Sic & tactus cuſtodiendus eſt, ne illa tangamus ex quibus corpus noſtrũ inordinate mo-ueatur. Guſtus quoq; à voluptate ciborũ ac potuum, omniumq́; ſaporum, ne dele-ctetur in his, niſi inquantum natura re-quirit. Sed & olfactus à carnali delectatio-ne odoriferorum ſeruandus eſt. Inſuper quàm neceſſaria ſit, non ſolum religioſis, ſed cunctis quoque Deo placere volenti-bus, refrenatio linguæ, ſacra ſcriptura co-pioſiſsime proteſtatur. Hinc nanque o-rat Pſalmiſta. Pone Domine cuſtodiam

ori meo, & oſtium circunſtantiæ labijs meis. Et iterum quod loquax non gubernetur à Deo, demonſtrat dicendo: Vir linguoſus non dirigetur in terra. Propterea dicit, Dixi cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Salomon quoque fatetur & loquitur: Vidiſti hominem velocem ad loquendum, ſtultitia magis ſperanda eſt quàm illius correctio, & denuo ait: Qui cuſtodit os ſuum, & linguam ſuam: cuſtodit ab anguſtijs animam ſuam. Et in Eccleſiaſtico ſcriptũ eſt: Qui multis vtitur verbis lædit animam ſuam. Maxime demum aduertendum eſt religioſis, quod Iacobus ſcribit Apoſtolus: Si quis putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam ſuam, huius vana eſt religio. Itemque vniuerſitas iniquitatis lingua, conſtituitur in membris noſtris. Ideo dicit ſcriptura diuina: Qui moderatur labia ſua, prudentiſsimus eſt. Hinc ergo iuxta Iacobi documenta, Simus veloces ad audiendum quæ Dei ſunt: tardi autem ad loquendum, & tardi ad iram. Denique in loquendo obſeruare debemus aptum locum, & cõgruum tempus, quantitatẽ quoq; ne pluribus ꝙ oportet ſeu expedit verbis vtamur, & qualitatem quatenus modeſte, manſuete, ſuauiterq; loquamur. Oportet quoque attendere cui loquamur, & quo fine, ſeu propter quid.

Nam

Nam aliter loqui oportet ſuperiori, aliter pari aut inferiori. Sed quoniam iſta implere & inuiolabiliter obſeruare eſt ſatis difficile, nec ſine magna gratia nobis poſſibile, inuocare debemus Deum intentiſſima prece, vt nobis gratiam præſtet ſemper, & vbique, moderamen rectum tenere in loquendo atque tacendo, linguam enim, vt Iacobus ait, nemo domare poteſt, videlicet ſine gratia ſingulari, propter quod Salomon loquitur. Hominis eſt animam præparare, & Domini eſt gubernare linguam. Hinc dicit ſanctus Hieronymus: In refrenatione linguæ beatitudo ponitur, vt detur intelligi, quod in multiloquio Deus qui eſt beatitudo noſtra haberi non poteſt. Hinc ſancti patres religioſis ſumme obſeruandum ſtatuerũt ſilentium. Porro omnis oratio habẽs aut faciens intelligibilem ſenſum, ſine licentia vel neceſsitate, aut valde euidenti vtilitate prolata, eſt fractio ſilentii, vt ſi quis dicat, quis eſt ille? Preterea Hieronymus filias ſuas hortatur in regula, ne aliorum vitam iudicẽt, ſiue diſcutiãt, ſed ſeipſas omnibus peiores exiſtiment, propriaq; peccata attendant & defleant, à detrahentibus quoque tanquam à ſerpentibus fugiant, & feneſtram per quam loquebãtur mox claudant. Hęc omnia ô virtutũ amatrices immobiliter obſeruate, & cum

licentia datur loquendi de ſpiritalibus re bus ſit ſermo, de his quibus feruor profi ciēdi augetur, quibus Deus altiſsimus de lectatur, quibus audientes ædificantur, quib⁹ cordis euagatio minoratur, ne poſt loquutionem ſitis turbatæ & animo va gæ, atque in precibus, meditationibus, lau dibusq́ꝫ diuinis diſtractæ. Sic enim cor ve ſtrum cuſtodire poteritis, vniuerſa vitan do, quibus puritas mentis, ſtabilitas ani mæ, deuotionisq́ꝫ feruor impediuntur. Sic ergo cum metu, timore, atqꝫ tremore operemini veſtram ſalutem, omni mane ac veſpere, aut ſæpius conuerſationem ve ſtram diſcutiendo, defectus veſtros deflē do, emendationem fortiter proponendo, & quotidie quaſi de nouo cum recenti di ligentia inchoando. Præterea ſcitis quod ſuperfluitatem cibi, ac potus & ſomni, vi tia multa ſequuntur. Idcirco ſobrietatem ametis, omnemq́ꝫ carnalem conſolatio nem, quietem & delectationē vitetis, quo niam teſte Hieronymo, Non poteſt ad di uinæ contemplationis dulcedinem cor ſe cularibus plenum negotiis aſpirare, ſed oportet vt ſeculo moriatur: quatenus ſo li Deo per ſanctas meditationes & deſide ria ſuperna inhæreat. Domum nanqꝫ pa ternam, & veſtes ſeculares relinquere, & nomen ſumere monachi, parum prodeſt: ſi mens miſera ea quæ in mundo haben

tur

tur deſideret,& quæ reliquerat affectibus repetat. Penſate qua pœna ſunt puniendæ quę mundi vanitates affectant in monaſterio. Nam cum vxore Loth retro aſpiciente efficiuntur inſenſibiles ſtatuæ ſalis:vt iam nihil de ſupernæ contemplationis dulcedine valeant deguſtare. Idcirco ſecundum Auguſtinum,ad diuinorũ cœleſtiumq́; bonorum ſpeculationem, non poteſt anima eleuari,niſi à terrenis & exterioribus rebus, à paſsionũ & vitiorum tumultu,atq; à carnalibus delitijs ſtudeat expurgari.Vt ergo mundiſsimis ac internis ſponſi cœleſtis amplexibus mereamini ſtringi ac frui,vt eius conſolatione occulta efficiamini dignæ,vt ab eo quotidie per amplioris gratiæ infuſionem viſitari poſsitis,conſolatiunculas viles, leuitates, cachinnos, & riſus abijcite. In ſolo Deo delectari,conſolari,& recreari eligite,mẽtem puriſsimam omnipotenti ſaluatori ſemper offerre ſatagite: parua peccata vt magna vitate ac plãgite.Et breuiter quicquid æterni ſponſi oculos offendere aliquo modo noueritis, cum omni vigilantia vitare curetis, atque in hoc ſancto labore totum huius breuiſsimæ vitæ tempus expendere nullatenus omittatis.

De propriæ profeſsionis adimpletione,& inceſſanti mentis profectu.

Articulus XIII.

SI quid vouiſti Deo, ne moreris ſol- uere: diſplicet enim ei ſtulta & infi delis promiſsio. Aliquid Deo vouere eſt actus virtutis quæ latria appel- latur, ſecundum doctores. Porro in- ter virtutes morales latria extat digniſ- ſima, quia per eam Deo altiſsimo cultum cæremoniamq́; impendimus. Idcirco vo uere aliquid, eſt actus valde virtuoſus ac meritorius, & multo perfectius eſt o- pus bonum ex voto facere, quàm ſine voto. Nempe qui facit bona ex voto, of- fert arborem ſimul cum fructu. Verun- tamen, ſicut ait ſcriptura diuina. Melius eſt non vouere, quàm vouere & vota non ſoluere, Propter quod dicit Pſal- miſta: Vouete & reddite domino Deo veſtro. Inſuper profeſsio quam faciunt religioſi, eſt ſolenniſsima promiſsio. Pro- miſsio quoque (ſecundum beatum Tho- mam) plus obligat quàm iuramentum. Ita vt iam periuro videatur eſſe deterior qui promiſsionem, multóq́; amplius qui profeſsionem ſuã adimplere non ſatagit. Idcirco chariſsimę promiſsionem quam immortali atque digniſsimo ſponſo ve- ſtro feciſtis, cum debita diligentia, om- ni hora implere conemini: vitiorum ex- pulſioni, paſsionum refrenationi, menta- li perfectioni, quotidie inſudando. Per pro-

profeſsionem etenim obligat ſe religio-ſus ad perfectionem, non quod mox fa-cta profeſsione teneatur eſſe perfectus, ſed quod ex tunc quo profeſsionem egit obligetur ad perfectionem quotidie ten-dere, atque proficerē ſtudendo puritati in ternæ cum ſerioſa cordis cuſtodia, & hoc vocatur inceſſanter in gratia ac do-nis ſpiritus ſancti, cunctiſque virtutibus creſcere: Quo autem religioſus in ſtudio iſto virtutum cōſtantius ſteterit, fortiusq́; profecerit, eo plus delectabit eum tali-ter viuere, iugiterq́; proficere. Sicut enim vnum peccatum diſponit ad aliud, & animam lædit atque debilitat, ſic vna actio virtuoſa diſponit ad aliam, & animam ſpiritaliter ſanat ac roborat: gratiamq́; in ea confortat, per quod ad o-mnia opera meritoria efficitur homo a-gilior. Si vero cœperit religioſus ſtudium virtutum paululum laxare, ſiue remittre-re, ſeq́; ad exteriora effundere, & cordis cuſtodiam minorare, paulatim decreſ-cet, & protinus niſi fortiter reſipiſcat, om nino inſenſibiliterq́; deficiet. Hoc eſt, quod ait Euſebius Emiſſenus: Quotidie addamus ad merita, nec aliquid præſu-mamus de nobis, quoniam Dei eſt omne quod poſſumus. Simus itaq; in opere dei indeficientes propter retributionē æter-nam, & quotidie ad meliora tendamus.

Ipſa enim apprehendendi auiditas, ipſa conſuetudo proficiendi, ſemper nos ad meliora prouocabit, & vbi viderit Deus animi noſtri deuotionem, ardentiorem inſinuabit affectum, & quantum nos addiderimus ad ſtudium, tantum ille apponet auxilium, quantum nos appoſuerimus ad diligentiam, tantum ille addet ad gratiam, quemadmodum ipſe dicit, Qui habet dabitur ei & abundabit. Et alio loco: Poſui adiutorium ſuper potentē. Gratia ergo de gratia naſcitur, & profectus profectibus ſeruiunt, lucraq́; lucris, & merita meritis lucrifaciunt. Vt quāto quis plus acquirere cœperit, tanto plus conetur ac delectetur acquirere, vt acquiſitionis lucrum, acquirendi nutriat appetitum. Vrgeamus itaque curſum noſtrum, vt creſcat in nouiſsimo vita noſtra, quæramus vſq; in finem, vnde ſine fine gaudere mereamur, nulla ætate, nulla infirmitate, à ſpiritali aſcenſu laſſemur. Rurſus vt proficiatis ardentius, audite quid ait Euſebius, Certum eſt, inquit, niſi quotidie in clauſtro noſtras reſecemus & circū cidamus paſsiones, deteriores nos multo magis hic efficimur, quàm fuimus dum in ſeculo viueremus: ita vt fiant poſteriora noſtra peiora prioribus. Et denuo: Venire, inquit, ad clauſtrum ſeu eremum, ſumma perfectio eſt; ſed non perfecte viuere

uere illic ſumma damnatio eſt. Igitur ô venerabiles Chriſti ancillę ac filiæ, ad cõplendum profeſsionem veſtram, hoc eſt, ad adipiſcendum mentis perfectionem, eſtote ſemper agiles atque ſolicitæ, vt vnicuique veſtrum conueniat, quod ad quãdam religioſam ait Bernardus, Iocundare filia Syõ, exulta filia Hieruſalẽ, quia concupiuit rex ſpeciem tuam. Porro ſi quæ veſtrum ita non egerit, ſed (quod abſit) rebellis, infructuoſa, indeuotaq́ fuerit, & ſub habitu clauſtrali mundanũ cor geſſerit, conueniet ei increpatio illa quam ſcribit ſanctus Bernardus ad quandam cui loquitur. Cur ſanctimonialis vocata es, quæ ſub ſanctitatis nomine, non ſancte conuerſata es: cui velum in capite tuo reuerentiam mendaciter demonſtrabat, & ſub velo petulans oculus impudicitiam exhibebat. Caput quidem gerebas velatum, ſed elatum: ſub verecundię ſigno reſonabat inuerecundus & indecens ſermo, riſus immoderatior, inceſſus laſciuior, veſtitus ornatior, vympelatę magis quàm velatę hæc congruunt. Enitamini itaque prædilectæ ſponſæ Chriſti, ac filiæ Chriſti, omne opus Dei quotidie cum reuerentia ampliori exoluere, cũ maiori humilitate, ſtabilitate, perfectioneq́ cordis illud implere, corde attento deuoto, ac timorato Deũ orate, laudate,

atq; in omnibus honorate pro omni ſtatu eccleſiæ, pro viuis ac mortuis, pro propinquis, commiſsis & benefactoribus veſtris, pro amicis & inimicis feruenter ac frequenter Deo preces offerte. Si habueritis feruentem zelum honorandi Deū omnipotentem, beatum & ſanctum, tunc ſicut ignis ſtupam, ſic zelus iſte veſtra conſumet peccata. Denique non ſegniter, raro & faſtidioſe, ſed indeſinenter, ardenter promptoq; animo Deum laudare & exorare debetis, quemadmodū Chriſtus docet in Euangelio. Oportet ſemper orare & non deficere. Siquidem dona gratię in præſenti, & munera gloriæ in futuro, cū ſint prçclariſsima bona cum condigna diligentia ſunt quærenda, ſecundum quod ait Euſebius, In ſpe cœleſtium præmiorū, tanto incitemur ſtudio, tantoq; inardeſcamus affectu, vt cum præmiorum dignitate, deſideriorum magnitudo concordet. Nō vult Deus noſter bona ſua nimia inueniendi facilitate vileſcere. Precioſa & cōcupiſcibilis merces, cupidum amatorē, & auidum negotiatorem requirit. Ille ergo tantorum munerū repromiſſor, nō vult in operē ſuo tepidum, deſpicit faſtidioſum, recuſat coactum, reſpuit indeuotum lentum enim & parum gratum quærere gratiam diuini muneris, maxima eſt iniuria remuneratoris. Ergo licet totis animę

& corporis laboribus inſudemus, licet totis obedientiæ viribus exerceamus, nihil tamen dignum pro cœleſtibus bonis offerre & compenſare valebimus. Nō enim valent præſentis vitæ obſequia, æternæ vitæ gaudijs comparari. Quamuis etenim membra laſſeſcant vigilijs & ora palleſcant ieiunijs, non tamen erunt condignæ paſsiones huius temporis ad futurā gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Idcirco pulſemus ad ianuam diuinæ pietatis quantum valemus, quoniam non poſſumus quantum debemus. Verum ſi fecerimus quod in nobis eſt, & imperfectionē noſtrā humiliter faſsi fuerimus, Deus per gratiam ſuam ſupplebit, noſq; ſaluabit.

De ſpiritali deſponſatione & ſingulari fiducia ac familiaritate Dei acquirenda.
Articulus XIIII.

SPonſabo te mihi in fide. Secundum beatum Auguſtinum, omnis anima rationalis, aut eſt Chriſti ſponſa, aut dæmonis adultera. Si enim ſummo bono magis adhæret, quàm alicui bono creato, caduco, & vano, ſi magis inhæret virtutibus quàm vitijs, ſi bona cœleſtia plus diligit, quàm terrena, tunc ſponſa eſt Chriſti. Si autem contrario modo ſe habet, dæmonis eſt adultera. Itaq; ſpiritalis deſponſatio eſt amoroſa, ſeu

virtuoſa mentis cum Chriſto, vel deitate vnitio, ſiue adhæſio. Quanto ergo ô deuotæ Chriſti filiæ affectum animę veſtræ à rebus creatis, mundanis, caducis, vanis, ſenſibilibus, ſeu carnalibus, purius, totaliusq́; abſtraxeritis, atq; omnipotenti Deo, ſummo, perfecto & inuariabili bono ardentius integriusq́; vnieritis, omne deſiderium veſtræ mentis, eo verius ac ſublimius dici poteſtis ſponſæ veſtri creatoris ac ſaluatoris, tantoq; neceſſe eſt, vt omnem alienum amatorem penitus contemnatis, imo & omnem carnalem ac vitioſum amorem procul ab anima veſtra pellatis. Non enim ſimul ſtant amor Chriſti & amor mundi, amor deitatis & amor carnis. Deniq; ſpeciali modo puellæ & fœminæ religionem ingreſſæ continentiamq́; profeſſæ, dicendæ ſunt Chriſti ſponſæ, quoniam eius amore omnem carnalem ſecularemq́; ſponſum ſpreuerunt, quatenus ſponſo immortali, caſto corpore, puroq́; corde ſemper adhærere valeant, & placere. Si ergo chariſsimę ſingularem fiduciã, peculiarem amicitiam ac præcipuam dulcemq́; familiaritatem cum Chriſto ſponſo veſtro adipiſci & conſeruare optatis, oportet omnino vt ad vitam æternam vos detis, ambulando cum Deo in medio cordis veſtri, abſtrahendo videlicet vos ab his quæ non ſpectant ad vos,

&

& ſponſi veſtri præſentiam cogitando vbique, qualiter inceſſanter, clare, & infalibiliter reſpicit vos, ſicq; erubeſcatis, nec audeatis in eius præſentia cogitare, affectare, operari, aut loqui, quod coram honeſtis hominibus exprimere vel agere nõ auderetis, ſed potius quantum per gratiã Dei poteſtis, ſemper detis vos tẽpore ad hoc vacante, etiam in labore ac menſa ad mentalem Dei laudem, & ad orationes internas, precordiales, ſecretas, quaſi ex ꝓprij cordis affectu verba deuotiſsima intra vos formando, vel ſilenter in ore proferendo, ea videlicet quæ cordis affectum magis accendere poſſunt, dicendo, Benigniſsime Deus, dulciſsime, amabiliſſime, pulcherrime, domine Ieſu Chriſte, vel ſimilia, prout deuotio ſuggerit, & ſpiritus ſanctus dabit. Et ea quæ vobis magis neceſſaria eſſe cognoſcitis ad proficiendum in Dei amore, & animæ puritate, præcordialius inceſſabiliusq; poſcatis. Inſuper habere oportet feruidum zelũ honorandi in omnibus Deum, & vt ab omnibus honoretur, nec aliquam temporis partem infructuoſe tranſire ſinatis, ſed aliquid laudis diuinæ orationis, vel deuotionis in corde veſtro ſemper verſetur, vt cum Pſalmiſta dicatis: Benedicam dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. Maxime vero neceſſe eſt

Deum iugiter totis præcordiis pro gra-
tiæ incremento orare, propriam imperfe-
ctionem cum omni humilitate attende-
re, bonum quoq; propoſitum quotidie re
nouare, atq; in omnibus ſpiritus ſancti il
luminationem expetere quatenus vnctio
eius doceat vos de omnibus. Si igitur
hoc modo ad tempus vixeritis, quod vti
que ſine grandi exterioris hominis niſu
ac violentia fieri nequit, incipietis ſentire
& experiri maximum gratiæ fructum,
& incrementum virtutum, conſolatio-
nes cœleſtes, occultas, internas. Sicq; con-
cipietis ad Christum ſingularem fiduciã,
& quaſi amicitiam ſocialem. Conſideran
do enim & quotidie per diuinorum do-
norum infuſionem dulciter experiendo,
quantum Christus vos dilexit ac diligit,
quanta dedit, promiſit, ac præparauit, o-
rietur in vobis certiſsima quædam fidu-
cia ipſum orandi, atq; ab ipſo impetran-
di quicquid ſalubriter ac conſtanter ro-
gaueritis ipſum pro vobis, nec propter ex
auditionis dilationem frangetur aut mi
nuetur ſpes veſtra, ſed ſemper de ſponſi
veſtri amore ad vos certæ ſecuræq; eri-
tis. Per hoc quoq; ad familiaritatem ipſi
us pertingetis, & vnus cum eo efficiemi-
ni ſpiritus, ita quod ipſe vos frequentiſsi-
me alloquetur intrinſecus, & ad ſecreto-
rum ſuorum contemplationem vos in-
trodu-

troducet, ac de myſterijs fidei edocebit. Ita quod poſtmodum diuinæ viſitatio nis conſolatione ceſſante, eructabitis memoriam abundantiæ ſuauitatis ſpōſi cœleſtis ac immortalis. Ad hanc perfectionē vos dare, beneficia Christi recolite, omne opus Dei cum diligentia adimplere ſtudete. Matri veſtræ ſpiritali, & confeſſori ſecreta veſtra, & quicquid tentationis vos grauauerit aperite. Ad diuinæ charitatis feruorem iugiter aſpirate, quatenus inco latu vitæ huius inſtabilis conſummato, ad cœleſtis ſponſi amplexum dulciſsimū, beatificumq́ aſpectum ſine dilatione va leatis feliciter introire: quod & omnibus nobis præſtare dignetur creator omnipotens qui eſt ſuper omnia Deus ſublimis & benedictus, Amen.

FINIS.

D. DIONYSII A RICKEL CARTHVSIANI

de profectu ſpirituali & cuſtodia cordis tractatus, cum omnibus Chriſtianis, tum maximè religioſis & monaſticæ vitæ mancipatis, per quàm vtilis ac neceſſarius.

GRATIA ſuper gratiam mulier ſancta, pudorata, & tacita Eccleſ.26. Mulier virtuoſa quanto ex ſexu videtur fragilior, tanto ex virtute extat præſtãtior: virtus namque eſt ſumma & vera nobilitas hominis, per quàm ſuo creatori aſsimilatur, complacet, & vnitur, & quanto rationalis creatura eſt ad mala procliuior ex ſeipſa, tanto cõmendabilior eſt, dum ingenitam illam pronitatem ad culpas refrenans ac ſuperãs, adhæret virtutibus, veramq; ſapientiam apprehendit, amplectitur, & conſeruat. Porro ſapientes ſeculi huius (hoc eſt philoſophi, qui de naturis & proprietatibus rerum ac hominum multa ſubtiliter conſcripſerunt) hoc inter cætera proteſtantur, quòd mulieres ex naturali diſpoſitione communiter ſunt inſtabiles mente, atque ad curioſa & vana procliues, & cupidæ laudis humanæ, ad concupiſ-

cen-

ſentias quoque ac multiloquium pronæ. Merito igitur dictum eſt: Gratia ſuper gratiam, id eſt, res valde gratioſa, donum præcipuum beneficiumq́; præclarum ac precioſum eſt mulier ſancta, hoc eſt mente & corpore pura ac pudorata, quæ timet incurrere omnia inhoneſta & turpia, & quicquid probitati boniſq́ue moribus aduerſatur, abhorret ac fugit: & tacita, quæ ori ſuo ponit cuſtodiam, et linguam ſuam refrenat ab omni verbo inutili: imo nec in bonis ſermonibus modum excedit. Omnis huiuſcemodi mulier, ſiue ſit virgo ſiue maritata aut vidua, magnis præconiis eſt condigna: præſertim ſi etiam opibus ſæculi, potentia propinquorum, nobilitate originis, iuuētute, ac pulchritudine decoretur. Quod ſi omnia hæc deſiderio ſpōſi cæleſtis & Dei amore contemnat, & mundum cum vniuerſo ſuo ornatu relinquens, clauſtrum ingrediatur, atq; ibidem ſe quaſi viuam ſepeliens ac recludens, religioſam vitā aſſumat & proſequatur, excellentiſſimis laudibus digna cenſebitur. Laudanda ergo es valde & honoranda præcipue, ò illuſtris deuota & optima Domicella, in qua omnia iam prædicta concurrunt: quæ nō immerito Iacoba es vocata. Iacoba enim ſupplantatrix interpretatur: & tu iam carnem cum vitijs & concupiſcentijs, mūdum cum ſuis curioſitatibus & vanitatibus viriliter ſupplantaſti, quæ ad omnipotentis & ſupergloriosiſſimi Dei

hono-

honorem vniuerſorumq́; hominum ædificationem, & tui ipſius copioſam ſalutem, in diebus adoleſcentiæ tuæ, regnum mundi & omnem ornatum eius, magnifice reliquiſti, & monaſterium recluſarum ſanctimonialium es ingreſſa, propter amorem domini tui Ieſu Chriſti, in quem credis, quem diligis: quoniã ipſe conditor & ſaluator ac ſponſus animæ tuæ eſt ſpecioſus forma præ filijs hominum: imo in infinitum & prorſus incomparabiliter dulcis, amabilis, formoſus, diues, delitioſus, ſanctus ac nobilis, ſapiens, & perfectus præ cunctis ordinibus angelorum. Hæc interim ad laudem & gloriam Dei, à quo tanta tibi conceſſa eſt gratia, potius quàm ad tuũ præconium tacta ſint: quoniam ſcriptum eſt: Ne laudes hominem in vita ſua. Et Sapiens quidam locutus eſt: Parce vitupera, parcius lauda. Sed non ignoro quam laudo, imò plene confido in domino quod tantæ ſis bonitatis, vt ex laudibus non niſi ad meliora nequaquam ad inania inciteris. Iam enim vnctionem accepiſti à ſpiritu ſancto, & in hoc confirmaſti cor tuum, vt ſoli creatori tuo placere deſideres: alijs autem nõ niſi in ipſo. Guſtaſti (ni fallor) quàm dulcis ſit dominus, quàm immenſa ſit magnitudo dulcedinis eius. Iam mel & lac ex ore Chriſti ſumpſiſti, & ſanguis eius ornauit genas tuas. cuius organa modulatis vocibus auribus cordis tui dulciſſime inſonuerunt, & acquieuiſti intus

te admonẽti: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui. Itemq́;: Audi filia & vide & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui. Etenim niſi cum beata Agnete prætacta verba humiliter & ex ſententia dicere poſſes, qualiter cum ipſa beatiſsima Agne te potuiſſes tam prompte ac ſubito vniuerſa prædicta relinquere, & teipſam ſaluatori tuo in holocauſtum & quotidianum martyrium, tamen reuera dulciſsimum, immolari. Præterea quantum tuum diligas creatorem, quàm vere & ſpiritualiter ames proximas, & conſanguineas tuas, ſalubriter oſtendiſti, tot nobiles Domicellas tecum ad religioſam vitam ducendo, ac interim attrahendo: quibus omnibus ac cæteris, exempla totius humilitatis atq; conſtantiæ ſpiritalis feruoris, & quotidiani profectus in omni virtute, debes iugiter, infatigabiliterq́; præbere: quia ſi te tepidius aut inconſtantius agere cernerent, infirmari poſſent in ſuo propoſito, & à ſancto ardore refrigeſcere charitatis. Quod ne vnquam contingat, conabor in iſto libello aliqua exhortatoria conſcribere verba ad ſpiritalẽ profectum introductoria: ſicut hoc ipſum deſiderauit ſublimis humilitas, humiliſq; ſublimitas tua.

Quam copioſam ſpecialemq; gratiam paratus ſit pius & omnipotens Deus, conferre religioſis perſonis, præſertim illuſtribus atque nobilibus.

Articulus Primus.

SI diligenter & frequēter penſemus, quàm pura & infinita ſit bonitas Dei noſtri, quā incomprehenſibilis ſit liberalitas eius, & quanta ſit charitas eius ad genus humanum, quàm magna & innumerabilia ſint beneficia quæ gratioſe ac miſecorditer donauit hominibus: dubitare non poſſumus, quin ipſe altiſsimus, ſupergloriosiſsimusq; creator (quantum in ſe eſt) paratiſsimus ſit omnibus nobis pie adeſſe, clementiſsime ſubuenire, & gratiarum ſuarū chariſmata cordibus noſtris infundere. Propter quod de ipſo cantat ſancta mater eccleſia, quod abundantia pietatis ſuæ merita ſupplicū excedit & vota. Amplius quoq; ait, quòd potens eſt omnem gratiam facere ſuperabundare in nobis, ſupra quam petimus aut intelligimus. Quid ergo in cauſa eſt, quod ſimus tam defectuoſi & inuirtuoſi, aut certe tam imperfecti in omni virtute & donis ſpiritus ſancti, niſi negligentia noſtra: quia negligimus & differimus ad dominum Deum noſtrum confugere, & viſcera miſericordiæ eius totis præ

cordiorum affectibus inceſſabiliter inuo
care? Ipſe enim deſiderat noſtram ſalutē,
ipſe inuitat & excitat nos ad orandum &
ad ſperandum in ſe, atq; ad confugien-
dum ad ſe. Promittit quoq; ſe exauditu-
rum nos, dummodo ſalubriter & incon-
ſtanter inuocauerimus eum. Hinc namq;
proteſtatur ſcriptura in libro beati Iob:
Si direxerit homo ad Deum cor ſuū, ſpi-
ritum illius & flatum ad ſe trahet. Et per
Hieremiam prophetam dominus loqui-
tur: Quis eſt iſte, qui applicet cor ſuum
vt appropinquet mihi? Ex quibus verbis
elicitur, quòd quanto plus diſponit &
aptat ſe homo ad obtinendum ac ſuſci-
piendum gratiam ac virtutes & dona ſpi
ritus ſancti, feruorem deuotionis, & incre
menta internæ compunctionis, conſola-
tionemq; ſpiritalem: tanto celerius ac co-
pioſius acquirit hæc omnia à Deo æterno
ac adorando. Porro hi qui propter Deū,
& deſiderio æternæ ſalutis, vniuerſum
mundum relinquunt, diuitias, delitias &
honores ſeculi aſpernantur, parentes ac
propinquos ac patriam deſerunt, religio
nemq; ingrediuntur, & in ea abnegant,
relinquunt, ac domino offerunt ſemeti-
pſos, maximè diſponunt & applicant ſe
ad obtinendum ab ipſo exuberanter præ
fata diuina chariſmata. Ideo & abundan
tius ſuſcipiunt ea ab opulentiſsimo &
indefi-

indeficientiſsimo fonte á quo bona cunctà procedunt, qui riuos gratiæ ac virtutum, lucem ſapientiæ, & charitatis ardorem effluendo ac dando nequaquam minui poteſt nec vnquam deficere. Abundantius (inquam) ſuſcipiunt gratioſa hęc dona ab omnipotente, niſi per propriam negligentiam & cæteras ſuas culpas obicem ponant, impediantq́; ſeipſos. Deniq; quanto quis plura ac maiora deſerit propter Deum, tanto ipſe dominus vniuerſorum exuberantiora gratiarum chariſmata paratus eſt illi rependere: niſi (vt tactum eſt) per negligentiam aut alio modo, videlicet inaniter gloriando, aut ſe extollendo, ponat obicem ſpirtui ſancto. Hinc perſonæ nobiles & illuſtres, diuites & potentes, formoſæ ac iuuenes, quæ ſynceriter propter Deũ mundum relinquũt, & ſanctam religionem ingrediuntur, ad excellentiſsima gratiarum munera ſe diſponunt & ea ſortiuntur á domino, atq; proficiunt in eiſdem: dummodo in vera humilitate ac Dei timore & cordis cuſtodia ſe fundent, ac perſeuerent. Tales ergo perſonæ attendant ſe accepiſſe à Deo, quicquid habet & ſunt. Ideoq́; non reputent ſe magnum quid egiſſe, ea quæ mundi ſunt deſerendo & clauſtrũ intrando, nec inde extollant ſe. Nec vnquã in ſe inaniter glorientur: ſed cum ſancto Dauid,

uid,grata & humili mente dicant deo ex-
celſo ac metuendo: Quæ de manu tua ac
cepimus,hæc dedimus & obtulimus tibi.
Omnia etenim noſtra bona ſunt Dei do
na. Hinc tales perſonæ tanto præcordia-
lius atq; humilius gratias agant domino
ſaluatori,quãto à periculoſiori ſtatu, ma
ioribus laqueis,põpis & vanitatibus ſunt
ereptæ: & quanto paucioribus perſonis
nobilibus potentibus ac diuitibus datur
gratia talis ac tanta:cum & Apoſtolus di
cat in priori ſua,quã ad Corinthios ſcri-
pſit, epiſtola, capite primo: Videte vo-
cationem veſtram,quia non multi ſapiẽ-
tes ſecundũ carnẽ,nõ multi potentes, nõ
multi nobiles ſunt intèr vos: ſed quę ſtul
ta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat
ſapiẽtes: & infirma mundi elegit Deus,vt
confundat fortia: ignobilia & contem-
ptibilia mundi elegit Deus, & ea quæ
non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret, vt
non glorietur in conſpectu eius omnis
caro. Ideo ſanctus fatetur Gregorius:
Hos eligit Deus, quos deſpicit mundus.
Nõ ergo ſuperbiant,nec prçſumant,neq;
inaniter glorientur nobiles ac potentes:
ſed timeant vehemẽter, & ſeipſos humi-
lient ſemper,quia de eorum numero pau
ciſsimi ſunt electi,imo vt beatus teſtatur
Hieronymus, vix vnus de centũ aut mil
le talibus regno Dei eſt aptus. Idcirco per
Hiere-

Hieremiam prophetam præcipit Deus: Non glorietur ſapiens in ſapientia ſua, & nō glorietur fortis in fortitudine ſua, & non glorietur diues in diuitijs ſuis: ſed in hoc glorietur, qui gloriantur ſcire & noſſe me.

Qualiter religioſæ perſonæ debeant conuerſationem ſuam in clauſtro ſapienter incipere, ſtabiliterque fundare.

Articulus II.

IAm declaratum eſt, quàm copioſam ac præcipuam gratiæ affluentiam ſanctus & miſericors Deus paratus ſit largiri his, qui propter ipſum deſerũt totum mundum, & intrant cœnobium. Nam ſicut ſe totos, & cuncta quę habent, propter Deum relinquunt: ſic benignisſimus & liberalisſimus Deus, ſe totum & omnes diuitias gratiæ ac gloriæ ſuæ paratus eſt eis communicare: & quibus miſericorditer inſpirauit propoſitum intrãdi religionem, eiſdẽ paratus eſt dare gratiam digne conuerſandi in religione: dũmodo totam ſpem ſuam figant indeſinenter in ipſo, dicentes cum ſancto Iob: Etiã ſi occiderit me, in ipſo ſperabo. Sed quia videmus, quod quædam religioſæ perſonæ, quæ bona intentione clauſtrum ingreſſę ſunt, parum aut nihil in clauſtro proficiunt, imo paulatim tepeſcant: penſandum atq; tangendum eſt, qualiter religioſi

gioſi

gioſi debeant vitam ſuam inſtituere ſapienter, & conuerſationem ſuam fundare ſalubriter. Primo itaq; in hoc ſe immobiliter fundent, & in hoc totam conuerſationem ſuam ſapientialiter inchoent, imo quotidie quaſi de nouo incipiant, vt in omni loco & tẽpore, in omni actione, verbo & afflictione, in omni cogitatione & affectione, ſummè & præcordialiter intendant ac cupiant ſoli Deo placere, & eum in omnibus honorare. Nam ipſe ſolus altiſsimus eſt, ipſe creator & ſaluator eſt omnium noſtrum, in quo tota ſalus noſtra conſiſtit. Iſtud ſit ſummum deſiderium noſtrũ, inceſſabiliſq; intentio. Iſtud inceſſanter verſetur in corde, renouetur in mente, atq; ad hoc oculi cordis infatigabiliter dirigantur, vtpote Deo placere & ipſum in omnibus venerari, & quicquid diſplicet ei cũ omni diligentia euitare. Ideo ait Apoſtolus, Seruiamus Deo placentes cum metu & reuerentia. Veruntamen quod dictũ eſt ꝙ debeamus ſumme ac iugiter deſiderare ſoli Deo placere, nõ eſt ita intelligendum, quaſi non debeamus velle etiam proximis complacere, cùm rurſus dicat Apoſtolus Paulus: Vnuſquiſq; proximo ſuo placeat in bonum ad ædificationem, quia nec Deo placere valemus, niſi & proximis complacere cupiamus, ac laboremus in Deo per bona &

exemplaria opera ad Dei honorẽ & proximorum ædificationem. Non autẽ debemus velle proximis placere propter ipſos finaliter, aut propter humanum fauorẽ, ſeu proprium commodum, honorem, & laudem: propter quod rurſus ait apoſtolus: An quæro hominibus placere? quaſi dicat non. Vnde ſubiungit: Si adhuc hominibus placerem, ſeruus Chriſti non eſſem. Hinc & pſalmiſta diſſerit. Quoniam Deus diſsipauit oſſa eorum, qui hominibus placent, confuſi ſunt, quoniam Deus ſpreuit eos.

De his quæ neceſſaria ſunt ad hoc quod religioſa perſona placeat Deo.

Articulus III.

Nihil facit rationalem creaturam Deo altiſsimo diſplicentem, niſi peccatũ: propter quod in lib. Sap. ſcriptum eſt: Odio ſunt Deo impius & impietas eius. Atq; in pſalmo dicitur Deo: Odiſti omnes, qui operantur iniquitatem. Eſaias quoque teſtatur: Iniquitates veſtræ diuiſerunt inter Deum veſtrum & vos. Ad hoc igitur vt religioſus placeat Deo, primo exigitur vt cum omni diligentia vitet vniuerſa peccata, præſertim mortalia. Ideo aſſerit Eſaias propheta: Iſte eſt omnis fructus, vt auferatur iniquitas. Et quia venialia peccata ad mortale peccatum diſponunt in-

tans

tantum quod ſecundum ſanctorum pa-
trum doctrinam, irrefrenata conſuetu-
do venialium peccatorum eſt culpa mor
talis. Idcirco volentem Deo placere opor-
tet non ſolum culpas vitare mortales, ſed
etiam veniales: ita vt & venialia quæ quo
tidie incidit ex fragilitate humana, deplo
ret quotidie. Nam & Salomon proteſta-
tur: Qui negligit modica, paulatim deci-
dit. Et rurſus ait ſcriptura: Si nō in timo-
re Dei tenueris te inſtanter, cito ſubuerte
tur domus tua. Iſtud non ſolum ad reli-
gioſos, ſed ad vniuerſos quoq; pertinet
Chriſtianos, propter quod Chriſtus in
exordio ſuæ prædicationis locutus eſt:
Pœnitentiā agite, appropinquabit enim
regnum cœlorū. Porro pœnitere eſt præ-
teritas culpas deflere, & deflenda iterum
non committere. Præterea peccata mor-
talia euitare non eſt aliud, quàm præce-
pta implere, quoniā cuncta mortalia vitia
ſunt à Deo prohibita, vel ab eius vicariis
ac prælatis: quibus ait: Qui vos audit, me
audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Sicq;
vitare peccata eſt cunctis hominibus ne-
ceſſarium ad ſalutem promerendā ac ob-
tinendam, cum dicat ſaluator: Si vis in-
trare ad vitam (hoc eſt ſi vere deſideras
nunc ſpiritaliter viuere per charitatem &
gratiam, atque poſt vitæ huius curricu-
lum adipiſci ac ingredi vitam gloriæ æter

 nalis)

nalis) ſerua mandata: Nec ſufficit vnum aut duo mandata ſeruare, ſed neceſſe eſt vniuerſa & ſingula adimplere loco & tẽpore opportuno. Cum dicat Apoſtolus Iacobus, Quicunque totam legem impleuerit, offendit autem in vno, factus eſt omnium reus. Ecce quàm arcta eſt via ſalutis. Denique præcepta implere eſt; non ſolum mala non agere, ſed etiam bona cum debitis circunſtantiis facere: vtpote congruo loco & tempore, recta intentione, & cum diſcretione, atque ex charitate. Et niſi homo ſit diligens coram Deo, & tempus ſibi conceſſum ſtudeat fructuoſe expendere, frequenter faciliterq́ꝫ contingit, vt quotidie magis ac grauius peccet bona opera omittendo, quàm mala agendo. Et hoc multi non ſatis aduertunt, propter quod interdum dicere ſolent: Ego hoc die, ſeu poſt vltimam confeſsionem meam, non feci aliquid mali, quid debeo confiteri? Iſti modicum penſant, quot & quãta bona poſsint quotidie, imo & qualibet hora peragere, quæ negligunt & omittũt. Tertio ad hoc quod religioſa perſona placeat Deo, requiritur quod feruẽs, velox, & agilis ſit ad obſeruandum ea quæ ſui ſunt ordinis, vel quæ ad ſuam vocationem congregationemq́ꝫ pertinẽt: quatenus iuxta doctrinam Apoſtoli, ambulet digne Deo, ſecundum exigentiam

ſuæ

ſuæ vocationis aut profeſsionis, Nam, vt ait Euſebius Emiſſenus. Hoc Deus præcipue requirit à religioſis perſonis, vt bona quæ agunt, agant corde prompto ac feruido, claroq; animo. Ita vt ſeruiant Deo cum iucunditate interna, ſine torpore atq; faſtidio. Quemadmodum ſcriptũ eſt: Seruite Domino in lętitia. Propter q̃d hortatur Apoſtolus: Gaudete in domino ſemper. Religioſus ergo omni tarditate, pigritia, faſtidio ac torpore abiectis, ſpretis ac conculcatis, viriliter celeriter & feruenter aggrediatur & inchoet opera bona, quę & ſtrenue proſequatur, ac virtuoſe cõſummet. Tertio ad hoc ꝙ religioſus placeat Deo, requiritur vt à priſtino ſuo feruore non infrigidetur per negligentiam & teporem: ſed quotidie conetur in charitate & in omni virtute prõficere, & omne opus Dei cum puriori, ſtabiliori ac diligentiori mẽte implere. Quia, vt ſanctus fatetur Bernardus: In via Dei non progredi eſt regredi. Et in ſchola virtutum, in clauſtro, in congregatione deuota non proficere, in chariſmatibus Spiritusſancti in cordis munditia, in exercitatione interna, eſt deficere atq; corruere ad peccata. Hinc in Apocalypſi dominus Deus omnipotens cuidam improperat dicens: Habeo aduerſum te, ꝙ charitatem tuam primam reliquiſti. Memor eſto itaq; vnde

excideris, & pœnitentiam age, & prima opera fac: alioquin venio tibi cito. Aduertant hæc inſtabiles, inſipientes, & negligẽtes: qui ad tempus in Dei obſequio ſunt feruentes, deinde vana & periculoſa ſecuritate torpeſcunt, leuitatibus reſoluuntur & quaſi iam aliquid ſint, de ſuo profectu præſumunt: & tanquam nunc apprehenderint, de præteritis ſuis operibus memoriis ſtolide gloriantes, remiſsius agunt: cum tamen dicat Apoſtolus, Ego non arbitror me apprehendiſſe, ſed in anteriora extendo meipſum. Aduertamus ergo & iugiter formidemus, quod in Apocalypſi iudex cœleſtis increpatorie loquitur negligenti & pigro: Scio opera tua, quia nec calidus es, neq; frigidus: vtinã calidus eſſes, aut frigidus: ſed nunc quia tepidus es incipiã te euomere ex ore meo. Ecce quantum iuſtus & ſanctus Deus deteſtatur omnem acediam & teporem. Penſent & metuant hoc, qui opera Dei quæ quotidie agunt, non niſi ex quodam arida atq; inſipida conſuetudine operantur: & tanto indeuotius faciunt ea quanto frequentius. Vnicuique tali religioſo clamat Iohannes Apoſtolus Apocalyp. tertio capitulo. Nomẽ habes quod viuis, ſed mortuus es. Non enim inuenio opera tua plena corã Deo meo. In mente itaq; habeto qualiter acceperis & audieris, & pœnitentiam age

&

& eſto vigilans, id eſt, ſolicitus corã Deo ac diligens. Religioſa ergo perſona opera bona quę agit quotidie, ſtudeat omni die perfectius agere, ardentiusq; complere. Ecce ſi princeps terrenus videat ſuos miniſtros ſibi cum faſtidio & torpore ſeruire, & irreuerenter aſtare, inuite quoq; & cũ mœſtitia obedire: nonne indignabitur tabus ſeruis, & potius reputabit ſibi factã iniuriam, irreuerentiã, & inobedientiam, quàm honorem, & debitum famulatum? Quãto magis Deus maieſtatis immenſę rex regum & Dominus vniuerſorum indignabitur nobis, ſi viderit nos in ſuo obſequio indeuotos, in ſuis laudibus frigidos, in oratione diſtractos, in miſſarum ſolenniis, in ſacra communione, in præſentia ſuperdignißimi ſacramenti inſipidos, in ſpiritalibus exercitiis faſtidioſos ac pigros. Inſuper ſunt & alia multa quę exiguntur ad hęc, quod religioſa perſona placeat Deo, de quibus infra tangetur.

De diligenti & indeſinenti cordis cuſtodia.
Articulus IIII.

IN ſcripturis diuinis multa documenta traduntur, quę ſub aliis & aliis verbis eundem continent ſenſum. Cum enim ad complacendum Deo, primo & maxime neceſſarium ſit, vitare peccata, idcirco ſcriptura ſub diuerſis

verbis dat nobis de hoc plurima documenta, vt cum ſanctus Moyſes legifer filiorum Iſrael ait ac iubet: Cuſtodi teipſum & animam tuam ſolicite. Ne obliuiſcaris verborũ Domini, & ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ. Nempe quid eſt ſeipſum & propriam animam ſolicite cuſtodire, niſi ab omni peccato ſe præſeruare? Et quid eſt verborum Dei nũquam obliuiſci, niſi ſecundum ea iugiter conuerſari? Hinc & Salomon: Omni (inquit) cuſtodia cuſtodi cor tuum. In Eccleſiaſtico quoque habetur: Quaſi à facie colubri fuge peccata. Et Tobias hortatur: Omnibus diebus vitæ tuę Deum in mente habeto, & caue ne aliquando cõſentias peccato. Sed quoniam homo non poteſt iſta implere ſine ſpeciali & gratioſo auxilio Spiritusſancti, ideo Dauid rex & propheta ad Dei ſubſidiũ ſapienter cõfugit, ipſum deuotiſsime deprecans: Greſſus meos dirige ſecundum eloquiũ tuum, & nõ dominetur mei omnis iniuſtitia. Sed Deus iuſtus & ſapiens, pius atque omnipotens, qui paratus eſt hominem paterne & miſericorditer adiuuare, requirit ab homine vt faciat etiam quod eſt in ſe, id eſt diligentiam ſuam, ſe diſponens ad gratiam & virtutes ac ſpiritalem profectum, per hoc quod diligenter pro poſſe vitat peccata, & adiutorium Dei implorat. Ideo

Sa-

Salomon admonuit dicens: Omni cuſtodia cuſtodi cor tuum. Quid eſt omni cuſtodia cor cuſtodire? niſi intellectum & rationem ab omni immunda & mala cogitatione purgare, ab omni falſitate & erroreimmunem ſeruare, voluntatem quoque ab vniuerſis illicitis deſiderijs & à cunctis malitijs purificare & præſeruare? Itemq; memoriam ab euagationibus cohibere, & à diuinorum obliuione compeſcere? Totum iſtud agendum eſt cũ omni cuſtodia, hoc eſt, cũ diligentia ſumma cum indeſinenti conatu, cum ſolicitudine timorata, & etiam cum exteriorum ſenſuum cuſtoditione, interiorumque ſenſuum directione, & cum ſenſitiui appetitus forti refrenatione: ne aliquid ſenſibile aut carnale ſeu tranſitorium appetatur, niſi ſecundum rectæ rationis iudiciũ. Hoc igitur creator noſter ſumme ac ſpecialiſsime requirit à religioſa perſona, vt inceſſanter cum ingenti diligentia mentẽ ſuam cuſtodiat, quoniam menti impreſſa eſt, & in ea reſplendet ſuperbenedictæ æternæ & adorandæ Trinitatis imago: & ipſa mens debet eſſe thronus ac thalamus altiſsimæ, ac glorioſiſsimæ Trinitatis, atque poſt vitam hanc in regno cœlorum ipſa mens vnienda eſt clare Deo puritatis immenſæ & quam diu mens cum omni cuſtodia cuſtoditur, caro & ſen

ſualitas in vitijs cohibentur: imo & actis bus virtuoſis rationi, voluntatiq́ obſequuntur, Purganda ergo & refrenāda eſt mens ab omni cogitatione fœda, vili, immunda, carnali & praua: quoniā per Eſaiam Dominus iubet: Auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis. Et item per Hieremiam in vtero matris ſuę, ſanctificatum diſſeruit, Vſquequo morabuntur in te cogitationes noxiæ? Hinc quoque in libro Sapientiæ ſcriptum eſt: Spiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictū, & aufert ſe à cogitationibus quæ ſunt ſine intellectu. Deniq; mēs hominis eſt quaſi aurea ſpecioſaq́ tabula: quemadmodū ergo aurea tabula pulcherrima, valde deturparetur, ſi ſuper eum ſtercora ac putredines proijcerentur, atq; deformes picturæ ei imprimerentur: ſic, imo incomparabiliter & vere ineffabiliter plus, mens hominis per prauas cogitationes & vitioſas affectiones inquinatur, dehoneſtatur, & vilificatur. Erubeſcamus igitur in præſentia Dei ſanctiſsimi & in aſpectu infinitæ ſapientię eius, cogitationes immundas & malas habere in mente, & iniuſtum aliquid deſiderare aut velle, omnemq́ue immunditiam culpæ toto corde abhorreamus ac repellamus: ne in oculis ſummi ac ſuperdigniſsimi Dei ſimus viliter occupati, aut turpiter mente depicti. Nec ſolū

fugiamus

fugiamus hæc mala, ſed etiam ſapientibus ac ſalubribus meditationibus, virtuoſis ac ſanctis affectionibus, occupemus, impleamus, decoremus ac depingamus inceſſabiliter corda noſtra, & cuſtodiamus ea in illis, quatenus ſanctis meditationibus ac virtuoſis affectionibus ſtabiliter immoremur. Præterea ſi quæratur qualiter poſsit ac debeat homo cor ſuum ſic cuſtodire, ita vt prauas cogitationes, & vitioſas affectiones ſemper deuitet, in bonisq́ meditationibus ac ſalubribus affectibus ſtabiliter immoretur atq; adhæreat. Dicendum, quòd ad hoc multa ſunt neceſſaria, de quibus erit mentio in ſequenti articulo.

De his quæ neceſſaria ſunt ad interiorem ac diligentem cordis cuſtodiam.

Articulus V.

EXteriores oculi videre nõ poſſunt ſeipſos, niſi in aqua, aut ſpeculo, aut aliquo tali: in quibus potius vident ſimilitudines ſuas, quàm ſemetipſos. Proprium vero actum videre non quærunt. Porro interiores oculi, ſcilicet intellectus & ratio ſeipſos poſſunt intellectualiter videre, id eſt, cognoſcere: ꝓprios quoq; actus conſiderare & inſpicere valent. Ideo homo poteſt ac debet cuſtodire cor ſuum conſiderando per intellectum, actiones, hoc eſt, cogitatio-

nes & affectiones ac cæteras occupatio-nes proprij cordis. Hic Dominus ait per Aggæũ prophetam: Ponite corda veſtra ſuper vias veſtras. Id eſt, opera veſtra per conſiderationem intellectualem attendi-te. Itaq; qui cupit cor ſuum cuſtodire, de-bet frequenter imo ſæpiſsime omni die conſiderare ac intueri cogitationes, appe-titiones, occupationesque cordis ſui, an ſint bonæ, iuſtæ, ac Deo placentes: cumq; inuenerit & viderit in ſe aliquã cogitatio nem malam, occupationem inutilem, in-tentionem peruerſam aut carnalem, va-nam & vitioſam affectionem: debet hæc omnia ſtatim ſine dilatione abijcere, de-teſtari, & nullatenus conſentire: ac men-tem ſuam conuertere ad cogitationes ſa-lubres, ad deſideria iuſta, ad rectam inten tionem, occupationemque fructuoſam. Præterea ad hoc quod homo & ſpeciali-ter religioſa perſona hæc faciat, multa ſunt neceſſaria. Primum eſt refrenatio & cuſtoditio ſenſuũ exteriorũ, qui ſunt qua-ſi quędã feneſtræ ac nuncij, per quos ani-ma videt & pcipit exteriora. Primo igitur præcipue cuſtodiẽd' eſt viſus, ne incaute inſpiciat, quod cõcupiſci nõ licet, vel qđ mẽti inducere poteſt diſtractiões & cogi-tationes inutiles. Pręſertim cũ ad eos qui huiuſmodi vanas cogitatiões animã ſuã ſubire ſinũt nec mentẽ ab his cohibere cu

rant

rant, dominꝰ dicat per Michęã prophetã. Væ vobis qui cogitatis inutile. Hinc Dauid rex in ſeipſo expertus, quanta vitia homo incurrat ex incuſtodia oculorum ſuorũm, dominum exorauit: Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Etenim incuſtoditus oculus ſignum eſt vtiq; cordis incuſtoditi. Nec dignus eſt religioſus vocari, qui oculos ſuos ab imprudenti circumſpectione non reprimit. Nec dubium, quin in eccleſia, & in choro, & in diuino officio, præſertim tempore orationis, refrenandi ac cuſtodiendi ſint oculi, ne aliquod deuotionis atq; internæ recollectionis impedimentum ingerant cordi: Hinc Salomon loquitur: Oculi ſapientis in capite eius, oculi autem ſtultorum in finibus terræ. Et vt alia habet tranſlatio: Oculi hominis ſtulti ſunt in calcaneo. Quid eſt hoc quod Salomon ait, Oculi ſapientis in capite eius? Nonne etiam oculi ſtulti ſtant & ſunt in capite eius? & quomodo oculi ſtulti dicuntur eſſe in pede ipſius? Adhoc reſpondendum, quod oculi ſapientis ſunt in capite, id eſt, in corde ipſius. Non quod corporales oculi ſtẽt in corde, ſed quoniam ſapiens per rationis iudicium, regit ac reprimit oculos ſuos exteriores. Porro oculi ſtultorũ ſunt in finibus terræ, quia vndiq; euagantur nec refrenantur. Sunt quoque in pede,

quia ad intuendum carnalia ac terrena aperiuntur magis, quàm ad inſpiciēdum cœleſtia, & ea quæ deuotionem poſſunt inducere: vel ad legendum ſcripturas diuinas ac libros deuotionales. Legitur de ſancta virgine Catharina de Senis, quod dum quadam vice in Eccleſia aperuiſſet oculos ſuos ad videndum quendam ante ſe tranſeuntem, ſponſus cœleſtis dominus IESVS mox eam acriter reprehendit, dicendo: Deberes tu oculos cordis tui auertere à me creatore tuo, aperiendo oculos tuos exteriores ad videndum creaturam mortalem, & hoc in Eccleſia? Legitur quoq; in Vitiſpatrū de ſancta virgine nomine Sara, egregium ſane, & omnibus maxime imitandum de viſus cuſtodia exemplum. Nam vſqueadeo ab omnium vanarum rerum inſpectione viſum reprimere ſolita fuiſſe perhibetur, quod vndecim annis habitauit ſuper fluuium quendam, nec vnquam infra tot annos inſpexit fluuium illum. Secundo reprimendus & auertendus eſt auditus à verbis illicitis, detractorijs & nociuis, immo ab omni locutione ocioſa, vana, non ædificatoria. Propter quod in Eccleſiaſtico ſcriptum eſt. Sepi aures tuas ſpinis & noli audire linguam nequā Qui enim verba illicita ſeu ad riſum & diſſolutionem mouentia audit libenter,

ſeu per conſenſum, nec corripit culpabi- liter loquentem, ita peccat vt is qui talia profert. Itaque non ſine cordis afflictio- ne audiat religioſa perſona locutionem inutilem, ſed excluſo humano timore, mox charitatiue corripiat ſic loquen- tem. Tertio refrenandus eſt tactus ab om ni carnali amplexu, deoſculatione, atta- ctu, ac ſenſuali mollitiæ, ex quibus po- teſt concucupiſcentia mala gigni, & caro moueri. Quod ſi quis ex aliquo tali ſen- tiat ſe carnaliter ſtimulari, & non ſtatim ceſſauerit inde, non excuſatur à culpa mortali, vt ait Bonauentura. Ideo Cli- machus ait: Cohibe tactum inuerecunde proſilientem. In regula quoq; ſancti Pa- chomij de cœlo allata ab angelo fuit pro hibitum, quod vnus religioſus non tene ret manum alterius. Vnde legitur de qua dam virgine ſancta, ꝙ dum cõfeſſor eius teneret manum ipſius, & ipſe confeſſor ex hoc ſtimularetur, virgo illa ſtatim au- diuit in ſpiritu: Noli me tangere. Ignorãs cur vocem illam audiſſet, retulit ſuo con- feſſori verba audita, & tunc confeſſor in conſcientia ſua percuſſus agnouit, quod propter incautum illum culpabilemq; at- tactum, virgo illa ſancta audiſſet huiuſ- modi verba. Quarto refrenandus eſt guſtus à voluptate ciborum ac potuum, in quibus quærenda eſt neceſſaria ac mo-

derata refectio, non delectatio ſenſualis. Quinto, coercendus eſt odoratus à carnali odorum ſuauitate. Inſuper ad cuſtodiendum cor in ſua puritate ac deuotione valde neceſſaria ac vtiliſsima eſt cuſtoditio oris & refrenatio linguæ ab omni ocioſo ſermone, & ab omni verbo illicito: vt ſine premeditatione & timore Dei nihil loquamur. Nec ſolum vitemus verba illicita, ſed in verbis quoq; bonis atq; ſalubribus modum non excedamus: ſed iuxta exigentiam loci ac temporis, cauſæ atque perſonæ, cum qua ſeu ad quam loquimur, verba cum menſura & modeſtia dirigamus. Nec etiam taceamus, quando rationabilis cauſa loquendi occurrit. Eſt enim tempus loquendi, & tempus tacendi. Cùm ergo difficile & valde ſalubre ſit modum obſeruare in verbis: imo cũ omnino neceſſarium ſit ad proficiendum in vita ſpirituali, refrenare & debite gubernare linguam, debet religioſa perſona cũ magno & indeſinenti conatu diligentiã adhibere circa oris ſui cuſtodiam & linguæ coertionem: in multiloquio nanque peccatum non deerit. Et qui multis vtitur verbis, lædit animam ſuam: imo loquacitas eſt ſignum ſtultitiæ, cum Salomon dicat: Stultus verba multiplicat. Et rurſus: Vidiſti hominem velocem ad loquendum, ſtultitia magis ſperanda eſt,

quàm

quàm illius correctio. Sanctus quoq; Iob ait: Vtinam taceretis, vt putaremini eſſe ſapientes. Ex quo conſtat, quod taciturnitas ſit ſapientiæ ſignum. Nam vt Salomon conteſtatur: Qui moderatur labia ſua, prudentiſsimus eſt. Et iterum: Qui cuſtodit os ſuum & linguam ſuam, cuſtodit ab anguſtijs animam ſuam: qui autem inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala. Hinc ſancti patres inter regulares obſeruantias, præcipue atque concorditer ſtatuerunt obſeruationē ſilentij, cuius fractionem voluerunt & inſtituerunt percuſsione virgarum vlciſci. Nempe quemadmodum olla non tecta impletur puluetibus, immundicijſq; diuerſis: ſic anima non claudens os ſuum, multis & magnis repletur peccatis. Propterea dixit Apoſtolus Iacobus: Si quis putat ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducēs cor ſuum, huius vana eſt religio. Hæc refrenatio linguæ tāto plus neceſſaria eſt religioſis fœminis & monialibus, quanto communiter ſolent eſſe magis pronæ ad loquacitatem. Ideo ait ſanctus Ambroſius: Dominica virgo ab omni inuerecundo ſermone & riſu diſſoluto debet penitus abſtinere, & cum diſciplina atq; ſilentio omnem vitam ſuam ornare: Imo virgo ſermone garrula, aut loquacitate exceſsiua, vel curioſi-

rioſitate ſuperflua, non eſt digna caſta aut virgo vocari. Iterum ait Ambroſius: Dominica virgo, nec ſermonis iactantia, nec diuitijs, nec generis dignitate, ſe debet extollere: ſed in humilitate & ſpiritus paupertate, quã diu vixerit permanere. Atq; vt ſancti patres conſcribunt, ad virgines pertinet, vt ſemper ſint verecundæ ac pauidæ & ad omnẽ virorum affatum formidoloſæ, & vt vitẽt diſcurſus, nec vnquam ſint otioſæ, ſed ſemper laudabiliter occupatæ, virorũ quoq; ac iuuenũ vitent aſpectum. Prçterea cùm refrenatio ac moderatio linguç ſit valde difficilis, & ſpeciale donũ Dei: cũ Salomon afferat, Domini eſt gubernare linguã: Ideo religioſus, imo & quilibet Chriſtianus cupiens Deo placere, & in via virtutum proficere, debet Deũ inceſſabiliter exorare, vt ſibi dignetur cõferre gratiã refrenandi ac moderandi propriã linguam. Hinc nanque orauit Pſalmiſta. Pone domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circunſtantiæ labijs meis. Hinc etiam ſapiens in Eccleſiaſtico ait: Quis dabit ori meo cuſtodiã, & ſuper labia mea ſignaculum certũ: vt nõ cadam ab ipſis, & lingua mea me perdat. Amplius ad diligẽtem cordis cuſtodiam valde neceſſaria eſt refrenatio guſtus & ventris ab omni immoderãtia & exceſſu cibi ac potus. Ex immoderata nanq; re-

ple-

pletione ventris, multa & grauia vitia o⸗riũtur. Puta pigritia, acedia, loquacitas, ſomnolentia, etiam in diuinis obſequijs, vana lætitia, concupiſcentia carnis, hebe⸗tudo rationis, multaq; alia quæ ſancti pa tres, Gregorius, Iſidor⁹, Climach⁹, & Caſ ſianus, numerant & deſcribunt. Hinc bea tiſsimi patres eremitæ & anachoretæ di⸗xerunt, quod ad cordis vigilantem & in deſinentem cuſtodiam præcipue exigun⸗tur, refrenatio exteriorum ſenſuũ & lin⸗guæ ac vẽtris. Poſtremo qui in cibo & po tu aliud quærit, quã neceſſariã & medio⸗crem corporis refectionem, vt cõuenien⸗tius ac fortius poſsit Deo ſeruire, hoc eſt, qui in cibo & potu quęrit ſenſualem dele ctationem, aut recreationẽ carnalem, om ni ſpiritali cõſolatione ſe facit indignum. Qui vero in tantũ ſe replet cibo ac potu, quod ex hoc ineptior redditur ad actio⸗nes virtutum, non euadit peccatum: & a⸗git contra id quod Chriſtus in euange⸗lio loquitur: Videte, ne grauentur corda veſtra crapula vel ebrietate. Hinc iuxta ſanctorum patrum doctrinam, fundamẽ tum vitæ ſpiritualis eſt ſobrietas in ci⸗bo & potu. Et ſanctus Benedictus ait in regula ſua, quod nihil ita vitandum eſt religioſo vt gula. Veruntamẽ valde quo⸗que cauẽdum eſt, ne religioſa perſona ex indiſcreto feruore caput & vires corporis

ſui,

ſui, ſic per abſtinentiam ieiunumq́ debilitet, quod ad diuinum obſequium & ad virtuoſos atq; communes labores, & ad ſequendum conuentum impotens fiat.

De ſaluberrima aſſuefactione eleuandi propriam mentem ad Deum, in omni loco & tempore, quantum poſsibile eſt.
Articulus VI.

SAnctus Dauid de ſeipſo teſtatur, & ait: Oculi mei ſemper ad dominum: quod de interioribus oculis, vtpote intellectu & ratione, eſt intelligendum. Hi oculi ſemper ſunt dirigendi ac eleuandi ad Deum per contemplationem & dilectionem ipſius, per meditationes deuotas, per feruentes orationes, per rectam intentionem, per aſpirationem aſsiduam ad cœleſtis regni introitum, æternaliſq; gloriæ ſecuram poſſeſsionem, atque per iucundam & internam omnipotentis creatoris laudationem. In his actibus ſanctis religioſus debet mentem ſuã iugiter exercere & occupare: quemadmodum rurſus beatiſsimus Dauid ſe feciſſe fatetur, Prouidebam (inquiens) dominũ in conſpectu meo ſemper, quoniam à dextris eſt mihi, ne commouear. Ecce ſi Dauid rex in exterioribus Iſraëlitici regni negotijs multipliciter occupatus, atq; in medio hominum omni die conuerſans,

mentem ſuam tam indeſinenter deuote erexit, & recte direxit ad creatorem: quanto magis religioſa perſona ab exterioribus occupationibus liberata, à tumultu & inquietudine hominum ſegregata; & in deuota congregatione conſiſtens, aut in monaſterio clauſa, debet cor ſuum inceſſanter ad Deum ſuum erigere, & animam ſuam ſpõſo cœleſti vnire, nec ab eius inuocatione & laude ceſſare. Sed forſan quis dicet, Qualiter poteſt fragilis & inſtabilis creatura mentem ſuam indeſinenter ad Deum leuare: præſertim cum oporteat interdum dormire, quandoq; manducare & bibere, aliquando cum hominibus loqui: nonnunquam manualiter laborare, & viciſsim vti exteriori ſolitio? Ad hoc reſpondendum, quod religioſus debet cor ſuum eleuare ad Deum indeſinenter, & ſemper: id eſt, omni tempore oportuno, ſecundum quod ſaluator in euangelio loquitur: Oportet ſemper orare, & non deficere. Et Pſal. Benedicã (ait) dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. Præterea quod homo non poteſt ex ſeipſo ac proprijs viribus, poteſt per adiutorium gratiæ & per confortationem omnipotentis, ſicut ait apoſtolus: Omnia poſſum in eo qui me confortat. Idcirco religioſus debet deum cum omni fiducia & feruore omni hora orare,

orare, vt mẽtem ſuã in ipſo quotidie ma-
gis ac magis ſtabiliat, & cordi ſuo gratiã
tantam dignetur infundere, quod men-
tem ſuam iugiter leuet ad ipſum, omniũ
fontem bonorum: Inſuper ſicut commu-
niter dicitur, conſuetudo eſt quaſi altera
natura, nihil eſt homini ita difficile, quin
per conſuetudinem facile ei fiat. Conſue
tudo autem ex multis actibus frequen-
ter reiteratis generatur. Et ſicut conſuetu
do mala ac vitioſa gignitur ex actibus
prauis: ſic conſuetudo virtuoſa oritur &
conſeruatur ex actibus bonis. Ideo certũ
eſt, quod ſi homo ſtudeat mentem ſuam
ad Deum omni hora leuare, non ſolũ in
oratione, celebratione, & pſalmodia: ſed
item in refectione, & exteriore labore, col
loquioq; humano & in omni actu & oc-
cupatione, cito veniet ad conſuetudinem
bonam ac optimam, & erit ſibi quotidie
magis ac magis facile & ſuaue cor ſuum
ad dominum eleuare, & cogitare de ipſo.
In ſanctis quoque meditationibus in-
flammari amore ipſius, quemadmodum
ait propheta: Concaluit cor meum intra
me, & in meditatione mea exardeſcet ig-
nis, id eſt, flamma diuini amoris. Aſſueſce
ergo, ô religioſe, cor tuum ad Deum aſſi-
due eleuare, ipſum intra te recogitando,
ipſum laudando & exorando, eius infini
tam excellentiam contemplando, & ſuæ
ſuper-

ſuperpuriſsimæ bonitatis amore te inflammando. Hanc quippe Salomon dixit: In omnibus viis tuis cogita illum & ipſe diriget greſſus tuos. Fac tibi violẽtiã ſalutarem, & à diſtractionibus vanis, & cogitationibus friuolis reprime intellectum, & ſicut per ancoram figitur nauis, ne fluctuet: ita per virtuoſum iſtum conatum diligentiamq́ quotidianã fige, ſtabili, & immobilẽ redde mentẽ tuã in deo, dicens cum viro ſancto: Mihi adhærere Deo bonũ eſt. Quicquid ab iſta recollectione & occupatione mentis tuæ in Deo impedit & auertit, fuge tanquam venenũ & peſtem, omnẽ videlicet confabulationem inutilẽ, & quicquid offenſiuũ eſt dei. Poſtremo, amor eſt vis vnitiua, vniẽs amantem cum amato, & frequentẽ dilecti memoriã ingerens cordi amantis: & quãto quis aliquid ardentius amat, tanto frequentius recordatur illius. Propter quod ſaluator diſſeruit: Vbi fuerit theſaurus tuus, ibi & cor tuum. Auguſtinus quoq; teſtatur: Vbi amor, ibi oculus. Si ergo religioſa perſona digne ſtuduerit quotidie in Dei amore proficere & in vera ac feruida creuerit charitate, ſentiet ſibi non ſolum poſsibile, ſed etiã dulce ac facile eſſe mentẽ ſuã pręfato modo ad dominũ eleuare: & ita ſiue eat ad menſam, ſiue ad laborẽ, ſiue ad lectũ memor erit domini Dei ſui.

Et ſi hominem alloquatur aut humanæ interſit collationi, frequenter tamen mẽte loquatur cum Deo per orationes internas, & laudes ſecretas. Deniq; & in exteriori ſolatio præcauebit, ne mens ſua immoderãter aut inaniter reſoluatur. Quẽadmodum enim ignis iugiter ſurſum mouetur, & ſicut calor ſolis vapores trahit in altum: ſic feruidus amor Dei mentem amantis excitat, mouet, & erigit ſurſum ad Deum: & cogitationes, affectioneſque animæ, trahit ad creatorem: in quo ſolo dulciter requieſcit, nec alibi quietẽ habet.

De quibuſdam actibus ac medijs neceſſarijs & valde vtilibus ad proficiendum in vita ſpirituali ac religioſa.

Articulus VII.

AD hoc, quod religioſa ſeu deuota pſona digne Deo ambulet in ſua vocatione & profeſsione, primo perutile eſt, vt penſet quotidie diligẽter ad quid venerit, hoc eſt, cur reliquerit mundum, & clauſtrum ſeu cõgregationem deuotam ingreſſa eſt. Ideo nanq; hoc egit, quatenus varias occaſiones peccãdi vitaret, & Deo liberius perfectiusq; ſeruiret. Non ergo in congregatione admittat nec quærat peccandi occaſiones, propter quas vitandas ſemel reliquit mundum. Porro occaſiones peccãdi

funt

ſunt ſolicitudo circa exteriora, ſocietas mala, frequens, & diuturna locutio humanum ſolatium, ſenſualis affectio, propria libertas, rumorum perceptio. Igitur omnia iſta ſtatim ac prorſus deuitet religioſa perſona à primo die quo congregationem ſeu religionem intrauerit. Omnia quoq; mundana quę propter Deum reliquit, excludat de ſua memoria Niſi quod pro ſuis propinquis, amicis, ac notis ſpiritaliter oret. Nō inquirat rumores, nec ſuperfluas narrationes aduertat: ſed cum Propheta dicat humiliter Deo: Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua. Quod ſi perſona excellens habuerit ſecum in monaſterio perſonas ſibi olim in ſeculo ſeruientes, aut cognatas ſeu familiariter notas: nequaq̃ tamē affiſciatur ad illas ſenſuali amore, nec immoderatā habeat familiaritatem cū ipſis, nec in eis quærat vel habeat priuata ſolatia: ſed vniuerſam ſuā affectionem, intentionem, & occupationem, in Deo conſtituat ſimplificet & conſeruet. Nec acquieſcat, neq; permittat ſe ab illis more ſolito ſpecialiter honorari, vel domicellam aut dominam appellari: ſed quo nobilior, excellenſior, maiorq́; extitit & exiſtit, eo præ cunctis ſeipſam humiliet: intantum, vt potius velit vocari & eſſe ancilla, quàm domina: & ſoror quàm domicella. Carnis
Q no

nobilitatem arbitretur quaſi pro nihilo, atq; in infima ſorore plus reputet minimum gradum humilitatis, quam omnem ſuæ nobilitatem propaginis. Secundo ad proficiendũ in congregatione valde perutile, neceſſariumq́; cõſiſtit, vt perſona ſpiritalis non ſit curioſa ad obſeruandũ aut conſiderãdum aliorum defectus, nec eos imprimat ſuæ memoriæ, nec temere iudicet quenquam: ſed proprios defectus quotidianasq́; culpas aſsidue intueatur, põderet, puniat, defleat & emendare conetur. Valde etenim attendendũ eſt, quod filius Dei in Euangelio ait: Quid vides feſtucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita, eiice primo trabem de oculo tuo: & tunc videbis vt eiicias feſtucam de oculo fratris tui. Hinc ait Gregorius: Graue curioſitatis eſt vitium, quod dum hominem immoderate occupat circa aliorum defectum, abſcondit ei ſeipſum. Propterea ſancti patres in eremo maxime abhorruerunt hoc vitium, & omne temerarium iudicium. Tertio ad proficiendum in congregatione & religione, omnino proficuũ eſt, non intromittere ſe de impertinentibus ſibi: ſed quod ad ſe pertinet, & quod Deus requirit à ſe, primo & principaliter adimplere. Ideo perſonæ in officijs non conſtitutæ, non debent ſe de exterioribus rebus

& officialium factis inutiliter occupare. Nec velle ad conſilium euocari. Nec aliquam ad officia promotionē optare. Vnde in vitis Patrum narratur, quod dum ſanctus vir abbas Paſtor percepiſſet quendam fratrem ita in monaſterio facientē, vocauit eum ad ſe, interrogauitq; illum: Vnde tibi ô frater hæc virtus? Qui reſpōdit: A primo die quo congregationem ingreſſus ſum, poſui in corde meo, q̄ ego & aſinus vnū ſumus. Hinc quoq; religioſa perſona non debet contriſtari, ſi viderit ſua verba non reputari. Quartum eſt, vt religioſus à principio ſui ingreſſus in monaſterium, diſcat & aſſueſcat non eſſe proprij ſenſus, nec proprio iudicio pertinaciter inhærere, ſed docilis ac dirigibilis eſſe in omnibus, & ſuperiorum ac ſapientiorum informationi libenter obtemperare. Hinc Salomon ait: Ne ſis ſapiens apud temetipſum, & ne innitaris prudentiæ tuę. Eſaias quoq;: Væ, inquit, vobis qui ſapientes eſtis in oculis veſtris. Nam vt ſanctus teſtatur Bernardus: Peſsima animæ lepra eſt, immanſio proprij ſenſus. Quintum eſt, vt omnes tentationes quas patitur, & vniuerſas ſuggeſtiones ac vitia quibus pulſatur & impugnatur, ſuperioribus ſuis humiliter, confidenter ac clare aperiat, omni periculoſa erubeſcentia conculcata, & iuxta illorum conſilium ac

doctrinam procedat, reſiſtat ac operetur. Et iſtud etiam in ſacramentali confeſsione eſt faciendum. Veruntamen periculoſum eſſet, inexpertis & indiſcretis ſic reuelare proprij cordis ſecreta. Sextum eſt, vt à principio ſuæ conuerſionis diſcat & aſſueſcat ſeipſum in omnibus abnegare, & frangere, atque ſalubriter mortificare, ſubiectione & abiectione gaudere, ſuperioribus quoque hilariter obedire, ac perſeuerare in his vſque in finem. Hoc namq; eſt vere ac ſaluberrime ſequi vnigenitum patris æterni, qui venit non propriã, ſed patris facere voluntatem, cui factus eſt obediens vſque ad mortem, & dixit: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me. Qui in congregatione iſta ſeruauerit, mirabiliter creſcet in gratia, celeriterq; pertinget ad veram perfectionem, atque de die in diem abundantius in ſpiritali conuerſatione gaudebit, & copioſe experietur in ſe quàm veriſsime dixit Saluator: Iugum meũ ſuaue eſt, & onus meũ leue. Prædictis addi poteſt & ſeptimum, vt ſcilicet quotidie diſcutiat conſcientiã ſuam, & penſet quid Deo promiſerit, qualiter hucuſque profeſsionem ſuam impleuerit, quouſque in via virtutum peruenerit, quid omiſerit boni, & commiſerit mali: ſicq; conetur quotidie cum grandi diligentia

gentia adimplere ea ad quæ tenetur, & quę ordinis ſunt, & vltra hæc aliquid ſupererogationis Deo offerre nitatur.

Quod aliquid vnum ſtabiliter infigendum ſit cordi, per quod ſe reducat ad domum quotiens cœperit euagari ab eo.

Articulus VIII.

QVoniam mens humana nõ diu in vna cogitatione permanet fixa, imprimendum eſt ei aliquid ſalubre ad cogitandum, quod ſæpiſsime intra ſe reuoluat & firmiſsime recordetur, atq; indelebiliter inhęreat ſuę memorię, quatenus illud intuendo ac recolendo, vitet diſtractiones, & omnes cogitationes illicitas, ac quotienſcunq; ſenſerit ſe diſtractam & inutiliter occupatã, mox ſine mora reducat ad illud ſuã memoriam ac ſuum intuitum, atq; per hoc recolligat ſe in Deo, & ad deuotionẽ priſtinam reducat, ac ſanctæ charitatis accendatur feruore. Hoc itaq; vnum menti ſic imprimendum poteſt vnuſquiſq; eligere, quod viderit ſibi ad hoc magis accõmodum. Nam poteſt quis ad hoc aſſumere verbum illud quod viri & prophetæ ſanctiſsimi Helias & Helizæus ſæpe dixerunt, videlicet, Viuit Deus in cuius cõſpectu & ante cuius vultum ſto hodie: quod dixerunt ad innuendum ꝙ aſsidue conſi-

derauerunt ſe eſſe & cõuerſari indeſinen-
ter in præſentia atq; intuitu ſummi Dei
iudicisq; metuendiſsimi ac æterni omnia
intuentis ac iudicantis, quæ conſideratio
eſt valde retractiua ab omni peccato, ab
omni negligẽtia, irreuerentia & torpore:
attractiua, quoq; ad omne bonum atque
ad conuerſandum ſyncere & feruide co-
ram Deo. Etenim conſideratio illa parit
ſalubrem pudorem quo homo veraciter
ſapiens erubeſcit ac metuit male agere &
turpiter ſeu negligenter ſe habere in prę-
ſentia & conſpectu ſui creatoris ac iudicis
ſummi. Propter quod dixit Dauid ad do
minũ: Seruaui mandata tua & teſtimonia
tua quia omnes vię meæ in cõſpectu tuo:
& ſanctus Iob ait: Nonne Deus cõſiderat
vias meas & omnes greſſus meos dinu-
merat? Viles ergo, inſipientes & improbi
ſunt qui in præſentia maieſtatis immen-
ſæ & coram oculis ſuperdigniſsimæ dei-
tatis ac infinitæ ſanctitatis ac ſapientiæ
eius, non verecundãtur prauas & turpes
cogitationes habere in corde, vitioſas affe
ctiones habere in voluntate, illicita verba
loqui, & prohibita operari, ſeu etiam fie-
ri iuſſa negligere. Religioſus igitur pręta
ctum verbum Helię ac Heliſæi firmiſsime
imprimat ſuæ memoriæ, & ſæpiſsime id
cogitet ac perpendat, & quotienſcunq; ſen
ſerit ſe diſtractum, neglig&tem, aut illicite
occu-

occupatum, aut immundis ſeu inutilibus cogitationibus inhærentem, aut aliquo modo peccantem, ſtatim verbum illud: Viuit Deus in cuius conſpectu & ante cuius vultum ſto hodie, ad memoriã reuocet: ſicq; de ſua culpa & negligẽtia erubeſcat, & coram Deo reuerẽter fructuoſe habiliter ac feruẽter habere ſe ſtudeat, & in iſto ſe inceſſanter ac indefeſſe exerceat, ſentietq; in breui fructum mirabilem. Præterea ad iſtud agendum poteſt, cui placet, aſſumere verſiculum illum ſancti Dauid ex pſalmo: Oculi mei ſemper ad Dominum, quatenus quandocunque ſenſerit oculos cordis ſui à Deo diſtractos & cogitationibus vanis, ſeu rebus inutilib. occupatos, protinus reminiſcatur huius verſiculi, atq; de ſua auerſione, diſtractione, culpa & negligentia erubeſcens, ad meditandum de Deo ſe erigat. Poſtremo in Collationibus patrũ docetur, quod ad iſtud agendum præcipue valeat verſus hic: Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuãdum me feſtina: quatenus quacunq; ſuggeſtione, tentatione, diſtractione, negligẽtia, aut malitia ſenſerit ſe homo à Deo elõgari aut impediri, mox memor ſit huius, verſus & Deum in adiutorium ſuum inuocet & inuitet.

De aſsidua exercitatione cordis in meditationibus bonis. Articulus IX.

Quem-

QVemadmodum quidam homines ſeculares ita inuoluti, intenti, & occupati ſunt imaginationibus & deſiderijs carnis, & curis mundanis, atq; affectibus proprij honoris, ac promotiõis ad altiora in ſeculo iſto, ita q; raro vel nunquã cogitãt de ſpiritalibus rebus & pertinentibus ad ſalutem, nec meditationes ſuas figunt in creatore, ſed potius de vna cogitatiõe peruerſa & vana ad aliam peruerſiorem labuntur: Sic homo ſpiritalis & religioſus tam diligenter & frequenter, imò & indeſinẽter occupare ſe debet in meditationibus ſalubribus ac diuinis: vt quàmuis non poſſit inceſſanter aut diuturne immorari ac inhærere vni cogitationi ſalutari ac virtuoſæ: nõ tamẽ à cogitatione beata ad cogitationẽ corruat malam: ſed de vna meditatione ſancta labatur, vel potius aſcendat ad aliam meditationem ſanctam ac meliorem. Quod ſi interdum ex fragilitate humana, aut negligentia quadã corruerit ad cogitationem aliquam malam, celeriter atque faciliter inde ſe retrahat, ac redeat ad cogitationes ſalubres, & cũ maiori diligentia ac diuturnitate in illis permaneat. Præterea quanto quis ad maiorem virtutum perfectionem deuenerit, tanto altioribus ac diuinioribus meditationibus poteſt & debet ſe occupare.

Qui enim perfectus eſt, atque ad contemplationis gratiam, lumen ac culmen perductus, poteſt ac debet aſsidue cogitare de domino Deo ſuo: & nunc de infinita ſapientia eius, nunc de eius omnipotentia, nunc de eius beatitudine & gloria prorſus immenſa, nunc de eius & bonitate puriſsima, nũc de eius pietate & miſericordia, nunc de eius iuſtitia & rigore; nunc de eius pulchritudine vere incircunſcripta, nunc de eius ſanctitate, cuius nullus eſt finis, nunc de eius dulcedine incomparabili, quæ nullam habet menſuram; nunc de ſuperbeatiſsima Trinitate, patre, & filio, ac ſpiritu ſancto: & de harũ trium ſuperuenerabilium & ſuperdigniſsimarum perſonarum mutua intuitione, dilectione, amplexu & gloria & de emanatione earum adintra. Nunc de operibus ſupergloriosæ Trinitatis naturalibus et ſupernaturalibus et de beneficijs eius. Specialiter de admirabili atque altiſsimo eius conſilio ſuper redemptione generis humani, et de incomprehenſibili incarnatione verbi æterni, id eſt, vnigeniti filij Dei. Porro qui adhuc imperfectus eſt, cogitare diligenter ac frequenter poteſt ac debet de enormitate et multitudine peccatorũ ſuorum, de mortis terribili acerbitate, de metuendiſsimo Dei iudicio, de ſupplicijs illis duriſsimis purgatorij et infer-

ni, de breuitate incertitudine & fallacia vitæ præſentis: Omnes vero tam perfecti quam imperfecti quotidie cogitare debẽt intente & affectuoſe de amariſsima Chriſti paſsione, & de omni eius charitate ac beneficentia ad genus humanum, de eius operibus virtutibus & doctrinis, de gaudiis regni cœleſtis. Poſtremo, quamuis de omnibus iam prædictis ſit quotidie cogitandum, poteſt tamen homo die dominico ſpecialiter meditari de omni felicitate & gloria electorum in cœlo. Feria ſecunda de morte. Feria tertia de beneficiis Dei. Feria quarta de iudicio Dei. Feria quinta de pœnis purgatorii & inferni. Feria ſexta de paſsione Chriſti. Sabbato de peccatis.

De fructuoſa temporis deductione.
Articulus X.

QVanto quis creſcit in charitate Dei & in ſpiritali feruore, tanto plus illuminatur à Spiritu ſancto Propter quod ait ſcriptura, Qui timetis Dominum, diligite illum, & illuminabũt corda veſtra. Et quãto quis plus illuminatur à ſpiritu ſancto, tanto clarius intuetur quã precioſum ſit tẽpus, quanta bona poſsit omni hora peragere, & quantum valeat quotidie in charitate Dei atq; in omni virtute proficere, & quã

ſtultum

ſultum ſit, tempus expendere negligen-
ter,ſeq; elōgare à Deo, ac retroire & pro-
priam lædere animam. Ex quorum conſi
deratione accenditur ad bene & fructuo-
ſe agendum indeſinenter: ita, vt nullum
tēpus, nullā tēporis partē nullum momen
tum infructuoſe expēdat. Hinc homines
ſancti ex feruentiſsimo deſiderio honorā
di Deum & proficiendi in eius amore, ac
fructificandi in actibus virtuoſis, maxi-
me ſtuduerunt inceſſabiliter meritoriè oc
cupari: nō ſolum bona, ſed etiam meliora
ac viciniora ſaluti infatigabiliter operari,
in tantū, quòd modico ſomno erant cō
tenti nec in confabulationibus vanis et in
utilibus tempus aliquod expenderunt: ſed
vel orādo, meditādo, aut contemplando,
ſeu pſallendo, ſiue ſtudendo, aut ſcriben-
do, vel corporales exercendo labores, om
ne tēpus ſuum conſumere nitebantur. In
exterioribus quoque laboribus et in ſtu-
dendo atq; ſcribendo conuerterunt men
tem ſuam ad Deum ſæpiſsime, per oratio
nes breues ac feruidas, per meditationes
ſalubres, per ardentes affectiones ad crea-
torem, & per frequentes aſpirationes ad
regnum cœleſte. Porro neceſſaria corpo-
ri parce ſumpſerunt, quantum vtile aut
neceſſarium extitit animæ ad ſpiritalem
profectum, & ad veram ſalutem. Sic
ergo & tu, ô religioſa perſona, quæ

cupis ſpiritaliter locupletari,& Deo quotidie magis ſyncere ac feruenter vniri, aſſueſce indefinenter cum Deo te occupare. Ab oratione & laudibus eius non ceſſes, ſiue ad menſam eas, ſiue ad lectum, vel ad quodcunque aliud opus, Deum inuoca & collauda, & ſalutaribus meditationibus ſemper inſiſte. Nunquam tædium tibi inſit in Dei obſequio occupari: delectare in Domino, & dabit tibi quod poſtulas. In omni opere bono gaude, nec vllum damnum ita abhorreas ac deuites, ſicut infructuoſam temporis tibi cōceſsi deductionem.

De refrenatione & rectificatione paßionū.
Articulus XI.

FRequenter contingit, quod homo cupit Deo cum tranquillitate & ſtabilitate cordis ſeruire,& adhærere: ſed per aduerſa aut proſpera occurrentia impeditur,dum ex aduerſis ad irā impatientiamq́ꝫ mouetur, aut inordinate triſtatur: vel in humanum & carnalem cadit timorem,per quæ omnia ſynceritas mentis,quies animę,lumen ſapientię,ſancta deuotio,affectio charitatis impediuntur, minuuntur, ſeu penitus amittuntur. Vel dum ex proſperis ad inanem lætitiam, elationem, aut præſumptionem ſtolide excitatur: ſicq́ue compunctio

ctio cordis,timor Dei,& timorata custo-
dia animæ diſsipantur. Interdum quoq;
contingit, quod homo ex propria carne
tanquam à domeſtico hoſte tentatur,
inquietatur, & ad diuerſa inducitur vi-
tia ſenſibilia vel obiecta, vt cibus, potus,
pecunia, veſtes & ornamenta, hominum
pulchritudo ac diſpoſitio ſæpe alliciunt
hominem ad concupiſcentias & amores
& delectationes illicitas. Idcirco ad hoc
quod homo ſit in virtutibus ſtabilis &
firmus, in ſpiritali profectu atque in vera
deuotione tranquillus ac conſtans, ne-
ceſſe eſt, vt omnes præfatas paſsiones &
inordinatos motus ſenſualitatis refrenet
& vincat, ita vt per manſuetudinem vin
cat iram, per patientiam ſuperet prauam
triſtitiam, per humilitatem extirpet om-
nem ſuperbiam, per caſtitatem & ſobrie-
tatem ſuppeditet ac contemnat omnem
guſtus & tactus voluptatem, per liberali
tatem & ſpiritus paupertatem extinguat
in ſe vniuerſam cupiditatem, ſicq; ad nul-
lam rem temporalem & corporalem affi
ciatur, niſi inquantum vtilis aut neceſſa-
ria eſt ad proficiendum in ſpiritalibus bo
nis, & ad æternam ſalutem. Nec delecte-
tur in aliqua creatura, niſi in Deo & ſe-
cundum Deum, hoc eſt, virtuoſe inquan-
tum creatura ſibi deſeruit, & neceſſaria
vtiliſue conſiſtit ad complacendum Deo,

& ad creſcendum in eius amore ac gratia atque ad obtinendum felicitatem perpetuam. Neceſſe eſt ergo vt in prætactis virtutibus quotidie exerceat homo ſeipſum, & vincat proprium animum, ac cõtra omnia tentamenta diaboli ſtet armatus. In aduerſis non perturbetur, nec cõtriſtetur, ſed in eis tanquam in cunctis diuitiis glorietur. In proſperis quoq; non extollatur, ſed in eius occulta Dei iudicia vehementius expaueſcat, & omnẽ carnalẽ amorem & ac concupiſcentiã ſenſualẽ per ſpiritalem dilectionem & corporis ſui diſcretã caſtigationem reprimat, deſpiciat, & conculcet: & non niſi in Deo ſuo conſolari & delectari deſideret. Denique totũ hoc poterit homo Deo auxiliante implere, ſi diſcat & aſſueſcat ſeipſum pure in Deo amare. Qui enim amat ſe vere in Deo, omnia illa appetit amat atque amplectitur, quæ ſibi vtilia & vtilia exiſtant ad hoc ꝙ Deo placeat vniatur ac perfruatur. Hoc eſt aduerſa & aſpera corpori, diſciplinas, vigilias, correptiões & correctiones in vita pręſenti, humiliari, ſubeſſe & deſpici: proſpera autem & delectabilia carni, pręlationem & propriam laudem, omnem guloſitatem, & ſeipſum, ſuperfluam vilemq́; conſolationem deteſtatur & vitare conatur. Ad iſtam paſsionũ refrenationem & virtutum conſtantã indeſinen

ſinenter laborare debemus, Dei auxilium iugiter inuocando, ſanctorum patrum doctrinam & exempla diligenter penſando & contra noſipſos viriliter præliãdo, quoniã regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud Non etenim poteſt homo regnum cœleſte mereri & ad virtutum ſtabilitatem pertingere, niſi ſeipſum fortiter ſuperando: nec coronatur niſi qui legitime certauerit. Inſuper religioſa perſona abiicere debet ac ſpernere vanas ſuſpitiones, fœmineas leuitates, temeraria quoque iudicia ac pueriles timores, & dominum Deum filialiter formidare, ac ſui rigorem iudicij ſemper metuere, proprios defectus & culpas quotidie ponderare, diſcutere, punire, ſeq; in omnibus exemplarem præbere.

De interiori mentis decore innouatione & reformatione.

Articulus XII.

IN hoc cõſiſtit animæ rationabilis nobilitas, per quã cunctis terrenis & irrationabilibus creaturis excellentior nobiliorq; cõſiſtit, quod habet ſibi impreſſam ſummę & adorandę ſuperbenedictęque Trinitatis imaginẽ. Per hoc quod habet ſe intellectiuam potentiã, liberam voluntatem, et intellectualem memoriam: ita quod capax eſt Dei, cognoſcendo, diligendo

gendoq; eum, & ipſum intra ſe memoriter retinendo. Nempe cum Deus glorioſus & ſanctus ſit, prima & ſumma veritas, infinitaq́; bonitas, & beatitudo perfecta, per intellectum coniungimur Deo tã quam primæ & ſummæ veritati, & capaces ſumus beatificæ cognitionis eius in regno cœlorum. Per voluntatem autem vnimur Deo, tanquam æternali & interminabili bonitati. Per memoriam vero ei tenaciter adhęremus, & in nobis ipſum amplectimur, tanquam fontẽ & cauſam totius beatitudinis noſtræ. Itaq; ſicut Deus ſuam veritatem æternam & propriã bonitatem æternaliter, inuariabiliter, ardentiſsime ac delitioſiſsime contemplatur & diligit, atq; in ſua perfecta & infinita beatitudine plęniſsime contentatur, immobiliterq́; quieſcit: ſic homo ſpiritalis ac deſuper illuſtratus per intellectum ſuum, contemplatur altiſsimam veritatẽ, & diligit Deum per voluntatem tanquã ſummum & incomparabile bonum, atq; per memoriam firmiter ſtabilitur in actibus iſtis. Reformatio ergo & innouatio rationis & intellectus, eſt ipſum intellectum & rationem ab omni perfidia & errore, ab ignorantia, falſitate & diſtractione purgare, & intellectum ſeu rationem per fidem ſcientiam & dona ſpiritus ſancti (quæ ſunt ſapientia ſcientia, conſiliũ)

deco-

decorare, rationésq́ fidei ſynceriter con-templari, vera à falſis, virtutes à vitijs diſcernere, documenta ſcripturæ, opera & miracula Chriſti cognoſcere. Deinde Deum per donum ſapientiæ frequenter ac lympidè cõtemplari, & in diuitias gloriæ eius rapi, Porro reformatio voluntatis, eſt ipſam voluntatem ab omni malitia emundare, tentationibus & peccatis inuicte reſiſtere, vniuerſas animæ affectiones congregare & rectificare in Deo, & illud vnum altiſsimum quod ſolum neceſſarium eſt, toto corde diligere, ac per ardentiſsimæ charitatis affectum fieri vnum cum Deo. Reformatio memoriæ eſt, prauis obliuionibus euagationibusq́ exclusis, in meditationibus bonis ſalubriter ſtabilire, beneficia & promiſſa Dei aſsidue recordari, ac iugiter eſſe memorem Dei, & omnium quæ pertinent ad ſalutem. Cumq́ prefatę tres ſuperiores animæ vires ſic fuerint reformatæ ac decoratæ, tunc Trinitas ſuperglorioſiſsima libenter commoratur & quieſcit in anima tanquam in throno & thalamo ſuo, & tã quam in ſponſa, amica, & filia. Imo per reformationem iſtam internam fit homo virtuoſus & ſanctus, quaſi ſecretarius et conſiliarius Dei, & copioſiſsime illuminatur, inflammatur, exhilaratur, ſpiritaliterq́ ditatur ab ipſo, & pijſsime exau-

ditur

ditur ab eo. Cumq́; ad iſtam perfectionē peruenerit homo, habet paradiſum in terra, & vnum pedem habet in cœlo: imo tota conuerſatio ſua in cœlis eſt, & cum ingenti lætitia ſeruit Deo, vacans, guſtans, & videns quàm dulcis ſit Deus, & quàm infinita magnitudo dulcedinis eius. Tūc ſalubriter et feruenter, faciliime & frequēter leuat ſe homo huiuſmodi ſuper ſe, & in ſuo quieſcit ſuauiter creatore, atque in Deo ſuper omnia incomparabiliter prædilecto obdormit feliciter.

De perfecta ſuiјpſius abnegatione.
Articulus XLII.

CHriſtus in euāgelio loquitur. Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie & ſequatur me. Nemo poteſt Deo placere, niſi aliquo modo abneget ſemetipſum, id eſt, propriā voluntatē diuinæ voluntati ſubijciat, obſeruādo ad minus precepta Dei atq; eccleſiæ. Sic quoque nemo poteſt Deo placere, niſi aliquo modo tollat crucē ſuā quotidie. i. propriū corpus caſtiget, deſideria praua frangat, & per arctā incedat viā ſalutis. Nā vt ait Apoſtolus: Qui Chriſti ſunt (hoc eſt, qui per charitatem & gratiā ſpectāt ad Chriſtum) carnē ſuā crucifixerunt cū vitijs & cōcupiſcentijs. Cōformiter nemo poteſt

Deo placere, niſi aliquo modo relinquat mundum.i. mundanas deſpiciat vanita-tes, nec carnaliter afficiatur ad homines qui ſunt in mundo, nec immoderate a-met aut cupiat res terrenas ſeu opes mun danas. Ait nãq; Iohannes apoſtolus. No-lite diligere mundũ, neq; ea quæ in mun do ſunt. Quoniã ſi quis diligit mundum nõ eſt charitas Dei patris in eo. Hinc quo que Apoſtolus Iacobus loquitur: An neſ-citis, quia amicitia huius mundi inimica eſt Deo? Quicunq; ergo voluerit eſſe ami cus huius mundi, inimicus Dei cõſtitue-tur. Eſt igitur alia abnegatio ſuiipſius alti or atq; perfectior quàm prædicta, qua re ligioſa perſona abnegat ſe per profeſsio-nem ſolennẽ, renuntiãdo propriç volun tati per obedientiæ votum, quo obligat ſe ad ſeruiendum Deo ſub obediẽtia ſpirita-lis patris aut matris, ita ꝙ ſeipſam offert Deo totaliter, exhibens ei arborem cum fructibus, & indiſſolubiter vinciens ſe cum Deo: quod eſt acceptiſsimum creato ri. Et ſicut omnes ſancti patres atque do-ctores cõcorditer proteſtãtur, multo plus meritorium eſt apud Deum, eadẽ opera bona facere ex voto, quàm ſine voto. Ter tio abnegatio ſuiipſius eſt perfectiſsima, quã homo per ardẽtiſsimũ Dei amorẽ ſic tranformatur in Deum, & tã eminẽter ei vnitur ac cõformatur, ꝙ tota cõuerſatio

ſua eſt diuina potius quàm humana, quia nil agit ſecundum propriam voluntatē, neq; ſecundum propriæ naturæ inclinationem, nec per reſpectum ad proprium cōmodum & honorem: ſed omne quod agit intus & extra, agit ex charitate diuina, iuxta voluntatem Dei & iuxta legem conſiliumq; ipſius, ad Dei honorē & gloriam. De taliter ſe abnegantibus ait Apoſtolus: Mortui eſtis & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Tales quippe ſunt mortui propriæ voluntati, ſed viuūt Deo per ardentiſsimam charitatem, & gratiam excellentem. Qui talis eſt, cū apoſtolo Paulo dicere poteſt: Viuo autē iam non ego, viuit vero in me Chriſtus. Ad hanc perfectionem hortatur nos idē Apoſtolus: Omne (inquiens) quodcunq; facitis in verbo aut opere, omnia in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti gratias agentes Deo patri per ipſum. Et rurſus: Siue manducatis ſiue bibitis, ſiue aliud aliquid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Tali homini graue eſt & moleſtum, quicquid diſplicet Deo, vtpote omnis vanitas & voluptas huius mūndi, id eſt hominum mundanorum atque carnalium, & cum diuino Apoſtolo dicere poteſt. Mihi abſit gloriari, niſi in cruce domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt, et ego mundo.

do. Si ad iſtam abnegationem et perfectionem perueniſſemus, nequaquam delectaret nos cum hominibus inutiliter fabulari, ridere, iocari, diu dormire, ornate veſtiri, delicate abundanterq; refici, aut ab hominibus honorari ac reputari: ſed tota delectatio, cõſolatio, affectio & occupatio noſtra eſſet in Deo, in orationibus, pſalmodijs, meditationibus ſanctis, in cõtemplationibus diuinorum & æternorum, in deſiderio delectatione & amplexu ſuperoptimi ac ſuperdulciſsimi Dei: nec in exterioribus operibus aut diuinis illis actibus ceſſaremus. In ſubiectione quoque & abiectione, in aduerſitatibus, aſpernationibus, correptionibus, & correctionibus cordialiter gauderemus, Deoque gratias ageremus. Imo qui ad abnegationem hanc ſuiipſius peruenerit, interdum in Deum tam valide rapitur; et in infinitas diuitias gloriæ ſupergloriosiſsimi Dei ſic eleuatur et abſorbetur, quod ab omni exteriori ſenſu alienatur & obliuiſcitur ſuiipſius, rerumq; omniũ creatarum. O quanta eſt negligentia noſtra, quod ad diuinos et præclariſsimos actus iſtos tam modice aſpiramus, quod tam parum proficimus, quod ad veram perfectionẽ tam pigre aſcendimus. Imo inſtar cancrorum potius retrocedimus et quicquid deuotionis vna hora colligimus,

mus, alia hora amittimus quicquid ſpiritualis ꝓfectus & gratię vna hora à Deo haurimus, alia hora per negligentiam & ingratitudinem noſtrã effundimus. Sicque poſt longum tempus, quo in monaſterio aut congregatione extitimus, ſumus magis indeuoti & frigidi, magis leues & intimorati, aut etiam (quod peſsimum eſt) magis impatientes, iracundi atque ad exteriora ſolatia proni, quã in exordio noſtrę conuerſionis eramus. Erubeſcamus igitur coram Deo, & redeamus ad cor, ac defleamus noſipſos, & reſuſcitemus gratiam Dei in nobis, Atq; de cætero indeſinenter proficiamus, & iugiter cuſtoditi perſeueremus.

De plena mundi relictione.
Articulus XIIII.

Dominus & ſaluator docuit atq; cõſuluit nobis mundũ relinquere: nõ ꝙ debeamus cœlũ & terrã exire: ſed vt ꝓpinquos & cognatos, diuitias & honores, voluptatesq; mũdi & carnis propter Deũ deſeramus & fugiamus: quatenus ab omni carnali & ſeculari affectu purgati, tota & ſynceriſsima cordis affectiõe deo feruẽter adhęream⁹. Eſt itaq; triplex gradus relictionis mundi. Primus & infimus eſt, quo corporaliter deſerimus conſanguineos, facultates, hono-

honores, delectationesq́ ſeculi:& iſte gradus nõ eſt per ſe ſufficiens ad ſalutẽ. Ideo ſecundus gradus eſt, quo omnẽ inordinatã atq; culpabilem affectionẽ ad prędicta abijcimus, ita ꝙ propinquos ſolo ſpiritali amore diligimus, & ad nullã rẽ corporalem afficimur, niſi inquantũ nobis vtilis aut neceſſaria extat ad bene viuendum, & ad ſpiritalẽ profectum. Iſte ſecundus gradus relinquẽdi mundum valde eſt neceſſarius religioſis perſonis, quia ſine eo primus ille gradus ipſis nil prodeſt, ſed potius obeſt. Valde etenim probroſum & turpe eſt religioſę & ſpiritali perſonę, omnia illa iam dicta propter Deum corporaliter reliquiſſe:& tamen in cõgregatione ſeu clauſtro carnales & ſeculares pueriles & immoderatas affectiones ad cognatos, & ad ea quæ mundi ſunt inter ſe retinere. Vile et fatuum eſt, et coram Deo ridiculoſum, mundum et ea quæ mũdi ſunt, corporaliter reliquiſſe: et tamen per mentis affectum per cogitationes inanes, per incuſtodiam miſeri cordis mundum diſcurrere, et mundum intra ſe clauſum tenere, per fœda & vana phantaſmata diſtrahi, et eos qui in mundo proſperantur et ſublimantur quodammodo beatificare. Hinc iuxta ſanctorum patrum doctrinam, ſpiritali perſonæ cupienti proficere prorſus neceſſarium eſt, omnem carnalem

nalem ſenſualem & inordinatam ad terre-
rena affectionem radicitus pure & plene
de proprio corde eradicare atque abijcere:
& niſi hoc fecerit, multa vitia incidet, i-
mo quandoque magis intenſe & inordi-
nate afficietur ad rem vilem & prauam
in clauſtro, quàm ad magna & precioſa
afficiebatur in ſeculo: & tantum aut plus
conturbabitur & contriſtabitur de par-
uarum & vilium rerum amiſsione detri-
tione, aut ſubtractione in congregatione
deuota, quantum turbabatur de magnis
damnis in mundo. Religioſa ergo et ſpi-
talis perſona nõ reputet magnum, quod
ea quæ mundi ſunt corporaliter deſeruit
niſi ab omni mundano et inordinato af-
fectu ſe intus expurget, mores reformet:
et id propter quod mundum reliquit cor
pore, obtineat atque poſsideat mente ;vi-
delicet puram feruentem ac ſtabilem vni
onem cum Deo, reformationem interná
et plenam ad ſuum creatorem conuerſio
nem. Imo vt ſancti patres teſtantur, niſi
religioſa conetur quotidie ſe intus pur-
gare, motus et impetus paſsionũ refrena-
re, et coram Deo ſolicite ambulare ac di-
gne proficere: efficitur multo incorrigibi
lior, durior, et peior in clauſtro, quàm e-
rat in ſeculo. Nunquam ergo periculoſa
et ſtulta ſecuritate diſſoluatur aut torpe-
at religioſus, ſed quotidie timoratior ac
diligen-

diligẽtior et fructuoſior fiat. Tertius gra-
dus relictionis mundi eſt, etiam ſemetiſ-
pſum & propriam voluntatem propter
Deum omnino relinquere, et nihil ſui re-
linquere ſibi, ſed quemadmodum totum
quod eſt, poteſt & habet, à Deo omnipotẽ
te æterno et benedicto accepit: Sic totũ ꝙ
eſt q̃d poteſt quod habet, Deo rependat,
offerat, obliget ac perſoluat et propter De
um pure et perfecte tota promptitudine
cordis obediat. Sicq; totaliter eleuetur ac
transferatur in Deum, ac ſtabiliatur in ip
ſo, et igne amoris incendatur ac combu-
ratur in eo, atq; per hoc fiat holocauſtum
Deo gratiſsimum.

*Qualiter religioſa perſona debeat Deũ inceſ-
ſanter ac feruide inuocare.*

Articulus XV.

FVndamentum atq; principiũ ſpiri-
tualis et fructuoſæ conuerſationis
eſt fides iſta, qua vere & humiliter
credimus, quod non poſſumus ali-
quid meritorie cogitare, appetere, loqui,
operari aut pati, ſine gratia Dei, et ſuperna
turali auxilio, ac motione Spiritus ſancti:
et non ſolum habemus à Deo et eius ad-
iutorio gratioſo principiũ actus boni, ſed
etiam proſequutionem et completionem
omnis operis virtuoſi. Etenim ex nobiſiſ-
pſis non habemus niſi omnem defectuoſi
tatem, peruerſitatem, et culpã. Propterea

Dominus loquitur vnicuiq; per Oseã prophetam: Perditio tua ex te, in me tantummodo auxilium tuum. Hinc ſancti viri de ſuo ſpiritali profectu, & de omni eminẽtia gratiæ eis conceſſæ non extolluntur, neq; inaniter gloriantur: ſed tanto humilius, affectuoſius, & obedientius regratiantur altiſsimo, quanto plura & excellentiora gratiæ dona ac merita ſuſceperũt ab eo. Hinc ait Apoſtolus: Gratia Dei ſum id quod ſum. Cum ergo iam multa ſint tacta de cordis puritate atque cuſtodia, de ſpiritali profectu & perfectione virtutũ, debet ſpiritalis homo attendere, quod ad iſta obtinenda proſequenda ac perficiẽda, primo ac maxime ſemper indigeat ſpeciali & indeſinenti gratia, directione, & conſeruatione Spiritus ſancti. Ideo vt queat hæc omnia impetrare à Domino, digne proficere, perſeueranter implere, debet dominum Deum omni hora infatigabiliter exorare, cum omni humilitate fiducia & feruore. Nam & Saluator in Euangelio dicit: Oportet ſemper orare & non deficere. Paulus quoq; apoſtolus: Sine intermiſsione, inquit, orate. Deniq; qualiter debeamus Deum inuocare, poſſumus penſare ex multis. Primo ex magnitudine cauſę, quam habemus cum Deo & pro cuius fœlici expeditione Dominũ deprecamur: & hæc cauſa eſt æternam

aa dam-

damnationem euadere, & gloriam obti-
nere perpetuam. Ecce quam magna incō-
parabilis & precioſiſsima cauſa, in qua
non aurum, pecunia, aut temporale quid
poſtulatur: ſed ſalus æterna, & quicquid
ad illam adipiſcendam requiritur: vtpote
remiſsio omnium peccatorum, gratia &
virtutes, perſeuerantia quoque finalis in
actibus virtuoſis. Conſideremus quā di-
ligenter, obedienter, humiliter, diuturne
aliqui ſeruiunt ac ſupplicant principibus
aut prælatis pro beneficio eccleſiaſtico, p
tēporali mercede, pro corporalibus reb⁹
Cur ergo tā irreuerēter & frigide depreca
mur altiſsimum pro præmio illo incom-
parabili & æterno, pro chariſmatibus Spī
ritus ſancti, pro remiſsione omnis pecca-
ti. Secundo poſſumus pōderare, qualiter
debeamus Deum orare ex magnitudine
periculorum quæ imminent nobis. Gra-
uiter nanq; & multipliciter Deum offen-
dimus, per quod æternam damnationem
varijs modis meruimus, atq; in medio la
queorū incedimus, & inuiſibilibus atrociſ
mis & callidiſsimis hoſtib⁹ ſumus vndiq;
circūuallati. Proni quoq; ſumus ex nobis
ipſis ad diuerſa enormiaq; peccata. Idcir-
co ex omni parte imminēt nobis ineffabi
liter plura & maxima prorſus pericula.
Hinc cū omni timore, reuerētia, affectu, fle
tu & pſeuerātia debem⁹ inuocare omnipo

tentem: quatenus nobis indeſinenter miſericordiſsime & paternaliter ſubuenire & à cũctis periculis nos ſaluare dignetur: Ecce latrones & fures & homicidæ deprehẽſi, ſi aliquam habeant ſpem euadendi ſupplicium mortis temporalis quam meruerunt, quàm vehementer ſe coram iudice ſuo humiliant, qualiter ſe proſternunt, inclinant, quàm affectuoſe lachrymoſéq; rogant, quantam etiam emendationem promittunt. Nos ergo qui totiens animas proprias, imo & animas proximorum noſtrorum peccando & ſcandalizãdo occidimus, honorẽ quoq; & gloriam quæ ſoli Deo debentur, vſurpauimus nobis, & per innumerabilia peccata innumerabiliter ęterna tormẽta meruimus. Nonne cum omni timore, humiliatione, contritione, reuerentia, affectione, & lachrymis Deũ indeſinẽter inuocare debemus, vt nobis indulgere, & ab infernalibus pœnis eruere nos dignetur. Tertio perpendere poſſumus, qualiter creatorem noſtrũ exorare debeamus, ex infinita excellentia maieſtate, dignitate, iuſtitia, liberalitate, & miſericordia eius. Videmus, cũ quanta reuerentia & humilitate, attentione atq; modeſtia ſerui loquuntur regibus & principibus ſuis terrenis. Nonne igitur magis meremur repulſam & iram ac condemnationem, quàm indulgentiam, gratiam

& ſalutẽ,pro eo ꝙ tã inattente,irreuerenter,intimorate,impure Deum altiſsimum exorare præſumimus. Itaq; cum Deus ſit rex excellentiæ maieſtatis & dignitatis penitus infinitæ, debemus eum cũ omni attentione & reuerentia nobis poſsibili, inuocare,adorare,laudare, & colere. Et quoniam ipſe eſt iudex infinitæ iuſtitiæ cuius judicia ſunt incõprehenſibilia, metuendiſsima & ſecreta,tanq̃ abyſſus multa,debemus eum orare cum ingenti metu atq; tremore. Præſertim cũ ignoremus, qualiter ſtemus cũ ipſo,& an ſimus amore digni an odio. Cũq; ſit liberalitatis & miſericordię prorſus immenſę, debemus eum inuocare, laudare & colere, cum ſpe magna & confidẽtia copioſa. Pręſertim, quoniam ipſe qui nec fallere poteſt, neque mentiri, promiſit piam exauditionem & gratiam inuocantibus ſe ſicut oportet. Quarto poſſumus idẽ perpendere ex conſideratione propriæ vilitatis & indigentiæ atq; miſeriæ, ex quarũ intuitione debemus Deum orare: ſicut mendici pauperrimi vulneribus pleni & penitus nudi,ſolent rogare eleemoſynã à pertranſeuntibus coram ſe. Sic ergo cum profundiſsima humilitate,ardentiſsima affectione, præcordialiſsima contritione, ſumma attentione, vehementi pauore, & pia ſpe, Deum glorioſum & infinitum indeſi-

nenter oremus. Nec ceſſet cor noſtrum clamare ad ipſum vt nos ſine ceſſatiõe pie & paterne aſpiciat, purget, cõſeruet, accendat, cõfirmet, perficiat & illuſtret, ac ſibi placentes efficiat. Præterea ſi quæratur qualiter poſsit mens humana, inſtabilis, defectuoſa, inuiſibilem Deum cum tam intima & ſtabili attentione orare, Reſpõdendum, quod Deo auxiliante hoc poteſt, ſi adhibuerit & fecerit omnem diligẽtiam ſuam, implendo quod ait Scriptura: Ante orationem prępara animam tuam. Quid eſt ante orationẽ præparare animã ad orandum, niſi ante orationis inceptionem, cogitationes impertinentes, inanes ac prauas abĳcere, meditationes quoque ſalubres menti inſerere, & qualiter ſit orandum præcogitare. Sicq; corde recollecto ad orandum accedere, tãquam ad loquendum cum principe ſummo, qui vniuerſis & ſingulis extat præſtantior infinite. Specialiter vero tam ante orationis inchoationem, quam in ipſa oratione debet homo perpendere omnipotentis Dei maieſtatem immenſam, & propriam vilitatẽ, ac magnitudinẽ cauſę pro qua orat.

De profectu in cognitione & contemplatione Dei. Articulus XVI.

FIlius Dei in euãgelio loquitur Deo patri: Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcãt te ſolum verum Deũ & quẽ miſiſti

miſiſti Ieſum Chriſtum. Itaq; vita æterna id eſt vera & perpetua noſtra fœlicitas, eſt clara & immediata cognitio Dei, qui in eſſentia eſt ſimplex & vnus, & in perſo nis trinus. Cum itaq; fœlicitas noſtra fu- tura, quam ſperamus in regno cœleſti ſuſcipere, ſit deitatem in ſeipſa ardentiſsi me ac fruitiue conſpicere: certum eſt, q́d quanto in hac vita magis proficimus in amoroſa & pura Dei cognitione, tanto plus appropinquamus ad beatitudinem illam futuram. Ideo ait Apoſtolus: Poſtu lamus, vt impleamini agnitione volunta- tis Dei, in omni ſapientia & intellectu ſpi- rituali, vt ambuletis digne Deo per om- nia, creſcentes in ſcientia Dei. Veruntạ- men his auditis, forſitan contriſtabitur religioſa perſona humilis & deuota, ſed ſimplex & idiota, & forſitā rudis, aut me- diocris ingenij, eo ꝙ nō ſit multū erudita nec capax altæ & magnæ ſcientiæ, neque materiarū ſubtiliū: Vtpote qualiter pater æternus ſeipſum intelligēdo producat & gignat intra ſe verbū ęternū, quod eſt vni genitus filius eius, & qualiter pater æter- nꝰ ac vnigenitus filius eius ſe inuicē dili- gēdo producāt, & intra ſe emanent ac ſpi rent Spiritū ſanctum. Qualiter etiā Deus ſit eſſe puriſsimum ſimpliciſsimum, pror- ſus immateriale infinite perfectū & peni tus incircumſcriptum. Et quoniam iſta

& conſimilia alta ac difficilia capere nequit, putabit ſe valde elongatam à fœlicitate futura, nec poſſe ad eam multum appropinquare: ſicq; valde imperfectã conſiſtere, & quod doloroſius eſt, nõ poſſe multum proficere. Sed noli ô deuota perſona quæ talis es, noli triſtari. Quoniam vnuſquiſque tanto eſt melior, ac fœlicitati futuræ propinquior, imo et tanto maiori beatitudine dignus ac præmiandus, quãto plus diligit Deũ vero et ſpiritali amore. Deniq; ea quæ dicta ſunt de profectu cognitionis Dei, nõ ſunt intelligenda de quacunq; Dei cognitione: ſed de ea quæ eſt actus ſapientiæ ſalutaris, quæ eſt vnũ & primum donũ inter ſeptem dona Spiritusſancti. Hanc autem ſapientiam nemo habet, qui eſt in peccato mortali: ſed quicunq; eſt in charitate Dei et proximi, habet ſapientiam iſtam: et quanto plus creſcit et proficit homo in charitate ſyncera infuſa & ſpiritali, quæ non eſt naturalis amor Dei, ſed theologica virtus infuſa, & data à ſpiritu ſancta: tanto plus creſcit et proficit in hac ſapientia ſalutari, et in cognitione Dei formata, et amoroſa: cuius magiſter eſt Deus, ſicut ait Ioannes Apoſtolus: Vnctio, id eſt, gratioſa illuminatio eius docet vos de omnibus Et Paulus Apoſtolus: Dabit, inquit, tibi dominus Deꝰ de omnibus intellectum. Præterea per ſa-

pien-

pientiam iſtam ſalutarem cognoſcimus Deum cognitione formata, id eſt, per dilectionem et bona opera meritorie decorata, & per interiorem ac ſpiritalem mẽtis ſaporem, ita ꝙ Deo tanq̃ ſummo & cõparabili bono finaliter adhæremus et delectamur in ipſo, totã ſpem ac ſalutem noſtram cõſtituentes in eo. Qui igitur cupit illuminari à Deo, et in cognitione ſeu cõtẽplatione ipſius ꝓficere, conetur ab omni peccato ſe preſeruare, & in puritate cordis proficere, atque in diuinæ charitatis profectu ac incendio ſtabiliri: quoniam ſapientia iſta in maliuolã non ingreditur animã, nec habitat in corpore ſubdito peccatis: ſed in animas ſanctas ſe transfert, et in mentibus puris moratur. Amplius quàmuis ſapientia iſta infundatur menti ac detur à ſpiritu ſancto, creſcit tamen & perficitur per exercitia virtuoſa, vt tactũ eſt: & ex ſacra ſcriptura, ex informatione ſapientiorum, ex conſideratione creaturarũ proficit homo in Dei cognitione. Ideo homo debet à Deo ſic quærere illuminationem et inſtructionem, vt tamen informationem hominũ non excludat, nec omittat facere diligentiam ſuam ad proficiendum in ſalubri notitia Dei. Ad proficiendum ergo in cognitione Dei, aduertẽdum ꝙ Chriſtus in Euãgelio ait: Spiritus eſt Deus, et eos qui adorant eum in ſpiri

tu & veritate adorare oportet. Ex quibus verbis duo eliciuntur. Primum eſt, ꝙ Deus in propria ſua natura eſt ſubſtantia penitus ſimplex, incorporalis, immaterialis, inſenſibilis, pura. Secundum eſt, ꝙ hi qui volunt Deum orare, debent mentẽ ſuam eleuare ſuper omnia ſenſibilia atque corporea, ne cogitent Deum eſſe corporalem aut aliquo ſenſu perceptibilem, aut lineamenta ſeu figurã corporalem in ſua deitate habentem: quamuis vnigenitus Dei filiꝰ habeat iſta in natura ſua humana, quã pro nobis aſſumpſit. Sicq́; in ſpiritu & veritate Deum orare debent, credendo ſeu intelligendo quòd Deus ſit ens puriſsimũ ſimpliciſsimum, incircunſcriptum, vbiq́; præſens omnia penetrans, vniuerſa inſpiciens. Deinde aduertendum, quòd rurſus in Euangelio ait ſaluator: Nemo bonus niſi Deus: ex quo patet ꝙ Deus ſit in ſeipſo tam pura, perfecta, infinitaq́; bonitas, ꝙ eius comparatione nulla creatura vocetur bona: ideo Dei natura eſt bonitas pura & infinita, in qua nil eſſe, nil cogitari poteſt, niſi bonũ ſanctum & virtuoſum. Deinceps penſandum eſt, quod Deus dixit ad Moſen: Ego ſum qui ſum. Hæc dices filiis Iſrael. Qui eſt miſit me ad vos. Ex quibus verbis docemur, quod Deus eſt eſſe quoddam altiſsimum tam nobiliſſimum perfectiſsimũ & immẽſum, quod

eſſe omniū creaturarum cōparatione eſſe diuini & increati, eſt potius non eſſe & nihil, quàm eſſe aut aliquid, tam infinite & incōparabiliter eſſe Dei eſt perfectius omni eſſe creato. Hinc eſſe Dei comprehēdit & ſimplicisſime continet atq; cum infinita eminentia includit in ſe omnē nobilitatem, beatitudinem, poteſtatem, opulentiā, pulchritudinē, ſuauitatem, omnē bonitatem, amabilitatē, ſapientiam, iuſtitiā, ſanctitatem & pietatem. Et quicquid bonitatis, amabilitatis, perfectionis, decoris, dulcedinis & delectationiss extat in creaturis, hoc in infinitum perfectius et excellentius eſt in creatore omnipotente ſuper beatiſsimo et æterno. Ideo Deus benedictus ſublimis et adorandus eſt præ vniuerſis et ſingulis creaturis prorſus incōparabiliter et immenſe, optimus, amabiliſsimus, pulcherrimus, ſuauiſsimus, ſapiētiſsim⁹, ditiſsimus, honorabiliſsimus, ſanctiſsimus, iuſtiſsimus, pijſsimus, metuendiſsimus, omnipotens, ſuperfœliciſsimus et ſine omni menſura perfectus. Hoc itaq; modo deum cognoſcere et contemplari debemus, cum omni admiratione et veneratione maieſtatis et excellentiæ ſuæ, cū noſtrę paruitatis profundiſsima humiliatiōe, et cū feruenti ſummę deitatis amore.

De moderata & humili cōtemplatione ſummæ ac beatiſsimæ Trinitatis. Artic. XVII.

PErſonis ſimplicibus non multum eruditis non conuenit, nec expedit vt multum ſe occupent circa cognitionem et contemplationem adorandæ benedictęque Trinitatis. Sed ſufficit eis ſimpliciter credere, quòd Pater filius et Spiritus ſanctus ſunt tres perſonæ æternæ et increatæ conſubſtantiales coæquales et adorãdæ, ita ꝙ pater à nullo eſt, filius autem à ſolo patre eſt genitus, ſpiritus ſanctus ab vtroq; procedẽs: et hę tres perſonæ altiſsimę ſunt vnus verus Deus, vnus vniuerſorum creator, gubernator, et iudex. Deinde deuotus et ſimplex homo poteſt humiliter atq; ſuauiter contemplari aut cogitare, quòd pater æternus vnigenitum filium ſuum æternaliter intuetur cum infinita iucunditate, & quòd diligit eundem filium ſuum ardentiſsimo, infinito iucũdiſsimoq; amore. Filius quoq; patrem ſuum æternũ æternaliter amat & inſpicit tã amoroſe & gaudioſe, ſicut pater inſpicit ac diligit ipſum. Similiter pater & filius intuentur ac diligunt Spiritũ ſanctũ tã ardentiſsime et delitioſiſsime, ſicut ſeinuicem et ſeipſos. Sic quoq; quælibet diuina, increata et æterna perſona infinitam et ſuauiſsimã complacentiam habet in qualibet altera perſona diuina, & cum infinita puriſsima voluptate fruuntur ſeinuicem. Hæc conſiderando debemus

mus tantæ felicitati & gloriæ ſuperdignisſimæ Trinitatis toto corde ex charitate ipſius congratulari: Inſuper conſiderare debemus, quàm ineffabiliter magna ſit charitas & miſericordia huius altisſimæ Trinitatis ſuper nos, quoniã propter noſtram ſalutem vnigenitus filius patris æterni dignatus eſt aſſumere humanam naturam, & vere fact⁹ eſt homo, inuariabiliter permanens Deus, volente ac mittente ad nos patre æterno ſuũ charisſimum filium, & cooperante ad filij incarnationem ſpiritu ſancto. Itaque dominus noſter Ieſus Chriſtus in vnitate perſonæ eſt verus Deus, & homo perfectus. Eiusq; anima à ſuæ creationis exordio fuit impleta omni virtute dono ac gratia ſpiritus ſancti.

De generalibus remedijs contra omnem tentationem, & de Christi paſsione iugiter recolenda.

Articulus XVIII.

SIcut ſcriptura teſtatur: Militia & tentatio eſt vita hominis ſuper terram: Nam homini bono eſt quotidianũ ac inceſſabile bellum contra inuiſibiles hoſtes, contra aciem vitiorum, contra proprium corpus & contra aduerſitates, quas oportet patienter & cum gaudio ſuſtinere: cum ſint homini multipliciter &

inenarrabiliter vtiles & ſalubres dummo do eis ſapienter vtatur, nec per impatientiam ſuperetur, quia per eas purgatur à vitiis, ad gratiam ac virtutes diſponitur, Chriſto propter ſe paſſo aliqualiter conformatur, aliis in exemplum proponitur, in ſpiritalis vitæ exercitio expertus efficitur. Atque per hoc aptus fit aliis conſilium & doctrinam ſalubrem impendere. A futuris quoque pœnis per has temporales tribulationes paruas ac breues eripitur. Volens igitur Deo placere ac ſpiritaliter conuerſari, ſtet ſemper accinctus ſpiritalibus armis, & præparatus ad tentationes, & ad reſiſtendum eiſdem cum gaudio & feruore, ita, vt tanto inſtantius atque feruentius Deo adhæreat & in actibus virtuoſis ſe occupet, quãto acrius & frequentius impugnatur. Porro arma & remedia generalia per quæ reſiſtendũ eſt omni tentationi, ſunt iſta: ſeipſum in omnibus humiliare, vilipendere, & aſpernari. De propriis viribus nihil præſumere. In Deo totam ſpem collocare, miſericordiã Dei & eius auxilium ardenter ac iugiter inuocare, virginẽ quoq; Mariã & ſanctos, ad quos quis maiorem habet deuotionem, ac proprium angelum ſanctũ. Conſiderare breuitatem fallaciã & incertitudinem vitæ præſentis, amaritudinem mortis, rigorem diuini iudicii, ſupplicia

purga-

purgatorij & inferni. Gaudia quoq; regni cœleſtis, & quanta ſit beatitudo & gloria horum, qui tentationes ac vitia ſuperant, quanta itē eorum calamitas qui ſuperantur ab illis. Item vitare ocioſitatem & ſemper agere aliquid boni, ſanctorum vitam & ſacras hiſtorias legere, Dei præſentiam aſsidue cōſiderare. Et ſpecialiſsime ad omnia tentamenta ac vitia ſuperāda, ad fugiendum omnia delectabilia carni, ad ſalubrem compunctionem, & ad proficiendum feruenter in omni virtute ſpecialiſsime valet, quotidie, imo omni die ſæpiſsime recordari, ac diligentiſsime conſiderare cum cordiali compaſsione, quaſi cum ſenſibili quodam dolore, quæ quanta & qualia vnigenitus patris æterni pro noſtra redemptione ſuſtinuit, & omnia illa ita diſtincte & attente inſpicere mente, ac ſi iam in præſentia noſtra talia pateretur. Sicq; penſare, quales habebat dolores, dum claui illi groſsi penetrabant ſacratiſſimas manus eius & pedes, Dum tota caro eius tenerrima lacerabatur flagellis, & nobiliſsimum caput ipſius ſpinis perforabatur, totūq; corpus in cruce violentiſsime diſtendebatur.

De modo & ordine aſcendendi ac pertingendi ad ſanctam perfectionem.
Articulus XIX.

Sicut

SIcut in corporali ædificio primo proponitur fundamentum, deinde parietes, & poſtea tectum, quibus completis domus intus ornatur & fiunt in ea interſtitia multa atq; ſolaria, vtenſilia quoque, candelabrum, menſa, lectus, & conſimilia: Ita in ſpiritali ædificio animæ in fabrica & connexione ac profectu virtutum, primo ponendum eſt fundamentum, cum & Apoſtolus dicat: Non prius quod ſpiritale eſt, ſed quod animale, deinde quod ſpiritale eſt. Quemadmodum etiam fundamentum fit tanto fortius atque profundius, quanto maius ac altius habitaculum, caſtrum, aut fortalitium ſuper ipſum eſt conſtruendum: Ita neceſſe eſt, vt quo ſpiritalis homo intendit ad maiorem perfectionem aſcendere, eo in fortiori ac profundiori virtutũ fundamento figat & fundet ſuam conuerſationem & ſuum profectum, ſicq; in proficiendo ordinate procedat. Præterea quamuis fundamentum iſtud poſsit dici fides, ſine qua nihil eſt meritorium, & quæ eſt oculus cordis oſtendens homini quo debeat ſuam dirigere intentionem, & quis ſit ſuus vltimus finis ac vera felicitas: communiter tamen fertur, quod fundamentum iſtud exiſtat humilitas, quæ eſt ſecuriſsima virtus collocans hominem in ſtatione ſalubri ac firma, &

protegens eum à cunctis inſidijs aduerſariorum ſuæ ſalutis. Itaq; religioſa perſona primo ſtudeat habere in ſe profundã & ſtabilem humilitatem, & in ea ſeipſam exerceat, & concreſcat quotidie. Aſpiciat indeſinenter vniuerſas ſuas culpas, defectuoſitates, fragilitates & pronitates ad vitia, quotidianas omiſsiones, & commiſſiones illicitas: & quàm vehementer indigeat miſericordia, conſeruatione, auxilio protectione & gratia Dei: quãtum etiam à vita ſanctorum deficiat, & quod à ſeipſa nõ habeat niſi deficere & peccare, nec aliquid habeat boni niſi à Deo: cui tenetur tanto humilius ac gratius eſſe ſubiecta ac ſeruiens, quanto maiora ac plura ab ipſo bona ſuſcepit. Conſideret quoq; ſordes, miſerias, innumerabiles'q; defectus proprij corporis, & quãtum ſuperbia diſpliceat Deo, & quantum humilitas complaceat ei. Quàm humillime vnigenitus filius Dei rex & dominus vniuerſorum in hoc mundo ſit conuerſatus, qui & iuſſit: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Super hoc ſaluberrimum fundamentum humilitatis ponendi ſunt parietes, puta virtutes morales, per quas refrenantur ac moderantur animæ paſsiones hoc eſt manſuetudo, pacientia, ſobrietas, caſtitas, liberalitas, fortitudo, quibus ſuper ponendę ſunt intellectuales virtutes,

vt

vt prudentia, ſapiẽtia, & cætera, quæ ſunt in ſuperioribus viribus animæ, ſicut iuſtitia, & ſeptem dona ſpiritus ſancti, & maxime charitas Dei, quæ eſt cacumen & apex ſeu turris ædificij huius virtutum. Porro interſtitia atque ſolaria domus huius ſunt tres ſtatus ſeruientium Deo, videlicet, ſtatus incipientium, qui eſt quaſi tabulatum vel pauimentum: ſtatus proficientium, qui eſt primum ſolarium in quod à pauimento primo aſcenditur: & ſtatus perfectorum, qui eſt ſupremum ſolarium, ad quod à ſtatu proficientiũ peruenitur. Porro ad ſtatum incipientium pertinet, diligenter ab omni peccato recedere, tentationibus vitijſq; reluctari, circa paſsionum refrenationem quotidie occupari. In cibo, potu, veſtitu, ſomno, & locutione moderationẽ obſeruare. In exterioribus geſtibus, in inceſſu, exteriorſiq; ſenſuum vſu, ſe morigeratе habere. In obſeruantijs quoq; cerimonialibus & religioſis ſeruare modeſtiam. Hæc omnia oportet in primis tenere, & ab his ſpiritalem aſcenſum incipere. Sicq; paulatim & ordinate ad diuini amoris perfectionem, & ad diuinorum contemplationem aſcendere: ita vt à ſtatu incipientiũ primo ad ſtatum proficientium pertingatur, quod totum ad purgatiuam pertinet viam. Amplius ad ſtatum proficiẽtium ſpectat,

ctat, circa virtutum incremẽta diligenter eſſe intentũ, & in bonis inchoatis fortiter perſeuerare, atq; proficere in eiſdem: ſicq; mente purgata à vitijs & paſsionibus reformatis, illuminari à ſpiritu ſancto: & non ſolum bona, ſed etiam meliora & viciniora ſaluti eligere & implere, inter bona & mala prudenter diſcernere, & cum diſcretione agere vniuerſa: ſicq; in orationibus, meditationibus, & laudibus Dei ac cæteris exercitijs virtuoſis ſe quotidie magis deuote habere. Iſtud totum ad illuminatiuam pertinet viam, ſicq; ad perfectorum pertingitur ſtatum, ad quem ſpectat Deo glorioſo feruẽtiſsime adhęrere in ipſo quieſcere, & eũ ſtabiliter cõtemplari, vacare, videre & ſapere, quàm dulcis eſt dominus, ipſoq; frui quantũ in hac fieri valet vita, & rapi, atque demergi in illud immenſum incircumſcriptibilis lympidiſsimæ ac ſuper dulciſſ. deitatis oceanum. Vere ſicut S. teſtatur Grego. Animæ hoc modo contemplanti creatorem, anguſta eſt omnis creatura: & qui ita ſuo creatori vnitur, omnia iſta carnalia mũdana & tranſitoria arbitratur ac ſpernit vt ſtercora. Nihilq; ei tædioſius eſt, quã circa exteriora & temporalia occupari, quoniam tota ſua intentio affectio & delectatio eſt in Deo. Totum iſtud ad vnitiuam pertinet viam. Religioſa ergo & omnis

omnis ſpiritalis perſona ſtudeat modo iã tacto proficere, vt totum eius obſequium ſit rationale, ordinatum, diſcretum & fructuoſum: & per ſanctum ac filialem timorem Dei cuſtodiat inceſſanter omnes ſpiritales diuitias ſuas, ſibi à Deo conceſſas. Sapiens quippe in omnibus metuit: Et qui ſine timore Dei eſt, non poteſt iuſtificari. Nam quam diu ſumus in hac fragili carne & in via huius exilij hoſtibus plena, ſpoliari poſſumus, decipi, euacuari, ac cadere: ſicut & S. Auguſt. fatetur, Vidi (inquiẽs) cedros Libani corruiſſe, de quorũ caſu non magis ſuſpicabar, quàm Hieronymi atq; Ambroſij. Poſtremo quædam perſonæ in exordio ſuæ conuerſionis tã gratioſe, copioſe, ac dulciter præueniuntur, implentur, illuminantur & adiuuantur à ſpiritu ſancto, quod non diu nec multum indigent ſe occupare in actibus & exercitijs ſtatus incipientium, viæque purgatiuæ: ſed ſtatim cum magna promptitudine, cum dulci deuotione, cum charitatis feruore Deo adhærent, vacant, & obſequũtur. Verum hoc paucis donatum eſt. Tales quoq; grandi egent cautela, ne periculoſa ſecuritate per temporis proceſſum fallantur. Omnes igitur vſque in finem vitæ præſentis oremus Dominum inceſſanter, ne vnquam nos deſerat, ſed ſemper dirigat & conſeruet: & cum Propheta

pheta dicamus: Deduc me domine in via tua, & ingrediar in veritate tua. Lætetur cor meum vt timeat nomen tuum.

De interioribus ornamentis ac vtenſilibus domus virtutum in anima ſpirituali. Articulus XX.

DIctum eſt iam articulo precedenti, qualiter in anima conſtruenda ſit fabrica ſpiritualis, ædificiūque virtutum: ſed ſicut domus corporalis quantumcunq; pulchra & fortis ac magna, non ſufficit habitanti in ea, niſi & neceſſaria vtenſilia habeat: ita domus interior vtenſilibus indiget. Porro vtenſilia domus ſunt, menſa, vaſa, lectus, ſedilia, & alia quædam. Itaque in anima debet eſſe menſa, per quam poteſt intelligi ſacra ſcriptura, in qua ſunt quatuor fercula, vtpote quadruplex ſenſus ſcripturę, id eſt, ſenſus literalis, tropologicus, allegoricus, & anagogicus. Sacra ergo ſcriptura cum hac ſua quadripartita expoſitione delicate atq; ſalubriter reficit animam, de qua refectione ait Deus per Hieremiam: Dabo vobis paſtores iuxta cor meum, & paſcent vos ſcientia & doctrina. Poteſt quoque per menſam iſtam intelligi fides, ſuper quàm ponitur nobis euchariſtiæ cibus, imo & cætera ſacramēta gratiæ contentiua, quæ ſunt quaſi medicina-

dicinalia vaſa, per quæ vulnera animæ, id eſt, peccata ſanantur, & mens ipſa ſalubriter alitur. Iterum menſa hęc dici poteſt pœnitentiæ Sacramentum, in qua pane lachrymarum reficimur, & aqua compunctionis potamur. Operibus quoq; ſatisfactionis tanquam ſalubri cibo nutrimur, ſine cuius panis edulio aridi reddimur. Propter quod dixit Pſalmiſta: Percuſſus ſum vt fœnum, & aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panē meum. Deniq; vaſa animę ſunt deſideria virtuoſa, p quæ et in quibus recipit deſuper concupita gratiarum chariſmata. Vaſa etiam animæ ſunt potentiæ eius, quæ ſunt gratiarum ac virtutum ſubiecta. Iterum vaſa hæc ſunt eccleſiaſtica Sacramenta, quæ continent & cōferunt ſacramentalē gratiam, quàm deſignant. Sedilia vero in anima, ſunt ordinata & diſcreta iudicia, quibus homo ſpiritalis examinat ac iudicat ſemetipſum, & ſibi commiſſos, per quod in ipſo reſidet Deus: Vnde ait propheta: Iudicium & iuſtitia præparatio ſedis tuę. At vero lectus animę in quo deus quieſcit in ea & cum ipſa, eſt pax & tranquillitas cordis de qua erit ſermo ſequēti articulo. Ornamenta vero animę ſunt bonæ & mundæ cogitationes, virtuoſæ affectiones, ædificatoria verba, meritoria opera, aſpirationes ad Deum feruentes,

ſynce-

ſyncerę & affectuoſæ cõtemplationes, dona & fructus ſpiritus ſancti. His vtenſilibus & ornamentis impleamus ac decoremus animas noſtras: ſecũdum quod mulier illa magnanimis Sunamitis præparauit hæc corporaliter Heliſæo prophetæ, dicẽs ad ſuum maritum: Faciamus ei cœnaculum paruũ, & ponamus in eo lectulum & menſam & ſellam & candelabrũ, vt cum venerit ad nos maneat ibi: quatenus ſicut Heliſæus vir ſanctus quieuit interdum in domo illius matronæ, ſic dominus & ſaluator per Heliſæum figuratus, dignetur in cordibus noſtris perennem facere manſionem & requiem.

Quod præcipuum ſtudium ſpiritualis perſonæ debeat eſſe indeſinenter habere pacem mentis. *Articulus* XXI.

Dominus noſter Ieſus diſcipulos ſuos ſalutare cõſueuit, his verbis: Pax vobis, quib⁹ etiã iuſſit, vt & ipſi alios taliter ſalutarent. Ideo pax appetẽda eſt cuilibet Chriſtiano, præſertim religioſis perſonis. Eſt autẽ pax triplex. Prima vocatur pax tẽporis. Secũda pax pectoris. Tertia pax æternitatis. Pax temporis, eſt pax exterior & humana, quam habet homo cum proximo ſuo, dum bene cõcordat cũ illo in rebus honeſtis & actibus bonis, quam pacem debet

vnuſquiſque amare & conſeruare cum proximis ſuis, quantum ſibi poſsibile eſt: cum dicat in Euangelio dominus, Pacem habete inter vos. Apoſtolus quoq; Si fieri poteſt quod ex vobis eſt: cum omnibus hominibus pacem habete. Et rurſus: Soliciti, inquit, ſitis ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Itemq́; : Vnanimes vno ore honorificetis Deum: Imo lis & contentio paci atq; concordiæ huic contrariæ, ſunt peccata mortalia. Ideo religioſæ perſonæ debent ab omni contentione & lite diligentiſsime abſtinere. Veruntamē non debet aliquis alteri conſentire & cōcordare in malo, nec propter pacem ſeruandam cum alio, debet omittere charitatem & iuſtam correptionem aut correctionem proximi delinquentis. Denique religioſa perſona pacem debet habere cū ſuperioribus ſuis, ſicut iubet Apoſtolus: Propter opus illorum pacē habete cum illis. A quorūetiam incauto temerarioq́; iudicio cauere oportet, & facta ipſorum quantum poſsibile eſt interpretari in melius: & ſi culpabiles videantur, ex charitate ſunt admonendi, cum reuerentia & humilitate. Inſuper pacem debet habere religioſus cum ſuis conuentualibus, cum dicat Saluator: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Caueat ergo, ne aliqua praua ſingularitate, pertinacia impatiētia

impetuoſitate, aut ſcandalo, ſeu verbis illicitis quempiam turbet, & ad diſcordiã prouocet: ſed aliis humiliter ſe cõformet quantum ſine Dei offenſa & propriæ ſalutis diſpendio poteſt. Præterea pax pectoris eſt quies & tranquillitas mentis in Deo imperturbata, dũ homo conſcientiã bonam habet in ipſo, & dulciter ſine inquietudine animi quieſcit in ſuo creatore, tanquam totius ſuæ ſalutis cauſa, obiecto & fonte. Ad hanc pacẽ debet religioſa perſona potiſsime aſpirare, conari & feſtinare, eamq; adeptam diligentiſsime cuſtodire, tanquam theſaurum vere precioſiſsimum: quatenus quidquid aduerſitatis ab extra contigerit, quidquid tentationis inflixerint dæmones, quidquid perſecutionis intulerint homines, quicquid infirmitatis oriatur in corpore, mens in ſua pace & tranquillitate permaneat: Imo & gratias agat Deo, & eius collaudet iudicia atque per manſuetudinem & patientiam præueniat & excludat omnem triſtitiam malam, indignationem, impetuoſitatem & iram: ſciens quod ſine occulto & iuſto Dei iudicio & ſine paterna prouidentia eius nil tale ſibi cõtingat. Quamdiu alius ſua improbitate aut prauitate poteſt nos perturbare, & mentem noſtrã hac ſua interna pace priuare, tamdiu ſumus puſilli imperfecti & pauperes nimis: quoniã pax

noſtra in manu eſt aliorum, qui cum eis placuerit poſſunt nos ſpoliare cordis noſtri diuitijs. Roboremus ergo ac muniamus cor noſtrum omni virtute morali, ne paſsionũ inquietudinibus agitemur. Per fidem, ſpem, & charitatem confirmemur ac ſtabiliamur in omnipotente, ne vllo errore, diffidentia, auerſione deijciamur. Sequamur venerabilem illam Annam, cuius vota non fuerunt amplius in diuerſa mutati. Virtutes reddunt hominem quietum & ſtabilem. Ideo non contriſtat iuſtum quicquid ei acciderit, ſi in luce ſapientiæ & virtutum vigore manet quaſi fundamentum æternum. Hinc vt ait ſcriptura: Homo ſanctus in ſapientia manet vt ſol, ſtultus vero mutatur vt luna. Paſsiones namq; & vitia inconſtãtem & cito mutabilem faciunt hominem. Et vere ſtultus eſt, quicunque peccat mortaliter, aut in mortali iacet peccato: quoniam creaturis magis inhæret quàm creatori, & iſta carnalia, vana, caduca, præfert ſummo infinito & ſuperdigniſsimo bono. De talibus etenim ſtultis locutus eſt Salomon: Stultorum infinitus eſt numerus.

Quod religioſa perſona omne quod agit, ordinare debet ad profectum, puritatem, atque feruorem diuini amoris.

Articu-

Articulus XXII.

CHaritas inter vniuerſas virtutes tenet primatum. Eſtq; præclariſſima omnium virtutum regina, imperatrix, motrix, vita & forma: ita quod ſine charitate nihil eſt meritoriũ vitæ æternæ, nihil Deo acceptum: & ſicut anima eſt vita corporis, ſic charitas vita eſt animæ. Charitas namq; maxime vnit nos Deo. Ideo omnium cæterarum virtutum actus & exercitia ſunt quotidie ordinanda ad ſanctæ ac diuinæ charitatis augmentum & inflammationem: & quicquid agimus boni, quicquid laudabiliter loquimur aut patimur, ad hoc ordinare debemus, vt per ea creſcamus in Dei amore. Deniq; ob hoc religioſæ perſonæ mundum, parentes, propinquos, & omnia quæ ſunt mundi, relinqunt: quatenus ab omnibus illis abſtracti corda ſua cum maiori charitatis feruore, cum puriori & ſtabiliori amore vniant Deo: ſicq; per ſanctas affectiones, & cõtemplationes, ac meditationes quieſcant in ipſo. Quoniam mens humana tanto integrius atq; perfectius occupari & affici poteſt in vno, quãto minus circa diuerſa & multa diſtrahitur, occupatur, & afficitur. Hinc quoq; religioſæ perſonę

ſub obedientia viuere, propria nō habere, perpetuam caſtitatem ſeruare. Præterea charitas, virtus eſt à ſpiritu ſancto infuſa et data, per quam Deum primo et principaliter ſuper omnia et incomparabiliter diligimus propter puram et infinitā bonitatem ipſius, et quia prior dilexit nos, et propter vniuerſa beneficia ac promiſſa ipſius, et maxime propter ea quæ vnigenitus patris ęterni pro noſtra ſalute aſſumpſit, fecit ac pertulit. Qui autem crediderit ſe eſſe in charitate et Deum vere diligere, pēſet an inueniat in ſe ea quę Apoſtolus de charitate affirmat: Charitas (inquiēs) patiens eſt, benigna eſt. Charitas nō ęmulatur, non agit perperā, non inflatur, non eſt ambitioſa, nō quærit quæ ſua ſunt, nō irritatur, non cogitat malum, nō gaudet ſuper iniquitate, et omnia ſuffert. Amplius ad charitatem pertinet, voluntatem amātis conformare voluntati amati: etenim amantium ſe inuicem eſt eadem velle et nolle. Idcirco ad hoc, quod quis diligat Deum, requiritur vt præcepta Dei adimpleat: et peccata quæ odit Deus, deteſtetur virtutes quoq; ac opera ſancta, quę diligit Deus amet. Nec aliter blādiatur quis ſibi, quod diligat Deum. Rurſus amans cupit fœlicitatē et honorem eius quem diligit: id circo qui diligit Deum, congaudet infinitæ beatitudini eius, et veneratur cū pro-

poſſe, cupitq́ eum ab omnibus honorari, & proximos ſuos pro viribus ſuis auertit ab inhonorationibus Dei, eos quoque verbo & opere inducit, quantũ valet ad honorationẽ maieſtatis diuinę. Intereapoteſt quis ſciſcitari, qualiter poſsit ac debeat in charitate Dei proficere? Ad quod reſpondendũ, ꝙ multis modis. Primo, vt dictũ eſt, omnia quæ agit ac patitur, ꝓpter hoc agendo ac patiẽdo, vt per ea creſcat in ſancta deitatis dilectione. Sic nanq́ aſsidue cogitando de profectu & inflammatione diuini amoris in ſe, & aſpirando ad talem charitatis profectum, fouet in ſe charitatem & aptat ſe ad hoc quod ſpiritus ſanctus veram charitatẽ in ipſo augmentet, accendat, atq́ perficiat. Nã quanto plus homo diſponit & aptat ſe ad aliquam Dei gratiam ac virtutem, tanto plus perficitur in eis à Deo. Secundo proficit & perficitur homo in charitate, Deũ fideliter & inſtanter orando, vt ſuam diuinam dilectionem dignetur in ſe augere, inflammare, perficere. Tertio, frequenter aſpirando & gemendo ad Deum, cum his & conſimilibus verbis: O Deus dulciſsime, quando te toto corde amabo? O pulcherrime & incomparabilis Deus quã diu à tua ſanctiſsima charitate tam frigidus remanebo? O bone & ſuperoptime domine, quando tibi iugiter ac feruide

adhæ-

adhærebo? Quarto aſsidue conſiderando, quàm admirabilis & ſuperamabilis ſit dominus Deus omnipotens, quàm infinite pulcherrimus ſapientiſsimus piiſſimus perfectiſsimusq́; conſiſtat, & quod prior tam vehemēter dilexit nos. Cognitio enim eſt via ad amorem. Quinto indeſinenter penſando vniuerſa beneficia eius generalia ac ſpecialia, corporalia & ſpiritualia, naturalia & ſupernaturalia, & quod ad æternam beatitudinem nos creauit. Itemquе quod pater æternus vnigenitum filium ſuum miſit & dedit pro nobis, & quod ſpiritus ſanctus tam glorioſiſsime egit nobiſcum & quod Deus tam diu ſuſtinuit nos in vitiis & exceſsibus noſtris, & totiens ad ſuam gratiam nos reduxit. Sexto frequenter nos eleuando ad actualem Dei amorem. Ex multis etenim actibus gignitur habitus: & tandem conſuetudo. Vnaque actio bona diſponit ad aliam ſibi conſimilem ac meliorem: ſicut & vnum peccatum trahit ad aliud. Septimo peccata vitando intuitu & amore Dei. i. ꝓpter deū, ne offendatur: quēadmodum legitur de ſanctiſsima & admirabili illa Elizabeth de Thuringia, quod quando ad gerendū aliis morē cogebatur quodammodo chores ducere, ſtatim cū ſemel circuierat dixit. Alia volo dimittere ꝓpter deū. Et ita cōſueuit dicere & facere in aliis

ſudis. Octauo animam ab omni carnali et ſenſuali amore purgando, quatenus poſsit amore repleri diuino et ſpiritali: qa hi duo amores ſimul ineſſe et ſtare non queunt: imo cũ omne peccatũ mortale cõtrarietur charitati, neceſſe eſt ab omni peccato mortali diligentiſsime abſtinere: et quia venialia peccata charitatis feruorem puritatem et incrementum impediunt, ipſamq; charitatem infrigidant atq; debilitant: neceſſe eſt à venialibus quoq; peccatis ſolicite precauere, et cordis puritati ſtudere: ſicq; cum ſumma vigilantia deuitare, quicquid offenſiuum eſt oculorũ maieſtatis diuinæ. Nono, quicquid amabilitatis, ſuauitatis, et excellentiæ in creaturis conſpicitur et occurrit ac placet, ſtatim referre ad preconium creatoris, qui largit[9] eſt illud: ac taliter cogitare, O quàm glorioſus atq; amabilis eſt Deus creator vniuerſorum, qui rebus iſtis corporeis tantã amabilitatem, virtutem, ſuauitatem, aut eminentiam indidit et conceſsit, quibus omnibus ipſe in ſeipſo infinite eſt amabilior, virtuoſior, dulcior atq; perfectior.

De actibus & effectibus charitatis diuinæ in anima amoroſa & ſpiritali.
Articulus XXIII.

Quàm

QVám magna et mirabilia, vel potius miſerabilia, operetur in hominibus carnalibus ac mũdanis amor carnalis, videmus ad oculum: quantis periculis atq; laboribus exponunt ſe aliqui fatui amatores amore perſonæ dilectæ, in quibus amor carnalis interdũ ſic creſcit et inualeſcit, quod præ amore rei amatæ vix queunt comedere aut dormire, nec aliud cogitare niſi quã diligunt, cuius amore quandoq; vulnerã tur ac languent, et tandem præ amore tã vili ad carnem mortalem mori dicũtur. Cùm igitur ſpiritalis dilectio ſit incomparabiliter fortitor, nobilior, & efficacior carnali amore, non mirum quod amor ſpiritalis magna & vere miranda ac præclariſsima in hominibus virtuoſis ac feruidis operetur: quemadmodum in beatiſſimis martyribus ſingulariter patuit ac refulſit, qui immaniſsima tormenta pro Deo pertulerũt cum gaudio, quorũ vnus præſentatis & cõminatis ſibi variis grauiſsimisq; ſupplicijs, dixit: Has ego epulas ſemper optaui. Et alius cum ſuper ardentes ambularet carbones: Videtur, inquit, mihi quod ſuper dulciſsimas roſas deambulem: Imo & tenerrimę ac nobiliſſimæ virgines non obſtantibus teneritudine ſui corpuſculi & fragilitate ſexus fœminei, crudeliſsimas pœnas & violentiſſi

ſtijs quoq; infudit, inſuper ſancti cõfeſſo-
res deitatis charitate ſuccēſi, magnificā vi
tā duxerūt in carne, noſtræ fragilitati ac
frigiditati mirabilē magis, q̃ imitabilē. Nā
multi illorū hominū frequētiā & aſpectū
vitātes, in vaſtiſsimis & horrēdis habita-
uerūt deſertis, & inter ferociſsimas feras
tāquā inter māſuetiſsimas oues ambula-
uerūt illęſi. Nō ſolū ſicco pane & aqua cō
tenti, verū etiā panē & aquā in arcta mē-
ſura ſumpſerunt parciſsime: & interdū in
hebdomada nō niſi ſemel edebāt, qui &
modico ſomno contētabātur. Et frequen
ter totas noctes in orationibus & cōtem-
plationibus duxerūt inſomnes. Quorū
vnus diſſeruit. Sufficit monacho vna ho
ra ad dormiendū, ſi tamē operarius eſt. Hi
inclytiſsimi ac pręclariſsimi viri vbertim
à corporeis ſenſibus abſtrahebātur, tāq;
validiſsime ac profundiſsime rapiebātur
in Deū, & in diuitias glorię eius demerge
bātur p cōtēplationē puriſsimā, æſtuātiſ-
ſimūq; amorem, q nullo ſenſu corporeo
nullo corporis motu vtebātur. Imo quidā
eorū in tali diuiniſsimo ſupnaturaliq; ra
ptu fixi māſerūt, non tantū per plures ho
ras, ſed per plures etiā dies. Horū vnus in
exordio ſuæ ingreſsionis in clauſtrū ſic
fuit præuētus à ſpiritu ſancto, & ita trāſ-
formatus in creatorē, q p cereuiſia bibit
oleum, & pro butyro ſagimē māducauit,
S vi nec

nec ſenſit. Talis fuit & ſeraphicus ille Frāciſcus, qui in contemplationibus atq; feruoribus ſuis ad Deum frequenter alte eleuabatur in aere: imo quandoq; tam alte, quod aſtante in terra videri vix poterat. Nec ſolum tales fuerunt cõfeſſores electi & viri perfecti: ſed & virgines ſanctæ ac viduæ virtuoſæ, imo & aliquæ fœminæ maritatæ, quantum quędam in breui fuerunt, vt virgo innocentiſsima ſancta Catharina de Senis, Brigida quoque beatiſſima vidua. Præterea charitas ſancta ac feruida multos occultos ſaluberrimos ac diuinos actus facit in mente, quàm in primis ſuo creatori, ſaluatori ac ſponſo coniungit, deſponſat, amabilem & amplexabilem efficit. Imo per charitatē fit anima Dei ſui filia & amica, & impregnatur ac fructuoſa efficitur à Spiritu ſancto lumine gratiæ, ſemine verbi cœleſtis, conceptu ſapiētiæ, ſplēdore, operibusq; virtutū, Sicq; deinceps charitas creſcens et incaleſcens mentem amantis trāsformat in dilectū, ita quod ſicut ferrum miſſum in ignē quaſi transformatur in ignem. Quoniā fit ignitum, & proprijs frigiditate duritia & inflexibilitate amiſsis, in calorem vehementem mutatur, et flexibile atq; in diuerſas figuras vertibile redditur. Sic mens amantis trāsformata in creatorem tota repletur igne increati amoris, qui

eſt

eſt ſpiritus ſanctus qui eſt ignis conſumens atque innocue ardens. Sicq́; abiecto frigore negligentiæ & torporis, & ſublato corde lapideo, fit facillime flexibilis & ducibilis ad omne bonum virtutis, & ad omnem obedientiæ actum, ad omnem compunctionem compaſsionem & fletum piiſsimum. Cupitq́; feruide vniuerſorum ſalutem, & pro cunctis orat homi nibus. ac per hoc diuina efficitur, quærẽdo bonum commune. Et zelo diuini honoris ardentiſsime appetit ac precatur, vt Deus à cunctis hominib. debite honoretur, vt infideles conuertantur, credentes reformentur, & omnes ſaluentur. Deinde hęc charitas amantẽ inſeparabiliter ligat cum Deo, quem tam feruide amat, ita vt millies malit occidi quàm Deum ſemel offendere, & tota ſua affectio ſic in Deum conuerſa ſit collecta & ſtabilita, vt nil aliud cogitet & affectet, niſi quod complaceat Deo. Sicq́; cum Apoſtolo dicere queat: Quis nos ſeparabit à charitate Dei? Et item: Neq; mors, neq; vita, neq; creatura alia poterit nos ſeparare à charitate Dei. Conſequenter charitas animã amoroſam ac ſanctã ſalubriter vulnerat & deſiderij iaculo penetrat, ita vt dicat: Vulnerata charitate ego ſum, Et inſtar aquæ ebulientis foris rumpat in geſtus & ſigna, ex vehemẽtia, impetu & exceſſu

charitatis exiliētia. Hoc ſanctus Auguſtinus expertus dixit ad dominum: Sagittaueras tu cor meum charitate tua, & geſtabam verba tua trāſfixa in viſcerib⁹ meis, & clamabam alto cordis mei clamore: In pace in idipſum dormiam & requieſcā. O in pace, O in idipſum: O qui dixit, dormiam & requieſcam. Tu es enim idipſum, qui nunquam mutaris. Tu æternaliter idem ipſe es. In te ſolo requies vera, faciens obliuiſci vniuerſorum laborum. Tu tarditatem meam rupiſti, coruſcaſti & ſplenduiſti in anima mea, & cęcitatem fugaſti. Sero te amaui, ô pulchritudo tam antiqua, id eſt æterna, & tam noua ſero te amaui. Intus eras, & ego te foras quærebam: nec redij ad te, quouſq; reuocaſti & reduxiſti me ad te. Inſuper charitas iſta tam calida, animā tā ſalubriter vulnerans tam efficit languidam, ita vt illud in canticis ſcriptum dicat: Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. Etenim ex vulneratione oritur lāguor, ideo anima diuino vulnerata amore languet, id eſt, grandi dolore affligitur præ nimio deſiderio claræ viſionis, & plenæ ac beatificæ fruitionis ſponſi cœleſtis, & ſuę expectationis dilatione torquetur: quīa ſpes quę differtur affligit animā: Ideo clamat talis amator, Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima

anima mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniã & apparebo ante faciem Dei? Et rurſus: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt. Sic languebat Apoſtolus, quando dixit: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Itemq́: Cupio diſſolui, & eſſe cũ Chriſto. Poſtremo charitas iſta facit hominem penitus introuerſum, & ſumme intentum atque ſolicitum circa Deum, & omnia iſta carnalia ac terrena faſtidientem, & iugiter excitat mentem ad eleuationem ſui ad creatorem, ad contemplationem & amorem eius flammigerum. Et quoniam Dei amore rennuit inaniter conſolari ac viliter delectari in verbis, ſignis, rebus ac factis illicitis, in cogitationibus vanis, in ludis, iocis, ac riſibus puerilibus, in laudibus atque honoribus hominũ: ideo promeretur frequenter ac copioſe conſolari & exhilarari a domino. Et quoniam delectabile eſt homini diu conferre cum eo quem feruide diligit, & eum amplecti ideo homo charitate hac vehementer ſuccenſus, orationibus, meditationibus, ac laudibus Dei libentiſſime occupatur, eiſq́ diuturne & quaſi infatigabiliter cũ ingẽti lętitia immoratur, ac tædioſum eſt ei a talib⁹ exercitijs ſpiritalib⁹ & internis auelli, atq; ad neceſſaria corpori ſuo reuerti: imo

ſimo frequenter ad menſam et ad lectum quaſi ad carcerem pergit. Tamen in hoc vti diſcretione neceſſe eſt, quia in omni actu virtuoſo moderatrix, ductrix, & velut auriga debet eſſe diſcretio. Hoc opuſculũ de cordis cuſtodia & profectu, propter te editum, ô illuſtris deuota & optima domicella, tam dignanter & gratanter ſuſcipiat Excellentia tua, quam charitatiue pro tuo profectu eſt collectum: & ſponſum tuum cœleſtem pro me peccatore inuocare digneris, quatenus cordi meo pauperrimo gratiam præſtet, per quam ego ipſe tecum adimpleam, quę in hoc libello conſcripſi de cordis cuſtodia & profectu. Sicq́ in hac vita tam inceſſanter ac feruide ſtudeamus corda noſtra cuſtodire, atque in omni virtute proficere quod poſt huius incertæ ac labilis vitæ decurſum, feliciter perducamur ad intuendum æternaliter & ſecure fontem totius munditiæ: Qui eſt ſuper omnia Deus ſublimis & benedictus, Amen.

Scalæ religioſorum Pentateuchi. Finis.

D. EVSEBII EPISCOPI EMISENI HOMILIAE DECEM

ad monachos, veteris monaſtices ſanctimonia atq; eruditione ſpectabiles, ad vetuſti exemplaris fidem à mendarum colluuie reſtitutæ.

De tremendo Dei iudicio, gehennæque cruciatibus.

Homilia Prima.

EXhortatur nos ſermo diuinus, vt curramus dum lucẽ habemus, priuſquam nos tenebræ comprehendant. Lucem habemus ſi currimus, ſi greſſum fidei promouemus. In tenebris reſidemus, ſi promouere ceſſamus. Paratos nos inueniat extrema neceſsitas, quæ ſæpe præuenit imparatos. Certam nobis imponat ſolicitudinem, incerta conditio. Quotidianus ſit illius periculi metus, cuius neſcitur incurſus. Quàm tardè miſera anima malorum ſuorum pœnitebit, cũ die vltimo ſuperueniente, ſeparari ſe à corpore ſuo viderit, cum ſibi in fine claudenti oculos nigreſcere & horreſcere ſempiterna

piterna nox cœperit, cum iacere ante ſe vacuum ſalutis ac lucis infelicem commilitonem ſuum viderit incentorem pariter & deceptorem, cum quo de arena mūdi huius per flagitium ſuum victa diſ ceſſit, cum cœperit ab eodem iam diuulſa, immanes & inanes ſuper eum dare planctus, & dicere: Vbi ſunt cupiditates & animoſitates tuę, quibus hucusq; impatiēter arſiſti, & arſura iugiter congregaſti? Ecce tranſierunt omnia tanquā vmbra. Abierunt oblectamenta, & ſola imperpetuum opprobria & crimina remanſerunt. Væ mihi, ô anima, ad tam perditum vas velim nolim reditura ſum, & propter fugitiuas voluptates nunquam effugiendis cum eo vaporibus concremanda. Quid inter hæc aget, quum eam cœperit ad definitam ſententiam & immobili lege defixam importunus depoſiti exactor abſtrahere, & hinc inde inſultare & inſiſtere infernalium diræ facies miniſtrorum? Quid erit animæ cum ab apparitoribus mortis per hunc vaſtum aerem ſeparari, per ſemitasq; tenebrarum trans diem abduci cœperit, & nequaquam remeabile iter agere, per fines illos vbi ipſa lux deficit, cum peregrina vbique anima comitante malorum ſuorum triſti agmine viderit ſe per extremas mundi oras, in illud inane & vacuum cadere de mundo:
atque

atque illud magnum chaos quod vitæ mortisq; regionem diſcernit intrare: & vitales auras naturæ ipſius exul amittere, quum rebus humanis vale vltimum diſcens, mortem ante ſe habens & vitã poſt ſe relinquens, in illud horrendum & vix oculis attingendum pertrahetur profundum, diuerſis auaritiæ & malitiæ catenata criminibus: quãtum perdidit precium, tantum exceptura ſupplicium? Quum ad hæc itaq; crudelis cuſtodiæ peruentũ fuerit loca, vbi iam futuri pœna iudicij ipſa ſui expectatione deſæuiet, ne dicam aliud, ſolus mœror excruciabit animam vniuerſis ſolatijs destitutam, ſola torquebit cogitatio deſperatam: ſolus metus exanimabit attonitã. Et quia nulla ibi erit parãdi victus aut veſtitus ſolicitudo, nulla laborandi, militandi agendiue occupatio, nulla facultatis aut honoris ambitio, ſolus mẽtem omnibus alijs curis vacuam intolerandus reddendæ rationis terror implebit, ſolum ac totum iudicij pondus captiuis ſenſibus imminebit. Quid verò, quando regredi ad carcerem corporis ſui, & per reſurrectionem recipere illud præcipitetur ad ſocietatem malorum? Quid faciet cum fœdis vulnerum ſignis, caſtis angelorum præſentãda conſpectibus, & ante regẽ ſęculorũ cauſam de ſingulis redditura? Quę modo abſq; dubio

ſi in

ſi in medio noſtri obijcerentur, reatum ſuum intra ſe ſuſtinere non poſſet pudore magnæ confuſionis oppreſſa. Quid tunc animi habebit, cùm alios illic erogante domino percipere viderit illæſæ & integræ fidei brauium, candidę theſaurum caſtitatis, fructus miſericordiæ, talenta iuſtitiæ: cum indigna ſibi ſorte conſpexerit nouiſsimos de primis fieri, & de nouiſsimis primos, pauperes ſupra diuites, ſeruos ſupra dominos glorificari, & vnumquemque pro meritis immortalitatis luce perfuſum in angelorum ſtatũ ex hominibus promoueri: & cum terreno quondã corpore ſupra excelſa regni cœleſtis imponi, & inter filios maieſtatis opulenta parẽtis Dei hęreditate ditari: ſe autẽ inter hæc cum peccatis ſuis relictam de ſpectaculo felicitatis alienæ dolorum initia reportantem? Quid poſt hæc quum ſe miſeranda conditione viderit omni conſolatione nudatam, in exteriores tenebras excuti, & ab illa beatorum eccleſia perpetua excommunicatione ſecluſam ab ipſa vitæ radice præcidi? Illud autem quo modo trepidus & male conſcius ſermo poterit explicare, quum cœperit inexpiabilis caro et infectæ peccatis medullæ ſæuis gehennæ æſtibus penetrari, & more feruentium & decoquentium metallorũ inextinguibili ardore tota hominis ſubſtantia

ſtantia intus infundi, & depaſcētibus flā-
mis corpora atq; animas ex parte cōſumi
& ex parte nutriri: vt inter medios igniū
globos natura dānata det pabulū & acci
piat incrementū, ſi forte inſperſum illud
dudum conſcientijs vitium, vt ęris ac plū
bi adulterina permixtio, quandoq; inter
ſtagna feruentia anhelantis gurgitis exu
retur tranſiturus per vada ignea, mora e-
rit ſupplicij magnitudo peccati? Eſcas ar-
doribus crimina miniſtrabunt. Manebit
& præceptum autoris & iudicis, vt viſce-
ra ardoribus obnoxia, et ſolis cruciati-
bus cōſecrata, ignis arbiter depaſta nō de
uoret: ſed ad hoc parcat, vt ſemper interi-
mat, vt opus ac figmentum corporis no-
ſtri in antiquis ſceleribus mortuum, et ad
ſola tormenta rediuiuum, finem in ipſo
interitus confinio non inueniat: ſed exi-
nanita iam tolerantiæ virtus ſic pereat;
vt reſurgat. Illa enim non caſualis, ſed ra
tionalis & pœnalis exuſtio, quia culpam
iubetur inquirere, ſubſtantiam neſcit ab-
ſumere. Et quia velut carbaſa leuis aura
percurrens, cōcrematio ipſa purgatio eſt.
Flamma illa non tam reum perſequitur
quàm reatum: et ſi modus fuerit delicto-
rum, erit et menſura cruciatūum. Si vero
totam naturam occupauit pariter & in-
uoluit exceſſus capitalium ſcelerum, quia
non recipit cauſa remedium, carebit fine
ſuppli-

ſupplicium. Occidente itaq; pœna,& viuificante ſententia,ſtabit ſæculis materia reparabilis, & nunquã ad metam malorum termino fugiente perueniet. Et dum ſibi nullã ſpẽ promittere poterit, vel poſt inmenſa tempora,iam etiam in præſenti ſentientur conſequentiũ tormenta ſæculorum: ac ſic dolorẽ mortis conſcientiæ impoſita inmortalitas augebit. Væ qui hęc lugẽda in poſterũ ridenda nũc deputant. Vę quibus hęc prius experiẽda ſunt, quã credenda. Ideoq; chariſſimi, hęc omnia quę illic finiri nõ poterũt, hic redimi poſſunt per emẽdationẽ prioris vitæ, per eleemoſynas, per lachrymas, per humilitatem cordis, per corporis caſtitatem, per exercitia iuſtitiæ & miſericordiæ. Quæ quum ita ſint, quid per tot errores feſtinamus ad mortem, qui tot vias accepimus ad ſalutem? Per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus in ſecula ſeculorum. Amen.

De profectu in melioris vitæ ſtatum.
Homilia. II.

QVid ſalubritatis chariſſimi etiã in pręſenti conferant ſanctę'occupationes, ſcire debemus. Tradidit ſacra lectio munda eſſe animalia quę ruminãt. Quid aũt ſit ruminare,

nare, aperte docet ſermo diuinus dicens: In lege domini voluntas eius & in lege eius meditabitur die ac nocte. Et iterum: Meditatio cordis mei in cõſpectu tuo ſemper. Ita nos quoq; dum cibum ſalutis ſpiritaliter ruminamus, clauſis ſenſibus improbas cogitationes excludimus: deinde dei laudib⁹ delectamur & interius noſtrũ animal mundũ fieri per exercitia ſancta ſentimus. Et dum contra reprobas voluntates interiora noſtra munimus, animas noſtras cœleſtibus cibis ſatiamus, vt & de nobis illud propheticum poſsit dici: Panem cœli dedit eis. Panem angelorum manducauit homo. Panis angelorum Chriſtus eſt. Cuius cibi & nos participes ſumus, quando mentem in eius præconijs occupamus. Ecce verum cibum qui reficit, & non deficit, ſed vſu ſuo proficit, & ſuis durat expenſis. Hoc pane reficimur eſuriendo, & paſcimur ieiunando, vim quandam vitijs noſtris & deſiderijs inferentes: vt etiam de nobis dici poſſit: Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiant illud: Qui ſunt violenti, noſſe debemus. Scimus, quia mens humana diuerſis huius mundi illecebris & concupiſcentijs delinita, fugit laborem, & expetit voluptatẽ & vix adducitur, vt conſuetudinem prioris vitę a ſe excludat: ſed quum cœperit cogitare vltimæ

vltimæ diei neceſsitatem, ac futuri iudicij pondus, incitata vel ſpe præmij vel timore ſupplicij voluntarium bellum indicit paſsionibus: vim facit priſtinis ſtudijs, & violenter ſe vincere melioris vitæ mutatione contendit. Non enim ſine violentia fieri poteſt, vt de abundantia & de diuitijs, ad famen & ſitim, ad abſtinentiam & crucem tranſeat: vt ſomno prius atq; otio amicam carnem contritione vigilijsq; conficiat. Non, inquam, ſine violentia fieri poteſt, vt vnuſquiſq; iracundiam, pacientia: ſuperbiam humilitate conterat amare paupertatis ſufficientiæ affluentiam, vinolentiam ſobrietate, luxuriam caſtitate commutet, et homo ſubito in virum alterum transformetur et quodammodo alter reddatur ex altero, et ſic á talibus per violentiam regnum cœleſte diripiatur. Duo autem ſunt abſtinentiæ et crucis genera. Vnum corporale, aliud ſpirituale. Vnum â potu et epulis temperare, appetitum gulæ á delectationibus et molliſsimis ſuauitatibus coërcere, ab his quæ per tactum, guſtum viſumq; decipiunt ſenſum viriliter reuocare ac violenter abſtrahere. Alterum abſtinentię et crucis genus eſt precioſius et ſublimius, motus animi regere & perturbationes illius modeſta tranquillitate pacare, ac ſuperbiæ impetus quaſi feram beſtiam refrenare

nare, litigare, quotidie contra vitia ſua, increpare ſe quadam cenſoria virtutis auſteritate, & rixam quodammodo cum homine interiore conſerere. Hæc facit, qui perrupto paſsionum muro violenter ad regna cœlorum conſcendit. Ad quæ nos perducere in ſuo viuentes timore dignetur, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

De ardenti ſtabiliq́; ad cæleſtia progreſſu.
Homilia III.

INſtruit nos atq; hortatur ſermo diuinus, qualiter nos accingere debeamus ad inquirenda promiſſa ſua, & obtinēda illa bona, quæ nec viſu capi, nec auditu percipi, nec cogitatu comprehēdi poſſunt. Petite (inquit) & accipietis: quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur vobis. Id eſt, vt petamus orādo, quæramus laborando, pulſemus deſiderando, pulſemus proficiendo, pulſemus perſeuerando, & in ſpem cœleſtium promiſſorum tanto incitemur ſtudio tantoq; inardeſcamus affectu, vt cum præmiorum dignitate deſideriorum magnitudo concordet. Non vult Deus noſter bona ſua nimia inueniendi facilitate vileſcere. Precioſa & concupiſcibilis merces, cupidum amatorem & auidum negotiatorem requirit. Ergo ille tātorū munerū repromiſſor, non vult in

opere ſuo habere tepidum, deſpicit faſti-
dioſum, recuſat coactum, reſpuit indeuo-
tum. Lentum enim & parum gratum
quærere gratiam diuini muueris maxi-
ma eſt iniuria remuneratoris. Ergo totis
licet animæ & corporis laboribus deſude
mus, totis licet obedientiæ viribus exer-
ceamur, nihil tamen condignum me-
rito pro cœleſtibus bonis compenſare &
offerre valebimus. Non valent vitæ
præſentis obſequia, æternæ vitæ gau-
diis comparari. Laſſeſcant licet membra
vigiliis, palleſcant licet ora ieiuniis: non
erunt tamen condignæ paſsiones huius
temporis ad futuram gloriam, quæ reue-
labitur in nobis. Pulſemus ergo chariſsi-
mi, quantum poſſumus: quia non poſſu-
mus, quantũ debemus. Futura beatitudo
acquiri poteſt, æſtimari non poteſt, Niſi
enim cum auiditate, niſi cũ bona volun-
tate, cum lætitia opera Dei egerimus, deo
nos perire nouerimus. Putamus fratres
chariſsimi, ꝙ digne quęrat illa anima, &
ita pulſet vt aperiatur ei, quę ad leue præ
ceptũ ſenioris reſpõdere pręſumit, & dice
re: Nũquid ſerui veſtri ſumus, iã feci vicẽ
meã & ille faciat ſuã? Quomodo hoc di-
cit cui præceptũ eſt, Nolite quærere quæ
veſtra ſunt? Et iterũ: Nõ quæ ſua ſunt ſin
guli cõſiderantes. A quo nõ hoc ſolũ ex-
petitur, vt vicem ſuam impleat, ſed vt alie
nas

nas inuadat, præoccupet, & rapiat, Putamus (inquã) quod ita petat vt accipiat, ita quęrat vt inueniat, ita pulſet vt aperiatur ei, qui pro aliqua negligẽtia correctus, & pro diſcipline ordine caſtigatus, nõ ſe ad emendationem, non ad ſatisfactionem cõfert: ſed magis ad illam proteruiam, vt dicat: Deſero, atq; diſcedo: hoc ego ferre nõ patior. Ingenu⁹ homo ſum. Iã primũ qui ante Prępoſitũ vel Abbatẽ ingenuũ ſe eſſe iactitat, puto ꝙ adhuc emptũ ſe eſſe neſciat. Qui chriſtianę militiæ mãcipatus dicere ſe præſumit ingenuũ, pene eſt, vt neget ſe Chriſti ſanguine cõparatũ. Quid aliud eſt dicere, Liber ſum, q̃ ipſi domino clamare, Nihil tibi debeo? De talib⁹ dicebat Apoſtolus: Quũ enim ſerui eſſeris inobedientiæ, liberi fuiſtis iuſtitiæ. Non bene ingenuus comprobatur, qui miſera vitiorum ſeruitute deprimitur. Clamat autem in contumelia diſciplinæ, in peccato animæ ſuæ: Malo diſcedere, quàm emendare, quàm ſatisfacere, quàm implere quod præcipis. Quid eſt hoc aliud, quàm iugum Chriſti rebelli ceruice à ſe diſcutere? Iſti tales neſciunt quid vouerunt, obliti ſunt propter quid huc venerunt: iſti tales non bene petunt, ſed male vitijs appetuntur. Non fide pulſant, ſed infidelitate pulſantur. Quid prodeſt, quod diſcedis, qui vndiq; aſtrictus es vinculis

paſsionum, quæ hinc atq; inde circum-uallant intima tua? Quid, inquam, prodeſt, quod diſcedis qui quocunq; loco vadas, te tecum portas? Merito diſcederes, ſi quoquam fugere poſſes. Digne aliquis diſcedit, ſi illuc ire poſsit, vbi eum diabolus inuenire non poſsit. Nemo ſe fallat. Non fugiat aduerſarium de loco ad locum, ſed de vitio ad virtutem, de paſſione ad emendationem. Nam ſi eum tali ter fugias, ſequetur te. Emēda te & fugiet à te: ſicut ait Apoſtolus, Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Nō obedire autem & velle diſcedere, hoc eſt, dupliciter facere diaboli voluntatem. Hoc eſt voluntarie ſibi etiam in præſenti damnationem inferre. Illis qui grauius apud nos delinquunt, nullam triſtiorem, nullam acerbiorem poſſumus inuenire ſentētiam, quam vt à corpore congregationis abciſi, ſine pace diſcedant. Et nonne amentiæ genus eſt, vt hoc quis pro remedio expetat, qđ etiam à Præpoſito nō niſi pro ſummo crimine poſsit inferri? Intelligamus ergo chariſsimi, iſtas indignationes & contradictiones inimico operante & diſponente prouenire. Ille enim qui non poteſt aliquem abſolute de loco ſalutis excutere, immittit primum occaſiones & cauſas, immittit inobedientiæ paſsionem, quam ſemper ſocia infidelitas comitatur: quæ

cum captiuam illaqueauerit mentem, ſtatim intoleranda atque impoſsibilia facit, etiam ea quæ parua & leuia ſunt. Et ſane dubium non eſt quod vires inobedientibus ſubtrahuntur. Et ſicut ille qui non habebat in ſe neceſſariam fidei deuotionem, etiam quod habebat auferebatur ab eo, ita inobedietia obdurat animũ quẽ ſemel cœperit, vt ad ſuſcipienda præcepta, nec autoritate, nec ratione flectatur, ſed quod peſſimum eſt, ſibi ſoli credat, & pro omni ratione intentiones ſuas ſequatur & hoc ſolum rectum putet, quod obdurato corde conceperit. Similis eſt ei effectus, de quo diuinus ſermo pronunciat: Itinera inſipiẽtium recta in conſpectu eorum. Et iterum: Sunt via quæ rectæ eſſe videntur hominibus, nouiſsima autem earum perueniunt vſq; ad profundum inferni. Poſtremo eueniet huiuſmodi animabus quod domui quæ ſuper arenam ædificata eſt. Hæc enim parabola maxime ad inobedientes reſpicit. Sic enim legimus: Omnis qui audit verba hæc, & non facit ea, aſſimilabitur viro ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſuper arenam: venerunt flumina, & cætera. i. quum influxerint ſtillicidia paſsionum, quum aduenerint flumina, torrentes atq; impetus tribulationum ex multitudine negligentiarum, quum flauerint venti illi vtique qui in aere iſto

volitant,parati ad Chriſti aream ventilandam: ſicubi inueniant paleas, quas ad ludibrium ſuum rapiant atque diſpergant, tunc irruent in domum illam quæ ſine obedientiæ fundamento ædificata eſt, & fiet ruina illius magna. Sed forſitan dicat aliquis: Nunquid ſtatim de hoc loco recedere ruina dicenda eſt? Dico chariſsimi. Non grandis ſpes eſt, ſi nauis in fluctibus conſtituta, licet ipſa nō pereat, tamen iacturam maximam de onere ac de mercibus ſuis faciat & ipſa ad portum vacua atque inanis perueniat. Sic nor grande gaudium eſt, ſi aliquis ad ſeculi fluctus reuertens, nomen atque habitum ſuæ profeſsionis cuſtodire videatur, anima vero eius negligentiis tabeſcat ac defluat, Et quid grauius, quam vt ſubito tanquam ales repentinus erad iceris de loco, ad quem te dominus Deus tuus vocauerat, in quo te primum illuminauerat, in quem te poſt mala ſeculi quaſi ad portum de graui tempeſtate induxerat: obliuiſci ſubito ſocietatis, fraternitatis, & conſolationis, obliuiſci loci illius in quo primum priſtinum habitum & nomen ſeculare exueras. Aues ipſa diligunt nidos ſuos, amant feræ loca in quibus nutritæ ſunt, amant cubilia & paſcua. Et quamlibet naturali libertate paſsiuis per diuerſa rapiantur

tur incurſibus, ſæpius tamen ad chara ſibi loca quodam inſito deſiderio reuertuntur. Et tu intellectu præditus, ratione munitus, ita interdum ſenſu alienus efficeris, vt præferas Dei beneficiis voluntates vel intentiones tuas, & ſequaris proprias cogitationes. Quæ quamlibet ad duros labores, quamuis ad ſalutis naufragia, atque animæ detrimenta te rapiunt, totum tamen hoc præ nimia cordis indignitate non ſentis. De hoc enim ait ſermo diuinus: Tempore enim diſceſsionis multa promittit inimicus, perſuadet ſibi ſe illic quo tendit maiorem profectum, & ulteriorem gratiam, atque rerum omnium abundantiam reperturum, ac ſe tanquam angelum ſuſpiciendum. Et poſt hæc quandoque anxietate repletus, & pace nudatus, memor quomodo profectus ſui ſtudium & ſacrum ouile reliquerit, tunc animaduertit: & quaſi ſedata temporis ſui tempeſtate, tunc videt quid mali de ſe geſſerit, tunc recognoſcit quid periculi incurrit, quum de loco ad quem cum gaudio venerat, ſine pace & cum ſcandalo diſceſsit. Tunc ſera pœnitentia ſuper ruina ſua pœnitet ac deflet, ſicut quedam aues, quæ præ dolore ſuper eos quos occiderint, flere dicuntur. Et hæc omnia detrimenta animę ex inobedientię malo eueniũt. Obedientes autẽ & humiles animæ

 multæ

multas tribulationes atq; omnes labores proſiernunt, ac in compendium mittunt. Sciendum eſt enim, quod quanto humiliores & obedientiores fuerimus: tanto ſuper nos leuius ac dulcius iugum domini ſentiemus. Quanto obedientiores fuerimus prępoſitis & patribus noſtris, intantum obediet Deus orationibus noſtris. Videamus quàm acceptabilia ſunt domino opera vel ieiunia eorū, qui ſuis potius quam ſeniorum voluntatibus obſequuntur. Clamant illi, Quare ieiunauimus, & neſciſti? humiliauimus animas noſtras, & nō aſpexiſti? Et ille reſpondet: Ideo, quia in diebus ieiuniorum veſtrorum inueniuntur voluntates veſtræ. Videmus per inobedientiam animarum, opera nō reſpici, ieiunia nō audiri, vota non ſuſcipi. Vnde nos amplius illius mandata ſectemur, qui adhoc ad nos e cœlo deſcēdit, vt nō ſolū nos redimeret mortis precio, ſed etiā vitę ędificaret exemplo: & cum illo dicamus, Ego non veni facere voluntatem meam, ſed voluntatem eius qui miſit me patris. Ire autē poſt volūtates proprias, tā pniciosum eſt, vt hoc dn̄s iā poſtmodū iratus pro dānatione peccati irroget, dicēs: Et dimiſi eos ſecundū deſideria cordis eorum. Quamobrem qui vult tuta eſſe opera ſua, vel recta in conſpectu Dei, nihil obedientiæ præferat, nihil penitus ante ponat,

ponat, ſiue ſenior ſiue iunior ſit. Magis quanto ſenior eſt, tantò plus debet ſtudere ædificationi & perfectioni. Nullum ſibi finem faciat proficiendi, nullumq́ terminum ſtatuat acquirendi, cum ſibi audiat dici: Para in exitu opera tua. Et iterũ: Ne vetêris vſq; ad mortẽ iuſtificari. Et iterum: Sapientia in exitu canetur. Quanto plus ergo proficimus, tanto plus humiliemur: quia quanto plus humiliati fuerimus, tanto plus proficiemus. Nullus ſenior tam indoctus appareat, vt putet quod eũ nõ deceat obedientia, quæ Deũ decuit. Humilitas enim atq; obedientia in iunioribus neceſſitas, in ſenioribus vero dignitas eſt. Ille enim bene proficit, ille bene conſummat, qui quotidie ſic agit, quaſi ſemper incipiat. Quamobrem augmẽta meritorum incitamenta debent eſſe profectuum. Scriptura vero pronuntians de his, qui dum primas negligentias prętermittunt, in alias atq; alias ſemper incurrunt, ita ait: Peccator adijciet ad peccandum. De profectu vero dicitur: Et ſanctus adhuc ſanctificetur. Videamus primum quid eſt, peccator adijciet ad peccandum, verbi gratia: Mali cuiuſlibet aut obtrectationis paſſio impugnare me cœpit, ſi non ſtatim me pœnitudo vitæ huius momordit, cras tanta mihi huius vitij facilitas veniet, & quędam (vt ſic dixerim) ſuauitas

tas: vt reuocare me ab illo, & continere nō poſſum. Ita enim euenit, vt qui primo tempore emendare noluerit, incipiat in ſequenti nec velle nec poſſe. Verbi gratia: Superbiæ acquieſcere cœpi, regulam violaui, ſeniorem læſi, iuniorem deſtruxi: ſi non ſtatim me pœnituit, tam grauiter fuiſſe præſentum, ita de die in diem libentiſsime me rapiet ipſa violentia conſuetudinis & impetus paſsionis, vt nec iam delinquere me intelligam, nec peccare me ſentiam. Obſcurat enim atque obruit intellectum onus delicti, aſsiduitas delinquendi. Etenim ita cor negligentiis obduratur, vt hoc ipſum ſi ſe non humiliet, ſi non ſatisfaciat Præpoſito ſuo, non nocere ſe credat, inſuper inſultet, & dicat: Quā conſtanter illi reſtiti, quàm bene non acquieui, quanta autoritate reſpondi? Putabat quod ſemper me illi humiliare deberem. Quod qui facit, diabolo ſe tradidiſſe captiuum conſtat, qui de hominum vitiis & paſsionibus ac perditione lætatur. Et eiuſmodi animæ eueniet illa ſententia: Peccator adiiciet ad peccandū. Quā nos chariſsimi refugientes, illā potius teneamus quæ dicit: Et ſanctus ſanctificetur adhuc. Quotidie addamus ad merita, nec de nobis aliqd præſumamus, quia Dei eſt omne ꝙ poſſumus. Simus itaq; fratres in opere Dei indeficientes propter æternam

retri

retributionem, & quotidie ad meliora tẽdamus. Ipſa enim apprehendendi auiditas, ipſa cõſuetudo ꝓficiendi, ſemper nos ad meliora prouocabit, & vbi viderit Deus deuotionem animi, ardentiorem inſinuabit affectum. Et quantum nos addiderimus ad ſtudium, tantum ille apponet ad adiutorium. Quantũ nos appoſuerimus ad diligentiã, tantum ille addet ad gratiam, ſicut ille dicit, Qui habet dabitur illi, & ſuperabundabit: & alio loco dicit, Poſui adiutorium ſuper potentẽ. Gratia ergo de gratia naſcitur, & profectus profectibus ſeruiunt, lucra lucris, & merita meritis lucrum faciunt: vt quanto quis plus acquirere cœperit, tãto plus conetur & delectetur acquirere, vt acquiſitionis lucrum acquirendi nutriat appetitum, & quanto quis auidius de ſapiẽtię bonis hauſerit, tanto plus haurire deſideret: ſicut ipſa de ſe ſapientia loquitur. Qui edit me, adhuc eſuriet. Vrgeamus itaq; chariſsimi curſum noſtrũ, vt creſcat in nouiſsimo vita noſtra. Quærã' vſq; in finẽ, vnde ſine fine gaudere mereamur. Sed eſto, non poſſumus exercere corporis labores, conferamus nos ad ſpirituali um bonorũ deſiderium, ad cõpunctiõis & charitatis augmentũ. Si quotidie in cordibus noſtris diſponamus aſcenſus, nulla infirmitate, nulla ætate laſſari poſſumus:

vt his ſpiritualibus quibuſdam gradibus aſcēdere mereamur ad promiſſa domini noſtri Ieſu Chriſti. Amen.

De conuerſatione vera & interna.
Homilia IIII.

SIcuti à nobis Dominus pro ſuſcepti officij neceſsitate loquendi depoſcit officium, ita à vobis chariſsimi audiē di requirit affectū. Ita, inquam, charitati veſtræ expedit, his quæ pro ſalute veſtra dicimus obedire: ſicut nobis imminet non tacere. Nam ſi nos offenſam metuimus de ſilentio, quanto magis vos eādem debetis expaueſcere de contemptu? Si nobis, inquam, grāde periculum eſt aliena non arguere, quanto periculoſius eſt propria non corrigere? Ait quodam loco beatus apoſtolus: Videte vocationem veſtram fratres. Quapropter dilectiſsimi, et nos videamus vocationem noſtram. Non enim ſatis prodeſt, quod iſtum locum experiuimus, ſi hic tales ſumus, quales in ſeculo eſſe potuimus. Si enim bene perſpicimus, non ſolum iſta ſolitudo nos ad perfectionis neceſsitatem, ſed etiā ipſa congregationis multitudo conſtringit. Nam ſicut pretioſum atq; præcipuum eſt in medio multorum bene agere, plurimos ad profectum exemplo boni operis excitare: ita periculoſum atque perniciosum eſt, negligentius ac tepidius agen-

agendo multorum fidem frangere, multorumque animas deprauare. Sicut (inquam) fructuoſum eſt, in medio tantorum poſitum probabiliter viuere: ita periculoſum eſt aliquid deſtructionis egiſſe. Hoc autem quare dico? Quia (quod peius eſt) facilius inueniemus, qui ea quæ deteriora ſunt, quam quæ meliora ſectentur. Pronior eſt enim ad imitationē mali humana fragilitas. Quapropter nō nobis ſufficere credamus, quod nos in hanc ſcholam cernimus cōgregatos, niſi quod vehementius in nobis negligentias noſtras profeſſa perfectio, quàm non aſſumpta condemnat: quia ſecundum ſcripturę fidem, Qui multa promittūt, multum neceſſe eſt repetatur ab eis. O quantis proderit, & quantis è contrario oberit loci huius opportunitas & congruæ habitationis occaſio? Non enim in hoc loco vixiſſe, ſed in hoc loco bene egiſſe laudandum eſt. Nam quid nobis habitationis huius ſecretum prodeſt, quando tyrannico dominatu malitia in nobis regnat? quando ira ſuperequitat? quando maiorem metum in nobis humanus oculus quàm diuinus incutit? quādo nos illaudabiles eremitæ qui extra mundum nos eſſe credimus, per diuerſarum paſsionum vitia mundum intra nos incluſum tenemus: ita vt qui putabamus nos precibus

noſtris ſæculo ipſi poſſe ſuccurrere, pene ſit, vt videamus nos magis ſeculi interceſſionibus indigere. Dubium quippe non eſt, quod illa anima quæ per concupiſcentiam ſæcularium voluptatum poſſeſsio efficitur mundanæ conuerſationis, non poteſt effici regnum diuinitatis. Ideoque fratres videte vocationem veſtram: Venire quidem ad eremum ſumma perfectio eſt, ſed non perfecte in eremo viuere, ſumma damnatio eſt. Quid prodeſt, ſi locus quietis tantum corporaliter teneatur, & inquietudo in corde verſetur? Quid (inquam) prodeſt, ſi in habitatione ſilentium ſit, & in habitatoribus vitiorum tumultus & colluctatio paſsionum? ſi exteriora noſtra ſerenitas teneat, & interiora tempeſtas? Non enim ad iſtum conuenimus locum, vt mundus nobis famularetur, vt rebus omnibus abundantes, omni quiete frueremur. Non vtique ad quietem, non ad ſecuritatem: ſed ad pugnam huc conuenimus, ad agonem proceſsimus, ad exercenda cum vitijs bella properauimus, vt linguæ gladios retundamus, vt non ſolum inuicem non inferamus iniurias, ſed nec ſentiamus illatas. Peculiarius autem iſtud ad profeſsionem pertinet noſtram: nihil in hac vita conſolationis quærere, nihil quietis, nec recipere
velle

velle bona in vita ſua: ſed honores refu-gere, ſubiectione & abiectione gaudere, paupertatem ſtudio quærere: & non ſo-lum facultates, ſed etiam ipſas cupidi-tates è cordibus eradicare. Nihil enim habere, interdum res neceſsitatis eſt: ni-hil vero cupere, res virtutis. Et ſibi hunc ideo ſpecialiter modum religio-ſus debet imponere, vt tantum habeat quantum neceſsitas poſsit, non quan-tum cupiditas concupiſcit. Habendi e-nim amor, niſi ad integrum reſecetur, ar-dentior eſt in paruis, & plus torquet in minimis: & niſi ex corde pauper ſis & affectu, paupertas ipſa non virtus, ſed miſeria iudicanda eſt. Nouerimus itaque fratres nihil prodeſſe, ſi carnem noſtram ieiuniis atque vigilijs affliga-mus, & mentem noſtram non emunde-mus, aut quæ interiora ſunt nō curemus, Quid enim prodeſt afflictio corporalis, ſi linguā nequitijs & obtrectationibus pol-luamus? Nonne omnes labores noſtri in nihilum rediguntur? Nonne opus noſtrum velut fumus atq; vmbra euaneſ-cit, & velut ſtupæ fauilla in nihilum redi-gitur? O quanti & quàm diuturni labo-res ſubito pereunt, quanta bona frequen-ter iam acquiſita ac repoſita de manu ra-piuntur: dū id quod acquirere ſtudemus, cuſtodire negligimus? Quapropter grauis

nobis de cruce & corporis afflictione blãdimur, ſi exterior homo noſter ſanctis operibus exercetur, & à paſsionibus non curetur interior. Sic eſt quomodo ſi aliquis ſtatuam faciat à foris auream, ab intus luteam. Vel quomodo ſi domus magnifica arte conſtructa, à foris pulcherrimis coloribus depicta videatur, & ab intus ſerpentibus & ſcorpionibus plena ſit. Quid prodeſt quod adfligis corpus tuũ, quando nihil proficit cor tuum? Valde dura & nimis dolenda conditio eſt omni intentione ſtudium laboris impendere & fructum non recipere poſt laborem. Ieiunare & vigilare, & mores non corrigere, ſic eſt, quomodo ſi aliquis extra vineã aut circa vineam extirpet & colat, vineã autem ipſam deſertam atq; incultã derelinquat, vt ſpinas ac tribulos germinet, quæ inſiſtente cultore iucundiſsimos ex ſe fructus proferre potuiſſet. Agnoſcite itaque chariſsimi, quod ad ſalutem perpetuam conquirendam, abſtinentia corporalis ſola non ſufficit, niſi & animæ quoque ieiunium per abſtinentiam vitiorum fuerit ſociatum. Quid enim iuuat, ſi quiſpiam ſit corpore caſtus, & mente pollutus? Quem malicia deprauat, quem furor iracundiæ facibus exagitat, quem ſuperbia omni Dei gratia ſpoliat, quem mendacijs vel maledictis lingua commaculat,

nónne

nónne ipſe ſe fallit, nónne ipſe ſe irridet & decipit, ſi credat ſe ſolis ieiuniis ac vigiliis ſanctificandum? Et idcirco dilectiſsimi, ita corpus exerceamus ieiuniis, vt mẽtem purgemus à vitiis. Cogitemus illius iudicis inceſſanter aduentum: qui vtinam ſic nos paratos inueniat, quomodo nemo poteſt dubitare quod veniat. Quod ſi requiris quomodo veniet, illo vtiq; corpore quod pro ſalute noſtra ſuſceptũ, pro noſtris criminibus addictum, pro noſtra abſolutione damnatum, & pro noſtrorum vulnerum medicina lancea clauiſq; confixũ eſt. Prima enim erit in reos intoleranda ſententia reuerendarum præſentia cicatricum. Quid igitur illo tempore facturi ſimus, quando contra illos crucifixi domini liuores, notæ peccatorum noſtrorum ac maculæ libidinum proferentur? Aut quo putas vultu reſpiciet redemptio noſtra perditionem noſtram? Tanto grauiora erunt humana delicta, quanto maiora ſe oſtẽderunt diuina beneficia. Verendum eſt autem ne illam vocem reſurrectionis precioſa veſtigia crucis proteſtãtem, etiam in iudicio ſuo ad vaſa iniquitatis prolaturus ſit atq; dicturus ſit: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas: & affer manum tuam, & mitte in latus meum: & agnoſce, quæ pro te & à te, impietas humana, pertulerim: Illa vtiq; clauorum

eorum ſigna bonis ſalutaria, malis terribilia, quæ vſq; ad diem iudicij non delentur, ſine dubio obijcienda ſeruantur. Et quid poſt hæc ſequitur, niſi illud inter poſitum inter viuos & mortuos expauendum chaos, vaſtumq; diſcrimen, excluſæ à natura viuentium tenebræ exteriores. Dura ſeparatio à dulci intuitu ſanctorum & à ſocietate fidelium & è contrario inter lachrymabiles gemitus planctusq; lugentium collegium triſte miſerorum, & à beata patria æternum teterrimæ noctis exilium. Quàm lugubre erit homini, Deum videre & perdere, & ante præcij ſui conſpectum perire? Et ideo chariſsimi, iſta dum tempus eſt cogitantes, ita indefeſſo ſtudio laboremus, vt quod nobis contulit iudicatus, integrum in nobis inueniat iudicaturus.

De fructu conuerſionis noſtræ in præſenti & perſeuerantia.

Homilia V.

SCimus quidem ſpirituali militiæ, cui nos mancipauimus, magnam eſſe repoſitam in futurum remunerationem. Sed ſi bene reſpiciamus, in hoc ipſo opere quod agimus, quodammodo etiam in præſentiarum partem præmij poſsidemus. Et plane magnus vitæ fru-

fructus eſt, ſeculum potuiſſe deſpicere & Deo ſeruire cœpiſſe, euaſiſſe vitiorũ infœlicisſimum dominatum, effugiſſe gulæ atque luxuriæ fœdisſimam ſeruitutẽ. Quid ergo? Nõne magna pars præmij eſt, nihil iam habere commune cũ mundo, vanarũ rerum cupiditatibus non excruciari, ſceleribus non admiſceri, & in innocentia diem tranſigere: beatæ caſtitati operam dare, glorioſæ paupertatis ſufficientiam cum timore domini posſidere? De qua loquitur Sapientia: Melior eſt exigua portio cum timore domini, quam theſauri magni ſine timore. Intelligamus itaq́, quantum nobis dominus pia vocatione contulerit. Numeremus ſi poſſumus ex illo tempore ex quo hic conuerſari videmur, quanta peccata lucrifecerimus, de quantis fraudibus, de quantis adulterijs, rapinis, periurijs, ſacrilegijs liberati ſimus: & tunc videbimus, quantum etiã de præſentibus beneficijs domino debeam⁹. Si nunc ſæculo eſſemus, quid aliud ageremus, quã volueremur in malis noſtris, & animas noſtras quotidianis violarem⁹ maculis, quotidianis confoderemus vulneribus, & ita vt nec ſentiremus? Habet enim hoc infelix conſuetudo peccandi, vt quantum amplius quiſque peccauerit, tanto minus peccata ipſa intelligat, & tanto plus eum peccare delectet: vt

vt eueniat illud quod propheta peccatoribus clamat: Non eſt Deus in conſpectu eius: auferuntur iudicia tua à facie ipſius. Etenim quando ſubrepit delectatio peccandi, ſtatim futuri iudicij diem abſcondit obliuio. Econtrario autem, quanto quiſq; ſolicitior circa ſe fuerit, tanto plus metuit, ſicut ait ſcriptura: Sapiens timendo declinat à malo. Sapiens ergo ſemper in compunctione & ſemper in metu eſt. Et vt de præteritis ſuſpirat malis: ita de futuris periculis peruigili ſolicitudine cõtremiſcit. Qui de præteritis anxius eſt, id ſecum cogitat & reuoluit, ne forte parum defleuerit præterita, ne forte nondum ſatisfecerit pro innumeris debitis ſuis, ne forte magis ad veteres iniquitates noua ſuperpoſuerit vulnera, ne ſuper antiquas conſcientiæ maculas, recentia adhuc crimina impreſſerit, & conuerſionis nomen aſſumpſerit adhoc, vt grauius ſub ſacra profeſsione delinqueret. Aliquanti nobis ſufficere putamus, quod ad ſecretum iſtud conſcendimus, quod locum habitumque mutauimus, quod hic aliquãtum temporis viximus, ſpem omnem in annorum numerũ collocantes: ac ſic pernicioſa nosmetipſos perſuaſione fallentes putamus nos de omnibus debitis tranſegiſſe, putamus quod mala noſtra ſpacio tẽporis euanuerint. Et q̃a nos illorũ obliti

ſumus,

ſumus, credimus quod de memoria diui- næ ſeueritatis elapſa ſunt. Sed nō eſt ita. Omnia apud illum collecta, omnia apud illum repoſita atque ſignata ſunt. Audia- mus quid dicit ille, qui cum ipſo diabolo manu ad manum ſingulari certamine di micabat, beatus Iob: Signaſti quaſi in ſac culo peccata mea. Et iterum ipſe dominus ait; Nonne hæc collecta ſunt apud me, & ſignata in theſauris meis? Non putemus tam facile remitti poſſe inuſta ſemel cri- mina, & profundo vulnere in animæ ip- ſius impreſſa viſceribus. Multo opus eſt fletu, multo gemitu, multo dolore cor- dis, ad ſanandos ipſius cordis dolores. Tota inſiſtendum eſt ſpiritus contritio- ne, vt vetuſta mala tanquā ſagittæ quędā de conſcientia euellantur. Non ſufficit ſummis labijs dicere: Peccaui, parce, re- mitte. Saul dicebat, peccaui: ſed non obti- nuit illam veniam, quàm Dauid vna pœ nitentiæ voce promeruit. Et hoc quare? Quia confeſſionem nuda magis verba quā veri gemitus exprimebant, quia non compenſabat magnitudinem criminis lenta humiliatio ſupplicantis. Non leui agendum eſt contritione, vt debita illa re dimantur, quibus mors æterna debetur: nec trāſitoria opus eſt ſatisfactione, p̄ ma lis illis, p̄pter quę paratus eſt ignis æter- nus, ſi volumus intelligere, q̄ graues apud

ſe fa-

ſe faciet iudex noſter hominũm culpas, reſpiciamus ad pœnas. Quantum enim nunc patiens eſt Deus noſter in ſuſtinendis delictis noſtris, tam ſeuerus erit in diſcutiendis. Et ſicut inæſtimabilem parauit iuſtis gloriam, ita inæſtimabilem parauit improbis pœnam. Ergo ſuppliciorum acerbitatem è contrario de præmiorum magnitudine colligamus: quia qui nouit remunerare merita, nouit punire delicta: Saluberrima ergo eſt ac multum neceſſaria futuri iudicij recordatio, & præteritorum commemoratio vel deploratio delictorum. Quod ſi quis eſt, qui ſibi de præteritis illæſæ vitæ meritis blandiatur, & adhuc innocentem ſe trãſire putet ad domini ſeruitutem, & ideo ſe credit debere eſſe ſecurum: iſte talis reſpiciat quam incerti & quàm lubrici ſint exitus vitæ. De qua dicitur: Ne laudaueris hominem in vita ſua. Et cum hoc perſpexerit, etiam ſi de præterito ſe putat non habere quod lugeat, de futuro inueniet ſe habere quod timeat. Nemo ergo de præteritis ſecurus ſit. Tanti laquei obiecti ſunt ante pedes animæ noſtræ, tam innumeri hoſtes obſeruant & cuſtodiunt iter noſtrũ, tãtę foucę, & tanta prærupta, tantæ rerum difficultates interiacent inter nos & finem noſtrũ, viaq; ipſa, quæ per ſe arcta atq; ardua eſt, tantis ſpiritualium latronum inſidijs ob

ſide-

ſidetur, tantos nos ſcopulos tantosq́; fluctus tranſire neceſſe eſt, & videre, antequã ancoram optato in littore collocemus, & putamus nos de præteritis debere eſſe ſecuros, & ſine quotidiana cura, & ſine quotidiano timore et tremore diẽ noſtrũ tranſigere debere? Quis tranſiens ſuper alicuius profunda fluminis, per arctiſsimi pontis anguſtias, etiamſi maiorẽ partẽ in offenſo tranſmiſerit pede, iam periculum euaſiſſe ſe credat, quum in vltimo pontis ſpacio, ſi paululum titubauerit, caſum quẽ in medio ſpacio timebat, incurrit? Sic nos, etiam ſi magna pars vitæ iſtius proſpere videatur fuiſſe tranſacta, non ideo prę́ſumamus fiduciam, quã adhuc periculum pars extrema minetur. Quis in acie poſitus, ante finem certaminis, aut ante victoriæ ſecuritatem arma deponat? Nemo ergo ſecurum debere eſſe ſe iudicet, antequam ad finem felici conſummatione perueniat. Nec hoc nobis ſufficere putemus ad plenam ſalutem, quod inter ſeruos Dei vel habitatiõe cẽſemur, vel nomine cõputamr: ꝙ in inſula viuere, atq; inter monachos pſallere videmur. Clamat enim Deus noſter: Nõ omnis qui dicit mihi domine, domine, intrabit in regnũ cœlorũ. Hoc quare? Quia nõ auditores legis iuſti ſunt apud Deũ, ſed factores legis iuſtificabuntur. Vnde etiam ſi bene

vixe-

vixerimus, curſum noſtrum ſtabilitate et perſeuerantia commendare debemus, in loco vocationis noſtræ perſiſtẽdo & proficiendo. Vere dico, etiam ſi hic viginti aut triginta annos domino impendiſſemus (cui vtiq; totum noſcimus debere, quod viuimus) & rurſum annum vnum agere-mus in ſæculo: inæſtimabile eſſet, quantũ nos de æternis gaudiis fraudaremus quia ſpes noſtræ omnes in conſummatione atq; in fine conſiſtunt. Quid mihi proſit, ſi mihi ſata virentia in herbis ſpem meſſis oſtendunt, & me ſub ipſo falcis tempore, ſubita vel aeris intemperie, vel pluuiarum inundatione decipiant? Quid mihi proderit, ſi vinea ſpem omnem in flore promittat, & vel ferarũ incurſio, vel vaſtitas grandinis, ſpem omnem in conſummatione ſubducat? Ideoq; omnis proſperitas omniſq; laborum felicitas in fine cõſiſtit. Quum autem etiã illis dolendũ ſit, qui hinc poſt multa laborum ſtipendia, poſt aliquantum annorum ſpacium, pro aliquibus affectuum deſideriis abſtrahuntur: quid de illis erit, qui hic quatuor aut quinq; annos longiſſimum tempus credunt, & omnem reliquæ vitæ tractum in ſæculi vanitate conſumunt? quum etiam vnus annus ſæculi labores noſtros in eremo acquiſitos, ita poſſit abſumere, quomodo ſi mare magnum paruiſſimum in-

tra ſe riuulum recipiat & abſorbeat, atq; ei nec nomen relinquat. Neſcio ad quę lucra velimus in hoc ſæculo viuere. Nam quum hic grande putetur damnum; non quotidie aliquid acquirere, illic grandis queſtus eſſe putandus eſt, vel acquiſita non perdere. Hic (inquam) graue detrimentum creditur, non quotidie proficere: ibi vero ſumma virtus eſt, non perire. Ideoq; ſi adhuc tenues aut pauperes ſumus, hic aliquid conſequi laboremus. Si vero aliquid conſequuti ſumus, hic illud conſeruare curemus. Hoc ſolum nobis in compendium erit & gaudium, quod hic domino vixerimus. Ideoq; quàm diu hic conſiſtis, in arbitrio eſt, quum velis ad ſęculum declinare. Quum vero declinaueris, iam difficile ac pene impoſsibile erit, ad locum iſtum vel cogitatione reſpicere. Quod ſi aliquis ideo ſecurum ſe putat de hoc loco aliquando ſe poſſe recedere, quoniam hic bene cucurrerit, quod hic multum laborauerit: hic talis hoc agit, quomodo ſi aliquis oneratā mercibus nauē de portu ſoluat, & tempeſtatibus tradat, & ad ſcopulos atq; ad ſaxa detorqueat. Quanto itaq; plus laboramus tāto cautiores eſſe debemus. Proficientibus enim inſidiatur inimicus, & vbi videt aliquam ſpem aut aliquam gratiam, ibi tanquam leo rugiens & circumiens ad inuadendā

Nota prædam totus incumbit. Et ideo quia hic poſitis nocere non præualet, vult aliquos minus cautos per cogitationes ac per diuerſas tentationes ex hoc loco quaſi extra caſtra perducere, & quaſi de munitiſſima arce deponere: & quum depoſuerit, velut de loco ſuperiori confligere: vt etiam ſi nauem mergere non potuit, ſaltē ex detrimentis & damnis, quæ abundant in ſęculo, iucundiſſimam prædam referat. Immittit primum intentiones diuerſas, animoſitates, indignitates: vt dum hoc quod ſemel deſtinauit atq; in furore definiuit implere cōtendit, nō cogitet damnū ſuū, nō reſpiciat ruinā. Et quū illū depoſuerit tunc nihil omnino profutura pœnitudo ſuccedit. Hic ſumus, & toti non ſumus. Aut enim cordis cogitationibus variis & improbis & inhoneſtis agitamur, aut venenatis linguæ gladiis vulneramur, pro minimis ac paruiſſimis rebus ſcandalizātes: interdum etiam (quod monachū non decet) in lites & iurgia prorumpentes. Interdum profeſſionem noſtrā regulæ trāſgreſſione violamus, furtū inferre Præpoſitis, imo animab⁹ noſtris, ſub Dei oculis cōmittere, nō timentes. Quod agere ſub præpoſitorū præſentia veremur, ſub Dei oculis cōmittere nō timemus. Non cōtenti ſumus neceſſariis, ſed rurſum per cordis teporē, abundantiā, quā in ſæculo reliqui-

liquimus, deſideramus. Vnde non ſatis prodeſt, quod à nobis qualeſcunq; facultates excluſimus, quando ipſę in nobis reſiderunt cupiditates. Inde eſt, quod inter dū de rebus paruiſsimis excitamur, & pro vilium rerum appetitu viliſsimas contentiones mouemus. Hoc quare? Quia licet reliquerimus in rebus exteriora bona, adhuc tā in cordibus mala interiora retinemus. Et inter hæc quomodo exultat aduerſarius noſter, qñ nos videt ad hoc maxima cōtēpſiſſe, vt in minimis deformius vinceremur? Ideóq; ea quæ foris poſita erāt abieciſſe nil prodeſt, niſi etiā ea quę intus ipſius animæ viſceribus adhæſerūt, radicitus euellātur. Vnde & Apoſtolus nō dixit: Aurū & argentū radix eſt malorū omnium, ſed magis cupiditas diuitiarū. Et nō ſolū diuites, ſed qui volunt diuites fieri, incidere in laqueum & tentationem. Ergo Apoſtolus non ſolum habentes, ſed ipſam habendi perſequitur voluntatem. Ideóq; nihil proficit homo relinquēdo quod extra ſe habet, qui vitia intra ſe tenet. Itaque (vt dixi fratres) hic ſumus, et toti nō ſumus. Et quia intra muros poſiti vix reſiſtimus, in ſæculo expoſiti quid faciemus? Qualiter ſtare poterint in cōflictu atq; in ipſo colluctantium tempeſtatū impetu, qui tam grauiter periclitantur in portu? Ideóq; in quantum poſſumus

ſtabiles ſimus in hoc trãquilliſsimo ſinu.
Quamlibet negligens, quamlibet tepidus, non in vacuum currit qui ad palmã cõſummationis perſeuerãdo peruenerit.

Quàm alacriter Deo ſeruiendum ſit.
Homilia VI.

AD hoc ad iſtum locum conuenimus fratres, vt domino noſtro vacare poſsimus: non his rebus, quibus noſter delectatur inimicus. Certum eſt enim quod quando ea quę ad ſæculum pertinent loquimur, aut iniquis murmurationibus & obtrectationibus nos mordemus: ille horas noſtras Deo ſubtrahi, & ſibi gaudet acquiri. Quid prodeſt, quod nos parſimonijs, vigilijs, laboribusq́; conficimus: & ea quæ maxime in nobis Deus deſiderat, non habemus? Hoc eſt cor mundum & liberum ab iſtis negligentijs, quas qui ſeruat paulatim defluit, & ad maiora prolabitur? Illud ergo in primis habere ſtudeamus, quod in nobis dominus noſter expectat: id eſt, ſuauem benignumq́; ſermonẽ, mentemq́; ab omni maledicto, ab omni malicia liberam: & deuitatis his quibus ſpiritus ſanctus offenditur, humilitati, quieti, charitati operam demus. Hæc ſunt præcipua ſacrificia, hæc pinguia holocauſta, quæ in conſpectu domini in odorẽ ſuauitatis

tatis

tatis aſcendunt. Hoc etiam maxime ſtudeamus, vt illa quæ in honorem Dei agimus, cum claro agamus animo, cum fidei gaudio, & cum bono deuotæ voluntatis affectu. Quicquid ergo inuiti atque compulſi facimus, nouerimus nos ex eo non ſolum nullum habere fructum, ſed maximum incurrere detrimentum. Faciamus aliquem viro potenti obſequiũ ſoluere, quod vtique ſuperiores perſonæ à ſuis clientibus expectare conſueuerunt: nõne ſi nos viderit homo ille debitum ſibi officium inuito atque extorto animo, etiã cum quodam exhibere faſtidio, ſibi magis iudicaret factam iniuriam, & exhonorari ſe potius quàm excoli pronunciaret: & eiuſmodi negligenti atque indeuoto offenſam potius crederet referendam eſſe, quàm gratiam? Si ergo cultus atque honor hominis deuotionem, fidem, hilaritatem, requirit: vbi vtique interdum melior eſt ille à quo cultus exhibetur, quàm ipſe qui colitur, vbi nullum fructum officioſitas illa conſequitur, ſed hoc ſolum fructus eſt ſi mereatur ſuſceptus vocari: quanto magis nos in honore Dei noſtri obſeruare debemus, ne ad obſequia eius indeuoti atque compulſi, ne triſtes, ne ingrati inuitique veniamus, & non reſpiciat Deus ad munera quæ negligenti ac vili animo offeruntur? Non enim homini, ſed illi pe-

tius fides noſtra ſeruituram ſe eſſe promi
ſit, cui ad mortem vſq; ſeruire, vel ipſam
impendiſſe animam, parum debet videri:
cuius obſequijs atq; beneficijs etiam ipſi
angeli impares ſe confitentur, cui poſtre-
mo, quum totũ debeatur, nihil gratis ſol-
uitur: ſed remunerationem quaſi ipſe vi-
ciſsim debitor factus reddet pro ſolutio-
ne debitorum, & pro exiguis immenſa re
ſtituet. Pro hac enim miſera vita, labori-
bus & doloribus plena, in qua & vſus bre
uis eſt, & ipſa breuitas incerta: quàm vti-
que vitam, etiam ſi autori ſuo offerre diſ
ſimulet deuotio voluntatis, cõtinuo à no
bis eſt exactura lex mortis, & quod non
datur ex voto, ſoluitur ex debito. Pro
hac itaq; vita dabit illam vitam, quæ nec
oculo poteſt cerni, nec tacita mentis cogi-
tatione pertingi. Quàm vtiq; cõſequi eſt
facilius, quàm enarrare. Cuius erit curſus
ſine termino, vſus ſine faſtidio, refectio ſi
ne cibi adiutorio, requies ſine noctis o-
tio, ætas ſine ſenio, indeficiens ſub vultu
Dei claritas: & ſub antiquis perpetuiſque
gaudijs ſemper noua iucunditas, ac ſine
vllo amittendi periculo ſecura fœlicitas.
Huius ergo vitæ dulcedinem, iam nunc
de futuris illis ſæculis quotidie cogitan-
do, etiam in hoc corpore prægustare co-
nemur: & excluſa de ſenſibus noſtris ſe-
cularium colloquiorum vel deſideriorũ
ama-

amaritudine, quendã beatitudinis illius odorem totis ad nos cordibus attrahamus. Et diſcuſſo omni torpore, omni pigritia (cuius mater infidelitas) illa iam hilaritate, illa alacritate domino ac Deo noſtro, illo'q; gaudio ſeruiamus: quo gaudio ad munera ſua ipſo inuitante veniamus.

Quod in cœtu fratrum cautius conuerſandum ſit.

Homilia VII.

QVi inter multos vitam agere cõſtituerunt, aut cum grandi fructu, aut cum grandi periculo, vel diligentes vel negligentes ſunt. Vnde fœlix eſt illa anima, quæ dum bene in cõgregatione verſatur, multorũ gaudium eſt, & plurimi ex ea vel ædificantur vel illuminantur: bono enim eius dum multi communicant, additur. Ad quod etiam Sapientis illius ſententia reſpicit: Fili ſi ſapiens fueris, tibi & proximis tuis proficies. Ita ſi in congregatione poſitus obedientiam tenuit, ſi humilem patientem'q; ſe præbuit: quantos ædificauit tantos fœnerauit: quantũ bonum ex ſe proximis commodauit, tantum in ſua lucra conuertit. Si vero ècontrario per inobedientiam vel ſuperbiam ſuam, alios (quod facile euenire ſolet) ad maculam

compulit:quantos deſtruxit, de tantis periculum damnationis incurrit : quantis detrimento fuit,de tantis damna contraxit: & peccatum quod ab illo ſemel proceſsit , ad eum multipliciter redundauit. Quamobrem ſicut ille valde admirãdus atq; laudandus eſt, cuius curſus multorũ profectus eſt:ita ille merito lugendus eſt, cuius vita multorũ ruina eſt. Ideoq; chariſsimi quæ ad ædificationem pertinent, ea in medio poſiti agere ſtudeamus:ne vitia noſtra aliorum virtutibus noceant: ne aliorum feruorem tepor noſter debilitet,ne aliorum patientiam iracundia noſtra violet , ne aliorum humilitatem ſuperbia noſtra deprauet, ne aliorum ſanitatem infirmitas noſtra corrumpat , ne aliorum pulchritudinem fœditas noſtra contaminet , ne aliorum ardentes extinguamus lampades , ſi noſtras illuminare non poſſumus. Et quidem ſtultæ illæ virgines,quamuis ſtultæ eſſent , non tamen alienas extinguere , ſed ſuas illuminare cupiebant . Ad iſtarum igitur ſimilitudinem , ſi cui noſtrum deeſt pinguiſsima gratia humilitatis, ſi fidei ignis , ſi flamma feruoris,ſi oleum charitatis, ſi lumen diſcretionis: veniat ad eos quos magis abundare perſpexerit: & gratiam in ſe proximi non auferendo,ſed imitando tranſfundat : & bona poſſeſsionis alienæ ſine

dam-

damno, imo cum lucro poſſeſſoris inuadat. Nũquam enim tibi deficiet, quicquid alter de te proficiet. Nunquam enim ſenſit luminis ſui damnum plurimus ignis aſcenſus, nec minuit ſolis lucem conſiderantium multitudo: ſed quanti ad eum proſpexerint, tantis munera ſua commodat, & ipſe ſemper integer permanet. Benedicta Deo illa anima, cuius humilitas alterius confundit ſuperbiam, cuius patientia proximi extinguit iracundiam, cuius obedientia pigritiam alterius tacite increpat, cuius feruor inertiam alieni corporis exuſcitat: qui proximi ſui turbatũ præ ira oculum cordis, gratia conſolationis & ædificationis illuminat. Melior eſt hic, quàm ille qui fratrem ſuum paululũ ab aliquo contriſtatum, non iam ſolum porrecta manu ſubleuat, ſed magis titubantem, ſicut parietem inclinatum, multiloquiorum impulſu adiuuat ad ruinã; & pro diſciplinæ ratione correptum, per ſiniſtra conſilia ſic incitat, vt allidat: ſic armat, vt perimat. Itaq; fratres, cui mala propria non ſufficiunt, ille ſic agat vt iudicium etiam alienæ perditionis incurrat. Certũ eſt chariſsimi, niſi hic noſtras quotidie reſecemus & circuncidamus paſsiones, deteriores nos multo effici, quàm fuimus dum in ſęculo viueremus: ita vt fiant poſteriora peiora prioribus.

De vtriuſq; hominis, externi ſcilicet & interni vitijs extirpandis.

Homilia VIII.

SI quādo terræ operarius & ruris cultor agrum ſuū ſeminibus præparauit non ſibi ſufficere putat rudem campum vomere præcidiſſe, & aſsiduo aratro duras edomuiſſe glebas, ac ſulcis frequentibus confeciſſe, ſed inſuper ſtudet agrum illum infœcundis germinibus emundare, noxijs euacuare ruderibus, ſpinoſarum ſtirpium fomites excuſſa radice conuellere: ſciens terram ſuam ſine purgatione mali germinis, boni feracem eſſe non poſſe, ad ſe dictum putans illud, quod ad ſpiritualem agricolam pertinet: Nouate vobis noualia, & nolite ſerere ſuper ſpinas. Ita & nos qui Dei agricultura effecti ſumus, qui ſpem fructuum noſtrorum non terræ credimus, ſed cœlo repoſitam: non nobis ſufficere putemus terrā corporis noſtri vigiliarū exercitijs edomare, vel ieiuniorū labore cōficere: ſed in primis mentē extirpatione vitiorū mundare conemur, circūcidere mores, excidere paſsiōes, eradicare ſuperbiā, plātare humilitatē, effodere irā, fundare patientiam, amputare inuidiam, inſerere beneuolentiam: & huiuſcemodi virtutibus agrum cordis, quaſi quibuſdam bonæ frugis fœcundare ſeminibus. Cæterū ſi ca-

ſi caro conteritur & anima non fructifi-cat, ſimile eſt, ac ſi campus arari non de-ſinat, & nunquam tamen meſsis appa-reat. Quamobrem ſi interius non mun-damur, & exterius affligimur, quantum video inimicitias contra vtrumque ſuſcipimus. Tantum laboris nobis indici-mus propter animam, & nihil impendi-mus ſtudii circa ipſam: interdiximus no-bis diuerſas ſæculi voluptates, varios de-litiarū ſapores, in quibus erat aliquid iu-cunditatis atq; dulcedinis: & nunc abſti-nere non poſſumus à ſuperbia, ab ira, ab inuidiæ venenatis paſsionibus, in quibus nihil eſt niſi quicquid amaritudinis atq; rācoris eſt. Propter amorē domini noſtri, ad relinquēdos dulces affectus & chara pignora fortiſsimi fuimus, iucundiſsimos piiſsimorum vultus parentum quaſi odiſ-ſemus, ita fugimus, bellum quodam mo-do ipſi pietati indiximus: & nunc ad de-clinandas negligentias, ad expugnanda leuiſsima vitia, infirmi ac deſides ſumus. In abdicanda ſæculi iucunditate tam magna promiſimus: & nunc maledicere, obtrectare, moueri contra vilia, inſuper & in hominem iraſci & ſcandalizari, hęc vincere impoſsibile, ac ſupra humanā pu tamus eſſe virtutem. Sed quod nunc in minoribus cedimus, per vitia noſtra ipſi nos accuſamus. Docemus enim

quod quicquid hic agimus, non impoſsi bilitatis eſt,ſed teporis. Ideoq; fratres,reſ piciamus ad fidem illam feruoremq́; qua cœpimus: & ad ornandum conuerſatio nis noſtræ vſum, ſaltem de primordijs noſtris ſumamus exemplum. Si periculo ſum eſt, non quotidie aliquid addidiſſe, quanto periculoſius eſt etiam ab initijs receſsiſſe? Opus eſt ergo vt laborem corporalem ſpiritualis fructus, id eſt, morum emendatio ſubſequatur. Vitia quæ vtrunque hominem impetunt, vtriuſq; labore vincenda ſunt, atq; expugnanda. Parum prodeſt carnis contritio, ſi non adhibeatur cordis ſolicitudo, & mentis intentio. Quod ſi ſolum laboret corpus, & ſpiritus non repugnet, quid prodeſt paſsiones impugnari à famula, quæ pacem inueniuntur habere cum domina? Nam leuius eſt, ſi interdum caro ſola impugnationibus quibuſcunq; vexetur. Verbi gratia, ſi concupiſcentia gulæ ac luxurię aculeis inquietetur, fieri non poteſt, vt ad animæ non veniat periculum, niſi mens reſ puat voluptatem. Quod ſi concupiſcentia peccati arcem mentis obtineat, quid mihi prodeſt, ſi nondum maculatus videatur exterior homo meliore ſui parte vitiata? Si enim interior victus eſt, iam vterq; captiuus eſt. Quid prodeſt, ſi extra ciuitatem geramus bellum, & intus pa

tiamur

tiamur excidium? Ideoq; ſi de vigilijs re uertentem inobededientiæ paſsio, ſi ſpiritus inuidiæ, ſi conſuetudo obtrectationis excipiat, ſi ad tranſgreſsionẽ regulæ præſumptio furtiua ſolicitet: & ſi zizania tritico miſcui, quod videbar congregaſſe diſperſi, ſpem meſsis auibus feriſq; donaui, ac ſic vno momento laborem totius noctis effudi: & quod peius eſt, nec effudiſſe me ſenſi. Hæc eſt enim ſpiritualium bonorum ratio, vt quam ea ſummo labore conſtet acquiri, tam facile pereant, vt vix poſsit intelligi. Et inde eſt quod nos interdum ſanctos putamus, quia lucra de laboribus æſtimamus, & detrimenta ſubſequentia deprehendere non valemus. O quàm frequenter iudicationis malum vanitatis ac iactantiæ morbum, dum nõ ſentimus, incurrimus? quàm frequenter inuidiæ ſpiritu adurimur, vel inhoneſtis atq; obſcœnis cogitationibus in ipſo corde confundimur: poſt perceptionem vulneris nullus ſequitur ſenſus doloris, nulla contritio compunctionis. Sed quid ego de his occultis loquor, quæ ſerpentino quodam lapſu ad animam ipſam penetrantes, venenato neſcios & ignaros dente percutiunt? Apertis interdum à nobis ipſis ſcandalorum bellis collidimur, obtrectationibus ac maleloquijs linguæ noſtræ velut proprio mucrone confodi-

 mur,

mur, conuitiſs interdum etiam in præpoſitos violamur illatis: & in eorum iniuriis ipſum quodammodo Chriſtum dominum colaphiſamus, qui dixit: Qui vos ſpernit, me ſpernit: Et nullus conſcientiæ ſcrupulus, nulla compunctionis medicina ſubſequitur. Sed quid in vobis pœnitentiæ fructum quæro? Vtinam interdum poſt ſperatam veniam non pœniteat, vtinam non pœniteret humiliari, quos non pudet præueniri. Reſpõdeat mihi illa anima, quæ peccatum ſuũ confuſione mortifera in conſpectu fratrum ſic agnoſcere erubuit, quomodo vitare debuiſſet: quid faciet, quum ante tribunal diuinũ & ante cœleſtis militię fuerit pręſentata cõſceſſum, quum hinc atq; inde quaſi quibuſdã vehemẽtiſsimis teſtibus vrgeri cœperit, veteribus circũdata malis, quæ per humilitatis & cõpunctionis remedium curari dum licebat noluit: quæ præpoſitis ſubtrahendo atq; celãdo, æterno examini atque æterno iudici integra reſeruauit? ideoq; qui culpas & negligentias etiam quę paruæ æſtimantur, præſenti deflet atq; exponit reatu, nouerit ſe de ſupplicio æterno, breui tranſiſſe compendio. Itaq; ſi cupimus, vt nos nequaquam fallat atque decipiat ſolicitiſsima carnis vanitas, & ſecretę inhoneſtę́q; cogitationis obſcœnitas, tacitę mentis voluptas,

luptas, incauti cordis tepiditas: prius ea quæ manifeſta ſunt, id eſt gulę appetitus, irę motus, ſuperbiæ impetus, contradictiones tumidas, obtrectationes improbas, à moribus noſtris excindere feſtinemus. Quomodo enim præuidere poterimus in ſecreto hoſtem, ſi hunc euitare non valuerimus aperta congreſsione pugnantē? Ideoq; chariſsimi, militia noſtra hęc à nobis requirit, vt non contra alios, ſed contra noſmetipſos quotidie dimicemus: & vniuerſos hoſtes noſtros in nobis ipſis iugiter perſequentes, palmam ſpiritualis triumphi à domino cōſequamur. Et quidem quam diu ad mundum pertinebamus, illis actibus ac negotijs militantes in quibus nunc erubeſcimus, tunc nobis aduerſarius noſter non obſtabat, imo etiam conſentiebat: quia circa miſerabilem & perditam vitam noſtram non inueniebat in quo ſuam exerceret inuidiam. Delectabant illum opera noſtra, ſufficiebant illi per ſe crimina noſtra. Quis enim ſuſcipiat bellum cum milite ſuo? Quis velit impugnare ſubiectū ſuum? Supra omnē infœlicitatem erat vita illius, cui nocere non dignabatur inimicus. At vero nunc, poſtquam voluptatibus eius renunciauimus, quia videt cultores ſuos ad authoris ſui priſtini famulatum rediſſe, videt in nobis quodammodo idola
ſua

ſua in Dei templa mutari frendens & tã-
quam leo rugiens, omnes nocendi aditus
peruigil inſidiator explorat. Vrget con-
tra nos vitiorum acies, exhibens ſecum
ſeptem ſpiritus nequiores ſe, ſi forte do-
mum noſtram ſpiritualibus bonis vacu-
am inueniat, ac vacantem, & cum turbis
ſuis eam valeat occupare, vt ſibi in ea prę
miſsis vitijs, quaſi quibuſdam metatori-
bus, præparet manſionem. Atq; ideo cha
riſsimi, mille contra nos nocendi verſat
ingenia. Iuniores quoſq; & inſipientes,
vel indecoris gulæ blandimentis attentat
vel aculeis nõ edomitę carnis impugnat,
ſi poſsit eorum ſenſus vel honeſtas cogi-
tationes polluere, & ignobilem triuin-
phum de caſtitatis vulnere reportare. Me
liores vero quoſq; ac ſeniores per elatio-
nis ac iactantiæ malum, profectu ipſo ac
meritis proprijs expugnare conatur, vt
dum tempora, dum ipſa merita ingerit,
per immundiſsimam vanitatem, humili-
tate cordis excidat, & quod eſt periculo-
ſum, in conſpectu Dei ſibi hominem pla-
cere perſuadeat. Iam vero illud commu-
ne ac familiare malum eſt, quod armat
contra nos linguæ noſtræ gladios, quod
irarum inflammat ſtimulos, atq; ita di-
uerſis paſsionibus inebriat mentem, vt
quando aut iraſcimur, aut obtrectamus,
aut maledicimus, alijs nos nocere creda-
mus.

mus. Sed non eſt ita chariſsimi. Nam vniuſcuiuſq; vitij malum, in ſuum redundat autorem: ſuam linguam maleloquus maculat, ſuum cor obtrectator exulcerat: ſuæ mentis lumen iracundus obcæcat, ſuam animam inuidus veneno liuoris aſpergit. In quo illud Salomonis impletur: Fili ſi malus fueris, ſolus hauries mala. Inde ergo euenit dilectiſsimi, ſicut dixi, quod nos interdum deteriores eſſe ſentimus, quàm in ſæculo fuimus, quia ad malum in colluctatione incentores ſumus, quia hoſti quem ipſa conuerſatione prouocauimus, in medio certamine manus damus: nec in feruore quo cœpimus perſeueramus, ſed debellante tepore ſuccumbimus. Ideoq; magnis viribus defendendum eſt nomē magnæ profeſsionis. Multum eſt quod ad eremum veniendo promiſimus Deo, quamlibet multa ſint quæ ſperamus à Deo. Ideoq; diſcutiamus omnem inertiam, omnem laſsitudinem mētis, & precioſam militiam precioſo agamus affectu. Non expectemus ad obſequia domini noſtri, mercenariorum ac ſeruorum more compelli. Neque contenti ſimus, vt alius à nobis exigat, quicquid ad ſalutem & gloriam noſtram pertinere cognoſcimus. Ante omnia caueamus, vt quod nobis agere neceſſe eſt, non agamus inuiti. Nec ante opus cōtradicamus,

nec

nec in opere murmuremus, nec nobis de conſummato opere placeamus, male blandiente iactantia. Ante omnia fratres ſolicito cordis oculo negligentias noſtras quotidie diſcutiamus, easq; nobis diſcuſſo teporis nubilo ante oculos conſtituamus, dicentes illud: Peccatum meum ego cognoſco, & delictum meum contra me eſt ſemper. Scelus eſt quod interdū nobis leuia ac vilia facit peccata noſtra ipſa conſuetudo peccandi, cùm certum ſit nos ſicut de minimis bonis augeri, ita de minimis negligentijs debere compungi. Non eſt enim minimum vitia intra hominem negligere minima. Neſcio de quibus delictis debeant eſſe ſecuri, etiam de peccatis ignorantiæ iudicandi, ac rationem de ſermonibus otioſis ac de cogitationibus reddituri. Neſcio quæ debeant delicta negligere, de quibus & ipſe dominus cum quadam definitione declarat: Amen dico vobis, ſi qs dixerit fratri ſuo fatue, reus erit gehennæ ignis. Quis inter hæc vllam ſperare indulgentiam poſſet, niſi quā procliuis eſt homo ad delinquēdum, tam miſericordia domini noſtri diues eſſet ad remittendum? Reſpiciamus ergo fratres vocationem noſtram. Ambulemus in humilitate, in omni patientia, in omni manſuetudine. Ponamus ori noſtro cuſtodiam. Timor futuri iudicij mitiget

get iracūdiam, cogitatio vltimi diei frangat ſuperbiam. Cogitemus, qui luctus erit negligenti animæ ex hoc corpore diſcedenti, quæ anguſtiæ, quæ caligo, quæ tenebræ: quum ex illo aduerſariorum numero prima occurrere cœperit conſcientia diuerſis circumtecta criminibus. Ipſa enim remotis omnibus probationibus ingerenda erit oculis noſtris, vt nos & conuincat probatio, & confundat agnitio. Non ibi licebit vel celare aliquid vel negare, vbi non de longe alicunde, ſed deintus ꝓceſſurus eſt accuſator & teſtis. Quamobrem vt futuram illam confuſionem ex præſenti, quæ inter homines euenire ſolet confuſione coniiciamus, cogitemus ſi alicui noſtrum inter nos obiicerentur delicta & occulta ſua, quemadmodum & cordi intrinſecus nota ſunt: vere dico communes omnium vultus ferre non poſſet. Et quid faciet infœlix anima, quando cum opprobriis & fœditatibus ſuis angelorum fuerit conſpectibus præſentata? At vero illa anima quæ bene curſum ſuum direxerit, quæ Chriſti ſermonibus obtemperauerit, quæ profeſsionem ſuam in omnibus cuſtodierit, non timebit illius vltimæ horæ neceſsitatē. Exire de huius corporis habitaculo, ita ſibi videbitur, quaſi poſt longas carceris tenebras producatur ad lu-

ad lucem, quaſi de aliquo obſcuriſsimo ſpecu in aulam regiam introducatur, quaſi de lacu miſeriæ & de luto fœcis abſtracta ſplendidis ac ſpecioſis veſtibus induatur, atq; inter florum & aromatum ſuauitatem miris reficienda odoribus collocetur. Recordemur, quàm iucunda ſit quies, quàm delectabilis repauſatio poſt depoſitum alicuius grauiſsimi oneris faſcem: quàm dulce ſit poſt longæ captiuitate catenas, ad charam patriam recuperata libertate remeaſſe: quàm precioſum ſit poſt multæ nauigationis pericula, ad optatam terram atq; portum deſiderabilem perueniſſe. Atq; ex his colligamus & cognoſcamus, quàm iucundum erit, comite bona conſcientia, ad vera & ſolida gaudia, atq; ad angelorum tranſire conſortia: & ad illam vitam conſcendere, vbi nulli erunt labores, nulli dolores, nulla damna, nulla incommoda: & quod ſuper omne bonum eſt, nulla peccata: ſed æterna innocentia, inuiolata iuſtitia, inconcuſſa ſecuritas ac ſempiterna fœlicitas.

In quo verus monachi profectus conſiſtat.
Homilia IX.

VIdete vocationem veſtram fratres chariſsimi. Venire ad eremũ ſumma perfectio eſt: non perfectè autem in eremo viuere, ſumma

ma damnatio eſt. Quid prodeſt, ſi in lo-co quies teneatur, & inquietudo in corde verſetur: ſi in habitatione ſilentium ſit, & in habitatoribus vitiorum tumultus & colluctatio paſsionum? Si exteriora noſtra ſerenitas teneat, & interiora tempeſtas? Solemus annos noſtros & temporum ſpacia, quibus hic viuimus ſupputare. Non te fallat, quicunq; es, numerus ille dierum, quos hic relicto corporaliter ſæculo conſumpſiſti. Illum tantum diem vixiſſe te computa, in quo voluntates ꝓprias abnegaſti, in quo malis deſiderijs reſtitiſti, quem ſine vlla regulę tranſgreſſione duxiſti. Illum diem te vixiſſe computa, quem non malitia, non inuidia, nõ ſuperbia, commaculauit: quem non mendacij, non periurij culpa reſperſit: qui peccato non ceſsit, qui diabolo repugnauit. Illum diem vixiſſe te computa, qui puritatis & ſanctæ meditationis habuit lucẽ, quem non conuerſatio tenebroſa mutauit in noctem. Illum (inquam) diem applica ad vitam tuam, cuius vſus peruenit ad animam tuam. Solemus etiam nobis de corporalium ieiuniorum, & viſibilium vigiliarum aſsiduitate blandiri. Qui poſt vigilias, ac de ipſis forte vigilijs, ad obtrectationes, ad verboſitates, ad murmurationes egreditur, qui ſe de choro pſallentium ad comeſſationes inhoneſtas bi-

bitio-

bitiones'q; furtiuas, non ſolū dānabili trā
greſsione, ſed etiam abominabili vilitate
ſubducit: multo eſſet leuius, ſi ſomnolētia
dominante dormiret. Qui ieiunans one-
ratum & prægrauatum pectus iracundiæ
& indignationis diſtenſione circumfert,
qui à vino abſtinet, & in ſenſibus ſuis a-
mara diſcordiæ ebrietate turbatur: qui
(inquā) in exteriore ſalutifera poculorū
parcitate ſe macerat, & in interiore homi
ne mortiferū Sodomorum vinum viſceri
bus infectis eructat: nō in ſe propheticas
voces dirigi, etiā in præſenti vita dānatus,
intelligit. Non tale ieiuniū elegi, dicit do-
minus. Vel illud: Ex vinea Sodomorum
vinea eorū, & vitis eorum ex Gomorra.
Vua eorū, vua fellis, & botrus amaritudi-
nis in eis. Ita aūt interdum diabolus, quū
aduerterit animā fide vacuam & Dei ti-
more nudatam, ita diuerſis paſsionibus
inebriat mentem, vt quando aut maledi-
cimus, aut iraſcimur, aut obtrectamus,
alijs nos nocere credamus. Sed nō ita eſt.
Nam vniuſcuiuſq; malum vitij in ſuum
recurrit autorem: ſicut dicit ſermo diui-
nus: Fili ſi malus fueris, ſolus hauries ma
la. Suam linguam maleloquus maculat,
ſuum cor obtrectator exulcerat, ſuæ men
tis lumen iracundus obcæcat, ſuam ani-
mam inuidus velut quadā rubigine peſti
fero liuore corrūpit: Et ſicut exulceratis
paren-

parentibus naſcūtur viperę, ſicut(inquā) naſci viperæi fœtus diruptis matrum viſceribus aſſeruntur: ita humana pręcordia ipſis primitus quas cōceperunt paſsionibus dilacerantur. Illa(inquam) præcordia, de quibus vitiorum generatio ſerpentina profertur: ipſa primitus monſtruoſi partus fœcūditate violātur. De tali partu dicit ſermo diuinus: Ecce parturiuit iniuſtitiam, concepit dolorē, & peperit iniquitatem. Conuertetur dolor eius in caput eius, & in verticē ipſius inquitas eius deſcendet. His itaq; auditis, noſtrę vt oportet circa vos feruētis charitatis anim⁹, pro aliquorum negligentijs, quarum longo cruciabar dolore præmiſsis, & aliquibus exonerati pectoris ęſtib⁹, præcipimus & admonemus: atque etiam vos pro vobis, ſi tamen affectum pręcipientis audire non dedignemini, obſecramus, vt de reliquo corrigamus mores, negligentias emēdemus: ne ad vos poſtmodū nō cum lingua ac ſermonis virga, ſed cum his verberibus, quæ obdurata depoſcunt corda veniamus. Elaborate potius deinceps, vt inter vos contentione laudabili ac meliore tandē æmulatione certetis, quis veſtrū in opere Dei promptior, quis in oratione feruentior, in lectiōe ſolicitior, in caſtitate purior, in ſobrietate parcior, in lachrymarū largitate profuſior, in corpore

honeſtior, in corde ſyncerior, in ira mi-
tior, in manſuetudine moderatior, in riſu
rarior, in compunctione feruentior, in
grauitate fundatior, in charitate ſit iucũ-
dior. Et ideo ipſi noſmetipſos caſtigem⁹
quotidie, ipſi nobiſcum rationem de quo
tidiana conuerſatione faciamus. Alloqua
tur ſe in ſecretis cordis vnaquæq; anima
& dicat: Videamus, ſi hunc diem ſine pec
cato, ſine inuidia, ſine obtrectatione aut
murmuratione tranſegi: videamus, ſi ho
die aliquid quod ad profectum meum,
quod ad ædificationem aliorum perti-
net, operatus ſum. Puto quod hodie illũ
incipientem deſtruxi? Hodie ſeniori meo
inobediens fui, mentitus ſum, peieraui, i-
ra vel gula victus ſum. Plus hodie riſi,
plus cibo ac potui, plus otio ac ſomno q̃
decebat indulſi, minus quàm debui, legi,
minus oraui. Quis mihi reddat hunc di-
em, quem in vanis fabulis perdidi? Ac ſic
fratres de omnibus negligentijs noſtris
cõpungamur in cubilibus. i. in cordibus
noſtris. Si ita egeritis, nos quidẽ de ꝑfe-
ctu veſtro lætabimur, ſed vos de acquiſi-
ta ſalute gaudebitis: nos vobis ꝓ ſalutis
veſtræ acquiſitione ſubdetis, Donet aũt il
lius pietas q potẽs eſt, vt ita de ſermone
noſtro ꝓficiatis, vt nos viciſsim veſtris o-
rationib⁹ adiuueris, nobiſq; in præſenti vi
ta ornamentũ ſitis, & in futura præſidiũ.

Quod pro delictorum varietate variæ quoq; purgationes adhibendæ ſint.

Homilia X.

AIt quodam loco ſermo diuinus: In diebus ſolemnitatū veſtrarū affligite animas veſtras. Quare hoc dixit? Quia ieiunia ac vigiliæ & ſanctæ afflictiones humilia corpora macerant, ſed macerata corda purificant: membris ſubtrahunt fortitudinē, ſed conſcientijs addunt nitorem. Nihilominus de contritione animi redimuntur crimina voluptatum. Per duræ crucis exercitia decepta dudum carnis gaudia puniūtur; ac ſic mortificatione pręſenti futuræ mortis ſententia præuenitur. Et dum culpæ autor humiliatur, culpa cōſumitur. Dumq; exterior afflictio voluntariæ diſtrictionis infertur, tremendi iudicij offenſa ſedatur: & ingentia debita labor ſoluit exiguus, quę vix conſumpturus erat ignis æternus. Tractantes ergo cauſam ſalutis noſtræ faciamus intra nos, quod circa nos facere ſolent medici. Si læſura aliqua vel querela in prima corporis cute ſentitur, curatio medicamenti blandioris apponitur: ſi vero in oſſibus vulnus abſconditū aut in viſcerū ꝓfunda immerſum eſt, auſteriorem & violentiorā poſcit vis occulta medicinā: vt vlceris magnitudo aut ſectione aut

exuſtione ſupercuretur, & dolor dolore pellatur. Similis ratio eſt in ægritudine hominis interioris adhibenda. Si leuia ſunt fortaſſe delicta: verbi gratia, ſi homo vel in ſermone vel in aliqua reprehẽſibili voluptate, ſi oculo peccauit aut corde: verborum & cogitationum maculæ quotidiana oratione curandæ, & priuata compunctione tergendæ ſunt. Si vero quiſque conſcientiam ſuam intus interrogans, facinus aliquod capitale commiſerit: aut ſi fidem ſuam falſo teſtimonio expugnauerit ac prodidit, ac ſacrum veritatis nomen periurij temeritate violauerit, ſi velum baptiſmi tunicam, & ſpecioſam virginitatis holoſericam cœno commaculati pudoris infecerit, ſi in ſemetipſo nouum hominem nece hominis occiderit, ſi per augures & diuinos atque incantatores captiuum ſe diabolo tradiderit. Hæc atque huiuſmodi commiſſa expiari penitus communi & mediocri vel ſecreta ſatisfactione non poſſunt, ſed graues cauſæ grauiores & acriores & publicas curas requirunt: vt qui cum plurimorum deſtructione ſe perdidit, ſimili modo cum plurimorum ædificatione ſe redimat. Homo enim ſeipſum decipit, ſi quum in medullis feruere ſibi ſentiat morbum, per ſuperficiem corporis molle deducat vnguentũ. Hac itaque princi-

principalia mala ingenti rugitu & gemi-
tu & fonte indigēt lachrymarū,atq; poſt
lachrymas clamandū eſt cū propheta:Ru
giebam a gemitu cordis mei , lauabo per
ſingulas noctes lectum meū.Et iterū:Ego
autem cinerem tanquā panē manducabā
& potū meum cum fletu miſcebā. Nemo
deſpiciat hāc humilitatē. Summus rex e-
rat qui iſta dicebat, ſummus rex erat qui
iſta faciebat. Oportet itaq; ſicut ſupra
mortuum conclamatū,ita magnos ſupra
extinctam animam dare planctus.Et quo
modo ſolet mater orbata ſuper amiſſio-
ne vnici filij ſui fracto pectore lamentari:
ita conuenit ſuper vnicam ſuam cum ſpe
reparationis affligi. De qua vnica ſermo
propheticus dicit:Erue à framea animam
meam, & de manu canis vnicam meam.
Quare vnicam dixit? Siue quia tanquā
vnica diligenda eſt, ſiue quia ipſa ſola &
ſingularis ante tribunal cœleſte rationē,
remotis omnibus ſolatijs reddditura eſt.
Ita (inquam) neceſſe eſt ſuper hanc vnicā
criminū mucrone cōfeſſam totū pondus
doloris effundi:ſi forte poſſit lachrymarū
viuificata fontibus calore fidei ſuſcitari.
Accendenda eſt con punctio, corroborā-
dæ ſunt preces futuri recordatione iudi-
cij,atq; miſericordiarū operib⁹ adiuuādæ
Audienda eſt prophetæ ſententia , ſed au-
dienda obedientiæ aure dicentis: Accipe,

o rex conſilium meum, & peccata tua ele emoſynis redime. Exemplũ etiã illius euangelici viri ita audiendum eſt, quaſi vere pro noſtra redẽptione cõſcriptum: Dimidiũ domine bonorũ meorũ do pauperibus. De quibus audiuimus dominum in euangelio ineffabili dignatione & charitate dicentẽ: Qui fecerit vni ex minimis iſtis, mihi fecit. Quæ verba eleemoſynarum nobis effectus cæleſti autoritate cõmendant. Sed forte quãdo de eleemoſynis loquimur, expaueſcit anguſta paupertas. Non ita chariſſimi. Meminerit potius æra minuta diuitum theſauris fuiſſe prælata, quia nõ ſolum copia largitatis, ſed beneuolentia paſcitur largientis. Ego autẽ puto chariſſimi, quod ita deus pauperes in hoc mundo eſſe permiſerit, vt in pauperibus diuitũ fidem probaret, vel in pauperũ miſericordia diuitibus miſereretur, vt abundantib⁹ boni operis ac redẽptionis ſuæ occaſio nõ deeſſet, vt beniuolum locupletẽ etiã inopia aliena ditaret, & opulentior quiſq; ingentia de egẽte lucra reciperet: & mirifico ſummoq; cõmerciodũ inopi miſericordia tẽporali largitate cõfertur, ſibi æternus theſaurus cõpenſetur. Dirigamus ergo actus noſtros, & quicquid poſſumus, & quicquid valem⁹, in exercitia bonæ voluntatis, in ſtudia iuſtitiæ ac miſericordię cõferamus. Curramus

mus dũ lucẽ habemus, priuſquã nos tenebræ cõprehendãt: quia iã in illo ſeculo emẽdationi ac redẽptioni proſpicere non licebit: ſicut dicit ſermo diuinus: Quoniã non eſt in morte, qui memor ſit tui. Sicut ergo ibi iam nulla timebitur meritorũ amiſſio, ita nulla tribuetur remiſſio peccatorũ. Nulla ibi iam exercẽdi boni operis licẽtia cõcedetur. Nũquid ibi paſcere eſurientẽ aliquis poterit, vbi edẽdi & bibẽdi neceſſitas nõ erit, vbi cibo ac potu nec impius inter Inferni flãmas, nec pius inter paradiſi delitias indigebit? Nunquid ibi algentẽ veſtire cõtinget, vbi omnino tegendi cura corporis ceſſabit, vbi ſub illo trigore de quo propheta dicit, Ante faciẽ frigoris eius quis ſubſiſtet? vbi in perpetuũ nudus erit qui hoc indumentũ nuptiale perdiderit: vbi mal⁹ maculoſæ cõſciẽtiæ tenebris bonus, vero pallio immortalitatis & beatitudinis veſtietur, vbi indumẽta merita erũt, ſicut domin⁹ dicit: Tũc fulgebũt iuſti ſicut ſol. Et propheta: Sacerdotes tui induãtur iuſtitiã. Vel illud: Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato. Vbi ergo pro ſanctorũ corporũ tunica lux fulgebit æterna, ibi veſtitus nullis vnquã ſeculis exuẽdus cõuertetur in corp⁹. Ibi indumentũ trãſibit in præmiũ. Ibi angelica illa ſtola nõ iã erit amictus, non iã erit habitus, ſed natura. Nũquid ibi iam

auarus

auarus aut tenax de abundãtia ſua bene=facere alteri poterit, vbi ne quidẽ ſibi vnã guttam in medio ſtagni æſtuãtis volũtas inueniet? Nihil enim ſecũ de his, quæ pro=pria habere ſe credidit portatur⁹ eſt, ſicut dixit, ꝓpheta: Nõ enim quũ morietur ac=cipiet oĩa, neq; ſimul cũ eo deſcẽdet gloria domus eius. Auditur⁹ inter indefeſſa ſup=plicia, Eſuriui & nõ dediſtis mihi mãdu=care, Sitiui, & nõ dediſtis mihi bibere. In telligamus quid dãnationis erit ſpoliaſſe pauperẽ quẽ ſummũ crimẽ eſt nõ pauiſſe? Huic ergo, qui tenuẽ atq; egenũ ſine vl=la futuri iudicij cõſideratione nũc oppri-mit. Huic inquã ſicut quidã dixit, adue-niet tẽpus quã optauerit à ſe fuiſſe tectũ pauperem & non ſpoliatum quem ode=rat. Et quam intolerabilis dolor erit, ſi inde cauſas mortis quiſquã incurrat, vn⁹ de vitę gaudia comparare potuiſſet? Noli ergo deſpicere pauperem, qui quum ſibi pauper ſit, facere te diuitem poſſit. Ra-piamus ergo de pręſenti ſæculo feruenti deuotione, quod poſſumus. Cito trãſeunt dies noſtri, vtinam bene trãſeant. Rapia=mus ergo de hoc ſeculo gratias agẽtes il=li, qui ita diſpẽſauit vtrãque vitã, vt labo=rũ & agonũ tẽpora cito finirẽtur: honorẽ vero & pręmiorũ gau-dia ſine fine durarent.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Index capitũ ſiue Articu LORVM IN PENTATEVchũ Scalæ Religioſorũ Dionyſij Carthuſiani.

ARTICVLI LIBRI PRIMI

Arti. 1. Qualiter nouitius ſuam debet incipere emendationem 5

Arti. 2. De ordinato modo ſe occupandi & proficiendi in exercitijs virtuoſis 7

Arti. 3. Qualiter nouitius debeat Deũ toto corde quærere ſynceriter & conſtãter 9

Arti. 4. De diuerſitate nouitiorum ſecundum varietatem gratiæ Dei in ipſis 13

Arti. 5. Qualiter in alternatione & ſucceſſione ſpiritalium proſperitatum & aduerſitatum debeat ſe habere nouitius 15

Arti. 6. Qualiter in omni tentatiõe debeat nouitius ſe habere atq; reſiſtere 18

Arti. 7. Quod frequens dominicæ paſsionis conſideratio ſit efficaciſsimum remedium contra omnem tentationem 23

Arti. 8. Qualiter per aſsiduam dominicæ paſsionis recordationem pertingatur ad cõtemplationem ſublimem, illuminationem ſupernam, ſapientiam ſalutarem 26

Arti. 9. De libris qui nouitijs potiſsimum conueniunt, & de modo lectionis ac ſtudij in eiſdem 29

Arti. 10. De cautelis neceſſarijs nouitio ad perſeuerandum, & vitandum impedimenta ſpiritualis profectus 31

Arti. 11. Summaria & finalis nouitiorum

inſtructio 32

Arti. 1. Quod vniuerſi ordines à ſanctis pa tribus inſtituti & omnia euãgelica Chriſti conſilia principaliter ordinantur ad chari tatis perfection em 47

Arti. 2. Quod ſancti patres in reg ulis ſuis præcipuè ad charitatem, pacẽ & concordiã exhortati ſunt vniuerſas ordinum ſuorum perſonas 49

Arti. 3. De forma profeſsionis Regulariſſa rum, & qualiter ſit intelligenda. 51

Arti. 4. Qualiter religioſa perſona ex ſua profeſsione teneatur ad ſtabilitatem 53

Arti. 5. De his quæ ſtabilitatem nutriũt & confortant 56

Arti. 6. Quid ſit conuerſio morum, & qua liter impleatur 58

Arti. 7. Quam periculoſum ſit religioſis non proficere in interiorum reformatione & purificatione 61

Arti. 8. De proprietatibus perſonarũ fœmi nei ſexus 63

Arti. 9. Quod vna quæque religioſa perſo na, ſolicita feruenter eſſe debet, vt cohabi tantes ſibi ædificet & nullatenus ſcanda lizet. 65

Arti. 10. De perpetua continentia, tertio puncto in præfata profeſsione cõtento 68

Arti. 11. De voluntaria paupertate quã profitentur religioſi 69

Arti. 12. De vera & ſancta obedientia ad religioſos ſpectante 70

Arti. 13. Quā feruide & frequenter, ſancti patres exhortati ſint religioſos ad obediendum libenter ac promptè 73
Arti. 14. De varijs cauſis & motiuis, quæ religioſam perſonā inducere debent ad impletionem voti obedientiæ 76
Arti. 15. De clauſura perpetua & magnitudine præmij ei⁹ ac de cauſa ei⁹ finali 79
Arti. 16. De aliquibus rebus, in quibus religioſæ perſonæ debēt ſe prudēter habere 82
Arti. 17. De aliqnibus documentis ſancti Hieronymi ad moniales pertinētibus 84
Arti. 18. De aliquib⁹ documētis, ad religioſos ſpectātib⁹, ex libris Ioānis Caßiani 87
Arti. 19. De aliquibus verbis doctrinalibus Ioannis Climaci 88
Arti. 20. Breuis formula vitæ virtuoſæ ac ſpiritualis profectus. 90
Arti. 21. De cōparatione monaſticarum profeßionum adinuicem 91
Arti. 22. Exhortatio ad matres Regularißarū, & præſides quorūlibet religioſorū. 91
¶Liber. 3. De fructuoſa tēporis deductiōe.
Arti. 1. De alacri ſurrectione ad matutinas. 96
Arti. 2. De exercitio poſt matutinas de Domina 98
Arti. 3. De modo meditādi & pſallēdi 100
Arti. 4. Qualiter in matutinali officio habere nos debeamus 102
Arti. 5. De perſolutione Primæ 105
Arti. 6. De præparatiōe ad confeßionē & celebrationē, & de occupatiōe in miſſa. 186

Arti. 7.

Arti. 7. Qualiter debeamus nos habere poſt celebrationem & miſſam, vſque ad prandij horam 108
Arti. 8. Qualiter debemus nos habere in prãdio, & poſtmodũ vſq; ad Veſperas 109
Arti. 9. Quomodo debemus nos habere à primo pulſu ad Veſperas, vſq; ad Cõpletorij pulſum 110
Arti. 10. Qualiter debeamus nos habere à pulſu Cõpletorij vſq; ad quietẽ in lecto. 111
Arti. 11. De cõpendioſiſſimo modo proficiendi per extirpationem priuati amoris 112
Arti. 12. De cognitione Dei & contẽplatione ipſius 115
Arti. 13. De modis ac vijs & practica proficiẽdi in ſynceriſſimo Dei amore. 118

¶ De mortificatione viuifica & reformatione interna.

Arti. 1. De ſuipſius mortificatione viuifica ac ſalubri 120
Arti. 2. Quid ſit mortificatio viuifica 123
Arti. 3. Quod mortificatio viuifica nõ ſit niſi priuati amoris extinctio, ac diuinæ charitatis adeptio, & quomodo amor priuatus ſit omnis peccati origo 126
Arti. 4. De tribus conſilijs euangelicis, ad perfectam ſuipſius mortificationem perducentibus 129
Arti. 5. De cauſa finali incluſionis religioſorum in domo 134
Arti. 6. De aliquibus præclaris verbis ſancti Hieronymi cõcernentibus præcipuè ſtatum religioſorum 136

Arti. 7.

Arti. 7. De vera cordis conſtantia, & omnis fœmineæ leuitatis mobilitatis & puſillanimitatis abiectione 140
Arti. 8. De humilitate, manſuetudine, & patientia Chriſti ſectanda 143
Arti. 9. De reformatiõe paßionũ animæ. 146
Arti. 10. De reformatione interna 151
Arti. 11. De cõtẽplatione ſponſi cæleſtis, & ſummæ Deitatis, æternæque Trinitatis. 153
Arti. 12. Quid ad obtinendã charitatis perfectionẽ ſit factu neceſſarium 156
Arti. 13. De propriæ profeßionis adimpletione, & inceſſanti mentis profectu 159
Arti. 14. De ſpirituali deſpõſatiõe & ſingulari fiducia ac familiaritate Dei acquirẽda 162
¶ De profectu ſpirituali. LIB. V.
Arti. 1. Quanta gratiam paratus ſit Deus cõferre religioſis perſonis, præſertim illuſtribus atque nobilibus 166
Arti. 2. Qualiter religioſæ perſonæ debeant conuerſationem ſuam in clauſtro ſapienter incipere, ſtabiliterq́; fundarẽ 168
Arti. 3. De his quæ neceſſaria ſunt ad hoc quod religioſa perſona placeat Deo 169
Arti. 4. De diligenti & indeſinenti cordis cuſtodia 192
Arti. 5. De his quæ neceſſaria ſunt ad interiorem ac diligẽtẽ cordis cuſtodiam 174
Arti. 6. De ſaluberrima aſſuefactione eleuandi propriam mentem ad Deum 178
Arti. 7. De quibuſdam actibus ac medijs neceſſarijs, ad proficiendũ in vita ſpirituali ac religioſa 180

Arti.8 Quod aliquid vnum ſtabiliter infi- gendũ ſit cordi, per quod ſe reducat ad Dominũ quotiens cœperit euagari ab eo 183
Arti.9. De aſsidua exercitatione cordis in meditationibus bonis 184
Arti.10. De fructuoſa tẽporis deductiõe. 185
Arti. 11. De refrenatione & rectificatione paſsionum 186
Arti. 12. De interiori mentis decore, innouatione & reformatione 188
Arti.13. De perfecta ſuijpſius abnegatiõe. 189
Arti.14. De plena mundi relictione 191
Arti, 15. Qualiter religioſa perſona debeat Deũ inceſſanter ac feruidè inuocare. 193
Arti.16. De profectu in cognitione & contemplatione Dei 195
Arti. 17. De moderata & humili cõtẽplatione ſummæ ac beatiſsimæ Trinitatis. 198
Arti. 18. De generalibus remedijs contra omnẽ tentationem 199
Arti. 19. De modo & ordine aſcẽdẽdi ac pertingendi ad ſanctam perfectionẽ 200
Arti. 20. De interioribus ornamẽtis ac veſtibus dom⁹ virtutũ in anima ſpiritali. 203
Arti.21. Quod præcipuũ ſtudium ſpiritualis perſonæ debeat eſſe indeſinenter habere pacem mentis 204
Arti. 22. Quod religioſa perſona debet omne quod agit ordinare ad profectũ, puritatem ac feruorem diuini amoris 205
Arti.23. De actibus & effectibus charitatis diuinæ in anima amoroſa & ſpirituali. 209

FINIS.

— GEN. 1970

RESTAURO del LIBRO ANTICO
Cav. G. DI GIACOMO
PESCARA